«OLYMPIA»

XVI taliolümpiamängud ALBERTVILLE '92

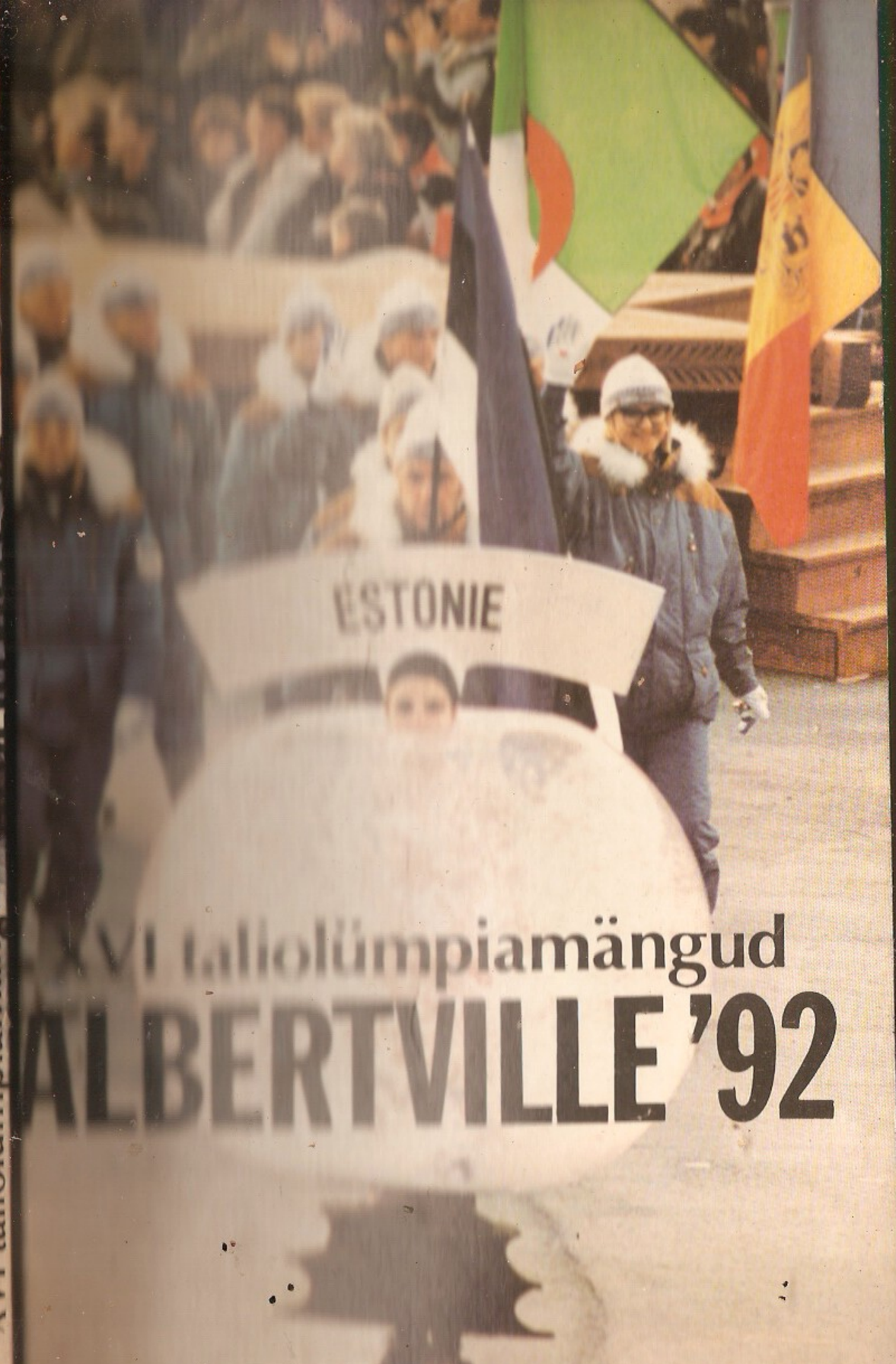

XVI taliolümpiamängud

ALBERTVILLE '92

ALBERTVILLE 92

XVI taliolümpiamängud

ALBERTVILLE '92

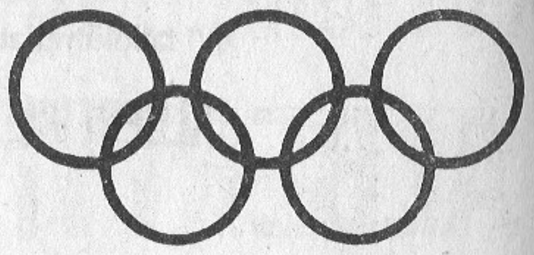

XVI taliolümpiamängud

ALBERTVILLE '92

«OLYMPIA»

Koostaja: TIIT KARUKS

Tekst: TIIT KARUKS, URMAS VAHE

Kujundus: LUDVIG KRUUSMAA

Fotod: JÜRI JÕEPERA (nr. 2, 4, 7, 9, 11—13, 15, 17—23, 26—28, 30, 31, 33, 34, 36—47, 49, 53, 56, 74, 75, 77, 80, 82)
PENTTI PEKKALA (1, 5, 14, 25, 32, 35, 51, 52, 54, 55, 57, 60—64, 66, 67)
URMAS VAHE (3, 8, 48, 58, 59)
JARI LINDROOS (10, 16, 50)
ETA/EPA/Pressens Bild (6, 24, 29, 68—73, 76, 79, 81)

ISBN 5—450—02428—2

© „Olympia", 1993

Kõigile, kes ikka veel loodavad

HEA LUGEJA!

Sa hoiad käes järjekordset eestikeelset olümpiaraamatut. Ühest küljest on „Albertville '92" kena traditsiooni jätkaja, üks lüli olümpiaraamatute pikas reas. Teisalt on ta eriline: pärast 56-aastast vaheaega võistlesid eestlased taas sinimustvalge all.

Nõnda võiks „Albertville '92" lugeda Aleksander Antsoni „Berliini olümpiamängud 1936" otseseks järeltulijaks. Kõik vahepealsed on kandnud endas — soovime me seda tunnistada või mitte — suuremal või vähemal määral nõukogulikku alget, mis kulmineerus Moskva-raamatu erilises pompöössuses. „Soul '88" oli ehk juba pisut eestikeskse m, ent seegi üllitis nägi ilmavalgust ajal, mil Nõukogude Liidu nimeline moodustis püsis veel koos ja taastootis endistviisi suurriiklikku ideoloogiat. Loodan, et Albertville'i-raamat ja tema järeltulijad on SELLEST taagast vabad. Paraku mitte poliitikavabad — sport jääb poliitikaga alati seotuks.

Ei taha varju heita ühelegi nõukogudeaegsele olümpiaraamatule, ühelegi kirjutajale. Vastupidi, võõra surve kiuste, kompromisside, alanduste ja infarktide hinnaga suudeti ometi säilitada JÄRJEPIDEVUS. Mil määral end nõukogude ideoloogiale maha müüdi, sellele mõelgu igaüks noil hetkil, mil iseendaga, oma tegude ja südametunnistusega silmitsi ollakse.

Souli-raamatus avaldasin lootust, et „1992. aasta olümpiaraamatud (Albertville, Barcelona) sünnivad juba nii, nagu on kombeks EUROOPAS" — kohalkäinute sulest. „Albertville '92" on ses mõttes „ehtne": mõlemad kirjutajad käisid olümpial.

Souli-raamatus lootsin vaikselt sedagi, et „1992. aastal on Eestis üldse paljud asjad teisiti — nagu EUROOPAS". Siin lubatagu kahelda: EUROOPANI on veel hulk maad astuda.

Hea lugeja, et sind siiski mitte liiga pessimistlikule lainele häälestada, pakun väljavõtte Aleksander Antsoni Berliini-raamatust. Mõtteid olümpia-aurast, olümpiatundest.

„... Tuhanded, sajad tuhanded, miljonid suud kordavad ebatavalise ägedusega sõna „olümpiaad". Raadio, telegraaf, telefon põristab päev-päeva, isegi tund-tunni järel tähti:

O-L-Y-M-P-I-A-A-D.

Tuhanded ajalehed toovad oma veergudel, esimestel lehekülgedel üksteisega ägedalt võisteldes, teateid olümpiamängudelt.

Kaheks nädalaks ununevad, vajuvad tagaplaanile kõik muud mured ja probleemid olümpiaprobleemide, olümpiamurede ja olümpiarõõmude kõrval. Nii võimsaks teguriks on kujunenud sport kogu maailmas. /.../ See on otse hullustuslik huvi, mis kestis kaks nädalat hommikust õhtuni kogu maailmas valitud olümpiaatleetide omavaheliste võistluste vastu.

[Berliini olümpiamängudel] lõõmav võistluskirg ja hasart kandub imelikul kombel kõigisse maailmajagudesse, kõikjal kutsuvad olümpiasündmused esile stüühilisi tunneteavaldusi, tekitades massilisi vaimustushoogusid ja sama massilisi manamisi ja pettumuspuhanguid.

Spordivastased võivad sellesse suhtuda iroonilise muigega, aga nende salvavamgi kriitika ja halvustamine ei muuda olukorda. Elu ise on tugevam kõigist teooriaist. Inimkired pühivad kõik teoreetilised targutused."

Hüva lugemist, spordisõbrad ja -vastased!

TIIT KARUKS

Tiit Karuks

Oma saar, oma unistus ilus...

Mõnd saart on määratus meres,
mõnd sadamat ilusat.
Oma saart aga mina ei leia,
oma unistust ilusat.

Gustav Suits, "Oma saar"

Et paremini mõista, millise pöörase kiirusega on elu muutunud, naaskem üheskoos 1988. aastasse. Laenasin järgnevad read — suuremate või vähemate lisandustega — Souli olümpiaraamatust.

„Veebruaris 1988, kui Allar Levandi Calgary talimängudel pronksmedali oli võitnud, kirjutas kolleeg Gunnar Press tollases „Noorte Hääles": tuled Eestimaa akendes ei kustu veel. Ometi oli vasttärganud lootuse- ja vabadusevõrseke alles nõrguke-nõrguke. Sinimustvalged hoiti endiselt peidus. Eesti Vabariigi 70. aastapäeva eel, ajal ja järel sadas rasket propagandavihma.

Suvel taassündis iseseisva Eesti idee. Oma osa selle võimendamises oli ka Souli olümpiamängudel. Erika Salumäe ei väsinud olümpiafinnas kordamast: olen Eestist, võitsin selle kuldmedali Eestile! Oktoobris, kui Salumäed-Sokku sinimustvalgeid heljutades vastu võtsime, võis Raekoja platsil näha loosungeid: „Eesti ise Barcelonasse!"

Esimene samm selle tollal mõnelegi hullumeelsena tundunud idee teostamisel astuti 14. jaanuaril 1989. „Estonia" teatrisaalis peetud Eesti olümpiaspordi konverentsil sõnastati olulisim otsus selliselt: „Eesti olümpiaspordi konverents, vaadanud läbi ettepaneku Eesti koha taastamiseks rahvusvahelises olümpialiikumises, otsustab: jätkata 1923. aastal loodud Eesti Olümpia Komitee tegevust."

Jätkem siinkohal Souli-raamat ja mingem koos sündmuste arenguga edasi.

Praegu tundub Eesti Olümpia Komitee tegevuse jätkamise idee — selge, loogiline, juriidiliselt laitmatu — ainuvõimalikuna. Ometi pakkusid alalhoidlikud (loe: muutuste paati hüpanud nomenklatuur) jaanuaris 1989 eesti spordirahvale poolikut, laialivalguvat moodustist — olümpiakogu või -assotsiatsiooni. Ärme kiirustame, ärme ärritame oma ultimatiivsusega NOK-i, ROK-i, Gorbatšovi ja teab keda veel, ei väsitud kordamast. Olümpiakonverentsi künnisel kutsuti sirgeseljalisi spordiinimesi „kohvile" — äkki löövad verest ära, nõustuvad poolikute lahendustega.

Ma ei tahaks neid vanu asju tegelikult meelde tuletada. Paraku pelgan, et väga konkreetsed inimesed kannavad ja külvavad sellist elufilosoofiat — üliettevaatlik hambutus, tähtis pole „t e a t e r minus, vaid m i n u k o h t teatri hierarhias" — uuteski oludes. Ent meie saatuse otsustab ju m õ t t e v i i s, seda muutmata jääb „oma saar, oma unistus ilus" eestlastest leidmata.

Minu meelest pole kuigi oluline, kellel ja millisel määral tollal õigus oli. Ajalool on omad seaduspärasused, omad liikumapanevad jõud. Kord näib tema kulg sootuks peatuvat, kord ei suuda mõistus ega süda muutuste tempole vastu panna. Ka maailma aastakümneid pinge all hoidnud punavõim pidi kogema oma meelistermini „ajaloo objektiivne kulg" kohutavat purustusjõudu.

Niisiis pakkus ebaõnnestunud augustiputš Moskvas unikaalse võimaluse vabaduse pasunad 1991. aasta sügisel täisvõimsusel üürgama panna. Varem polnud see võimalik, varem ei saanud ka Bush, Samaranch ja *Co* meid avasüli „olümpiaperre" vastu võtta. Aeg, nagu öeldakse, polnud küps.

Jaanuaris 1991 vahendas Tallinnas viibinud tollase N. Liidu Spordikomitee esimees Nikolai Russak eestlastele Keskuse sõnumi: „Kõigil liiduvabariikidel *(hr. Russak pidas silmas ka Eestit, Lätit ja Leedut — T.K.)* on ühesugune lähtepositsioon. Kõik p'rgivad rahvusvahelise suhtluse poole. Euroopasse jõuate ehk viie aastaga, seejärel maailma ja olümpiale."

Niisiis oli Moskva suhtumises üht-teist muutunud, hr. Russaki põhimärksõnad jäid aga endiseks: N. Liit, liiduleping, suveräänsed liiduvabariigid. Spordiministri mõte liikus vaid „üldriiklikel" laineaaladel.

Juunis 1991 ütles meie hea sõber ja abimees, Rahvusvahelise Spordiajakirjanike Föderatsiooni (AIPS) peasekretär, ROK-i pressikomisjoni liige Matti Salmenkylä (otsekui meie peatset iseseisvumist ette aimates): „Hea, kui iseseisvuse saabumisel kõik vajalikud eeltööd tehtud on. Nii saate sujuvalt ja valutult rahvusvahelisse ellu lülituda."

Balti riikide iseseisvumine oli lähemal, kui oskasime loota ja arvata.

Siis ühtäkki oligi aeg küps. Vallandus laviin. Eestit tunnustas üks riik teise järel. Eesti ÜRO-s, Eesti ROK-is, Eesti... Olime me selleks valmis? Olid meil „kõik vajalikud eeltööd tehtud"? Pangem käsi südamele ja tunnistagem: sisenesime üllatavalt lihtsalt avanenud uksest mitte taasiseseisvunud Eesti Wabariigi väärikate kodanikena, kes tunnevad ja aktsepteerivad kultuurmaailma mängureegleid, vaid Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi mõhklike ja närviliste alamatena. Valmis polnud ei riik ega inimesed.

Tõsi, me olime „jätkanud Eesti Olümpiakomitee ja Eesti Spordi Keskliidu tegevust", asunud (vähemalt sõnades) inimlikustama oma spordiliikumist. Ent rooli hoidma jäid ju põhiliselt needsamad ini-

mesed, kes olid aastaid taastootnud sotsialistlikku spordisüsteemi „Nõukogude Liidu võistkonna auks ja spordi kuulsuseks". Hirm saada kõrvale tõugatud sundis uued mängureeglid väliselt omaks võtma, ent harjumuspärane elufilosoofia — mitte „teater minus, vaid minu koht teatri hierarhias" — elab spordis ja muudelgi elualadel edasi.

Albertville'i-raamatu tarvis materjali kogudes lugesin veelkord üle soome kirjaniku ja luuletaja Paavo Haavikko mulluse intervjuu „Daily Telegraphile". Ehkki Soomet ja Eestit lahutab siinse nõukogude-poolsajandi kuristik, tundus nii mõnigi seos hirmutavalt tuttav.

„Soome on väike, jäik ja suletud ühiskond, kus pole võimalik vabalt oma mõtteid avaldada. Majanduslik võim on lähedasis sidemeis riigivõimuga.

Kogu poliitika tuleb otse presidendilt, kes nimetab isegi professorid. Nii on intellektuaalidki riigivõimuga tihedalt seotud.

Olen Soome ja tema tuleviku pärast mures. Majandus toimib kehvalt, vaimuelu areng on peatunud. Me ei tea, mida ette võtta. Soome elab üle tõsist majanduslikku ja psühholoogilist depressiooni. Me ei tule toime, riigil pole piisavalt intellektuaalset potentsiaali," maalib Haavikko Soome nüüdisolukorrast sünge pildi.

Niisugused me olime (ja oleme praegugi) — ei halvemad, ei paremad —, kui ROK 18. septembril Berliinis oma Täitevkomitee kaudu Balti riikidele olümpiaukse avas.

Roheline tuli oli süttinud, tee Albertville'i ja Barcelonasse vaba! Juhhei!

Tiit Karuks

Minek

Kolmapäeval, 18. septembril 1991. aastal kell 18.17 meie aja järgi teatas ROK-i president Juan Antonio Samaranch Berliinis ROK-i täitevkomitee istungjärgul Eesti Olümpiakomitee taasarvamisest olümpiaperre.

On sümboolne, et see sündmus leidis aset Berliinis, linnas, kus meie sportlased viimast korda enne Eesti okupeerimist ja annekteerimist sinimustvalge all võistlesid.

Kolmeosalise otsuse luges ette ROK-i peadirektor Francois Carrard.

ROK-I TÄITEVKOMITEE OTSUS

Arvestades,
— et Eesti sportlased võtsid osa olümpiamängudest aastail 1920, 1924, 1928, 1932 ja 1936 ning taliolümpiamängudest aastail 1928 ja 1936;
— et ROK on tunnustanud Eesti Olümpiakomiteed, mis asutati 1923. aastal; et Eesti liikmed ROK-is olid: 1928—1932 dr. Fr. Akel ja 1936—1942 hr. J. Puhk; et Eesti võttis regulaarselt osa olümpialiikumisest kuni 1940. aasta augustini, mil Eesti annekteeriti NSV Liidu poolt;
— et sellest ajast alates ja kuni viimase ajani ei olnud EOK-i võimuses täita oma kohust vastavalt Olümpiahartale, ja sellest tulenevalt jäi kogu nimetatud perioodi vältel EOK-ile antud tunnustus de facto maksvusetuks.

Arvesse võttes, et kuigi 1951. aastal loodi NOK, mida samal ajal tunnustas ka ROK, ei eksisteeri ühtki dokumenti, mille kohaselt ROK oleks taganenud EOK-i tunnustamisest.

Arvesse võttes, et Eesti on nüüdsest suveräänne ja sõltumatu riik, keda on tunnustanud rahvusvaheline üldsus ja NSV Liit;
— et EOK on taotlenud enda tunnustamist ROK-i poolt;
— et oma 30. augusti 1991. aasta otsuses toetab NOK täielikult EOK-i tunnustamist ROK-i poolt.

Märkides, et eelneva valguses ei takista praegu miski ROK-i poolt EOK-ile antud tunnustuse täielikku jõustumist, vastavalt nimetatud olümpiakomitee poolt täidetavatele nõudmistele, mis on esitatud Olümpiahartas punkt 32 ja antud ratifitseerimisele ROK-i poolt,

ROK-i täitevkomitee otsustab järgmist:

1. Eesti Olümpiakomitee on taaslülitatud olümpialiikumisse, tema tunnustamine jõustub koheselt tingimusel, et EOK viib võimalikult kiiresti oma struktuurid ja organisatsioonid vastavusse Olümpiahartaga.

2. ROK kutsub EOK-i osalema XVI taliolümpiamängudel ja XXV olümpiamängudel täielikus kooskõlas Olümpiaharta tingimustega. Iga võimaliku tehnilist laadi vaidlusküsimuse korral, mis ei ole lahendatud NOK-i ja EOK-i vahel, tuleb otsustamisõigus anda ROK-i täitevkomiteele.

3. Eelpoolmainitud otsused kuuluvad ratifitseerimisele ROK-i täiskogu poolt.

Berliin, 18. septembril 1991

Samasugused otsused tehti ka Läti ja Leedu kohta. Vastuhääli polnud.

Pärast Berliinist naasmist antud pressikonverentsil kommenteeris EOK-i president Arnold Green ROK-i täitevkomitee otsust kui õiglast ja mõistlikku: „Otsus on asjalik, konkreetne ja poliitiliselt just selline, mida me oleme taotlenud. See ei ole kingitus EOK-ile, vaid ajaloolise ebaõigluse likvideerimine ja seadusliku õiguse taastamine."

Kolme kuuga trollijuhiks

Olgem ausad: Albertville'i talimänge silmas pidades süttis roheline tuli Balti riikide jaoks liiga hilja. Aega ja raha oli vähe. Ettevalmistus jäi lünklikuks, organisatsiooniline külg nõrgaks. Olümpiaks polnud moraalselt valmis ei sportlased, treenerid ega funktsionäärid. Nõukogulik ettevalmistussüsteem ei kõlvanud, o m a polnud paraku vastu pakkuda. „Spordilehe" intervjuus iseloomustas olukorda väga täpselt laskesuusataja Kalju Ojaste: „Mõnes mõttes tuli olümpialeminek liiga järsku. Mulle meenub üks tuntud reklaam — kolme kuuga trollijuhiks. Meie oleme umbes samas situatsioonis."

Aga minna tuli, nii olime ju soovinud.

27. september 1991. EOK-i istungil vaadati läbi ja kinnitati Eesti Suusaliidu ja Eesti Uisuliidu ettepanekud sportlaste lähetamiseks Albertville'i.

Nimetati kümme põhikandidaati: Allar Levandi, Ago Markvardt ja Toomas Tiru (kahevõistlus), Piret Niglas, Urmas Välbe, Elmo Kassin ja Jaanus Teppan (murdmaasuusatamine), Urmas Kaldvee (laskesuusatamine), Olga Vassiljeva (iluuisutamine), Aare Tamme (näidisala sööstlaskumine).

Kandidaatide reservi kinnitati veel neliteist sportlast (nende olümpiakõlbulikkus pidi selguma talihooaja tulemuste põhjal): Peter Heli ja Ilmar Aluvee (kahevõistlus), Andrus Veerpalu, Peep Koidu, Margo Pulles, Taivo Kuus ja Raul Olle (murdmaasuusatamine), Eveli Peterson, Krista Lepik, Jelena Poljakova, Hillar Zahkna, Kalju Ojaste, Aivo Udras, Kristjan Oja (laskesuusatamine).

8. november 1991. Kirjutati alla leping Eesti olümpiakoondise riietuse asjus. Soome poole nimel andsid allkirja „Tele" esindaja Kalevi Suortti, „Neste Union Traffic Service'i" juht Osmo Haaki, „Teriniti" esindaja Lauri Syrjälä ja lepingu idee autor, Vuokatti treeningukeskuse direktor Vesa-Pekka Sarparanta, eestlastest EOK-i president Arnold Green ja Eesti Suusaliidu volikogu esimees Kaarel Zilmer.

Lepiti kokku, et „Terinit", kelle riietust kasutavad juba aastakümneid Soome koondised, valmistab Eesti olümpiakoondisele kehakatted pesust esindusvormini — kokku 35—40 komplekti. Kulud kannavad Soome firmad, selle eest kantakse riietusele nende firmamärgid.

November 1991. EOK-ile saabusid ROK-i ametlikud kutsed osavõtuks Albertville'i ja Barcelona olümpiamängudest. Mõlemale kutsele oli alla kirjutanud Juan Antonio Samaranch.

Kutsed saadeti EOK-ile pärast seda, kui ROK-i täiskogu oli posti teel hääletamisega kinnitanud ROK-i täitevkomitee otsuse Eesti, Läti ja Leedu taasühinemisest ROK-iga. Saadeti välja 94 hääletussedelit. Eesti sai 85, Läti ja Leedu 84 häält.

Jaanuar 1992. Eesti Spordi Keskliidu juhatuse esimees, meie olümpiadelegatsiooni (sel ajal veel kinnitamata) juht Tiit Nuudi, Eesti Suusaliidu peasekretär, talimängude koondise mänedžer Raivo Ermer ja EOK-i peasekretär Gunnar Paal käisid tutvumas XVI taliolümpia võistluspaikade ja sportlaste-manuliste elamistingimustega. Ühtlasi saadi tuttavaks Eesti olümpiakoondise atašeega — Rootsis sündinud, praegu Prantsusmaal elava Ene Balderiga.

Jaanuar 1992. Allar Levandi ütles „Spordilehele“ antud intervjuus: „Kahevõistlejatel on talialadest parim organisatsioon taga. Arne Sirel tabas esimesena ära, et raha on vaja. Meie käime koos laagris. Suusatajad on rohkem üks ühes, teine teises kohas. Meil on koondis, meil on raha, et koondist koos hoida. Sirel ja Tamm hoiavadki koondist koos, ei lase seda laguneda.

Koondise tulevik sõltub paljudest asjadest. See hooaeg näitab palju. Tähtis on, et poisid näevad maailmataseme ära. Näevad, kui kõvasti tuleb trenni teha, siis teavad ka, kuhu pürgida.“

Lihtne, loogiline, täpne.

11. jaanuar 1992. EOK-i president Arnold Green andis akrediteerimistunnistused laskesuusatajatele Krista Lepikule, Eveli Petersonile, Jelena Poljakovale, Urmas Kaldveele, Hillar Zahknale, Kalju Ojastele, Aivo Udrasele ja Kristjan Ojale. Koondis suundus Saksamaale ja Itaaliasse olümpiavormi koguma.

21. jaanuar 1992. EOK-i istungil kinnitati Albertville'i delegatsiooni lõplik koosseis.

Talimängudele otsustati lähetada kakskümmend sportlast: Allar Levandi, Ago Markvardt, Toomas Tiru ja Peter Heli (kahevõistlus), Piret Niglas, Elmo Kassin, Urmas Välbe, Jaanus Teppan, Andrus Veerpalu ja Taivo Kuus (murdmaasuusatamine), Krista Lepik, Eveli Peterson, Jelena Poljakova, Urmas Kaldvee, Hillar Zahkna, Kalju Ojaste, Aivo Udras ja Kristjan Oja (laskesuusatamine), Olga Vassiljeva (iluuisutamine), Aare Tamme (sööstlaskumine).

Eesti ametliku delegatsiooni juhiks kinnitati Tiit Nuudi, tema asetäitjaks Raivo Epner. Delegatsiooni kuulusid: Arne Sirel (kahevõistluse vanemtreener), Tiit Tamm (treener), Jüri Jõepera (murdmaasuusatamise vanemtreener), Hain Kinks (treener), Mati Alaver (treener), Kalju Valgus (laskesuusatamise delegatsiooni juht), Heino Mäesalu (treener), Kalev Pukk (treener), Tiiu Valgemäe (iluuisutamise treener), Mati Blumfeldt (sööstlaskumise treener), Virve Vask (arst), Maris Nõmmik (massöör).

EOK-i esindajatena sõitsid Albertville'i Arnold Green, Gunnar Paal ja 1964. aasta olümpiavõitja Ants Antson.

Talimängude korralduskomitee oli juba varem Eesti olümpiakoondise atašeeks kinnitanud Ene Balderi.

Et pilt oleks täielik, lisagem 38-liikmelisele delegatsioonile Eesti *come back*'i kohapeal vahendanud kaheksa mikrofoni- ja sulemehe nimed: Urmas Eslon („Spordileht“), Urmas Vahe („Spordiilm“), Tiit Rääk, Tarvo Villomann, Tõnu Tammaru ja Toomas Uba (Eesti Televisioon), Harry Matskin ja Tiit Karuks (Eesti Raadio).

Siis mindi ega olnud enam tagasivaatamist. Oodati midagi suurt, midagi ilusat.

Ime jäi tabamata.

Tiit Karuks

Kohvriteta võõras linnas

Kui Arno isaga koolimajja jõudis...

Niisiis startisime 8. veebruari varahommikul koos kolleeg Harry Matskiniga Tallinna lennujaamast marsruudil Tallinn—Frankfurt—Genf—Albertville (Harry tegelik sihtpunkt oli Courchevel, minul Les Saisies). Lootsime avatseremoonia alguseks pärale jõuda.

Tõrge tekkis juba enne esimest vahefinišit. „Estonian Air'i“ punalipuline TU-134 tiirutas maandumisluba oodates tükk aega Frankfurdi kohal. Ilm oli kehv, hilinesime kolmveerand tundi.

Frankfurdi lennujaamas kohtusime Strasbourg'ist naasva kolleegide seltskonnaga. Tallinna-reis viibis. Raul Mälk, Harri Tiido, Üllar Born, Indrek Lindsalu ja Aivar Jarne tegid ooteaega parajaks hüva saksa õlega.

Lõpuks anti Tallinna lennukile stardiluba, Genfi-reisi lükati aga üha edasi. Tund, poolteist, kaks, kaks ja pool. Hüvasti, XVI talimängude avatseremoonia!

„Lufthansa“ „Boeing 737“ pardal vaatasin kella ja ohkasin: kolm tundi graafikust maas. Niisiis: kui Arno isaga koolimajja jõudis...

Meie jõudsime kenasti Genfi, kohvrid paraku mitte. Koos meiega jäi „Swissairi“ kontoris asja klaarima veel paarkümmend saatusekaaslast. Kui kirjeldasin „Swissairi“ ametnikule oma kohvri kuju ja värvust, meenus mulle, et olime kohvriõnne Tallinna lennujaamas ära sõnanud. Tuletasin Harrylegi meelde, et olime Oleg Sapožniniga kohvrite kadumise teemal pikalt filosofeerinud (hr. Sapožnin teadis öelda, et üle 400 dollari lennukompaniid valuraha välja ei maksvat). Harry rehmas vaid tülpinult käega...

Kui lõpuks Genfi lennujaama suurde ootesaali astusime, nägime teleekraanil Senegali olümpiadelegatsiooni lipukandjat. Olime Albertville'ist veel vähemalt kahe sõidutunni kaugusel...

Edasine läks õnneks libedalt. Leidsime olümpiakülaliste infolaua, meile öeldi tere tulemast ja lisati, et poole tunni pärast stardib mikrobuss Frontenex' akrediteerimiskeskuse suunas.

Infolaua juures ühines kahe Eesti ajakirjanikuga Kanada iluuisutaja Michael Slipchuki rootslasest treener, praegu Kanadas elav Jan Ullmark. Kuulnud, kust me oleme, teatas Ullmark rõõmsalt: tema ema on eestlanna. Istusime bussi.

Ullmark oli meile tõeline taeva kingitus: ilma temata viinuks saatus meid jumal teab kuhu, ainult mitte Albertville'i. Lahe ja lobisemishimuline vanapapi, kes valdas vaid prantsuse keelt, ei tundnud absoluutselt teed. Vähemalt viies-kuues strateegilises punktis jätkasime õiges suunas üksnes tänu Ullmarki resoluutsele sekkumisele.

Albertville'i lähistel sattusime liiklusummikusse: XVI talimängude avatseremoonia oli just äsja lõppenud.

Kui Frontenex's Ullmarkiga hüvasti jätsime, ütles mees vaikselt: „Meil oli õnne, et kohale jõudsime. Minu meelest oli meie sohver p i m e."

Frontenex's oli kõik O.K., kui mitte arvestada väikest viperust akrediteerimiskaardiga. Nimelt oli minu riiklikuks kuuluvuseks märgitud mitte ESTONIE, vaid EUN. Mõistagi ei soovinud ma Ühendatud Võistkonda kuuluda ja avaldasin protesti. Paarikümne minuti pärast saingi kaela uue kaardi: *Tiit Karuks, ESTONIE, „Spordilecht" newspaper* (kui akrediteerimispaberid teele saatsin, töötasin veel „Spordilehes").

Kell lähenes üheteistkümnele. Jäi viimane etapp, otsustav ponnistus: Harryl Frontenex—Courchevel, minul Frontenex—Crest-Voland (Les Saisies's vabu hotellikohti paraku polnud). „Oleme päral poolteise tunniga," lubas kahemeetrine autojuht, korraldajate vabatahtlik abimees Pariisist.

Poole ühe paiku leidsime hotelli „Les Aravis". Lahke pererahvas — *madame* ja *monsieur* André Patouiller — oli välisuksel vastas. *„Welcome, mister Caroux,"* tervitas pisut inglise keelt tönkav peremees rõõmsalt. Mulle juhatati kätte tuba ja sooviti head ööd.

Olin olümpial. Kohvrita, ühe vahetuse pesuga. Töövahendid — reportermagnetofon koos mikrofoni ja kõrvaklappidega, varukassetid, kirjaplokid ja märkmikud, fotoaparaat — olid õnneks spordikotis. Helistasin Les Saisies' olümpiaküla Hain Kinksile, kirjutasin valmis hommikuse raadioloo, käisin duši all ja pugesin voodisse. Tuba oli meeldivalt külm. Uinusin silmapilkselt.

Tiit Karuks

Albertville, Savoie

---

18 200 elanikuga Albertville on tagasihoidlik linnake ahtas orus, Prantsuse Alpide süles. Ma ei usu, et Albertville'i ristiisa, Savoie hertsog Charles Albert, s e l l e maimukesega auahneid plaane seostas. Ilmselt ei osanud mees 1836. aastal aimatagi, et 156 aasta pärast räägib tema nime kandvast väikelinnast — mis sellest, et vaid kahe nädala jooksul — kogu maailm.

Tegelikult võlgneb Albertville lõviosa oma kuulsusest pilvepiiril kõrguvate Prantsuse Alpide võrratuile päikesetõusudele ja pastelseile loojanguile, hubaste suusakülade vastupandamatule võlule.

Niisiis oli Albertville vaid osake XVI talimängudest — ava- ja lõputseremoonia, ilu- ja kiiruisutamisvõistluste areen. Mõistagi pigistati spordi suursündmusest linnale maksimum — kasvõi uue teatrimaja ja elegantse linnaväljaku (Place de l'Europe) näol.

Olejäänud olümpiakeskused paiknevad hajutatult Savoie' mägedes ja orgudes. Kümme erinevat võistluspaika, kümme väikest olümpiat.

Les Saisies (murdmaa- ja laskesuusatamine). 600 elanikuga rõõmus küla, kuulsa Franck Piccard'i kodukoht. Üks suurem tänav, üks pank, kümned kauplused, restoranid, kohvikud, suusahotellid ja pansionaadid. Sõidul Les Saisies'st Albertville'i võis bussiaknast imetleda Alpide pärli Mont Blanc'i.

Courchevel (suusahüpped, kahevõistlus). Olümpiapiirkonna uhkeim ja kosmopoliitilisim, luksushotellidega pikitud talikuurort kolmel eri kõrgusel. Paljude VIP-ide — Hispaania kuningas Juan Carlos, Monako printsess Caroline jmt. — talviseid meelispaiku.

Meribel (jäähoki, naiste mäesuusatamine). Maailma suuremaid mäesuusatamiskomplekse (200 lifti!) kõrgel mägedes.

Les Menuires (meeste slaalom). Kõrgtehnoloogia viimase sõna järgi sisustatud alpikeskus (126 lumekahurit). Esimesi suusakülasid Euroopas, kus hakati kasutama tehislund.

Brides-les-Baines (peaolümpiaküla). Tänu olümpiale tehti selles iidses linnakeses palju vajalikke restaureerimis- ja renoveerimistöid.

La Plagne (bobisõit, kelgutamine). Kümnest pisikülakesest koosnev suusakeskus. Bobi- ja kelguradade ehitamine läks maksma rohkem kui 40 miljonit dollarit.

Val d'Isere (mäesuusatamine). XVI talimängude kuulsaim suusakeskus, korralduskomitee kaaspresidendi Jean-Claude Killy kodulinn.

Tignes (mäesuusatamine, *freestyle*). Euroopa ühe suurema liustiku jalamil paiknev Val d'Isere'i sõsarkeskus.

Les Arcs (sööstlaskumine). Supermodernne suusakompleks kuulub prantslasest ärimehele Roger Godinole.

Pralognan *(curling)*. Prantsusmaa suurima rahvuspargi territooriumil asuv Pralognan on tuntud rohkem suvituskeskusena.

Mõistagi kasutati olümpiamänge kogu Savoie' arengu huvides. Viie aasta jooksul eraldas riik Savoie'le uute kiirmagistraalide ja raudteede ehitamiseks, samuti ülikiirete rongide soetamiseks rohkem kui miljard dollarit. Miljoneid neelasid neli uut õmblusvabrikut, kolm haiglat.

Savoie'd tunti läbi aegade kui juustumeistrite (sealsed juustud viivad tõepoolest keele alla) ja lehmakarjuste paradiisi. Pärast Teist maailmasõda võtsid savoielased kasutusele oma jõgede hüdroenergia, et toita sellega keemia- ja metallurgiatööstust. Rasketööstuse kriisi ajal avastasid nad aga oma suurima varanduse — valge kulla. Jah, lumi võimaldas muuta Savoie' maailma intensiivseimalt kasutatavaks suusapiirkonnaks. Savoie' mägedes on huviliste teenistuses 900 suusalifti. Hotellides ja pansionaatides jagub kohti 250 000 turistile.

Kaheksakümnendate aastate keskel oli suurim buum paraku möödas. Linnade ja külade ehitamisega tekitati mägedele korvamatut kahju. Aktiivne ehitustegevus mäenõlvadel suurendas lume- ja mudalaviinide ohtu. Tuli harjuda igapäevaste liiklusummikutega. Piisas paarist lumevaesest talvest, ja suusaturistid muutusid umbusklikuks.

Savoielased loodavad, et taliolümpia päästab nende kodutanuma kriisist. Uued kiirteed on tõelised elusooned, uued rajatised looduse-

sõbralikumad. Laviinjohtlikele mäenõlvadele istutatakse taas puid. Ühtaegu pelgavad savoielased, et uued kiirteed ja superrongid mõjuvad negatiivselt alpi habrastele ökosüsteemidele. Tõsi, teatud lootust sisendab asjaolu, et riik on külmutanud uute suusa- ja turismikeskuste rajamise viieks aastaks.

Üldiselt olid XVI talimängude korraldajad menus ette kindlad. Vähe sellest, nad tahtsid pakkuda sportlastele, manulistele ja huvilistele midagi enneolematut, superfantastilist.

Võõrustajate ootused sõnastas korralduskomitee kaaspresident, kolmekordne olümpiavõitja Jean-Claude Killy: „Sooviksin, et koju naastes oleks inimestel selline tunne, nagu veetnuksid nad kaks nädalat teisel planeedil."

Korraldajate entusiasmi ja enesekindlust ei jaganud kaugeltki kõik. Juba enne mängude algust kurdeti, et võistluspaigad on liialt hajutatud. Nõnda ei saa tekkida ka too seletamatu *feeling*, mis iseloomustab nn. kompaktseid olümpiamänge.

Ka poldud sugugi kindlad, mis juhtub kitsastel mägiteedel ebasoodsate ilmaolude korral. Jõulude aegu istus 7000 inimest autodes ja rongides lumevangis — laviinid olid blokeerinud teed alla orgudesse. 1991. aasta veebruaris eraldas aga analoogiline õnnetus muust maailmast kaheks päevaks mitu mägiküla.

Korraldajail oli siingi vastus varnast võtta. Jean-Claude Killy kommenteeris enesekindlalt: „Laviin lihtsalt peatatakse. Asfaldile ei lange ükski lumekübe."

Elame—näeme, jäid skeptikud endale kindlaks.

Tiit Karuks

Magusvalus naasmine

Albertville'i taliolümpiamängud olid väga prantslaslikud — alates fantaasiaküllasest avapeost ja lõpetades olmeliste pisiseikadega.

Les Saisies' pressikeskuse neiud ei suutnud mõista, miks Põhjamaade ajakirjanikud enne õhtule ei lähe, kui riiulitele ilmuvad järgmise päeva stardiprotokollid. Tulge hommikul veidi varem, siis on stardiprotokollid teid kindla peale ootamas, anti särava naeratuse saatel nõu.

Les Saisies' transpordiülem Armando Vera pikendas olümpiabussi marsruudi kahe Eesti Olümpiakomitee märgi eest silmagi pilgutamata Albertville'ist Courchevelini. Tänu hr. Vera vastutulelikkusele nägime koos kolleeg Urmas Vahega kahevõistlejate 15 km suusatamise olulistavaid hetki.

Ükskeelne Savoie' bussijuht vadistas mornil hilistunnil kakskümmend minutit bussi ainsa reisijaga, kes tema jutust mõhkugi aru ei saanud. Hiljem nõutas reisija selgust: temaga vesteldi, et tal õhtusel bussisõidul igav ei hakkaks.

Kui hotelli „Les Aravis" perenaine madame Patoullier sai teada, et Eesti ajakirjanikul on palavik, saabus ta mõne minuti pärast külmetusevastaste tablettide, mee ja tervistava hõõgveiniga *à la* Savoie. Selliseid näiteid võib tuua sadu.

Koos Killyga teisel planeedil

Mul on südamest kahju, et nägemata jäi Albertville'i mängude avatseremoonia. Ka hiljem videolindilt vaadatuna tundus kõik kauni, ühtlase ja kosmilisena, ent puudus ju kohalolekuefekt.

Prantslased oskavad üllatada. Kes võinuks arvata, et talimängude tule toob staadionile suveala esindaja — kunagine jalgpallitäht, Prantsusmaa koondise peatreener Michel Platini.

Avapeo fantaasiarikas hoog viis sportlased ja manulised tõepoolest teisele planeedile (meenutagem, mida oli soovinud Jean-Claude Killy). Prantslaste nutikus ja professionaalsus andsid avatseremooniale sootuks uue mõõtme: staadionil ja kõrgel pidutsejate kohal lõuklidi, heljuti, lainetati, tantsiti, mängiti, lauldi...

Panus tehti lastele. Olümpiatule süütas 9-aastane Savoie' poiss Cyrille Grange — teadagi mäesuusataja. Hümni laulis 11-aastane Savoie' tüdruk Severine Du Peloux.

Kogu seda tulevärki jälgisid sportlased 64 riigist. Vanad olijad, uustulnukad Sloveeniast ja Horvaatiast, taasleitud kadunud pojad ja tütred Eestist, Lätist ja Leedust.

Taas mahtusid ühe lipu alla sakslased, ehkki avapidustuste diktor väärates ja kutsus staadionile „mõlemad Saksamaad".

Olümpialipu alla oli end koondanud müstiline Ühendatud Võistkond — sportlased viiest endise CCCP-i endisest osariigist. Paraadvorm mõjus stiilselt, ometi eksis sellesse ka üks poolpalitu. Paljud eksnõukogude sportlased ei saanudki aru, millist riiki nad Albertville'is esindasid.

Telepildile mahtusime meiegi. Delegatsiooni ees kosmilises kuplis (seebimullis?) prantslanna, fantastilisel peakattel „ESTONIE". Tema järel Ants Antson sinimustvalgega. Esireas Raivo Epner, Piret Riglas, Tiit Nuudi, Ene Balder...

Ma ei tea, kuidas jõudis pärale Mikk Mikiveri „lavastatud" väike festimäng (*we, estonians, love you!*). Ent eestlaste sissemarss tõi takkajärelegi, videolindilt vaadatuna, südamesse magusvalusa tunde: oleme elus ja terved, oleme tagasi. Et need hetked hinge läksid, kinnitasid hiljem ka mitmed Eesti delegatsiooni liikmed.

Tuletagem meelde, kuidas värises tõmmunahalise iluuisutaja Surya Bonaly hääl, kui ta sportlaste nimel olümpiavannet andis. Tüdruk oli õrevusest minestamas.

Tuletagem meelde, kuidas nautis avapidu Prantsusmaa president François Mitterrand. Kui voogav inimlaine temani jõudis, sai presi-

dendist tavaline prantslane: VIP lainetas innukalt kaasa. Mitterand'i nakatav entusiasm kergitas toolilt ka tema naabri, ROK-i presidendi Juan Antonio Samaranchi.

See oli tõesti ilus pidu.

Tõrvatilk

Tolsamal 8. veebruaril 1992 — superlatiivide, komplimentide, Balti riikide olümpiale naasmise magusvalusal päeval — poetas saksa kolleeg Jörg Strautmann „Die Welti" kommentaaris meepotti mõned tõrvatilgad:

„Pierre de Coubertin'i elustatud olümpia-aade eksleb neliteist päeva kodutuna kusagil Les Saisies', Val d'Isere'i, kaheksa ülejäänud võistluspaiga ja viie olümpiaküla vahel. Sportlastel puudub ehe olümpiatunne. „Kui olümpiamängud lüüakse väikesteks kildudeks, ei vaja me neid," tõdes kiiruisutaja Christa Luding.

ROK-i president Juan Antonio Samaranch on ohverdanud olümpia-aate moevooludele, mis lubavad mänge pidada koguni samaaegselt eri riikides.

Samaranchile on see vaid tema senise tegevuse loogiline jätk. Ta lubas olümpiale elukutselised, avas mängude väravad kommertshaidele. Jah, ta küll üritab mahendada gigantomaaniast ja selle ökoloogilistest tagajärgedest tingitud kriitikat, peab aga endiselt silmas konjunktuuri. Kas pole Rootsi linnad üritanud seitsmel korral kandideerida asjatult, kuna neil puuduvad sobivad alpimaastikud ja kelgurajad? Samaranchi poliitika pakuks neile šansi. Ent mängude niisugust hajutamist ei mõistetaks isegi ROK-i ringkondades. Pealegi ei aktsepteeriks sellist projekti põhiline rahaandja — televisioon.

Albertville'i taliolümpia peetakse tegelikkust varjava maski all, ometi oleks meil tulevikus šanss mängud päästa. Olümpiat ei tohi muuta kimbuks erinevate talialade maailmameistrivõistlustest."

No pidi see neetud ajakirjanik ka kõik ilusa ära rikkuma! Paraku on Strautmannil õigus.

Tiit Karuks

Minu olümpia

---

21. veebruaril, Albertville'i mängude lõpusirgel, kohtasin Meribeli jäähallis vana head tuttavat Pekka Malmet Soome „Kiekkolehtist". Ajasime juttu, vahetasime muljeid.

Tema olümpia piirdus jäähokiturniiriga, kogu elu keerles Meribeli halli ja hokimängijate olümpiaküla LaTania ümber. Pärast Soome koondise 1:6 kaotust veerandfinaalis venelastele kadus kaasaelamistest. Jäi üksnes professionaalne huvi: koguda Meribelist ja LaTaniast võimalikult hüva materjal „Kiekkolehti" olümpianumbri tarvis. „Mul on selline tunne, et siin toimub pelgalt järjekordne hokiturniir. Teised võistluspaigad — Courchevel vahest välja arvatud — on ju nii kaugel," kurtis kolleeg Malme.

Minu olümpia piirdus peamiselt murdmaa- ja laskesuusatamisega Les Saisies's. Kahevõistluse 15 km päeval põikasin korraks Courchevelli. 21. veebruaril olin kolmveerand tundi mängude peapressikeskuses La Lechere'is ja vaatasin hokit Meribelis.

Järgnev kõrvalepõige peaks andma lugejale ettekujutuse võistluspaiku lahutanud vahemaadest.

Kell 12.45 startisime Les Saisies'st. 14.15 astusime sisse peapressikeskuse uksest La Lechere'is. Kell 15 jätkasime teekonda. Kolmveerand tundi hiljem peatus buss Meribeli jäähalli esisel parkimisplatsil. Kell 17 algas mäng Ühendatud Meeskonna ja USA vahel. Kell 21 istusime taas bussi, et naasta Les Saisies'sse. Tund ja kolmveerand kõrgemat pilotaaži kitsastel mägiteedel, bussivahetus Les Saisies's. Veel pool tundi sõitu, et jõuda „oma külla" Crest-Voland'i. Kaks kilomeetrit kiirkäiku mäkke. Kell 23.30 avasime hotelliukse. „Tulete nii hilja, on's kõik ikka hästi?" päris lahke perenaine madame Patouiller osavõtlikult. „Hästi, madame, hästi," noogutasime innukalt.

Argu mõistetagu mind valesti, ma ei kurda millegi üle. Vastupidi, nautisin Les Saisies's iga hetke. Hingasin suusastaadioni päikesesäras suurvõistluste õhku, vestlesin tippsuusatajate, treenerite, asjatundlike kolleegidega. Olin liigutatud, kui *monsieur* Patouiller mulle ühel õhtul Eesti iseseisvumise auks oma väikeses sümpaatses restoranis seitsmekäigulise lõuna pakkus. Imetlesin Prantsuse Alpide ilu. Vaatasin ringi olümpiakülas, nägin, kuidas elavad sportlased, treenerid, arstid ja funktsionäärid. Magnetofonilindile ja märkmikesse kogunes materjali, millest kodus lehti lapates ja teleri kanalinuppu kruttides ei oska unistadagi.

Elasin kaks nädalat olümpiarütmis ja, uskuge mind, tundsin aegajalt midagi, mida julgeksin nimetada olümpiatundeks.

Ometi jäin teleolümpiat jälginutega võrreldes ka paljust ilma. Ma ei jõudnudki Val d'Isere'i, et näha oma silmaga tippmäesuusatamist. Ma ei jõudnud ka La Plagne'i, kus võistlesid bobi- ja kelgusõitjad. Albertville'i nägin kahel korral bussiaknast. Kolleegide Tiit Räägu ja Tõnu Tammaruga, kelle olümpia möödus Courchevelis ja rahvusvahelises teleraadiokeskuses Moutiers's, kohtusin põgusalt alles mängude eelviimasel päeval.

Nägin ühest küljest tohutult palju ja teisalt kohutavalt vähe. Sain mitu korda läbimärjaks, olin poolteist päeva palavikus. Ometi oli see väga ilus aeg, mida ma ei vahetaks mingi hinna eest õdusa, turvalise ja kahvilõhnalise teleolümpia vastu.

Tiit Karuks

„Heia, Norge!“

„Ilta-Sanomate“ olümpiaeelses erinumbris kirjeldas Soome Suusaliidu treener Jari Piirainen värvikalt oma esmatutvust murdmaa- ja laskesuusatamise võistluspaiga Les Saisies'ga: „Oli sadanud rohkesti värsket lund. Pakane paukus ja kuu paistis. Puudus vaid huntide ulg.“

Piirainen liialdas. Meile tutvustas Les Saisies end rõõmsa ja natuke kergemeelse talikuurordina. Talviti see sümpaatne mägiküla inimtühjuse all küll ei kannata. Hundid hoiavad sellisest melust kaugele.

Les Saisies' tee ülesmäge algas 1936. aastal. Austerlasest suusainstruktor Erwin Eckl leidis, et Alpide nõlvad on selles paigas ülimalt sobilikud talisspordikeskuse rajamiseks. Hakatuseks kohendas ta üksnes suvekuudel kasutamiskõlbliku pansionaadi aastaringseks hotelliks. Muide, *monsieur* Eckl elab tänaseni Les Saisies's.

Lumepall läks liikvele, kogus kiirust ja massi. Suur hüpe Les Saisies' arengus toimus seitsmekümnendate aastate lõpus — kaheksakümnendate algul. Voodikohtade arv hotellides ja pansionaatides kasvas 1200-lt 1977. aastal 5800-ni 1983-ndal. Talimängude ajal pakkus Les Saisies' omá külalistele juba 10 000 voodikohta.

Les Saisies's ning lähikülades Cohennoz's ja Crest-Voland'is on 110 km mäesuusatamisnõlvu ja 100 km murdmaaradu, mis paiknevad 1500—1800 m kõrgusel merepinnast. Huvilisi teenindab 24 suusalifti.

Suusastaadioni amfiteatri tribüünidel ja radade veeres jagus kohti 12,5 tuhandele pealtvaatajale. Paistis, et Norra, Soome ja Itaalia olümpiaturistid kindlustasid paaril kaunil päikeselisel talvepäeval ka „täismaja“.

Leidlik oli viie olümpiarõnga idee. Rõngaste ümber poognaid tegevad suusatajad pakkusid kõrgemalt mäenõlvadelt võistlust jälginuile nauditavaid hetki.

Les Saisies' spordiklubi kuulsaimad liikmed on mäesuusataja Franck Piccard ja laskesuusataja Xavier Blond. Meenutagem, et Piccard on Calgary olümpiavõitja kiirlaskumises ja supersuurslaalomis ning Albertville'i mängude hõbe kiirlaskumises. Piccard'i hõbemedal vallandas Les Saisies's ja lähikonna külades tõelise vaimustuselaine. Muide, vendade Piccard'ide sporditarvete pood, mille vaateaknal on välja pandud ka nende sporditrofeed, on Les Saisies' populaarsemaid „kultuurikeskusi“. Prantsuse olümpiakoondisse kuulus ka Blond.

Olümpiaküla paiknes suusastaadioni vahetus läheduses — suurt teed mööda ehk kolm ja pool kilomeetrit Les Saisies'st. Otsetee suusaradu mööda lühendas aga vahemaad tunduvalt.

Ühest küljest oli olümpiaküla eraldatus muidugi hea — sportlased said segamatult võistlusteks valmistuda. Teisalt muutus kahenädalane isolatsioon olümpialastele psühholoogiliselt koormavaks. Sportlased kurtsid, et elu olümpiakülas oli igavavõitu ja üksluine.

Olümpiavaimu üks kenamaid ilminguid on erinevate riikide ja alade sportlaste suhtlemine — olümpiakülas, klubides, diskoõhtutel, vastuvõttudel. Albertville'i talimängudel olid suhtlemisvõimalused paraku minimaalsed. Nii näiteks elasid vitaalsed ja suhtlemisaltid hokimängijad kaks nädalat mungaelu imepisikeses LaTania külakeses...

Ajakirjanike töötingimused olid suurepärased. Finišikoridoris eraldati pressile maa-ala, kus saime suusatajaid kohe pärast lõpetamist uurida. Võistluse käiguga aitasid kursis olla suur videoekraan ja tabloo. Pisut kaugemale jäi puidust ehitis tele- ja raadiokabiinidega. Et jõuda stardi- ja finišipaigast pressikeskusesse, tuli ette võtta veerandtunnine kiirmarss mäkke.

Pressikeskus oli sisustatud maailmatasemel. Sidepidamiseks paigaldas Prantsusmaa „Telecom“ automaadid, millega sai helistada krediitkaartide abil.

Ülimalt põnevat teavet pakkus IBM-i arvutisüsteem. Igahommikune arvutiklõbistamine kujunes omamoodi rituaaliks — pärast seanssi tundsid, et alustad uut olümpiapäeva täisrelvis. IBM-i süsteemi kaudu liikus ka olümpiapost (*olympic mail*). Olümpiapere liikmed võisid jätta üksteisele teateid, määrata kohtamisi, lähetada armastuskirju.

Palju huvitavat lisamaterjali oli võimalik hankida Les Saisies' pressikeskuse infolauast. Siinkirjutaja jahtis hasartselt erinevate riikide olümpiakoondisi tutvustavaid infoväljaandeid. 23. veebruariks oli 23 pressigiidi omanik. Muide, infolauas töötanud Estelle'i-nimeline noor daam pani minu jaoks kõrvale — taas sinimustvalge sümboolikaga märkide eest — kolm tõeliseks rariteediks kujunenud riiklist — USA, Kanada ja CCCP-i (!) koondise pressigiidi.

Aktiivselt külastati pressikonverentse. Iseäranis palju huvilisi meelitasid pressisaali norralased Vegard Ulvang ja Björn Dählie. Norra duo pressikonverentsid pakkusid naudingut ka kõige nõudlikumaile spordigurmaanidele. Ajakirjanikud olid silmitsi kahe sõnaka, teravmeelse, ausa ja targa sportlasega. Mõlemad vestlesid vabalt nii inglise kui saksa keeles. Les Saisies' suusapressi kolmas lemmik oli Marjut Lukkarinen. Soomlanna välise malbuse tagant aimus tugev iseloom, võitjanatuur.

Kõigi pressikeskuste vahel oli sisse seatud side. Näiteks Ulvangile või Lukkarinenile said küsimusi esitada ka Val d'Isere'is, Courchevelis ja teistes võistluspaikades töötavad ajakirjanikud.

Talliolümpiamängude spetsiifika määrab ka publiku, nende inimeste eluviisi kahe nädala jooksul.

Kohaliselt mõrk, umbses kontoriõhus koitama läinud kodanik ei suundu ju vabatahtlikult neljaks-viieks tunniks kümne-viieteistkümnekraadise külma kätte ega luba vihmasegusel lumel end ligundada. Hoopis õdusam on jälgida olümpiaheitlusi soojas toas tugitoolis või diivanil, taldrikutäis sõõgivõileibu kõhul, tass kohvi kõrval auramas.

Mõnda siis on õues suusavõistlusi vaatav publik juba loomuldasa liikuvaima ja sportlikuma eluviisiga. Urmas Vahe elas Les Saisies's ühes pansionaadis suusaturistidega Soomest. „Ülimalt sportlik rahvas. Kodus suusatavad ja jooksevad, siin olümpial ringlevad ühest paigast

teise. Tõelised spordihullud, matavad sellistesse sõitudesse tohutu raha," kommenteeris kolleeg. Kõnekas detail: kraadiga jookide manustamist kõnealuste soomlaste olümpiaharrastused ei sisaldanud.

Sportlikke mehi-naisi oli kolleegidegi seas. Ma ei räägi Rootsi TV ja riigiraadio kommentaatoritest Gunde Svanist ja Thomas Wassbergist — neile on spordiajakirjaniku töö n.-ö. teine elukutse, nad on kommentaatorid-spetsialistid. Võtkem näiteks kaks juba eakamat soomlast — Joensuu „Karjalaisest" ja Seinäjoe „Ilkkast". Nende kodune „menüü" sisaldab viit-kuut jooksukorda või suusa- ja rattasõitu nädalas. Talimängude ajal elasid mõlemad Les Saisies'st umbes 8 km kaugusel Arepos's ja käisid vähemalt ülepäeviti mägiteedel sõrkimas. Kui ühel hilisõhtul Les Saisies's bussi istusime, teatas Seinäjoe mees söakalt: „Täna teen kindlapeale viiskümmend minutit tervisele. Kuuvalgel ööl on mäed eriti kaunid..."

Töörütm määras minugi eluviisi. Igal hommikul 10—12-minutiline laskumine pressikeskusest alla suusastaadionile. Murdmaadistantside ajal sõelusid ajakirjanikud neile eraldatud maa-alal finiši lähedal. Laskesuusatamise päevadel tuli aga ette võtta 200—250-meetrisi spurte finišikoridorist lasketiiru. Pärast järjekordset suusaala — intervjuud võetud ja jutud räägitud — seisis ees veerandtunnine mäkketõus. Kolmandal võistluspäeval hindasin pressikeskuse poole kiirustades oma võimeid ilmselgelt üle. Kui esimesest tõusujõnksust üles sain, oli hing kinni ja piimhape jalgades. Mõtlesin parastades: seleta aga pealegi, et sellel või teisel eesti olümpialasel polnud tõusudel piisavalt jõudu... Õhtuti ootas aga ees paarikilomeetrine mäkketõus Crest-Voland'ist Le Cernix'sse.

Kui Tallinna jõudsin, olin näost pruuniks põlenud ja suurepärases vormis. Mäletan, et keegi raadiokolleegidest kommenteeris: kadestan sind, sul oli Prantsusmaal imekaunis puhkus...

Eks ta ole.

Lõplikud tõed õhuta ruumis

Masin käivitati 8. ja lülitati välja 23. veebruaril. Masina etteantud rütmis liikusid kahe nädala jooksul VIP-id, sportlased, treenerid, massöörid, funktsionäärid, Savoie' politseinikud, hall-puna-sinirohelistes kombinesoonides vabatahtlikud, ajakirjanikud, olümpiaturistid. Aeg-ajalt tahtnuks kiirust vähendada, mõnegi asja üle pisut põhjalikumalt juurelda. Võta näpust: masin toksis kindlakskujunenud rütmis, üldine vool haaras kaasa.

Jälgisin kõrvalt, kuidas Soome ajakirjanikud Marjut Lukkarinenit ja tema isa-ema piirasid. Toimis kindel hierarhia. Esimesena usutles Marjutit telemees Kari Mänty, seejärel Antero Viherkenttä Soome riigiraadiost. Edasi andis Marjut intervjuu ametliku olümpiafilmi tegijaile, CBC-le ja Anna Dmitrijevale telekompaniist „Ostankino". Siis astus Marjub kodumaise kirjutava pressi ette. Paarikümnelt sulemehelt ja -naiselt sadas küsimusi otsekui küllusesarvest. Mõni ei pärinud midagi, ainult kuulas ja kirjutas. Hiljem, kui Marjut oli suundunud dopingukontrolli, haarati piiramisrõngasse tema isa-ema.

Neid minipressikonverentside üleskirjutusi on hiljem päris põnev lugeda. Mõnes osas on lood erinevais lehtedes äravahetamiseni sarnased. Teisalt on huvitav võrrelda, mida keegi oluliseks peab. Mõni tõstab esile kangelase kodus valitsenud sportlikku õhkkonda. Teine peab tähtsaks mõnd pisidetaili. Kolmas paneb kirja praktiliselt kõik, mida kuulis. Neljandale on kuuldu vaid lähtepunktiks, mille baasil arendada omi mõttespekulatsioone. Kokkuvõttes nimetatakse kogu seda sigrimigri spordiajakirjanduseks.

Kui püstolreporterid ja nobedama sulega kolumnistid on oma töö teinud, asuvad tulejoonele kõrgpublitsistika raskekahurid ja Eesti praegustes oludes ka karmid rahvuslased, kes pinnaliste ja vähenõudlike tele- ja raadioreporterite ning mitte küllalt printsipiaalsete lehemeeste toodangust raudäkkega üle käivad. Nad tuletavad meelde, koputavad südametunnistusele. Nad kiibitsevad. Nõnda sünnivad lõplikud tõed kinnises õhuta ruumis, kus pole venelasi ja pisikuid ning juuakse ainult destilleeritud vett.

Olümpial jätkasid oma tööd aga püstolreporterid ja muud pinnalised vennad. Nelja-viie päeva jooksul said kõik kõigiga tuttavaks. Vahetati infot, aeti niisama juttu. Tegin Les Saisies's huvitava tähelepaneku: jah, ollakse konkurendid, ent suhtutakse üksteisesse lugupidamisega, sõbralikult, abivalmilt. Soome kolleeg, mainekas Anssi Kukkonen, aitas mul Vegard Ulvangi Eesti Raadio mikrofoni haardeulatusse saada. Põhjanaabrite lehemehed ootasid rahulikult, kuni olin raadiousutluse Marjut Lukkarineni vanematega lõpetanud. Norra suusakoondise pressišeff Rolf Norberg organiseeris pooletunnise kokkusaamise Ulvangiga. Soome suusakoondise arst hoidis eemal keevalisi prantslasi ja itaallasi, kui usutlesin Lukkarinenit.

Seda peeti loomulikuks. Sellises õhkkonnas oli suurepärane töötada.

Endelig!

Kui neljakordne olümpiavõitja Gunde Svan teatas oma loobumisest — Rootsis loodeti asjatult, et mägedega pahuksis olev Valge Luik jätab vaid s e l l e hooaja vahele —, võis arvata, et Les Saisies's toimub paleepööre.

Lausa legende pajatati Norra meessuusatajate imeettevalmistusest kõrgel mägedes. 1991. aasta MM Val di Fiemmes kinnitas norralaste ambitsioonide põhjendatust. Terje Langli võttis kuldmedali 10 km klassika-, tõusev täht Björn Dählie 15 km vabadistantsil. Teates olid klass omaette Langli, Dählie, Krister Skjeldal ja 30 km pronks Vegard Ulvang.

Ulvang ja Dählie jätkasid jõudemonstratsiooni olümpiahooaja MK-sarjas.

Kes võis norralasi väärata? Rootsi trumpäss Torgny Mogren? „Rootsivenelane" Vladimir Smirnov? Suhteliselt „mäestikukindlad" itaallased eesotsas igiliikur Maurilio de Zoltiga?

Ja veel: kas Elmo Kassini viies koht 30 km vabadistantsil MK-osavõistlusel Thunder Bay's oli pelgalt juhuslik õnnestumine, üksik sähvatus?

Meeste avaala, **30 km klassikadistants** (87 startijat) oli mäng ühte väravasse. Norralaste punasinivalge laviin mässas rajal ja raja veeres.

„*Endelig!*" hõikas 28-aastane Vegard Ulvang hoolderühmale paar kilomeetrit enne finišit. „Lõpuks ometi!" juubeldasid Norra suusaturistid. Ulvang, Dählie ja *Co* läksid kuldmedali järele ja vallutasid ühe hooga kogu pjedestaali. 1948. aastal Sankt Moritzis kuulusid 18 km medalid rootslastele Martin Lundströmile, Nils Östenssonile ja

Gunnar Erikssonile. Möödus 44 aastat, enne kui norralased nende tempu kordasid.

Ammune üritaja Vegard Ulvang suusatas end kuldmedalile 35. stardipositsioonilt. Esimene suurvõit oli veenvamast veenev. Poolel distantsil kaotas Ulvang Dähliele veel 12 sekundit, 6,4 km enne lõppu oli aga juba 9 sekundiga plussis. Finišis oli vahe 47 sekundit.

„Olen seda hetke kaua oodanud. Täna kogesin, mida tähendab sajaprotsendiline õnnestumine," kommenteeris õnnelik ja üllatavalt värske olümpiavõitja.

Hapnikutarbimise mitteametlik maailmarekordimees Björn Dählie (96 ml, parem näit kui Said Aouital) ei suutnud hüva rünnakupositsiooni (stardinumber 63) ära kasutada. Lõpukümnel saanud jõud lihtsalt otsa.

Viimastel kilomeetritel näppas itaallase Marco Albarello eest pronksi Terje Langli: —13 sekundit 25. km-l, +13 lõpujoonel.

Norralaste triumfi täiendas Erling Jevne viies koht.

Kaasmaalased olid õnnest ja uhkusest hullumas: Norra meessuusatajad pühitsesid viimati olümpiavõitu 1976. aastal (Ivar Formo 50 km).

Rootslased, venelased ja soomlased piirdusid kohtadega esikümne teises pooles.

Eestlastel jäid tähed taevast toomata: Jaanus Teppanile kuulus 31., hingehädadest puretud Urmas Välbele 33., noorele Andrus Veerpalule 44. koht. Tõsi, Teppan ja Välbe edestasid soomlasi Mika Myllylät (34.) ja Seppo Rantaneni (38.), ent see näitab pigem põhjanaabrite nõrkust kui meie meeste tugevust.

	8,6 km		15 km		23,6 km		30 km
1. Vegard Ulvang, Norra	24.18	(2)	40.48	(2)	1:05.56	(1)	1:22.27,8
2. Björn Dählie, Norra	23.58	(1)	40.36	(1)	1:06.05	(2)	1:23.14,0
3. Terje Langli, Norra	24.45	(5)	41.41	(4)	1:07.12	(4)	1:22.42,5
4. Marco Albarello, Itaalia	24.26	(3)	41.08	(3)	1:06.56	(3)	1:23.55,7
5. Erling Jevne, Norra	24.53	(8)	41.44	(5)	1:07.23	(7)	1:24.07,7
6. Christer Majbäck, Rootsi	24.47	(7)	41.46	(7)	1:07.23	(5)	1:24.12,1
7. Niklas Jonsson, Rootsi	24.58	(9)	42.00	(9)	1:08.14	(8)	1:25.17,6
8. Jyrki Ponsiluoma, Rootsi	25.24	(17)	42.20	(11)	1:08.21	(10)	1:25.24,4
9. Vladimir Smirnov, Ühendatud Võistkond	24.31	(4)	41.44	(5)	1:07.48	(7)	1:25.27,6
10. Harri Kirvesniemi, Soome	24.46	(6)	41.56	(8)	1:08.16	(9)	1:25.28,5
31. Jaanus Teppan	26.18	(34)	44.11	(33)	1:11.38	(32)	1:29.30,9
33. Urmas Välbe	26.20	(36)	44.04	(29)	1:11.26	(31)	1:29.44,3
44. Andrus Veerpalu	27.05	(44)	45.16	(49)	1:13.09	(44)	1:31.06,1

Kogenud Teppan jäi olümpiadebüüdiga enam-vähem rahule: „Sõitsin, nagu jõudsin."

Morn Välbe rehmas vaid käega: „Ei liigu, kurrat!"

Veerpalu ei osanud midagi öelda.

Seda rohkem oli öelda Vegard Ulvangil, Björn Dähliel ja Terje Langlil. Norralased andsid pressikonverentsilgi nauditava etenduse. Dirigeeris teadagi päevakangelane — punapõskne, hämmastavalt aval ja seltsiv Ulvang.

„Olen seiklejanatuur," naeris Ulvang oma nakatavat naeru. „Seiklemine on mu nõrkus. Jumaldan liikumist looduses, see kosutab mu hinge. Aerutan meeleldi, vallutan mäetippe. Varasuvel jääb selleks piisavalt aega. Puhkan ja hangin ühtaegu uut motivatsiooni."

Paar aastat tagasi viis Ulvang Norra lipu 6194 meetri kõrguse Mount McKinley tippu.

1991. aasta mais-juunis läbis ta koos prantslasest sõbra Pierre Guy Peret'ga kuulsa kaasmaalase Fridtjof Nanseni jälgedes suuskadel Gröönimaa. Suunduti idast läände, 15 päevaga jäi seljataha 560 km. „Võimas ja põnev seiklus," kommenteeris särasilmne olümpiavõitja.

Löök allapoole vööd

Talimängude ametliku päevalehe 11. veebruari numbri esikülje oli vallutanud suur värvipilt: üliõnnelik Ulvang kaasmaalaste Dählie ja Langli õlgadel. Saateks pidulik tekst: „Punane lainetus värskelt sadanud lume taustal. Kolme fantastilise norralase suusaülikonnad ja nende entusiastlike toetajate lippude meri. See oli nagu palverännak. Kolmel Skandinaavia musketäril kulus vähem kui poolteist tundi, et saada rahvuskangelasteks."

Ent juba kavandas keegi lööki allapoole vööd. „Head" naabrid rootslased olid varmad väitma: Ulvangi, Dählie ja Langli triumfi taga peituvat astmarohi *ventolin*. Kui norralased enne starti aerosooliga „lõõre" puhastasid, olid platsis piltnikud. Rünnakutuhinas „unustasid" rootslased paraku lisamast, et *ventolin* ei kuulu dopinguainete nimekirja, et sama aerosooli pruugib ka Torgny Mogren.

Lõngakera hakkas veerema, pilvenurk varjutas hetkeks päikese. Ajakirjanikud olid varmad rootslaste söödetud teavet võimendama. Sääsest tehti elevant.

Tahes-tahtmata meenus 1984. aasta, mil Norra meessuusatajate treener Magnar Lundemo seostas soomlaste edu Sarajevo talimängudel veredopinguga. Lugu lõppes Norra delegatsiooni juhtkonna ametliku vabandusega.

Neli aastat hiljem Calgarys tehti analoogilisi vihjeid N. Liidu suusatajate aadressil — sedakorda soomlaste ja kanadalaste leerist. Sealgi võeti süüdistused tagasi, kõmu serveeriti kellegi i s i k l i k u arvamusena.

Elu on näidanud, et süüdistama kipuvad reeglina need, kel endal sandisti läinud. See on ju nii inimlik: kui leiad kõmuaine, mis tähelepanu mujale tõmbab, unustatakse ehk sinugi saamatus.

30 km medalimeeste pressikonverentsil ütles Vegard Ulvang, et jutud tema soojadest suhetest Itaalia suusataja Manuela di Centaga on tugevasti liialdatud, õigemini täielik väljamõeldis. Tugevasti liialdatud olid ka rootslaste vihjed imeaerosoolile, millega püüti norralaste triumfile varju heita.

„Tühi loba! Minagi kasutasin kogu karjääri vältel astmainsuliini. Võin kinnitada, et see ei andnud mulle ühelgi võistlusel sekunditki ajavõitu," nuhtles kaasmaalastest tolmukeerutajaid kuulus Thomas Wassberg.

Kõmule aldis „Expressen" avaldas aga talimängude ajal tühja topeltlehekülje. Valgemast valgema lehepinna nurgas seisis imepisikeses kirjas: siin pidid olema lood Rootsi suusatajate medalivõitudest...

Bumerang tabas taas kord viskajat.

Hartzi retsept, Ulvangi teostus

Pärast 30 km triumfi ei tulnud Ulvangil ja *Co*'l mõttessegi võidušampust juua. Töö tahtis tegemist, üürikese puhkepäeva järel ootas tagaajamisvõistluse avadistants — **10 km klassikat.**

Vihmasegusesse lumemöllu sukeldus 110 suusatajat, ässade ja tundmatute suuruste seas ka eestlased Taivo Kuus, Andrus Veerpalu, Urmas Välbe ja Elmo Kassin.

Les Saisies's lehvitati taas lootusrikkalt punasinivalgeid ja lauldi norra laule. Panus tehti teadagi klassikas ületamatule super-Vegardile.

Ulvang juhtiski algusest lõpuni. Teda ei häirinud ka kukkumine ja sellest tingitud kepivahetus 4. kilomeetril.

„Algul olin natuke ehmunud küll. Arvasin, et kukkumine viis ka kullavõimalused — selle nahka läks oma kümmekond sekundit ja kepirõngas," pihtis Ulvang hiljem.

Pool kilomeetrit pärast kukkumispaika sai Vegard Pål Gunnar Mikkelsplassilt uue kepi. Ja ehkki laenatud kepp oli paarilisest seitse sentimeetrit lühem, leidis supervormis Ulvang kähku kullarütmi.

Ulvang, Dählie ja Langli sõitsid määrimata suuskadega. Vihje saadi taanlaselt Ebbe Hartzilt: testimisel lippasid taanlase suusad imehästi. Määret ei kasutatud, suuskade keskosa oli pisut karedamaks tehtud.

Hartzi retsept Ulvangi teostuses tõi Norrale teise murdmaakulla. Dählie oli neljas, Langli kahekümnes, määritud suuskadega rajale läinud Krister Skjeldal alles 38.

Hõbemedalile suusatas end vana tegija, 31-aastane itaallane Marco Albarello (19,2 sekundit Ulvangist maas). Temal olevat kukkumise nahka läinud koguni paarkümmend sekundit.

Pronksi tõi Rootsile head soome keelt rääkiv Christer Majbäck (kaotus Ulvangile 20,4 sekundit). Kes võinuks arvata, et see jääb Rootsi ainsaks murdmaamedaliks...

Teravalt alustanud Björn Dählie põrutas enese sõnutsi taas kord „vastu seina". „Arvan, et pakkusin ka täna algtempoga üle. Aga ma vajutan alati gaasi kohe põhja," kommenteeris medalita jäänud norralane.

Kuuendaks tulnud Harri Kirvesniemi laiutas vaid käsi: „Läksin medali järele ja suusatasin omast arust piisavalt kiiresti. Ometi olid mõned mehed veelgi nobedamad. Hakkan vist vanaks jääma."

Eestlaste peatreener Hain Kinks muheles rahulolevalt: „Veerpalu 21. ja Kassini 22. koht on kõva sõna. Eriti kiidaksin Veerpalu. Ja Kassin tõuseb vabas kindla peale ettepoole."

	1,1 km	5,2 km	10 km
1. Vegard Ulvang, Norra	33.36,9 (9)	14.45,0 (4)	27.36,0
2. Marco Albarello, Itaalia	3.34,7 (6)	14.51,8 (8)	27.55,2
3. Christer Majbäck, Rootsi	3.45,5 (31)	14.50,5 (6)	27.56,4
4. Björn Dählie, Norra	3.33,2 (2)	14.32,2 (1)	28.01,6
5. Niklas Jonsson, Rootsi	3.43,1 (20)	14.50,5 (5)	28.03,1
6. Harri Kirvesniemi, Soome	3.37,4 (7)	14.50,8 (7)	28.23,3
7. Giorgio Vanzetta, Itaalia	3.34,2 (5)	14.43,6 (3)	28,26,9
8. Alois Stadlober, Austria	3.42,6 (18)	14.53,1 (9)	28.27,5
9. Torgny Mogren, Rootsi	3.33,7 (3)	14.41,8 (2)	28.37,8
10. Silvio Fauner, Itaalia	3.34,1 (4)	15.01,2 (11)	28.53,8
21. Andrus Veerpalu	3.46,3 (33)	15.38,8 (24)	29.51,5
22. Elmo Kassin	3.43,0 (19)	15.34,8 (19)	29.52,0
28. Urmas Välbe	3.47,9 (35)	15.47,2 (27)	30.20,1
67. Taivo Kuus	3.53,3 (46)	16.40,8 (57)	32.28,0

Vaevalt pool minutit enne lähet kuldse suusapaari kasuks otsustanud Ulvang hindas oma edasisi võimalusi kainelt: „Mõistagi oleksin rõõmus, kui kahele kuldmedalile lisanduks veel kaks. Paraku ma ei usu, et see tõeks saab. Vabasõit on suur küsimärk. Et haiget puusa säästa, olen viimase nädala jooksul vaid kolm korda „uisutamas" käinud. 15 km on aga sedavõrd lühike ja kiire, et ligadi-logadi sõiduga eesmärgile ei jõua. Niisiis võin tagaajamisvõistluse kokkuvõttes pjedestaalile pääseda, aga ka vabalt medalita jääda."

Rootsi esinumber Torgny Mogren teatas, et tasumise tund saabuvat maratonipäeval: „Tagaajamises ma medalit ei saa, klassikas oli vahe liiga suur. Mina võidan 50 km."

Eestlane Elmo Kassin oli optimistlik: „10 km läks üllatavalt libedalt. Vabaga tõusen kõvasti. Kui kõrgele? Ei ütle..."

Ulvang unustas astmarohu

Oma sõidu ja võiduga 10 km, oma päikeselise, sõbraliku ja avala olekuga paiskas Vegard Ulvang totrad dopingukahtlustused põrmu. Bronhe puhastav astmarohi üksi mehest võitjat ei tee. Edu taustal on palju olulisemad tegurid: tark treening, tasakaalustatud psüühika, intelligentsus. Ainuüksi Ulvangi ja endiste sotsmaade spordirobotite ilmete-pilkude võrdlemine pakub mõtteainet. Ühel pool selgesilmne, kindla sõna ja hüva huumorisoonega noor inimene, teisal häguse pilgu ja vilavate silmadega närvilised, hirmunud, agressiivsed masininimesed. Võrdlus on ehk liialt mustvalge, ent Ulvangi aura taustal torkas kontrast ka eriliselt silma.

Ulvang möönis, et tarvitab astmarohtu aerosoolina enne võistlusi 1990. aasta kevadest alates.

„Olen märganud, et see tuleb mulle kasuks. Kergem on hingata. Pole mingit vahet, kas võistlus toimub mägedes või lauskmaal. Täna hommikul unustasin rohu võtmata," selgitas Ulvang pärast 10 km finišit.

Ulvang ja Dählie pole astmahaiged. Norra tippsuusatajaist põeb astmat üksnes Terje Langli. Sportlased pruugivad astmarohtusid selleks, et vältida pingutuse foonil tekkivat õhupuudust.

Norra suusakoondise pressišeff Rolf Norberg lisas, et enamjaolt värskes õhus viibivate Ulvangi ja Dählie seisundit võib võrrelda astmahaigete enesetundega (külmade ilmade mõju näiteks Grööni-maa-matkal).

Rootsi ajakirjanikele tuletas Norberg meelde, et astmarohtude veendunud kasutajate esirinnas on olnud nende kaasmaalased Thomas Wassberg ja Torgny Mogren.

Rootsi suusatajate arsti Peter Hemmingssoni andmeil tarvitasid näiteks 1989. aasta MM-i erinevate distantside 15 tugevamast astma-aerosoole rohkem kui pooled.

Kas ja millises suunas astmarohud sportlaste saavutusvõimet mõjutavad, selle kohta puudub hetkel usaldusväärne teave. Asjatundjate leeris puudub üksmeel.

Tegemist on eeskätt eetilise probleemiga. Seda möönsid ka norralased. „Expresseni" võimendatud kõmu vaibus paari-kolme päevaga. Õelutsejail ei jäänud muud üle kui manada: Norra ei vääri Vegardi-mõõtu meistrit.

Dählie soolo

10 km klassikadistantsi võitjate pressikonverentsil kritiseerisid viitstarti ehk tagaajamissüsteemi nii Vegard Ulvang, Marco Albarello kui ka Christer Majbäck. Ma pole veel ühegi tippsuusataja suust kuulnud soodsat hinnangut viitstardile. Kõik kinnitavad üksmeelselt, et FIS on läinud kompromissile publiku ja TV-ga ning rüvetanud järjekordselt klassikalise murdmaasuusatamise neitsilikku puhtust.

Jätan süvaanalüüsi suusaspetsialistidele ja märgin vaid, et muutuvad ajad, muutuvad inimesed, muutub ka sport. Nüüdisajal ei pöörle ükski spordiala suurte rahadeta. Et muutuvas ajas hinges püsida, tuleb aeg-ajalt korrigeerida ka lõplikena tunduvaid tõdesid. FIS on sunnitud valusate otsuste tegemisel silmas pidama kasvõi laskesuusatamise üha kasvavat populaarsust ja vaatemängulisust. Paljude talispordihuviliste arvates ongi näiteks lasketeatesõit oma vaadatavuselt, olukordade kiire muutumise ja etteaimamatuse poolest kujunenud üheks suusavõistluste pärliks.

15. veebruaril läks **15 km vabadistantsi** starti 102 suusatajat. Nimekamaist olid käega löönud norralased Terje Langli ja Krister Skjeldal ning sakslane Jochen Behle. Langli ja Skjeldal töötasid rajal ja raja veeres medaleid jahtivate kaasmaalaste Ulvangi ja Dählie heaks.

Lähe anti kell 12. Taas sadas peent vihmasegust lund. Esimesena tuiskas rajale Vegard Ulvang, tema järel võidujanused jälitajad: Marco Albarello —0.19, Christer Majbäck —0.20, Björn Dählie —0.25, Niklas Jonsson —0.27, Harri Kirvesniemi —0.47, Giorgio Vanzetta —0.50, Alois Stadlober —0.51, Torgny Mogren —1.01, Silvio Fauner —1.17 jt.

22. kohalt, Ulvangist 2.52 maas, alustas meie lootus Elmo Kassin.

Dählie püüdis Majbäcki ja Albarello kärmelt kinni. Poolel võistlusmaal jõudis ta järele ka Ulvangile. Mõnda aega püsis Ulvang noorema kaasmaalase kandadel, taipas aga peagi, et see on hukatuslik ja lasi Dähliel minna. (Dählie: „Pakkusin Vegardile tempotegemiseks rada, ent märkasin, et tal on jõud otsas. Läksin oma teed.")

Ulvangi said kätte ka Albarello ja Vanzetta. Veeti vaheldumisi, passiti oma hetke. Mehi oli kolm, medaleid kaks. Ulvang kogus jõudu otsustavaks rünnakuks. Kassin sisenes teise kümnesse.

Dählie võitiski suure vahega. 24-aastane norralane ei varjanud rõõmu: „See on mu elu suurim päev. Maailmameistritiitel 15 km ei mahu olümpiavõidu kõrval üldse pildile."

Ulvang neelas lõpuheitluses mõlemad itaallased: „Dähliega ei jaksanud ma täna võidu sõita. Albarello ja Vanzettaga lootsin toime tulla. Olin kindel, et medalita ma ei jää. Hõbe hakkas paistma viis meetrit enne finišit."

Oma pika karjääri kalleima medali, olümpiapronksi, napsas Albarello eest 32-aastane Vanzetta.

Torgny Mogren jälgis kolme mehe medaliheitlust neljakümne meetri kauguselt.

Kassin jättis seljataha tugeva austerlase Alexander Marenti, soomlased Jari Räsäneni ja Mika Myllylä. Meie mehest möödusid omakorda sakslane Johan Mühlegg ja venelane Andrei Kirillov. 18. koht.

Peatreener Hain Kinks oli rahul, Kassin natuke pettunud. Noor eestlane mõtles kohale esitosinas...

	10 km	15 km	10+15
1. Björn Dählie, Norra	28.01 (4)	37.36,9 (1)	1:05.37,9
2. Vegard Ulvang, Norra	27.36 (1)	38.55,3 (13)	1:06.31,3
3. Giorgio Vanzetta, Itaalia	28.26 (7)	38.06,2 (3)	1:06.32,2
4. Marco Albarello, Itaalia	27.55 (2)	38.38,3 (8)	1:06.33,3
5. Torgny Mogren, Rootsi	28.37 (9)	38.00,4 (2)	1:06.37,4
6. Christer Majbäck, Rootsi	27.56 (3)	39.21,0 (23)	1:07.17,0
7. Silvio Fauner, Itaalia	28.53 (10)	38.41,9 (9)	1:07.34,9
8. Vladimir Smirnov, Ühendatud Võistkond	29.13 (13)	38.22,8 (5)	1:07.35,8
9. Henrik Forsberg, Rootsi	29.09 (12)	38.43,4 (10)	1:07.52,4
10. Alois Stadlober, Austria	28.27 (8)	39.30,6 (26)	1:07.57,6
18. Elmo Kassin	29.52 (22)	39.00,1 (17)	1:08.52,1
41. Urmas Välbe	30.20 (28)	40.54,4 (48)	1:11.14,4
42. Andrus Veerpalu	29.51 (21)	41.26,7 (56)	1:11.17,7
60. Taivo Kuus	32.28 (67)	41.26,6 (55)	1:13.54,6

Omade triumfi oli Les Saisies's maitsmas ka Norra kuningas Harald. Kui Ulvang suusastaadionil itaallased kotti pistis, minetas Harald kuningliku rahu ja kehastus ümber lihtsurelikuks spordihuviliseks.

„Vegard, Vegard," skandeeris kuningas koos kaasmaalastest olümpiaturistidega.

Pressikonverentsil tunnistas Dählie: „Mu tänast sõitu on iseloomustatud kui värsket ja jõulist. Tegelikult ei saanud ma öösel silmatäitki magada. Lamasin, visklesin küljelt küljele. Vahepeal tõusin üles ja üritasin mõtteid mujale juhtida. Võistlusega seonduvaist mõtetest ma paraku vabaks ei saanudki. Tulin masendunult võistluspaika. Olin kindel, et mu lootused on maha maetud."

Sealsamas pressikonverentsil ründasid medalimehed taas teravalt viitstarti.

Dählie: „Näiteks MK-sarjas klapib viitstart igati. See pakub põnevust publikule ja televaatajaile. Kui aga võistlustingimused on niisugused nagu 10 km klassikas, ei sobi viitstart olümpiakavva. Kui kellelgi läheb esimene pool ilma nahka, nagu siin juhtus, pole see õiglane."

Ulvang: „Olen FIS-is pettunud. Reedesel võistkondade juhtide koosolekul viidati võimalusele kasutada 15 km vabasõidus 30-sekundiliste vahedega eraldilähet. ROK aga blokeeris selle."

Siin sekkus kohtunikekogu austerlasest liige Hans Stattmann: „Sellist reeglit, mille põhjal halva ilma korral saaks pruukida viitstardi asemel eraldilähet, pole olemas."

Ulvang ei jätnud jonni: „Tuletan meelde, et 1990. aastal pidasid suusatajad Lahtis tagaajamissüsteemi puudutava koosoleku ja seal ütles FIS-i murdmaatoimkonna esimees Odd Martinsen selge sõnaga: selline klausel on olemas. Lahtis tehti ju selle põhjal muudatus."

Martinsenil oli vastus varnast võtta: „Siin on tegemist arusaamatusega. Muudatus on tehtud vaid korra, tollal Lahtis."

Martinsen lohutas nördinud tippmehi: tulekul on uuendus, mille põhjal suusatajad jagatakse edaspidi taseme ja tulemuste järgi 25-liikmelistesse gruppidesse, kus kõigil soosikuil võrdsed tingimused. Seda süsteemi on MK-sarjas kahel hooajal proovitud.

Martinsen on viitstardi tuline poolehoidja, pea kõik tippsuusatajad ja -treenerid selle niisama tulised vastased. Dählie, Ulvang ja Vanzetta polnud Martinseni eksperimentidest sugugi vaimustatud: mis muud see saab olla kui flirt publiku ja televisiooniga.

Yllätys, yllätys: Isometsä seljatas Mogreni

Päikesesäras peetud **4×10 km teatesõit** (kaks klassika-, pluss kaks uisuetappi, startis 16 meeskonda) kujunes maiuspalaks. Ehkki Les Saisies' mägedes oli võistluse ajal tosin külmakraadi, valitses suusastaadionil ja raja veeres tõeline peomeeleolu. Skandeeriti, lauldi, puhuti pasunaid, heljutati lippe. Tooni andsid norralased ja itaallased — nagu ka õhtuti Les Saisies' lõbustuskohtades.

Norra olümpiaturistid valmistusid järjekordseks kullapeoks. Nad teadsid, et triumfihetkede tunnistajate seas oli olnud ka nende kuningas Harald. Nad olid kindlad Terje Langli, Vegard Ulvangi, Kristen Skjeldali ja Björn Dählie ülekaalukas võidus.

Eksvalitsejaid rootslasi polnud, piinlik küll, medalilainele häälestanud isegi spordilembese monarhi Karl XVI Gustafi kohalolek. Seegi päikeseline päev läks siniverelistel ja lihtsurelikel rootslastel aia taha.

Esimene vahetus säilitas intriigi: Rootsi (vana hunt Jan Ottosson), Norra (Terje Langli) ja Soome (Mika Kuusisto) jõudsid pärale suusk-suusas. Ühendatud Meeskond (prantsuskeelne lühend EUN, Andrei Kirillov) ja Itaalia (Giuseppe Pulie) olid 35 sekundi kaugusel. Eesti (Andrus Veerpalu) vahetas kaheteistkümnendana.

1. Rootsi	25.24,9	7. Saksamaa	26.31,4
2. Norra	25.25,6	8. Austria	26.33,3
3. Soome	25.25,9	9. Prantsusmaa	26.39,0
4. EUN	26.00,0	10. Kanada	26.54,5
5. Itaalia	26.01,8	11. Tšehhoslovakkia	27.05,6
6. USA	26.30,7	12. Eesti	27.07,5

Teise vahetuse mees Vegard Ulvang (parim klassikaaeg 24.35,3) viis Norra püüdmatult juhtima.

Suure töö tegi Soome heaks ära Harri Kirvesniemi (25.01,4), kes suutis pea kolmveerand võistlusmaad hoida super-Vegardi tempot.

Vladimir Smirnov (24.43,4) tõstis EUN-i kolmandaks, Marco Albarello (25.01,4) Itaalia neljandaks.

Ulvangit ja Kirvesniemit passinud rootslane Christer Majbäck (26.06,1) sõitis hinge kinni ja jäi liidrist paugupealt poolteist minutit maha.

Jaanus Teppan (26.23,5) saatis Elmo Kassini teele kümnendana.

1. Norra	50.00,9	7. Austria	52.27,4
2. Soome	50.27,3	8. Tšehhoslovakkia	52.29,4
3. EUN	50.43,4	9. Prantsusmaa	53.14,6
4. Itaalia	51.03,2	10. Eesti	53.31,0
5. Rootsi	51.31,0	11. Kanada	53.58,9
6. Saksamaa	52.19,6	12. USA	54.10,4

Kolmas vahetus: Norra (Kristen Skjeldal, 25.17,9) uhkes üksinduses juhtimas.

Giorgio Vanzetta (24.41,2) viis Itaalia hõbedapositsioonile.

Venelane Mihhail Botvinov (25.02,6) hoidis kolmandat kohta.

Soome (Jari Räsänen, 26.06,1) langes neljandaks, Rootsi (Henrik Forsberg, 25.23,6) tõusis viiendaks.

Elmo Kassin (viies etapiaeg 25.36,3) kergitas Eesti üheksandaks.

1. Norra	1:15.18,8	7. Austria	1:18.48,5
2. Itaalia	1:15.44,4	8. Saksamaa	1:19.02,0
3. EUN	1:15.46,0	9. Eesti	1:19.07,3
4. Soome	1:16.33,4	10. Prantsusmaa	1:19.29,8
5. Rootsi	1:16.54,6	11. Kanada	1:20.54,1
6. Tšehhoslovakkia	1:18.17,6	12. USA	1:21.25,2

Norra ankrumees Björn Dählie liugles üle lõpujoone... selg ees (päeva parim aeg 24.07,2).

Itaallane Silvio Fauner (25.08,3) saabus teisena.

Pronksikomplekt mängiti välja tõelises infarktiheitluses. Rootsi kuulsus Torgny Mogren jõudis järele soomlasele Jari Isometsäle, koos püüti kinni ja jäeti seljataha venelane Aleksei Prokurorov.

Mogren ründas viimasel pikal tõusul. Ilmselt oli ta kindel, et suudab Isometsä hõlpsalt maha raputada: ta oli oma salarelva kasutanud mitmes tähtsas teatesõidus, ja seni ikka edukalt. Seekord osutus Mogreni äkkrünnak valearvestuseks. Isometsä ei jäänud maha, ta oli Mogreni kuklalöögiga „koduses analüüsis" arvestanud. Lõpusirgel läks soomlane vasturünnakule ja osutus kiiremaks sprinteriks. Finišijoonel oli vahe 0,2 sekundit (Mogreni etapiaeg 24.28,5, Isometsäl 24.49,5).

Eesti ankrumees Urmas Välbe (27.26,0) suusatas nii, nagu ta suusatama pidi. Kui minekut ei ole, pole seda ka kusagilt võtta. Prantslane Herve Balland (25.21,3) läks mööda. Välbe lõpetas kümnendana.

1. Norra	1:39.26,0	7. Tšehhoslovakkia	1:44.20,0
2. Itaalia	1:40.52,7	8. Prantsusmaa	1:44.51,1
3. Soome	1:41.27,9	9. Austria	1:45.56,6
4. Rootsi	1:41.28,1	10. Eesti	1:46.33,3
5. EUN	1:43.03,6	11. Kanada	1:47.52,0
6. Saksamaa	1:43.41,7	12. USA	1:48.15,8

Norralased ja itaallased juubeldasid.

Rõõmust segane Marja-Liisa Kirvesniemi kallistas oma ja võõrast — Harrit ja Jarit. Isometsä oli päästnud Soome meessuusatajate au. Marja-Liisa ja Harri silmis olid pisarad.

Rootslaste võimalused nullinud Christer Majbäck jäi kaotajana suureks. Ta tuli pressikonverentsile, et vastata valusatele küsimustele.

„Olin kuulnud suusatajatest, kes on tormanud „vastu seina". Ma ei teadnud, et see on nii õudne. Ma ei saanud hingata. Ma ei mäleta, mis juhtus 6.—8. kilomeetrini. Ma ei tea, mis on hullem — surra või olla ebaõnnestuja olümpia teatesõidus," pihtis Majbäck.

„Christeri suuskadel lõppes pidamismääre. Tema sõidustiil eeldab aga sajaprotsendilist pidamist. Kui seda pole, on tagajärjed, eriti mägedes, saatuslikud," selgitas Rootsi koondise määrdemeister Magnar Dalen.

„Pidamismääre lõppes tõepoolest mõlemal suusal. Teisalt tuleks silmas pidada, et väsimuse foonil kaob õige kontakt suusarajaga. Olin liialt nõrk," jäi Majbäck endale kindlaks.

„Meeste h e t k e s e i s u (*minu sõrendus — T.K.*) silmas pidades oli 10. koht ilmselt maksimum," ütles Eesti neliku kogenuim Jaanus Teppan, kui lõpuajad tabloole ilmusid.

Realistlik hinnang.

Pooltund super-Vegardiga

Vegard Ulvangis on peidus imeline magnet, millega ta inimesi enese poole tõmbab. Vegardil on targad silmad ja aval pilk, tema vastused pressikonverentsidel ja privaatusutlustes rahuldavad ka suurimaid esteete.

Jutuajamise kolmekordse olümpiavõitjaga leppisin kokku Norra suusakoondise lahke pressipealiku Rolf Norbergi kaudu. Norberg tähendas mu soovi märkmikku, päev hiljem helistas ja teatas: Vegardiga on kõik O.K., tule 20. veebruaril kell pool neli olümpiaküla.

Kui mõni minut enne kokkulepitud aega kohale jõudsin, ootas Rolf juba olümpiaküla väravas. Istusime autosse ja sõitsime Norra koondise elupaika.

Mõne minuti pärast saabus Vegard — rõõmus, punapõskne, suhtlemisaldis. Saime 25 minutit täies rahus juttu ajada. „Mul on Sinu jaoks aega täpselt kella neljani, siis algab järmine seanss," naeris Ulvang.

Kust oled pärit, millal hakkasid sportima?

„Minu kodukoht Kirkenes asub kaugel Põhja-Norras, vaid 40 km kaugusel Soome piirist. Olen Kirkenesis sündinud, elasin seal 19. eluaastani. Pärast seda olen olnud rohkem ratastel. Suved veedan aga alati kodukohas. Püüan olla seal nii kaua kui vähegi võimalik.

Suusatama õppisin varakult, piltlikult öeldes kohe, kui jalad kandma hakkasid. Vanemad võtsid mind kaasa pikkadele matkadele ja reisidele. Võistlussuusatamisega ma enne 11. eluaastat ei tegelnud. Olin juba noorteklassis küllalt edukas, 19-aastaselt tulin esmakordselt Norra juunioride meistriks. Olen pidevalt arenenud, suusatanud aasta-aastalt üha kiiremini ja kiiremini. Praegu võin öelda, et olen enda ja oma saavutustega rahul."

Sündisid ja kasvasid kaugel Põhjas, aga õppisid Oslo ülikoolis matemaatikat ja statistikat. Miks valisid Oslo?

„Tegin seda puht praktilistel kaalutlustel: Kirkenesis pole kõrgkooli ja suur osa olulistest suusavõistlustest peetakse Oslo ümbruses. Oslot lahutab mu kodukohast neli tundi lennukisõitu. Iga lend tähendab aga kopsakat rahasummat — nii polnud mul mõistlik ja võimalik Kirkenesi jääda. Suusataja peab elama selliste paikade läheduses, kus keerleb võistluskarussell."

Näed Sa oma sportlasenatuuri ja kodukoha Kirkenesi vahel mingit seost?

„Kindla peale. Nagu ma juba mainisin, olen pärit kaugelt Põhjast, kus novembri keskpaigast poole jaanuarini valitseb pimedus. Kliimatingimusedki pole kergete killast. Olime lihtsalt sunnitud karmide tingimustega harjuma, neid arvestama — nii treeningutel kui igapäevaelus. Olud on mõjutanud ka iseloomu."

Oled Sa karmides Põhja-oludes kasvanuna enam individualist või kambajõmm?

„Loen ennast nii individualistiks kui kollektivistiks. Ühest küljest nõuab mu ala karmi individualismi: sa pead pidevalt iseendaga võitlema, kõrvalt pole abi loota. Teisalt olen osa Norra tiimist ja seegi on väga oluline. Meie koondisekambas on kaheksa poissi. Saame omavahel suurepäraselt läbi ja anname endale aru, et vaid hüva koostöö tagab head tulemused."

Sul on seljataga pikk ja edukas karjäär. Tippmehena mahtusid esmakordselt pildile pronksmedaliga Calgary talimängude 30 km. Aasta hiljem Lahti MM-il said hõbeda 30 km ja pronksi poole lühemal maal. 1991. aastal, Val di Fiemme MM-il, kuulusid võidukasse teatenelikusse ja olid 30 km kolmas.

Näsiis võtsid oma esimese tippvõistluste individuaalkulla alles 28-aastaselt siin Les Saisies's. Mispärast suurt läbimurret nii kaua oodata tuli?

„Olen olnud ju varemgi küllalt edukas. Jah, olen 28-aastane, ent arvan, et selles eas pole sugugi hilja kuldmedaleid võita. Üldiselt domineerivad suurvõistlustel ikka kogenud sportlased. Peale selle olen alati tunnetanud, et läksin aasta-aastalt üha paremaks. Loodan, et mu siinsed võidud tõestavad seda."

Olid Sa edus kindel juba enne olümpiat?

„30 km suusatasin suurte lootuste ja väga kindla tundega: olin just sellelt distantsilt noppinud kolm suurvõistluste medalit — hõbeda ja kaks pronksi. Lootsin tõepoolest, et võidan 30 km olümpiakulla. Hetkel on mul koguni kolm kuldmedalit — nõnda võin olla endaga rohkem kui rahul. Arvan, et olen olnud üsna tubli."

30 km võitjate pressikonverentsil vihjasid edu põhjustele, viidates asjaolule, et harjutasite 11 nädalat Les Saisies'st kõrgemal mägedes. Elasite seal üsna tagasihoidlikes tingimustes. Kuuldavasti proovisid sama süsteemi ka rootslased, nemad ei pidanud spartalikes oludes aga üle paari nädala vastu...

„Olen mäestikutsükliga katsetanud kolmel viimasel aastal. Enne olümpia põhitsükli algust veetsime Les Saisies'st kõrgemal 80 päeva. See on meid ilmselt ka aidanud. Rootslased on kasutanud teistsugust treeninguprogrammi. Tean, et kõrgel mägedes on nad viibinud meist tunduvalt vähem aega. Põhjusi ei tea. Sel olümpial pole nad olnud nii edukad kui tavaliselt. On see tingitud nende ettevalmistusprogrammist või millestki muust, ei julge öelda. Edu või ebaedu sõltub ju nii paljudest asjaoludest."

Selsamal 30 km medalivõitjate pressikonverentsil viitasid teiselegi edu põhjusele — väga heale meeskonnavaimule.

„Hea läbisaamine on tõepoolest eluliselt tähtis. Veedame koos rohkem kui 200 päeva aastas ja sõbralikud suhted on edu vältimatuid tagatisi. Me lihtsalt peame üksteist aitama — tehnikatreeningutel, kehalise tubliduse tõstmisel. On ülimalt oluline, et meeskond kui organism funktsioneeriks, et elataks ja hingataks ühises rütmis."

Kuidas tavaliselt harjutad — üksi või koos meeskonnakaaslastega?

„Kirkenesis treenin üksi või koos vendadega. Treeninglaagrites harjutame kogu kambaga koos. See süsteem on olnud igati O.K."

Siin on palju räägitud Sinu 560-kilomeetrisest suusaretkest läbi Gröönimaa. Küsin sajandat, aga võib-olla ka saja kümnendat korda: mis sundis Sind midagi seesugust ette võtma? Mõned peavad seda originaalitsemiseks, teised hulluseks.

„Mulle oli see ettevõtmine tähtis eeskätt psühholoogiliselt. Pärast pikki ja kurnavaid hooaegu, mida saadab pidev stressiseisund ja psühholoogiline surve, on väga oluline otsida ja leida vaiksemaid, eraldatumaid paiku. Ühtlasi tähendab see harjumuspärasest pisut erinevat väljakutset iseendale. Samas otsin selletaoliste ekspeditsioonide näol põnevust, seiklusi. Pean ülimalt tähtsaks, et mu elu sisaldaks vaheldust, põnevust, seiklusi."

Kas pole sedasorti ettevõtmised, nagu mullune Gröönimaa-retk ja tänavu plaanitav erinevate maailmajagude kõrgeimate mäetippude ründamine, Sulle kui tippsportlasele natuke ohtlik ajaviide?

„Inimesele, kes ei tea midagi alpinismist ega sellest, kuidas rasketes tingimustes hakkama saada, võib see tunduda tõepoolest ohtliku hasartmänguna. Kui sa aga oskad ja suudad karmides oludes ja keerulistes situatsioonides toime tulla, on see ütlemata elamuslik. Mõistagi sisaldavad mu harrastused teatud annuse riski, aga ma ei leia, et see oleks ülearu ohtlik. Kordan: mulle on tõesti kõige olulisem väljakutse iseendale. Selle kaudu hangin uuteks hooaegadeks motivatsiooni."

Mida arvad ajakirjanikest? Taipavad nad ülepea midagi suusatamisest?

„Mõned üsna hästi, teised mitte tuhkagi. Aga meie töökohustuste hulka kuulub seegi, et neile selgitada, mis on murdmaasuusatamine. Annan endale aru, et see selgitustöö on väga tähtis osa meie tööst."

Näib, et oled oma rolliga leppinud: annad intervjuusid väga vastutulelikult...

„Kui selgitame inimestele, mida murdmaasuusatamine endast kujutab, vormime selle kaudu ka eneste ja oma ala *image*'it. Televisioonil ja ajakirjandusel on siin tohutu roll. Me peame endale sellest aru andma."

Oled võitnud kolm olümpiakulda. Kahe aasta pärast toimub koduolümpia Lillehammeris. Ilmselt tähendab see nii Sulle kui ka teistele Norra tippudele tohutut psühholoogilist survet.

„Jah, ma pole ausalt öeldes sugugi kindel, kas suudan esineda Lillehammeris niisama edukalt nagu siin Les Saisies's. Survet tunnetame tõepoolest. Norras valitseb koduste talimängude vastu tohutu huvi, inimesed lausa nõuavad kuldmedaleid. Meie omalt poolt püüame hoida emotsioonid kontrolli all ja anda oma parima. Me ise ei oota Lillehammeris ilmtingimata Les Saisies'ga samaväärset triumfi, sest konkurents muutub üha karmimaks."

Kas teed kaasa ka 50 km? Kuuldavasti oled öelnud, et teatesõiduga on Sinu olümpia lõppenud.

„Seda pole ma küll öelnud. Märkisin vaid, et mu uisuvorm jätab reie sisekülje kerge vigastuse tõttu soovida. 50 km olen kindla peale platsis, soosikute hulka aga ennast ei arva."

Mis on tipus olulisem — psühholoogiline või kehaline valmidus?

„Kui tahad võita olümpiakulla, vajad piltlikult öeldes kõike. Pead olema ühtviisi võimas nii psühholoogiliselt kui kehaliselt."

Mida tead Eestist, meie suusatajatest?

„Tean, et olite mitte omal soovil Nõukogude Liidu osa. Tean, et olete vana rahvas. Niisiis: tere tulemast Euroopasse! Tunnen hästi kahte eesti suusatajat — Urmas Välbet ja Elmo Kassinit. Soovin, et neil ja kõigil eestlastel läheks hästi. Siin taliolümpial ja edaspidi."

Kas oled kuldmedaleid ka šampanjaga niisutanud?

„Võib-olla teeme midagi 23. veebruari õhtul, aga peame igal juhul piiri."

Paar pilti mälestuseks. Hüvastijätt. Vegardil algas uus intervjuuseanss.

Ootasin olümpiaküla väravas bussi, mõttes ja hajameelne, ega pannud tähelegi, et otse mu kõrval oli peatunud korralduskomitee valge „Renault".

„Ärka üles, sõber, ja hüppa autosse," hõikas Rolf Norberg.

„Kuidas läks?" tundis Rolf tagasiteel Les Saisies'sse huvi.

„Suurepäraselt. Ulvang on vapustav. Aitäh, et aitasid s e l l e intervjuu saada."

„Pole tänu väärt. Aga teist sellist inimest nagu Vegard annab tõepoolest otsida," poetas Rolf mõtlikult.

Viimasel olümpiapäeval oli hasartne pidutseja ka Ulvang. Hasartne nagu Les Saisies' suusaradadelgi.

23. veebruari „Dagens Nyheteris" arutles rootslasest kolumnist Åke Lundquist: „Mõelge veidi. Meil on olnud Stenmark ja Wassberg ja Svan ja Mogren ja Tomas Gustafson ja „Tre Kronor". Ja selle vähese, mis järele jäi, korjas Matti Nykänen. Mida on saanud Norra? Mitte midagi. On täiesti normaalne, et nüüd tuli nende kord."

Päev varem, 22. veebruaril, oli punasinivalge tuuleiil tuisanud taas kord üle Les Saisies' suusastaadioni, tänavate, restoranide ja kohvikute. Norralased pühitsesid kuningas Björn I võitu. *Seier'n en var* — võit on meie, laulsid kullahurmas punasinivalged.

Rohevalgepunane tuulepuhang polnud karvavõrdki nõrgem. Itaallased laulsid, tantsisid, vehkisid lippudega, rüüpasid Maurilio de Zolti ja Giorgio Vanzetta auks veini otse pudelisuust. Alberto Tomba allajäämine samal päeval peetud slaalomis n o r r a l a s e l e Jaggele vähendas küll pisut nende kuraasi, aga peotuju ei rikkinud. *Forza Italia!*

50 km vabadistantsile läks 73 meest. Päike säras, külmakraade oli viie ringis. Kuningat kroonima oli saabunud rekordarv huvilisi — 18 000.

Norralaste leeris oldi resoluutsed: kuld Dählele.

Itaallased lootsid oma jumaldatud igiliikurile, 41-aastasele *Il Grillo* (Rohutirts) de Zoltile.

Rootslased palvetasid Mogreni eest.

Eestlaste peatreener Hain Kinks tuletas ajakirjanikele meelde Elmo Kassini viiendat kohta MK-etapil Thunder Bay's (1. Björn Dählie 1:29.04,1; 2. Vegard Ulvang 1:29.22,3; 3. Kristen Skjeldal 1:29.37,2; 4. Johann Mühlegg 1:29.37,5; 5. Elmo Kassin 1:29.39,3, tahapoole jäid nimekad Radim Nyč, Gianfranco Polvara, Jochen Behle, Torgny Mogren jt.) ja leidis, et kasinatest maratonikogemustest hoolimata võib Kassin jõuda kahekümne tugevama hulka. Vorm olevat hea. „Ainus oht on liialt särtsakas algus," lisas peatreener Kinks.

Dählie pühkis rajale nagu marutuul („Kiire algtempo on mul veres.") ja juhtis algusest lõpuni. Viimastel kilomeetritel lubas de Zolti küll pisut lähemale, aga tal polnud ka midagi karta. Vahe oli suur.

Miniatuurne de Zolt (169 cm, 64 kg) tikkis niisama kindlalt teisel positsioonil. Lõpuks kärpis vahet Dähliega 25 sekundi jagu. Mingit kullalootust norralane talle siiski ei jätnud.

Pronksi pärast heitlesid Giorgio Vanzetta ja sakslane Johann Mühlegg. Peale jäid Vanzetta kogemused. Viimasel kümnel sakslane väsis ja kukkus seitsmendaks.

Jaanus Teppan püsis viiendas kümnes, lõpukilomeetritel pani natuke auru juurde („Ei tahtnud, et Ulvang mööduks.") ja sai 39. aja.

Elmo Kassin hoidis kaua aega kohta kolmandas kümnes, siis aga... Kassin: „Totaalne energiakriis. Olin täitsa küps, kogu elu jooksis silme eest läbi. Kuulsin nagu läbi udu, kui Harri (Kirvesniemi) raja veerest hõikas: „Tubli, et ikka liigud." Ainus mõte oli jalgele jääda ja lõpuni välja vedada."

Taivo Kuus nõrkes paar kilomeetrit enne finišit.

	10,1 km	26,8 km	45,3 km	50 km
1. Björn Dählie, Norra	25.09,8 (1)	1:06.07,2 (1)	1:51.31,6 (1)	2:03.41,5
2. Maurilio de Zolt, Itaalia	25.52,8 (2)	1:07.20,5 (2)	1:52.55,4 (2)	2:04.39,1
3. Giorgio Vanzetta, Itaalia	25.53,8 (4)	1:08.05,2 (3)	1:54.55,2 (3)	2:06.42,1
4. Aleksei Prokurorov, Ühendatud Võistkond	26.06,7 (7)	1:08.11,5 (4)	1:55.13,6 (5)	2:07.06,1
5. Herve Balland, Prantsusmaa	26.12,7 (10)	1:08.55,7 (10)	1:55.21,6 (6)	2:07.17,7
6. Radim Nyč, Tšehhoslovakkia	26.22,4 (11)	1:08.42,0 (8)	1:55.42,1 (7)	2:07.41,5
7. Johann Mühlegg, Saksamaa	25.52,9 (3)	1:08.21,3 (5)	1:55.10,5 (4)	2:07.45,2
8. Pavel Benc, Tšehhoslovakkia	26.00,8 (6)	1:08.30,0 (7)	1:55.46,9 (9)	2:08.13,6
9. Vegard Ulvang, Norra	26.00,3 (5)	1:08.21,8 (6)	1:55.44,4 (8)	2:08.21,5
10. Gianfranco Polvara, Itaalia	26.08,3 (8)	1:09.14,0 (12)	1:57.21,3 (10)	2:09.27,8
39. Jaanus Teppan	28.22,6 (47)	1:13.49,1 (43)	2:04.10,8 (42)	2:17.15,1
45. Elmo Kassin	27.21,2 (29)	1:11.28,2 (24)	2:04.45,6 (44)	2:19.29,3

Taivo Kuus katkestas.

24-aastane kuningas Björn I: „Alustasin hõbedaga 30 km. Pärast neljandat kohta 10 km, mida pidasin oma trumpalaks, olin natuke mures. Hiljem leidsin aga õige rütmi. Läksin teadagi kulda jahtima, sellisest medalisaagist (*3—1—0 pluss 4. koht — T.K.*) ei julgenud aga unistadagi."

41-aastane *Il Grillo:* „Vanus ei rõhu, ma ei tunne mingeid piire. Enesetunne on samasugune nagu seitse aastat tagasi (*1985, kolm medalit Oberstdorfi MM-ilt — T.K.*). Mõtlesin juba, et see on mu viimane olümpia, nüüd peab vist selle asja üle natuke aru pidama. Tõsi, minu aastates tekib probleeme motivatsiooni leidmisega. Treenimine on üha suuremal määral pigem ajude kui keha küsimus."

Keegi ajakirjanikest väitis: de Zolt võlgnevat oma sportliku pikaealisuse teaduslikult põhjendatud eridieedile. *Il Grillo* ajas sõrad vastu: „Ei pea paika. Pruugin tüüpilist Vahemere-stiilis toitu: hommikul leiba, piima ja mett, päeval pastat, õhtul mingit riisirooga. Söögi kõrvale joon vähemalt kolm klaasitäit veini."

„Pärast sellist veinikvantumit ei suudaks ma ülepea 50 km starti minna," naeris Dählie.

Eestlaste peatreener **Hain Kinks** oli sel päeval harjumatult mõtliku moega.

Mis vaevab, Hain?

„Mõtlen olümpiale. Kahju, et polnud põhjust sinimustvalget heisata. Me polnud selleks valmis."

Mis siis puudu jäi?

„Sport nõuab eneseületamist. Eneseületamine saab aga teoks vaid juhul, kui oled selleks psüühiliselt valmis. Moraal peab olema ääretult tugev.

Vaatasin, kuidas norralased oma resultaadid välja pingutavad. Vaatasin, kui hingestatult nad sõidavad. Inimesed on end täielikult mobiliseerinud."

Mis meid segab?

„Oleme nüüd vabad, aga ma pole kindel, kas oskame seda vabadust õigesti kasutada. Vabadus ei tähenda seda, et igaüks võib teha, mida tahab. Vabadus kohustab töötama — iseenda maine ja oma maa prestiiži nimel."

On's ülepea reaalne maailma tipule lähemale jõuda?

„Kõik oleneb inimestest. Praeguse mõttelaadiga kaugele ei jõua. Liidu koondise laagrites on õpitud vaid joomist ja *show*-tamist. Kes on aga teinud Ulvangist Ulvangi? Mees ise, tema lihtne sportlik elulaad ja professionaalne mõttemaailm.

Aga ma usun eestlase jonni. Kui oskame talente hoida ja suunata — andekas sportlane on aga ainulaadne, tõeline kullavaru —, on üksikuil valituil ka võimalus tippu jõuda. Ent selle nimel on vaja ääretult palju tööd teha."

22. veebruari õhtul vaatasime koos Urmas Esloniga Les Saisies' keskuses kuningliku 50 km medalivõitjate austamist. Prožektoreist valgustatud poodium. Pjedestaalil kolm suurt suusatajat: Björn Dählie, Maurilio de Zolt, Giorgio Vanzetta. Norra ja Itaalia lipud. Õnnest joobunud olümpiaturistid. Siiras ja vahetu de Zolt — kaasmaalastele lihtsalt armastatud *Il Grillo* — huviliste käte vahel. Mõned norralased ja itaallased nutsid. Ilutulestik valgustas Les Saisies' mägesid. Sel õhtul meenutas 600 elanikuga külake rõõmsat ja kergemeelset suurlinna.

Tundsin, et olen OLÜMPIAL.

Urmas Vahe

Sünnitusvalud

Suusatajate paradiis — see kõlaks Les Saisies' kohta liiga argipäevaselt. Lisaks sellele, mida pakub inimmõistus, oli ka Looja ise seda paika luues andnud oma parima. Siinsamas pilvi purustamas Mont Blanc. Pisuke hingetõmme ja taevasse tormab selline kaljumürakas, mis võtab madala maa mehe sõnatuks. Ämblikuvõrguna üle looduse roninud köisraudtee traadistik, päevitunud ülakehad ja päikeseprillid: mitte üksi päike, vaid kogu loodus võtab lihtsureliku pimedaks. Endalgi teeb hinge rahutuks, kui keset veebruariööd kuuled hotelli akna taga sirinat, mis meenutab kuldnoka laulu ja lauljat ennast silmadega otsides peatub pilk liustikel peegelduva kuu lummuses. Midagi müstilist on Alpides, midagi niisugust, mis meelitab sind pimedasse koopasse, teadmata, kas seal peidab end oht või ahvatlus.

Taamal, üle lagendiku, paiknes suusatajate olümpiaküla. Sealgi põles mõni tulesilm läbi öö. Ent vaevalt mõeldi seal tule paistel kuu ja mägede lummusele. Kõik ei olnud noil veebruaripäevil tühine looduse ülevuse kõrval — olümpia oli tähtsam.

*

See oli vaid tagasihoidlik lüüriline kõrvalepõige. Kui jutt olümpiasuusatamisele viis, esitlegem esmalt naispeategelasi.

Eelmise talve märgid viitasid selgelt, et venelannad lähevad olümpialt koju raske medalikoormaga. Nõrka lüli polnud, kahte kardeti nagu vanapagan välku.

Ljubov Jegorova

Siberi suusaeksport Leningradi. Juba noorteklassis võistles ta koos juunioridega suhteliselt edukalt MM-idel. Harjutanud pikka aega N. Liidu suusakooli kõige teenekamate treenerite Nikolai Lopuhhovi ja Leonid Grušini käe all. Lahtiseletatult: 25-aastane sõnaaher suusataja valdab ühtviisi hästi nii klassikalist kui vabatehnikat. Eriti hea on ta kiireid liigutusi nõudvatel distantsilõikudel ning samas ka üks paremaid dünaamilise sõidustiili esindajaid. 1990. aastal jättis Jegorova suusatamisega hüvasti ja keeldus koondisega ringlemast. Vagurast tallekesest sai ühtäkki salvav mürkmadu. Kas teadvustas ta endale, et on määratudki igaveseks ootajaks? Ei võetud teda ju Calgarysse. Lahti MM-il oli Jegorova küll kaasas, ei pääsenud aga riietusruumist kaugemale. Pärast suhtelist ebaõnnestumist 1990. aasta rahvaste spartakiaadil sündiski otsus... Ent naiste meel võib olla vägagi muutlik. Ljubovigi suutsid leningradlased korteriga Siberist ära meelitada. Grušin luges isasõnad peale ning kõik võttis uue pöörde. Need, kes Jegorovat lähemalt tunnevad, teavad rääkida, et Ljubov ei teadvusta endale eales, kuidas või milleks treeningul seda või teist tegema peab. Teda juhib mingi seletamatu talupojatarkus. Kahe olümpia vahelisel perioodil seisis ta mitu korda üleliidulise treenerite nõukogu ees, temalt päriti alatasa: miks sa ei taha treenida? Tõepoolest, Jegorova ei läinud kaasa üleüldise vaimustusega harjutada surmamaitseni suus. Nagu näiteks Jelena Välbe, kes on sündinud treenima... ja muidugi ka võitma. Jegorova harjutas täpselt nii kaua, kuni jaksas, ja võttis siis suusad alt. Lauaülemustele vastas pisaratega.

Kurjad keeled teavad rääkida, et Albertville'i olümpia eel oli Jegoroval koondissepääsuga tublisti jagelemist. Ametlikel katsevõistlustel Kavgolovos oli ta hea vaid ühel distantsil. Vene treeneritele valmistasid need võistlused tervikuna parajat peavalu. Avangardis olid noored, vana kaardiväg tammus jalalt jalale.

Siinkohal kiire vahepõige meeleoludele superriigi naiste koondises. Erinevat keelt rääkisid klassika- ja vabarühma treenerid, mõra oli suusasporti löönud ka *perestroika*. Oli neid, kes mõistsid, et ka suusatamisega võib raha teenida, ning oskasid alla kirjutada kasulikele lepingutele. Teised ja tagasihoidlikumad, nende hulgas ka Jegorova, ootasid Jumala sõrme. Ootama nad jäidki.

Jegorova näol on ilmselt tegemist mingi erilise sportlasetüübiga. Argipraktika tunnistab tavaliselt kahte võimalust. Esiteks tarka sportlast, kes oma intelligentsuse najal tahab ja jõuab areneda täiuslikkuse suunas. Eesti suusatajatest võiks heaks näiteks olla Jaanus Teppan. Teist tüüpi esindavad kohusetruud käsutäitjad, kes on savi treenerite näppude vahel. Kolmas, üsna erandlik sportlasekuju, eitab eelnevaid. Ta ei arene mõistuse, treeneri ega ande varal, vaid mingi sisemise hääle sunnil. Just sellesse masti kuulubki Ljubov Jegorova. Ta lihtsalt teeb seda, mida loodus talle suisa sisse kodeerinud on. Ta ongi looduslaps.

Jelena Välbe

Mäletan üht võistluspäeva Les Saisies's. Suusatajate töö oli tehtud. Ees ootas üsna rutiinne küsitlus pressikonverentsil. Naised istuvad. Jegorova näib olevat valatud kipsi, tema näos ei liigu ükski lihas. Pisike itaallanna Belmondo hüppab toolilgi nagu kummipall, kord vatrab ta kodukeeles kellegi itaallasest lehemehega, kord laseb sorinal prantsuse keelt. Tema olemus näib küsivat: kaua te mõtlete mind siin pudelis hoida?

Jelena Välbe. Tema nimel pole enam sellist maagiat nagu enne olümpiat. Teda on üldse raske ära tunda: endisest lõbusast suhtlejast, alati heal meelel fotograafidele poseerivast neiust on saanud üsnagi sõnaaher naine.

Küsimustel on rutiinne sisu, tulgu nad mistahes keeles: millal tundsid, et võidad? mis tunne oli pärast? mis tunne oli enne? keda pidasid konkurendiks? Ei pidanud sellele laviinile vastu ja otsustasin magusasse sõnavahtu visata midagi teravamat: Leena, nägin täna pärast võistlust su silmis esmakordselt pisaraid ja usun sind tundes teadvat, et need polnud rõõmupisarad... Leena saatis üle saali pika pilgu. Vadistav seltskond oli jäänud hetkeks täiesti vaikseks. Leena naases mõttes otsekui teisest maailmast ja... järgnes Nõukogude sportlasele tüüpiline loba: tundsin, et suusad ei pea jne.

See oli pressikonverentsi viimane küsimus. Saalisolijad pudenesid laiali, peategelased astusid poodiumilt. Leena tuli otsejoones minu juurde, viskas käed ümber kaela ega peljanud, et fotoaparaadid hakkasid taas sähvima. Ohoo, mis see siis olgu? Leena küsis murduval häälel: „Urmas, miks sa mind piinad? Sa ei tea, kui raske mul on. Sa ju tead, milles asi." Jutt käis teisest Urmasest. Ta oli ju siinsamas. Olümpiakülas, paar maja edasi. Sama perekonnanimega, aga mitte enam samast perekonnast.

Urmas Välbe: „Tead, mis tunne oli, kui olin teada saanud, et meie teed Leenaga enam iialgi ei ristu. Nägin teda seejärel esimest korda Kanadas. Tuli koos Tihhonovaga trepist alla ja ma tundsin, et minestan. Seisime vastamisi nagu kaks kivikuju. Pobisesin midagi täiesti totakat, ei tea, kas suutsin lausegi lõpetada... Siis läksime ja enam polnud tagasivaatamist. See oli nagu elektrilöök, mis jäi nädalateks, kuudeks..."

See löök jääb naisterahva hinge veelgi kauemaks.

Me kipume uskuma, et kõik, mis püsib kaadris, annab pildile täieliku seletuse. Kümnetes keeltes paiskus tolgi päeval üle maailma kommentaar: Jelena Välbe ei võitnud järjekordset kulda seepärast, et tema suusad ei pidanud. Paraku võib kaadri taga toimuda midagi hoopis olulisemat, sest ka sportlased on inimesed ja Jelena Välbe on seda eriti.

Rääkisime tol õhtul veel paljust muustki, mis ajakirjanduses jääb tavaliselt kaamera või mikrofoni taha. Ei sobinud minulgi välja võtta ei märkmikku ega diktofoni, siis jäänuks „purki" kindlasti sootuks teised sõnad. Kirjutan, mida mäletan.

Rääkisime kodust. Kus Jelena kodu üldse on? Kas Lasnamäe neljatoalises, mis osteti täis ilusat mööblit, ent jäi ometi tühjaks? Või Moskvas? Või Magadanis? On's niisugune maalapike ülepea olemas, mida saab nimetada koduks?

„Tead, õudne tunne on, kui seisad pjedestaalil ja masti tõmmatakse mingeid võõraid lippe. Mängitakse mingit pühalikku muusikat, mis peaks olema hümn, aga ta pole seda. See on midagi niisugust, mis polegi minu jaoks, kuigi pjedestaalil seisan ju mina. Tahan hüüda, et mida te teete, see medal on ju minu, ka lipp ja hümn peaksid olema minu jaoks, aga siis taipad, kui absurdne see kõik on. Selle asemel, et hing pidutseks, valdab mind jube tühjus. Jah, meie riietele on endiselt maalitud CCCP ja ma ei kiirusta neid ära viskama. *Perestroika*, muutused — kõlavad sõnad. Tegelikult ei muutu ju midagi, absurd aina suureneb. Ei, mind need neli tähte ei sega."

Needki mõtted jäävad kaadri taha. Ega mõista öeldagi, kas tühjendavad hinge või hoopis täidavad seda kurbusega. Sel ajal, kui osa eestlasi alles õpib elama sinimustvalge lummuses, on venelased seda teinud sirbi ja haamri all aastakümneid. Nemadki on, hambad ristis, medaleid võitnud. Oma rahva ja kodumaa kuulsuseks. Või kuidas Jelena ikkagi ütles: tead, õiget kodumaad nagu polekski enam.

Loodus on Jelenale kinkinud midagi niisugust, mis peaks olema venelase põhiloomusele täiesti vastunäidustatud: erakordse töövõime. Spetsialistid täiendavad: aeroobse töövõime, mis suusasprindi tulemustes mängivat 95-, maratonidistantsil koguni 98-protsendilist rolli. Jelena Välbe fenomeni teist poolt seletatakse ülihea tervisega. Mitte keegi ei mäletavat, et Leena enne otsustavat starti oleks olnud kimbus mingi haigusega. Ja kui see ongi põhjuseks toodud, pidavat mängus olema sootuks kõrgem taktikaline kavalus. Kuni viimase ajani loeti Jelena trumpide hulka ka head ja tasakaalustatud psüühikat. Mida tähtsam võistlus, seda enam oskas ja tahtis ta end kokku võtta ja hambad huulde suruda. Kuni viimase ajani...

Enne Albertville'i arvatigi, et Les Saisies's kaetakse peolaud Välbele. Teatakse teda ju vastupandamatu tõusudevallutajana ning seekordsed rasked ja hapnikuvaesed rajad tundusid tema jaoks otsekui loodud.

Kui uskuda Leena enda juttu, on tema põhiprobleemiks number üks olnud juba aastaid suusad. Ehkki ta on „Fischeri" firmasõitja — teadagi number üks, mis tähendab firma hoolitsust pealaest jalatallani, hommikust õhtuni, tema jaoks pole suusapaaride arv limiteeritud —, õma pole ta leidnud tänaseni. Selles võib olla oma tõeteragi. Suuski

testitakse ju langustel ning teistega võrdseid lumelaudu leida ei õnnestu Leenal juba lihtsa loodusseaduse põhjal: ta on konkurentidest märgatavalt kergem. Ent teame teistki füüsikaseadust: aja, tee pikkuse ja jõu vahekorrast. Ning viimases Leenal ilmselt vastaseid pole: tal öeldakse olevat maailma parim „mootor".

Need olid megatähed, kellele võis loota — jah, kuidas nüüd öeldagi — vist ikka Venemaa koondis. Sest ehkki Raissa Smetanina on komilanna, pole temagi iial varjanud, et süda ja hing ripub rohkem Venemaa küljes.

Koondise peatreeneri Viktor Ivanovi vaieldamatu soosikuna oli olümpiakuu viimasel päeval 40. sünnipäeva tähistav Venemaa suusatamise elav legend osalemas juba viiendatel talimängudel. Tegemas seda, mis maailmas polnud õnnestunud veel ühelgi suusatajal — võitmas kümnendat olümpiamedalit (4+5+1). Ometi polnud „Sõktõvkari jõujaamal" enam seda väge, mis näiteks 1974. aasta MM-il Falunis, mil ta võitis kaks esimest maailmameistrikulda. Mõned praegused tipud mängisid tollal lutipudeliga... Suusatamisele oli teenekas komilanna pühendanud terve elu, loobunud selle nimel perekonnastki. Kui Raissa Petrovna käest pressikonverentsil küsiti, kas ei tuleks viimaks ka laste muretsemisele mõelda, vastas ta naeratades, et jõuab veel. Ta olevat alles kümneaastane (Smetanina on sündinud 29. veebruaril). Ent oli näha, kui kibedalt tuli see naeratus üle vanameistri huulte. Meenus seegi, mida Smetanina oli kunagi pihtinud sootuks kitsamas ringis: jah, tal on Sõktõvkaris luksuskorter, mis kubiseb kristallist ja välismaa elektroonikast, ent ometi ei lähe ta sinna nagu koju. Seal puudub elu. Kas olümpiamedalid ja kuulsus suudavad seda korvata?

Kaks Lohja tüdrukut, nimedki sarnased

Juhus viis mind Les Saisies' keskhotellis ühte tuppa Alpo Peltolaga. Pean oma häbiks tunnistama, et visiitkaartide vahetamine ei öelnud mulle umbes endavanuse lõbusa, ent pisut reserveeritud olemisega mehe kohta suuremat midagi. Pikad olümpiaõhtud andsid aga salapärase soomlase kohta piisk piisa haaval seletust. Nägin, millise lugupidamisega tulid Peltola juurde aru pidama Soome olümpiakoondise igat masti ametimehed, miks ei pidanud paljuks koputada meie toa uksele Marjut Lukkarinen vahetult pärast seda, kui ta oli meie maja ees kaela saanud esimese olümpiakulla.

Asko käest tuldi küsima, temaga konsulteerima, tema soovitusi kuulama. Alpol oli igaks elujuhtumiks vastus valmis. Ükski situatsioon polnud talle uus. Alpo Peltola oli üks Soome suusatamise ajukurde. Ta oli Soome suusakoondise juht juba kümmekond aastat, kaasa arvatud triumfiaalne Lahti MM.

Alpo tundis Soome suusatajaid alates jalanumbrist ja lõpetades hingeelu peensustega. Ta aitas mul lahti seletada ühe kummaliselt tähelepanuväärse rea.

1976 — 1. Helena Takalo, 1980 — 2. Hilkka Riihivuori, 1984 — 1. Marja-Liisa Hämäläinen, 1988 — 1. Marjo Matikainen, 1992 — 1. Marjut Lukkarinen. *5* km klassikadistants on juba viiendat olümpiaadi väikese iludusveaga (1980) soomlannade valitseda. Sellist järjepidevust on võimatu seletada õnneljku kokkusattumusega. Kolm viimast „marjakest" püsivad kuumade nimedena tänagi. Ometi püütakse kõrvutada Marjot ja Marjutit, sest nende sportlaseteel ja natuuris on tõesti hämmastamapanevalt palju sarnaseid seiku.

Võrrelgem. Marjo Tuulevi Matikainen on sündinud 3. veebruaril 1965 Lohjal, Anne Marjut Astrid Lukkarinen 4. veebruaril 1966 samas väikelinnas. Calgary olümpial rahuldus Marjo avadistantsil 10 km pronksiga. Võitis Vida Venciene. Sprindis osad vahetusid. 5 km sai kulla Marjo, Vidale jäi pronks. Les Saisies's võitis avasõidu 15 km Ljubov Jegorova, hõbe kuulus Marjutile. *5* km kuulus kuld Marjutile, hõbe Jegorovale. Ent see pole veel kõik. Nelja aasta eest oli Matikaineni võit Tamara Tihhonova ees täpselt sekund. Les Saisies'ski oli Lukkarineni ja Jegorova vahe... üks sekund. Mõlemad soomlannad kaaluvad ühepalju — 63 kilo. Kahte salapärast kangelannat võrreldes ei unustata, et mõlemat iseloomustab sarm ja loomulikkus, millega nad oma medalikohad vastu võtavad, et pressi ees torkavad nad silma vaoshoituse, isegi aadelliku hoiakuga. Kas ei võiks seda lõiku lõpetada hüüumärgiga!

Ent siin sarnasused lõpevad. Marjo noppis vilju juba noorena ning lõpetas kahekümne kuueselt, kuldvormi aegu. Üllatuseks poolehoidjatele ja võib-olla pisut talle endalegi. Marjut oli niisama vana, kui suusamaailm tema nime suhu sai. Treenerist isa kasvatas tuld tuha all, juunioriaastatel tunti teda kui Soome üht paremat 800 m jooksjat (14-aastaselt 2.18!). Ei jäeta mainimata sedagi, et kooliõpingud lõpetas Marjut *cum laude*. Eks seegi olnud üks põhjusi, miks tõus suusatamises hilja peale jäi.

Mõlemat neidu iseloomustades ei osanud Peltolagi pika mõtlemise järel kasutada muud sõna kui isepäisus. Marjo sammud olid ettearvamatud, ta võis iga hetk tegutseda mängureeglite vastaselt — Matikainen tundis oma nime maagiat. Marjutki hoidis sama liini, ainult pisut teisel moel. Tema ja isa tahe pidid alati peale jääma. Kui ei saadud takistustest üle, tuli minna ümber. Mõistagi ei saadud läbi ka pahandusteta, nõnda polnud Marjut olümpiaeelsel talvel kahe jalaga sees... Soome koondiseski.

Ema Tuula ja isa Reijo pidasid Les Saisies' finišikoridoris käsi ristis. Nende palvet võeti kuulda.

Kuulda võeti ka Kaija Roligi palvet, kui ta Soome kiriku esindajana meie hotelli kõrvaltoas koos pöidlahoidjatega Marjutile lisajõudu soovis. Kaija oli Soome koondise hoolderühma pealiku Petri Roligi ema. Seda perekonnanime kannab täna ka Marjut. Kaija Rolig ütleski, et need kaks südant löövad ikka ühes rütmis ja Marjuti suusad teeb Petri ikka esimesena korda.

Küllap hoidis Marjuti olümpiastartide ajal hinge kinni veel teinegi Petri — kümnevõistlejana tuntud Keskitalo, kes oli neiu tõusuteel tema peamine konsultant jõutreeningute ajal. Tema teadis, mida Marjutilt oodata. Kergejõustikutreeningud olid rajanud sellise põhja, et Marjutil olid maailma parimad testiandmed ainevahetuses. Vundament tundus tugev. Mõistagi leidus ka kiibitsejaid, kes väitsid, et soomlanna tehnika on veel kaugel ideaalsest ja kodus pole ta veel ei uisus ega klassikas. Ah, need koerad ja karavan, kas ei räägi siis medalid enda eest?

Mida siis arvata peatüki algul trükitud imepärasest 5 km ajaloost? Asjatundjad ja -osalised seletavad kogu fenomeni järgmiselt. Suusatamises on väga raske leida tasakaalu. Kui sportlast treenitakse

vastupidavaks, kaotab ta alati jõus ja kiiruses. Tehakse panus kiirusele, kukub vastupidavus. Universaale leidub naiste suusatamises vaid Venemaal. Soomlannad on valinud kiiruse tee. Ehk nagu üks Soome „suusahulludest" ühe lausega asja kokku võttis: *„Suomalainen sisu kestää vaan 5 kilometria."*

Neljas äss

Suures mängus pääsevad pildile vaid võitjad. Nii oli see ka olümpiaeelse talve MM-il Val di Fiemmes. Tervikuna sai sellest jõuproovist võimsaima adrenaliiniannuse Itaalia suusatamine. Albarello, Vanzetta, de Zolt, di Centa — mida ütlesid need nimed enne Val di Fiemmet ühele sitsiillasele? Kui pole jalgpallur või vormelisõitja, pole järelikult ka sportlane.

Val di Fiemme oli Itaalia suusatamise jaoks kui kutse tantsule. 1990. aastal soomlase Jarmo Punkkineni järel koondisetüüri võtnud Alessandro Vanoi ütles otsesõnu, et just naiste jaoks tähendas MM pääsemist. „Itaalias kannatas suusatamine kuni viimase ajani maskulismi all. Meestele pöörati kuigivõrd tähelepanu, naised olid hoopis kõrvale tõrjutud."

De Zolt oli olümpia-aastal 41, Vanzetta 32, Albarello 30. Kuldsetesse kolmekümnendatesse oli astumas ka di Centa. Jah, Itaalia on omapärane maa. Tegusid pääsevad tegema vaid need, kel kindel amet või paber tagataskus. Veresidemed mängivad seal niisugust osa, et lapsukesi pereisa silma alt kaugele ei lasta.

Kõigi ülaltoodud seaduste kiuste sai suusamaailm Stefania Belmondo fenomeni tunnistajaks.

Mida vaid 43-kilose nääpsu etteaste Itaaliale tähendas, seda võis aimata alles Les Saisies's. Belmondo *fan club* oli võimu haaramas kogu külakeses. Keegi informeeritum oli isegi välja uurinud, et Stefania 160 elanikuga kodukülast Pietraporziost oli kohal üle saja kannustaja. See poolehoid ei lennanud tuulde, Stefania jalad näisid olevat seotud nähtamatu niidiga mingi aku külge. Elavhõbe oli Stefania kõrval tuim metall, vaid 23-aastasest neiust pidi lihtsalt tulema uue ajajärgu alustaja Itaalia naissuusatamises.

On ütlemata hea, et olen juba lapse sünnitanud ja tean, kui raske see on. Nüüd, mil mehedki siin olümpial võistlesid, said ehk nemadki aimu sünnitusvaludest.

Jelena Välbe, Les Saisies

15 km klassikat

Pühapäev, 9. veebruar. 53 osavõtjat 21 riigist. Kõrguste vahe 107 meetrit, pikim tõus 61, kokku tõuse 564 m. Õhusoojus +1,2, lumi —12,5 (!).

Ehkki juba Canmore'i rajad Calgarys liigitati üliraskete hulka, purustas Les Saisies kõik rekordid. Veel ealeski olümpiaajaloos poldud suusatatud kõrgemal kui 1500 meetrit merepinnast. Lehemehedki istusid pressibaaris kohvitassi taga ja kaebasid peavalu üle. Seekord polnud põhjuseks ülihead prantsuse veinid, vaid tunne, et paisuta oma sisemist lõõtsa kuipalju tahes, nähtamatu käsi pigistab kõri ja õhust tuleb puudu.

Calgary 10 km klassikadistantsi oli Albertville'is 5 km võrra pikendatud. Otsesed võrdlusandmed varasemaga niisiis puudusid. Kaunis ja päikseline ilm andsid märku, et suusaprogrammi avadistants tuleb küll ilus, ent võrratult raske.

Täpselt kell 10 lükkas end teele esimene startija — jaapanlanna Noami Hoshikawa.

Olla pioneer on vaid kuulsusevirve. Ajalugu pidid tegema teised. Loosiõnn oli soosinud Marja-Liisa Kirvesniemit, kes läks rajale 54-nda ehk viimasena. „Maisa" ise kommenteeris süllekukkunud juhust lihtsa arvutustehtega: arvatavasti tuleb tema finišikoha leidmiseks lahutada viiest neli...

Võistlus ise läks teist rada...

Esimene ajapunkt asus 1,9. kilomeetril, raske tõusu lõpus. Favoriitidest jõudis esimesena pärale Jegorova, kes tegi põhiajaks 5.41,3. Viis järgmist olid mõne sekundi sees: Välbe kaotas Jegorovale 1,9, Kirvesniemi 3,3, Smetanina 3,9, Lukkarinen 7,1 sekundit. Avakilomeetrite järel olid lootusetult maha jäänud norralannad Nybråten (17.) ja Dybendahl (22.), kelle šansse hinnati samuti kõrgelt.

Raske rada tegi oma töö. Poolel võistlusmaal hakkas selguma, kes pääsevad marjamaale. Lausa fantastiliselt sõitis selle osa Jegorova, kes oli kasvatanud oma edumaa Kirvesniemi ees 36,9 sekundile. Järgmiste kohtade pärast käis aga armutu heitlus. Kuuendalt kohalt oli kolmandaks tõusnud Belmondo — 2,1 sekundit Marja-Liisast maas. Itaallannast 0,3 sekundi kaugusel oli Välbe, kelle samm tundus eriliselt kerge. Lukkarinen püsis Jelena kannul, vahe vaid 2,9 sekundit. Soomlaste lipud lehvisid, venelastel polnud suusastaadionil ainsatki poolehoidjat. Ikka üksi.

Sellal, kui Kirvesniemi mõõtis rajal alles esimesi kilomeetreid, jõudis esimene suusataja finišisse. Mõistagi oli see teisena startinud Raissa Smetanina, kes kirjutas tabloole põhiajaks 44.01,5. See tulemus sai kõrgemal real olla ehk viis minutit, kui olümpiarõngaste vahele tiirutas juba TEMA. Fotograafid viskusid lumele — suveräänse kullavõitja viimased meetrid oli vaja kaadrisse püüda. Ljubov Jegorova oli ka distantsi teisel poolel jätkanud lausa peadpööritavas tempos, tema jaoks polnud õhk hõre ega rajad rasked. Koondisekaaslase tulemuse ületas ta rohkem kui poolteise minutiga.

Ei läinud palju aega, kui venelannade kaksikedu oli muutunud kolmikjuhtimiseks. Teiseks tõusis Jelena Välbe, ent temagi allajäämine Jegorovale tundus hirmuäratavalt suur — 1.21,5.

...Nädalapäevad tagasi olin istunud Turu sadamas bussi ja saanud reisikaaslasteks 29 sinilillades jopedes Soome „suusahullu". Grupi juht Samppa Viskari oli käinud kõigil olümpiamängudel ja MM-idel alates 1968. aasta Grenoble'i mängudest. Temasuguseid fanatte leidus teisigi. Ma ei tea, oli see kõige otstarbekam viis liikuda olümpialinna suunas, — kolleegid ristlesid samal ajal mujal Euroopas, sest Tallinnast väljusid kõik liiklusvahendid lehemeeste jaoks kas liiga vara või hilja —, ent mahavisatud aeg polnud see kindlasti. Pikk bussisõit läbi Rootsi, Taani, Saksamaa ja Šveitsi kinnitas, et kõigi soomlaste mõttemaailm pole reisidel sugugi ainult pudelikujuline, vaid välispidise

karmi kesta alt võib leida väga sügava sisuga inimesi. Nende tuumik oli pärit Lapimaalt ja koos rännanud juba õige palju. Selleks sõidukski asuti ettevalmistusi tegema juba rohkem kui kahe aasta eest. Oli tehtud talgutööd ja otsitud sponsoreid. Jah, seesugune sõit ei tulnud odav, juba „Mercedese" luksusbussi üürimise summa pani eestimaalasel silmad pööritama. Aga nagu Samppa ütleski: hea asja eest tasub ka maksta. Sellest ka ühine „võistlusvorm" ja ühine meel. Olin saatuse tahtel selle seltskonna noorim ja nii mind esimesest tunnist omaks võeti — nagu polgu poega. Oli soe ja südantkosutav tunne alustada järjekordset võistluspäeva väljakujunenud rituaaliga: kui oma „vaatlusplatsile" marssisin, olid soomlased juba oma koha sisse võtnud ning hiigelsuure loosungi *„Hyvä, Marjut!"* taustaks üürgas võimas koor ka *„Hyvä, Urmas!"*. Nii ma seal olingi, pooleldi eestlane, pooleldi soomlane. Tagatipuks teenisin Les Saisies' peatänaval välja ka peaministri Esko Aho käepigistuse — kui *veljeskansa* suurim abivägi, kelle olümpiareis sai võimalikuks Elamu-Sotsiaalpanga, A/S Filmari ja Mercedes-Benzi autokeskuse toel.

Too lüüriline kõrvalpõige oli vajalik selleks, et selgitada, milline ärevuslaine haaras suusastaadioni, kui valjuhääldist teatati, et lähenemas on Lukkarinen. Jah, Jegorova oli püüdmatus kauguses, ent kõik muu oli võimalik. Ta tuligi, hobusesaba tantsisklemas mütsi all ning tema minekus oli hoogu. Sini-lilla ergutuskoori kohin paisus möirgeks, kui tabloole ilmusid numbrid 43.29,9. Kümmekond sekundit parem Välbest ja teiseks!

Ent näidend polnud veel lõpuni mängitud. Jäid Kirvesniemi ja Belmondo. Kummastki polnud paraku peaosatäitjat. Stefania särts ei aidanud teda kõrgemale 5. kohast — 44.02,4. Ning siis tuli viimane startija, „igaveseks Loviisaks" hüütud Kirvesniemi. Soome pöidlahoidjad, kogu suusapublik ei saanud aru, mis on viitel olümpiamängudel osalenud veteraniga lahti. Keegi põhjanaabrite kolleegidest pistis: Loviisa on uppumas. Vaevu vedas ta end üle finišijoone, saades üle huulte vaid ühe sõna: hullumeelsus. Rohkemaks polnud jõudu. Lumele jäi ta vähemalt pooleks minutiks. Hiljem seletas Marja-Liisa, et 3 km enne finišit polnud ta kindel, kas ta üldse lõpuni jõuab. Polnud kindel, kas jõuab üles järgmisest tõusustki. Haigusevimm ja hõre õhk olid teinud oma töö.

Lõpetuseks kujukas detail. Maailma naissuusatajate tase on läinud sedavõrd kõrgeks, et niisama kiirelt, kui läbisid 15 km klassikat Jegorova ja Lukkarinen Les Saisies's, läbis meessuusatajatest Thomas Wassberg alles 1980-ndal Lake Placidis.

	1,9 km	7,7 km	15 km
1. Ljubov Jegorova	5.41,3 (1)	22.39,4 (1)	42.20,8
2. Marjut Lukkarinen	5.48,4 (5)	23.21,6 (5)	43.29,9
3. Jelena Välbe	5.43,2 (2)	23.18,4 (3)	43.42,3
4. Raissa Smetanina	5.45,2 (4)	23.28,8 (6)	44.01,5
5. Stefania Belmondo	5.49,0 (6)	23.18,4 (3)	44.02,4
6. Marja-Liisa Kirvesniemi	5.44,6 (3)	23.16,3 (2)	44.02,7
7. Inger Helene Nybråten	6.00,1 (17)	23.50,2 (8)	44.18,6
8. Trude Dybendahl	6.03,0 (22)	23.56,8 (11)	44.31,5
9. Gabriela Paruzzi	5.59,6 (16)	23.56,1 (9)	44.44,0
10. Marie-Helene Westin	5.52,9 (9)	23.56,6 (10)	45.00,5

Piret Niglas lõpetas ajaga 48.58,4, mis andis 39. koha.

*

Siinkohal on paras aeg teha olümpiasuusatamises väike paus ja tulla korraks koju, arutama pisut ka Eestimaa asju. Näitas ju Albertville selgesti kätte, kui kõrgel või madalal me parasjagu oleme, missugune kuristik eraldab Eesti naisi muust maailmast. Eesti suusakoondise peatreeneri Mati Alaveri arvates ühest vastust pole.

„Eesti suusatamisele oli olümpia-aasta esimene kokkupuude muu maailmaga. Avastusretkele läksid nii sportlased kui treenerid. Jutuajamised olümpialinnas kummutasid seni maad võtnud väite, et ka vähe, aga õigesti treenides on võimalik tippu jõuda. Just nõnda olla neli-viis aastat tagasi harjutanud norralannad. Sirgeid teid tippu ei vii. Põhieelduseks on üliandeka sportlase leidmine, kellel oleks ka selgelt sihitletud motiiv. Mitte keegi juhtivate suusamaade treeneritest ei julge väita, et nad treenivad absoluutselt õigesti. Järelikult on vaja harjutada ilma suuremate vigadeta. Ja palju. Selleks on aga taas tarvis meeletut rahakotti ning ekstraklassi tingimusi. Eesti suusatamises pole hetkel täidetud ainsatki nõuet.

Ei skandinaavlased ega keskeurooplased pole nii rikkad, et raisata aega ja raha edasi-tagasi sõitudeks. Seepärast on ettevalmistuslaagrid lumel veninud pikaks, paiguti 20-päevasteks tsükliteks.

Ning *last but not least:* kõikjal maailmas on hakatud aru saama, et suusatamine hakkab sarnanema tehnikaspordiga. Hoolderühmade ja varustuse osa on kerkinud üliolulisteks. Üks näide. Veel Oberstdorfi MM-il nimetati „Cerat" imepulbriks, mis oli kasutada vaid vähestel. Täna on oma „Cera" igal määrdefirmal ja selles osas pole enam suuremat avastada. Tuleb teha järgmine samm. Albertville'is oli avalikuks saladuseks suusapõhjade läbipuurimine, „muster" vastavalt ilmale. Nagu autorehvi muster aitab pidada kontakti teega, on sama lugu ka suuskadega. Usun, et itaallaste salarelv on juba järgmisel talvel kõva sõna kogu maailmas. Meie aga vaevleme probleemi käes, kas üldse saame suusad või mitte.

Lahti MM-il pühitsesid võitu mitte ainult Soome suusatajad, see õeldi olevat eelkõige hooldemeeskonna triumf. Albertville'is lõikasid põhjanaabrid pisut näppu. Kõige kiitvama hinnangu said Norra määrdespetsialistid, kuigi aasta-aastalt muutub taibukamaks ka venelaste nõiaköök. Niisugune juba kord on tänapäeva tehnikaspordi saatus. Vaataja ette jõuab ainult jäämäe veepealne osa, salajastes sepikodades konkureerib hoopis arvukam sipelgate armee aparaatide ning purkide-pulkadega, mille taga on peidus kümneid sekundeid. Mida suudab meie Hain Kinks üksi tervete süsteemide vastu?"

Jah, see suurte süsteemide kõikvõimsus... Kas ei tundnud ehk Eesti suusatajadki olümpial uppumissurma suu ääres, olid nad ju läbi käinud kogu suure Nõukogude spordi labürindi. Olid ju nemadki vaid osakesed suures süsteemis, mis surus maha igaühe tahte ja põimis neid nägematute niitide abil võimsa masinavärgi külge. Niisamuti, nagu on ohver kõikvõimas Grušingi, kes alatasa lahkumisavaldusi lauale paugutades on saanud ainsa süütu vastuse: ära tule meid ehmatama, kes oled sina ilma Liidu koondiseta. Või needsamad Liidu koondise neiud, kes ei tea midagi nende ja firmade vahel sõlmitud lepingutest, sest neid on just nii kasvatatud...

Kas polnud meiegi suusatajad Albertville'is ikka veel kahe jalaga samas kojas, ainult nina ukse vahelt väljas?

5 km klassikat

Neljapäev, 13. veebruar. 62 suusatajat 12 riigist. Kõrguste vahe 63 m, suurim tõus 41 m, kogutõus 197 m.

Alles eelmisel päeval nurrusid inimesed päikesesäras. Et suusastaadionil oli olnud veidi kergem päev, pani meie väike reisiseltskond bussile hääled sisse ja otsustas: kehale on küll saadud, pakkugem ka midagi hingele.

Hingekosutust polnud vaja kaugelt otsida, ta oli siinsamas su ümber. Olin enne Albertville'i-sõitu veelkord läbi lugenud kõik Alpidest kirjutatud olümpiaraamatud — mägede ilu ei väsinud neist kiitmast ükski. Ent alles Alpidesse sattunu saab aru, kui kidur on kirja- ja kõnekeel ning mida võib sulle ainsagi sõnata selgeks teha loodus ise.

Olime Mont Blanc'iga tõtt vaadanud igal hommikul hotellist väljudes. Olin juba esimesel päeval perenaise käest küsinud: kas tõesti seesama, kolm lumist kaljutippu. Jah, oli ta hooletult pöidlaga üle õla visanud, seesama. Ja lisanud pika prantsuskeelse tiraadi, mida kõla järgi võiks tõlkida umbes nii: vaat, kus topakas, pole siis mäge enne näinud. Ju on mõni ennegi küsinud.

Ehkki pea viie kilomeetri kõrgune majesteet paistab olevat nagu su koduõuel, kestab tee tema jalamile mitu-mitu tundi. Ikkagi oma sadakond kilomeetrit mööda teid, kus spidomeeter harva üle 30 tõuseb.

Kusagil ristteel märkad olümpia auks püsti pandud teeviita, kus eri ilmasuundadesse osutavad nooled märgivad kogu taliolümpiate ajaloo — Garmisch Partenkirchen, Innsbruck, Cortina, Sankt Moritz — seal taga on kolmekohalised numbrid. Grenoble'isse ja Chamonix'sse jääb alla poolesaja kilomeetri. Siinsamas, naaberkülades, ongi inimene järelikult mängimas käinud ja paremaid olümpiavõitjaiks nimetatud.

Chamonix ongi Mont Blanc'i värav. Nagu kaasaegsete taliolümpiate omagi. Või siiski mitte?

Chamonix's kuulsin fakti, mis ei pruugi meie spordisõpradele tuttav olla. 1922. aastal — 1924. aasta suvemängude paik Pariis oli juba valitud — otsustas Rahvusvaheline Suusaliit oma kongressil korraldada järgmise koosistumise 1924. aastal Prantsusmaal. Kongressi raames pidid toimuma ka esinduslikud suusa- ja mäesuusatamisvõistlused.

Süllekukkunud võimalus tegi Gallia-mehed valvsaks, seda ei tohtinud mööda lasta. Korraldajad laiendasid kongressi võistlusprogrammi sedavõrd, et sinna mahtusid pea kõik tuntud talispordialad ja mingil imeväel õnnestus neil kokku leppida ka Rahvusvahelise Olümpiakomiteega. Suusakongressi külalised tulidki viksilt kohale, kellel kelgud, kellel uisud kaasas. 294 sportlast 16 riigist (sealhulgas ka Lätist!) pidasid maha kena võistluse seitsmel ametlikul ja kahel näidisalal (patrullsuusatamine ja *curling*).

Alles aasta hiljem, 1925-ndal, kuulutas ROK Prahas peetud kongressil Chamonix's peetud võistlused olümpiamängudeks ja kullamehed (naistest tegid Chamonix's kaasa üksnes iluuisutajad) olümpiavõitjateks.

Šamoniilasi endid paistab olümpiatorm küllalt ükskõikseks jätvat. Iga küsimus saab vastuseks vaid õlakehituse — kes neid 70 aasta vanuseid sündmusi enam mäletab.

Vahest ainult Mont Blanc. Tema varvaste ees ju siblitigi.

Stardipäeval on kogu looduse ülevus kadunud. Taevast langeb vahetpidamata midagi, mis pole ei lumi ega vesi. Koerailm.

1991. aasta MM-il oli kiireim olnud norralanna Trude Dybendahl, ent mida võis temagi suuta võimsa troika Välbe—Jegorova—Lazutina vastu? Lukkarineni põhidistants oli talle juba hõbeda toonud, Kirvesniemi vihjas juba paar päeva varem, et hammas teeb juure alla mäda.

2 km järel lehvisid aga Soome lipud veel reipalt. Veteran Kirvesniemi oli 5.44,9-ga tabeli tipus, Lukkarinen temast 6,1 sekundit maas ja neljas. Nende vahele kiilusid end Jegorova (—3,7) ja Belmondo (—4,8). 5. koha oli mõnevõrra üllatuslikult sisse võtnud alles hiljuti juunioride seast tulnud Olga Danilova. Välbe oli kuues.

Kirvesniemile oli finiš eelmise distantsi koopia. Kogu võim jäi esimestesse tõusudesse ja staadionil liikus ta vaevaliselt. Lõpuaeg oli tervelt minuti võrra kehvem kui veidi varem finišini jõudnud Daniloval. Liidrikoht vahetus, kui lõpuni jõudis Välbe — 14.22,7 oli peaaegu 15 sekundit Danilovast parem.

Ning siis selle distantsi finaal. Finiši poole rühib Lukkarinen. *Homma ei ole hanskassa*, sest minut hiljem oli startinud Jegorova. Jääb veel ehk pool kilomeetrit. Lukkarinen hingab kuklasse tšehhitar Katerina Neumanovale, aga viimane ei mõtlegi rada vabastada. Marjut nõuab, kolmandat, neljandat... seitsmendat korda — ei kippu ega kõppu. Viimases hädas võtab Lukkarinen suusakepi ja virutab sellega tšehhitarile mööda reisi. See mõjub, rada on vaba. Keegi jõuab metsast Lukkarinenile hõigata, et kaotus Jegorovale on umbes 4 sekundit. Lohja tüdruk paneb mängu viimased varud ja aeg 14.13,8 on olümpiaajaloo kiireim. Kas aga tagab see ka kulla?

Soomlaste ootusepiinad lõppevad juba järgmise minuti sees. Silm ei märka küll väsimusemärki, ent kell räägib enda eest. Umbes 250 meetrit enne finišit on Jegorova edu kahanenud 1,4, finišikoridori jõudes 0,6 sekundile. Ei päästa ka silmadesse ilmunud hullusehelk — Lukkarineni lõpp oli olnud veelgi meeletum. Sajakonna meetriga oli +0,6st saanud —0,9.

Soome lehemehed ei unustanud mainimast seika, kui Marjo Matikainen 1987. aastal Oberstdorfis 5 km distantsil oma kuulsa fraasi hüüdis: *perkele*, hagu rajale! Lumi oli kleepunud suusataldade külge ja alles üle hagude sõites sai tülikast koormast lahti. Tollal olid mõned seda hinnanud samaväärselt keelatud ainete kasutamisega, oli tekkinud skandaalgi. Nüüd oli hädas olnud Marjut ja samuti hagu nõudnud. Polnud ainult viskajat, polnud tarviski.

	1,9 km	
1. Marjut Lukkarinen	5.51,0 (4)	14.13,8
2. Ljubov Jegorova	5.48,6 (2)	14.14,7
3. Jelena Välbe	5.52,9 (6)	14.22,7
4. Stefania Belmondo	5.49,7 (3)	14.26,2
5. Inger Helene Nybråten	5.57,4 (12)	14.33,3
6. Olga Danilova	5.51,5 (5)	14.37,2
7. Larissa Lazutina	5.58,4 (13)	14.41,7
8. Solveig Pedersen	6.04,9 (19)	14.42,1
9. Marie-Helene Westin	5.57,2 (11)	14.42,6
10. Elin Nilsen	5.56,2 (9)	14.50,8
38. Piret Niglas		15.54,9

26-aastane Marjut Lukkarinen, kes esimese Soome meistrikulla oli võitnud 14-selt ja suutnud seda saavutust korrata alles üksteist aastat hiljem, olümpiaeelsel talvel, oli tulnud oma kõrvalalal olümpiavõitjaks!

10 km viitstardist vabatehnikas

Laupäev, 13. veebruar kell 13. 58 suusatajat 21 riigist. Kõrguste vahe 87 m, pikim tõus 61 m, kogutõus 381 m.

Esimest korda ei jäänud 5 km lõpuprotokoll medalite jagamise järel kolletuma ajaloo tarvis, vaid võeti puhkepäeva järel kasutusele stardijärjekorrana. Nn. viitstardi kohta oli suusanaistel kardinaalselt lahkuminevaid arvamusi. Radikaalid hindasid võimalikku *show*'d pealtvaatajatele ja eriti televisioonile väga meelepäraseks, konservatiivid arvasid, et tegemist on ROK-i härrade järjekordse hullusega, kes mõtlevad välja igasuguseid trikke vaid iseenese igavuse peletamiseks.

Praktikas tähendas viitstart ühisstarti, sest liidrite mõnesekundilised vahed muutusid juba avakoridoris olematuks.

Umbes kilomeetri järel oligi parem kvartett koos ning liidriohjad võttis Belmondo. Kandadel luuramas Jegorova, Välbe ja Lukkarinen — niiviisi sõideti pool distantsi. Siis olid Lukkarineni jõuvarud ammendatud („Ei, medalinälg polnud kustunud. 5 km tõusul ei tulnud lihtsalt tempovahetusega toime!") ja medalikolmik läks oma teed. Lõpukilomeetrite otsustada jäi vaid ülitähtis pisiasi: millist karva medal kellele. Lahendus saabus juba 6. kilomeetril, kui Jegorova „pani sisse sootuks uue käigu" ja jälitajate kõik üritused vaid üritusteks jäidki. Jegorova võitis teise individuaalkulla, Välbe kolmanda individuaalpronksi. Eelmiste päevade medaliseltskonda oli eksitama tulnud Belmondo.

	vahe stardis	sõiduaeg	vahe finišis
1. Ljubov Jegorova	0.01	25.53,7	
2. Stefania Belmondo	0.12	26.17,8	—24,1
3. Jelena Välbe	0.08	26.37,7	—44,0
4. Marjut Lukkarinen	0.00	26.52,1	—58,4
5. Elin Nilsen	0.37	27.13,9	—1.20,2
6. Marie-Helene Westin	0.28	27.14,2	—1.20,5
7. Inger Helene Nybråten	0.19	27.21,1	—1.27,4
8. Larissa Lazutina	0.27	27.34,8	—1.41,1
9. Isabelle Mancini	0.58	27.39,3	—1.45,6
10. Manuela di Centa	0.41	27.55,7	—2.02,0
45. Piret Niglas		31.36,6	—5.42,9

4×5 km teatesõit (2 kl + 2 v)

Esmaspäev, 17. veebruar. 13 võistkonda. Kõrguste vahe 63 m klassikas, 73 m vabas, suurim tõus 41/54 m, kogutõus 197/201 m.

Kui lasta taas käiku kurikuulus aritmeetiline keskmine, ei tohtinuks mõul maailmal olla venelannade vastu õhkõrnagi lootust. Klassikaäss Smetanina, uisuspets Lazutina, täiuslikud universaalid Välbe ja Jegorova lihtsalt pidid andma vastastele õppetunni, mis ei unune. Nii ütles teooria. Praktikas näeb teatesõit välja sootuks teisiti. Mis oli teistel venelannadele vastu panna ka 1980. aastal Lake Placidis või olümpia hiljem Sarajevos — ometi leidsid kuulsusrikkad vene nimed teatesõidus üpris kuulsusetu lõpu.

Esmakordselt pääsesid naised sõitma ka tõelistes talveoludes, sest pakasekraade oli kümne ümber ning vali tuulgi ei teinud sõiduolusid põrmugi kergemaks.

Stardipaugu kõlades sai veelkord tõestust piiblitõde: kui vanajumal kedagi nuhtlema hakkab, teeb ta seda halastamatult ja lõpuni. Stardikoridori rüsinas jäi ei kellegi muu kui Marja-Liisa Kirvesniemi suusakepp põigiti sakslanna Heike Wezeli suusa alla ja „Maisa" pidi enam kui pool kilomeetrit liikuma vaid ühe kepi toel. Tõele au andes: Kirvesniemi tuli saatuse järjekordsest nükkest auga välja, vahe liidritega ei rebenenudki eriti suureks. Liidrikoha võttis talle juba omasel kombel sisse Jelena Välbe ja tuli ka vahetuspaigale ligi 20-sekundilise edumaaga norralanna Solveig Pederseni ees. Mõnevõrra üllatuslikult oli kolmandaks tõusnud Šveits. Marja-Liisa vägevus ei kestnud seegi kord kuigi kaua, lõpukilomeetritel lasi ta endast Šveitsi kõrval mööda ka Tšehhoslovakkia, USA ning Rootsi ning andis teate Pirkko Määttäle üle alles seitsmendana. Soomlannadele sulaselge pettumus, nagu ka 9. positsioonil vahetanud Itaaliale, kellest ennustati medalisaajat.

Hunt luuras hunti ka liidrite duellis. Ehkki teises vahetuses oli Smetanina pääsenud teele tükk aega enne Nybråtenit, oli tagaajajal kergem kui eessõitjal. Paarsada meetrit enne vahetuspunkti saigi Nybråten Smetanina kinni ning mõne hetkega oli vahe juba 9,2 sekundit. Kõva taplus käis ka järgmiste kohtade pärast. Mehetööd oli teinud lõpmata naiselik di Centa, kes oli tõstnud Itaalia 9. kohalt neljandaks. Pisut parandas positsiooni ka Soome, sest Määttä oli toime tulnud nii USA, Rootsi kui ka Šveitsiga.

Kolmandas vahetuses oli kuklassehingajaks juba Lazutina, kes jälgis hoolega norralanna Trude Dybendahli sammu. Staadionil kordus tuttav situatsioon: jälitaja kogus liidri selja taga kiirema käigu ning andis teate Jegorovale esimesena. Kas oli Elin Nilsenist kolmekordsele medalivõitjale konkurenti? Vaevalt. Ehkki viimasele etapile mindi koos, oli asi praktiliselt otsustatud.

3. etapil oli soomlaste medalilootusi õige tublisti kasvatanud Jaana Savolainen, kes andis Lukkarinenile käelöögi küll viiendana, kuid Tšehhoslovakkia oli vaid 7,3 ning Saksamaa 5,4 sekundi kaugusel.

Nilsen ei püsinudki Jegorova kandadel rohkem kui hetke ja venelannad olid tõestanud, et matemaatika maksab vahel ka suusaspordis. Dueti taga käis aga seda armutum heitlus pronksi pärast. Lukkarinen tõstiski Soome hetkeks kolmandaks, kuid tagant tuli itaallaste välk Belmondo ja raputas lohjalanna kandadelt nagu viitstardiski. See oli Soomele pettumuse päev, sest naiste teatesõidus jäädi viimati medalita 12 aastat tagasi Lake Placidis.

	I vahetus	II vahetus	III vahetus	finiš
1. Ühendatud Võistkond	14.51,2 (1)	30.06,3 (2)	45.19,0 (1)	59.34,8
2. Norra	15.14,0 (2)	29.57,1 (1)	45.21,4 (2)	59.56,4
3. Itaalia	16.01,7 (9)	30.53,8 (4)	46.17,1 (6)	1:00.25,9
4. Soome	15.49,9 (6)	30.55,0 (5)	46.13,0 (5)	1:00.52,9
5. Prantsusmaa	16.02,5 (10)	31.43,5 (9)	47.05,4 (7)	1:01.30,7
6. Tšehhoslovakkia	15.34,8 (4)	31.43,5 (3)	46.05,7 (3)	1:01.37,4
7. Rootsi	15.44,2 (5)	31.07,3 (8)	47.07,6 (9)	1:01.54,5
8. Saksamaa	15.59,1 (8)	31.06,1 (7)	46.07,6 (4)	1:02.22,6
9. Šveits	15.28,4 (3)	30.59,6 (6)	47.07,0 (8)	1:02.54,1
10. Poola	15.57,5 (7)	31.49,0 (10)	47.34,4 (10)	1:03.23,0

30 km vabatehnikas

Reede, 21. veebruar. 57 suusatajat 19 riigist. Kõrguste vahe 92 m, suurim tõus 61, kogutõus 1081 m.

Lõpuks sai oma tahtmise ka 6000-päine itaallaste ergutuskoor. Nii nagu Gunnar Graps võib oma kontserdiga klassikalise koorilaulja silme eest pimedaks lüüa, jääb ka mõistatuseks, kuidas jõuti kahetunnise võistluse järel peaaegu vahetpidamata hüüda: „Steffi, Steffi." See nimi kaikus kaua Alpide kohal, ka siis, kui Steffi ise pealtvaatajatest kaugel oli.

Juba esimene vaheajapunkt 1,9 km kohal näitas, kes oli otsustanud eriti kaunites võistlusoludes vaid kullale sõita. Stefania Belmondo oli võtnud sisse meeletu rütmi juba avasammudest ning juba esimene aeg 5.04,2 tundus ekstraklassist. Ülisuure üllatusena suusatas kiired avakilomeetrid ka šveitslanna Brigitte Albrecht. Kõik ülejäänud nimekad konkurendid olid jäänud hämmastavalt kaugele. Jegorova kaotas juba üle 15 ja Välbe 19 sekundi.

23-aastane Belmondo tundus tol päeval puuri aheldatud tiigrina. Ainus, kes vähegi tema rütmis püsis, oli Jegorova, kes jõudis 23. kilomeetril kaheksa sekundi kaugusele. Ent Steffi ei murdunud. Vastupidi, temas leidus jõuvarusid ning nagu tiivust kantuna karistas ta kolmekordset olümpiavõitjat rohkem kui 20 sekundiga.

Albertville'i kroonituna sõitnud Jelena Välbe võttis vastu oma neljanda pronksi. Temagi aeg oli ekstraklassist, ainult vastupidises mõttes. Enam kui poolteiseminutilist kaotust polnud tulnud tal vastu võtta pikkade aastate jooksul.

„Oleme alles kolm aastat saanud harjutada samades oludes nagu meie mehed. Koos „Manuga" (Manuela di Centa) oleme Itaalia naissuusatamise eest seisnud aga juba aastaid. See medal kroonib meie tööd," ütles silmadest välke pilduv Steffi, kes alles kolm aastat tagasi oli kahekordne juunioride maailmameister.

„Kui mina võidan naiste suusamaratoni, lubas Maurilio de Zolt võita ka meeste oma," ütles Stefania. Itaallaste vandenõu oli õnnestumise lähedal.

	6,9 km	18,5 km	23,7 km	
1. Stefania Belmondo	18.38,9 (1)	50.01,7 (1)	1:05.43,7 (1)	1:22.30,1
2. Ljubov Jegorova	19.06,7 (2)	50.11,7 (2)	1:05.51,6 (2)	1:22.52,0
3. Jelena Välbe	19.28,9 (4)	51.23,1 (3)	1:07.14,7 (3)	1:24.13,9
4. Elin Nilsen	19.24,6 (3)	52.11,1 (4)	1:08.30,6 (4)	1:26.25,1
5. Larissa Lazutina	19.44,6 (8)	52.29,5 (6)	1:08.56,8 (5)	1:26.31,8
6. Manuela di Centa	19.47,2 (11)	52.40,4 (8)	1:09.15,6 (8)	1:27.04,4
7. Marie-Helene Westin	19.55,6 (13)	52.42,6 (9)	1:09.04,7 (6)	1:27.16,2
8. Simone Opitz	19.36,0 (6)	52.36,4 (7)	1:09.15,0 (7)	1:27.17,4
9. Trude Dybendahl	20.03,9 (15)	53.10,0 (12)	1:09.40,5 (11)	1:27.29,8
10. Marjut Lukkarinen	19.46,9 (10)	52.49,7 (10)	1:09.24,4 (9)	1:27.30,9

LASKESUUSATAMINE

Tiit Karuks

Seal, kus plaksusid püssid...

Laskesuusatamisest on kasvanud murdmaasõidule tõsine konkurent. Laskesuusatamise kasuks räägib vaatemängulisus: plaksuvad püssid, kõik oluline toimub publiku silme all. Sündmuste käik on selge ja loogiline, hõlpsalt jälgitav.

Les Saisies's käis laskesuusatamist uudistamas ehk rohkemgi huvilisi kui murdmaadistantse. Tiirupoolne mäerinnak oli paksult rahvast täis neilgi mornidel päevadel, kui sadas vihmasegust lumelörtsi.

Laskesuusatamine huvitas ka kohalikke. Murdmaal polnud prantslastel mingeid edušansse, püssialal heideldi aga medalite pärast. Kui Prantsusmaa kiired ja täpse käega neiud teatekulla võitsid, vallandus Les Saisies's suusastaadionil tõeline rõõmupidu.

Nagu võis arvata, tegid puhta töö Saksamaa ja Ühendatud Võistkond. Kaheksateistkümnest medalist jäeti teistele üksnes viis. 1991. a. MM-il Lahtis kolm kulda võitnud 22-aastane sakslane Mark Kirchner oli täisedule väga lähedal. 20 km soosis õnn siiski Valgevenest pärit üllatajat Jevgeni Redkinit. Tema pääses puhaste paberitega, Kirchneril libises kindel kuld viimases tiirus käest.

Les Saisies's domineerisid kiired suusatajad, kes suutsid ka kiirelt ja täpselt lasta. Vahetult enne lasketiiru tuli rinda pista valusa tõusuga. Paljudele polnud see sugugi kontimööda.

Eestlastel läks kiireks. Meenutan siinkohal veelkord Kalju Ojaste täpset repliiki „Spordilehe"-usutluses: „Mõnes mõttes tuli olümpialeminek liiga järsku. Mulle meenub üks tuntud reklaam — kolme kuuga trollijuhiks. Meie olime umbes samas situatsioonis."

Treenerite Heino Mäesalu ja Kalev Puki sõnutsi sujus ettevalmistus 1991. a. lõpuni igati normaalselt. Novembris harjutati Kirovskis, detsembris Soomes. Pärast jõule oldi Otepääl, kus kehvade lumeolude kiuste löödi kaasa „Eesti Loto" auhinnavõistlustel.

11. jaanuaril andis EOK-i president Arnold Green olümpia akrediteerimistunnistused Krista Lepikule, Eveli Petersonile, Jelena Poljakovale, Urmas Kaldveele, Hillar Zahknale, Kalju Ojastele, Aivo Udrasele ja Kristjan Ojale. Võistkonda kuulusid veel laskesuusatajate delegatsiooni juht Kalju Valgus ning treenerid Heino Mäesalu ja Kalev Pukk. Ees seisid MK-osavõistlused Saksamaal ja Itaalias. Sealt siirduti otse Les Saisies'sse.

Teatemeeskonna kuues ja -naiskonna seitsmes koht Anterselvas paisutas lootusi. Samas käis peaaegu kõigist meie laskesuusatajatest üle gripilaine. Kõige tõsisemalt haigestus Kalju Ojaste. Olümpiasõitude aegu andis see tunda.

Palju kõneainet tekitas Les Saisies's venelasest laskesuusataja Sergei Tarassovi juhtum. Kummaline maksakahjustus viis mehe haua äärele. Arstid olid juba lootust kaotamas. Seekord oli Saatus siiski armuline: Tarassov paranes. Millest äkiline atakk tuli, ei osanud spetsialistid seletada. Venelaste arst Lev Markovi välistas ebakvaliteetsest vereülekandest tekkinud mürgituse võimaluse (vihje veredopingule). Tema sõnutsi olnud Tarassovil erakordselt raskekujuline toidumürgitus. Sportlane olevat söönud kodunt kaasa võetud toitu (kuuldavasti seeni). Kaks tundi pärast söömist hakanud Tarassovil halb, seejärel ilmnenud raskekujulise mürgituse sümptoomid: väga kõrge palavik, oksendamine. ... Kummaline lugu igal juhul.

Kirchner, kes muu

Meeste 10 km (94 osavõtjat) oli mäng ühte väravasse: nobedad sakslased Mark Kirchner ja Ricco Gross tegid mis tahtsid.

Päike säras, temperatuur püsis kindlalt plusspoolel. Väike eelis oli eespool startinuil: rada muutus päeva peale vesiseks. Ometi tulid kõrgetele kohtadele ka suuremate stardinumbritega mehed. Tugevat ei häiri miski.

Tükk aega püsis tabeli tipus viiendana rajale läinud kogenud soomlase Harri Eloranta aeg. Põhjanaabrid olid elevil: laskesuusatajaid ei tahetud ju ülepea olümpiale lubada. Olevat kehvad. Lõpuks leiti, et teatesõidus võiks siiski proovida. Ja kui juba kohal oldi, tehti mõistagi kaasa ka individuaaldistantsidel. Ning ennäe imet: mees, kes oli tipplaskesuusatajana maha kantud, serveeris kaasmaalastele ja iseendale väikese meeldiva üllatuse.

Eloranta aja sõitis 6,6 sekundiga üle alles 19. startinud sakslane Ricco Gross.

Soomlased närisid ärevusest küüsi, kui finišikoridori tuiskas blond Jekaterinburgi noormees Sergei Tšepikov. See oli tõeline noateraheitlus. Tšepikovil jäi puudu 0,9 sekundit. Pärast selle mehe finišit hakkasid soomlased rääkima medalist.

Siis tuli nr. 68 — Mark Kirchner — ja võttis oma. Sakslane oli kiire rajal, nobe ja täpne lasketiirus. Muljetavaldav võit.

Eesti mehed jäid statistide ossa. Polnud minekut rajal ega kindlust tiirus. Laeks jäi võrulase Hillar Zahkna 27. koht.

1. Mark Kirchner, SLV 26.02,3 (0), 2. Ricco Gross, SLV 26.18,0 (1), 3. Harri Eloranta, Soome 26.26,6 (0), 4. Sergei Tšepikov, Ühendatud Võistkond 26.27,5 (0), 5. Valeri Kirijenko, Ühendatud Võistkond 26.34,8 (3), 6. Jens Steinigen, SLV 26.34,8 (0), 7. Andreas Zingerle, Itaalia 26.38,6 (1), 8. Steve Cyr, Kanada 26.36,4 (0), 9. Frank-Peter Rötsch, SLV 26.54,1 (2), 10. Herve Flandin, Prantsusmaa 26.56,6 (1) ... 13. Olegs Maluhins, Läti 27.17,7 (0), 27. Hillar Zahkna 27.46,5 (2), 31. Urmas Kaldvee 27.52,9 (1), 59. Kalju Ojaste 29.13,2 (1), 61. Aivo Udras 29.28,4 (2).

Soomlased olid õnne tipul. Usutluses Eesti Raadiole sihtis Harri Eloranta sõrmega taeva poole ja ütles: „Siin oli mängus TEMA ISE!"

Sõnavalmid on meiegi mehed. Kes on enese suhtes kriitiline, kes otsib õigustusi.

Hillar Zahkna (stardinumber 7): „Laskmises põlesin läbi. Treeningutel läks korralikult, nüüd ei leidnud kuidagi rütmi. Rada oli raske. Aga võidavad ikka tugevamad."

Aivo Udras (44): „Õudselt raske rada. Ma pole varem mägedes olnud, seegi mõjus. Olümpia tuli liiga kiirelt. Laskmine oli normis."

Urmas Kaldvee (62): „Kurat, hommikuga võrreldes on libisemine täiesti ära kadunud. Rada oli nagu käsn, imes laskumistel suusad külge. Pead teistest kõvasti üle olema, et sellest stardigrupist midagi saada. Eilse järgi pandi gruppidesse. Kes oskas arvata, et rada nii lühikma läheb."

Kalju Ojaste (85): „Jalg on pehme. Haigus mõjub. Vajan võistlusi, et vormi tõusta. Alguses ja lõpus startinute libisemisel oli vahe sees küll."

Mingil määral oli Kaldveel õigus: hõbe võideti 19., pronks 5. stardipositsioonilt. Aga... Et saada 10 km sõidust täiesti objektiivne pilt, pakun 15 parema nimed koos stardinumbritega: 1. Mark Kirchner — 68, 2. Ricco Gross — 19, 3. Harri Eloranta — 5, 4. Sergei Tšepikov — 48, 5. Valeri Kirijenko — 14, 6. Jens Steinigen — 82, 7. Andreas Zingerle — 50, 8. Steve Cyr — 11, 9. Frank-Peter Rötsch — 34, 10. Herve Flandin — 10, 11. Ludwig Gedler — 80, 12. Ivan Masarik — 15, 13. Olegs Maluhins — 43, 14. Ulf Johansson — 9, 15. Johann Passler — 79.

Niisiis leidub paremate seas mehi k õ i g i s t stardigruppidest.

No comments.

Uus tiim troonil

4×7,5 km teatesõidus läks rajale 21 meeskonda, teiste seas ka Eesti. Loossime kohta esikümnes: kõigil oli veel värskelt meeles meie neliku ilus esinemine Itaalias. Üks asi tahtis veel õiendamist: 10 km saadi vastu nina lätlaselt Olegs Maluhinsilt. Enne teadet käis Kalju Valgus

ajakirjanikele murelikult rääkimas, et Läti nelik olevat hirmtugev. Vaata, et võtavad medali...

Olümpiakavas on lasketeatesõit 1968. aastast ja alati on võitnud venelased. Seekord jäid nad kullast ilma.

Ma ei lugenud, mitu korda ilm teatesõidu ajal muutus. Kui koos Urmas Esloniga pressikeskusest suusastaadionile jõudsime, oli sombune ja sadas kerget lund. Seejärel näitas end korraks päike. Taas hakkas lund sadama, taas läks veidi selgemaks. Viimase vahetuse aegu vajus Les Saisies' kohale raske udu, piserdas märga lund. Sõida siis sellistes oludes kiirelt ja lase täpselt.

Esimene vahetus. Vesa Hietalahti viib Soome juhtima (21.36). Rootsi (Ulf Johansson) on 17, Ühendatud Meeskond (Valeri Medvedtsev) 20 sekundi kaugusel. Saksa kuulsus Ricco Gross annab teate üle 13. — kohe pärast Hillar Zahknat (22.34), soomlastest minut hiljem.

Zahkna: „Võinuks minna tunduvalt paremini. Kehv start viis rütmist välja. Õnn, et lisapadrunid päästsid, muidu olnuks mu esinemine täielik katastroof."

Teine vahetus. Ette jäävad Rootsi (Leif Andersson) ja Ühendatud Meeskond (Aleksandr Popov). Kümnekonna sekundi kaugusel on Norra (Frode Loberg) ja Tšehhoslovakkia (Tomas Kos). Jens Steinigen (parim etapiaeg 21.00) tõstab sakslased viiendaks, Aivo Udras (22.02) eestlased üheksandaks.

Udras: „Sõit oli parem kui 10 km. Laskmine läks keskmiselt. Liiga palju kulus lisapadruneid. Iga lisapadrun tähendab aga kaheksasekundilist ajakaotust."

Kolmas vahetus. Olümpiavõitja Mark Kirchner viib sakslased juhtima (parim etapiaeg 20.17). Edu Ühendatud Meeskonna (Valeri Kirijenko) ja Norra (Gisle Fenne) ees on 14 sekundit. Rootsi (Tord Wiksten) langeb neljandaks, Eesti (Kalju Ojaste, 22.26) kaheteistkümnendaks.

Ojaste: „Pingutasin prantslase järel ja sõitsin end kinni. Tahtmine oli suur, aga vist pingutasin üle."

Neljas vahetus. Sakslaste ankrumees Fritz Fischer ei tee sandist ilmast väljagi. Sõidab nobedalt (20.47), laseb nagu kuulipritsist. Fischer ei anna ohtlikuks peetud venelasele Sergei Tšepikovile mingit võimalust. Mikael Löfgren tõstab Rootsi kolmandaks. Üllatus, üllatus! 10 km oli Ulf Johansson rootslaste parimana alles 14. Mikael Löfgrenile kuulus 20., Tord Wikstenile 48. koht. Leif Andersson 10 km ei startinud. Norralaste medališansid nullis nende kuulsaim mees Eirik Kvalfoss. Urmas Kaldvee (22.43) kergitas Eesti meeskonna 11. kohale.

Kaldvee: „Ei näinud lasta — udu, lumi. Panin täitsa umbes. Sõit oli ka, nagu ta oli. Kui nii taga oled, kaob pinge ära. Anterselvas kulges teade hästi, vaat seal oli *feeling*. Anterselvas panime kindlalt rootslastele ära, siin said nad medali. 11. koht oli pettumus. Võinuksime reaalselt püüda 7.—9. kohta, võinuksime isegi esikuuikusse jõuda."

Väike lohutus siiski jäi: võideti Lätit. Kalju Valgus oli lätlaste võimalusi selgelt üle hinnanud. Hirmul on suured silmad...

1. SLV (Ricco Gross, Jens Steinigen, Mark Kirchner, Fritz Fischer) 1:24.43,5 (0), 2. Ühendatud Meeskond (Valeri Medvedtsev, Aleksandr Popov, Valeri Kirijenko, Sergei Tšepikov) 1:25.06,3 (0), 3. Rootsi (Ulf Johansson, Leif Andersson, Tord Wiksten, Mikael Löfgren) 1:25.38,2 (0), 4. Itaalia (Hubert Leitgeb, Johann Passler, Pieralberto Carrara, Andreas Zingerle) 1:26.18,1 (0), 5. Norra (Geir Einang, Frode Loberg, Gisle Fenne, Eirik Kvalfoss) 1:26.32,4 (1), 6. Prantsusmaa (Xavier Blond, Thierry Gerbier, Christian Dumont, Herve Flandin) 1:27.13,3 (0), 7. TSLV 1:27.15,7 (1), 8. Soome 1:27.39,5 (1), 9. Poola 1:27.56,7 (0), 10. Kanada 1:29.37,3 (0), 11. Eesti 1:29.46,1 (0), 16. Läti 1:33.31,1 (3).

Redkini õnneloos

Pärast teatesõitu ütles Eesti meeskonna liider Urmas Kaldvee: „Nüüd ei jää muud üle, kui püüda 20 km kõik heaks teha. Peaasi, et ilm püsiks stabiilne."

Nagu poole lühemal võistlusmaal, läks ka **20 km** rajale 94 laskesuusatajat. Meie meeste numbrid: 11 — Urmas Kaldvee, 36 — Hillar Zahkna, 67 — Kalju Ojaste, 94 — Kristjan Oja (esimene etteaste olümpial).

Ilm oligi stabiilne — päikesepaisteline, tuuletu. Just niisugune, nagu Kaldvee oli soovinud.

Sakslaste leeris oldi kindlad, et Mark Kirchner pistab taskusse kolmanda olümpiakulla.

Võidu pälvis aga hoopis noor valgevenelane, viimasel hetkel 20 km nelikusse arvatud Jevgeni Redkin. Sõudis tasa ja jõudis kaugele. Distantsil ei paistnud Redkin millegagi silma — kõigi pilgud püsisid Kirchneril ja teistel kuulsatel meestel. Ent Redkin ei vääratanud lasketiirus kordagi ja see tõi ta lõpuks kullale. Üksainus möödalask paisanuks mehe 10. kohale.

Möödalasud viimases tiirus läksid väga kalliks maksma Kirchnerile (kolme trahviminuti juures kaotas ta Redkinile vaid 6,4 sekundiga), Löfgrenile (sai siiski pronksmedali), Popovile. Lausa katastroofiliseks kujunes viimane laskmine aga kolmes tiirus nulli peal püsinud itaallasele Andreas Zingerlele: viiest lasust tabas vaid üks! Sealsamas rikkusid oma võimalused ka Tšepikov, Kirijenko, itaallane Passler jmt.

Hüva vormi näitasid taas soomlased Harri Eloranta ja Vesa Hietalahti. Soome olümpiajuhid teinuksid ränga vea, kui laskesuusatajad olümpiakoondisest välja jätnuksid.

Meie meeste esinemine valmistas seegi kord pettumuse. Eesti parimana oli Hillar Zahkna alles 34. Kui 10 km edestas kõiki eestlasi lätlane Olegs Maluhins, siis nüüd tegi samasuguse tembu leedulane Gintaras Jasinskas (19. koht, aeg 1:00.17,8).

1. Jevgeni Redkin, Ühendatud Võistkond 57.34,4 (0), 2. Mark Kirchner, SLV 57.40,8 (3), 3. Mikael Löfgren, Rootsi 57.59,4 (2), 4. Aleksandr Popov, Ühendatud Võistkond 58.02,9 (2), 5. Harri Eloranta, Soome 58.15,7 (1), 6. Vesa Hietalahti, Soome 58.24,6 (1), 7. Johann Passler, Itaalia 58.25,9 (4), 8. Frode Loberg, Norra 58.32,4 (1), 9. Gisle Fenne, Norra 58.32,9 (1), 10. Sergei Tšepikov, Ühendatud Võistkond 58.47,6 (3) ... 34. Hillar Zahkna 1:01.57,4 (4), 47. Kalju Ojaste 1:02.05,8 (2), 48. Urmas Kaldvee 1:03.15,1 (4), 57. Kristjan Oja 1:04.15,9 (3).

Redkin ei osanud tükk aega aru saada, et ta on olümpiavõitja. Kui lõpuks taipas, naeratas laialt ja läks Moskva ajakirjanikele intervjuud andma. Paistis olevat tagasihoidlik, mõistliku jutuga poiss.

Kirchner oli nördinud, Löfgren ülevoolavalt rõõmus. Laskesuusatamisest rootslased medaleid ei oodanud.

Eestlaste tuju oli nadivõitu.

Urmas Kaldvee: „Esimesest ringist peale läks kangutamiseks. Siin oli nii põrgulikult raske sõita. Esinesin alla oma võimete. Lootsin tublisti paremaid kohti. Aga noh, sport on sport."

Hillar Zahkna: „Viimase tiiruni läks kõik normaalselt, seal panin kaks esimest lasku kohe mööda. Suusatamisvorm oli hea. Olnuks ka sprindis selline minek... Üldiselt esinesin alla keskmise."

Kristjan Oja: „Raske oli. Sõitsin ennast kinni. Oleks tahtnud ka sprindis ja teates kaasa teha. Ei saa eriti arugi, et olümpial olen. Kõik on nii hajutatud, sportlased elavad eraldi olümpiaküladeS. See hooaeg oli meie jaoks väga oluline. Me teame nüüd, millises seisus oleme ja oskame selle põhjal edaspidi tööd teha."

Kalju Ojaste: „Püss tegi viimases tiirus kaks tõrget, see võttis jala värisema. 20 km läks juba enam-vähem. Tunnistan ausalt: kõik me lootsime, et esineme tunduvalt paremini. Ei usu, et me poleks enamat suutnud. Näiteks Urmas oli sügisepoole päris heas vormis. Olen siin palju mõelnud soomlaste edust. Soomes võistleme nendega kui võrdne võrdsega. Urmas on Elorantat enamasti võitnud. Suurvõistlustel saame aga puhtalt ära. See näitab, kes on kes."

* * *

Eestlastest oli mõlemal individuaaldistantsil niisiis parim Hillar Zahkna. Tema on ka nähtavasti ainus, kes võib oma esinemisega enam-vähem rahule jääda. Kõige murtum mees oli meie liider Urmas Kaldvee, kes on saavutanud rahvusvahelistel võistlustel (näiteks *Polar Cup*) mitme hooaja jooksul korralikke tulemusi. Pärast olümpiat kurtis Kaldvee ühes usutluses, et laskesuusatajate koondise juures puudus inimene, kelle kaudu saanuks tagasisidet treeninguil tehtust ja ühtlasi kindlust, et ollakse õigel teel.

Jah, väikestel võistlustel heideldakse soomlastega nagu võrdne võrdsega. Olümpial läksid aga põhjanaabrite laskesuusatajad oma teed. Eesti Televisiooni reporterid meenutasid, et omal ajal polnud nende kolleeg Even Tudeberg Harri Elorantale kordagi kaotanud. Tudebergil jäidki tippvõistlused nägemata, ta lõpetas liialt vara. Eloranta võttis aga olümpiapronksi. Süsteemi viga, mis muud. Ja meie traagika.

Tahaks loota, et teeme Les Saisies' õppetundidest õiged järeldused. Arukas inimene oskab kaotustestki õppida. Rumalale ei mõju miski: tema saab kirikuski peksa.

Urmas Vahe

Täpse käega kiired naised

Silmitsesin veekord läbi seitsmekordse maailmameistri Kaija Parve aastate vältel antud intervjuud. Esimestel talvedel tundis äsja murdmaasuusatamisest üle tulnud neiu end kohmetuna. Uus asi, tegijaid vähe, kõrged tiitlid tulid kui kingitused. Kõik, millest Kaija tavalises suusatamises ilma oli jäänud, langes laskesuusatamises kaela kui taevamanna.

Mida aasta edasi, seda kindlamaks muutus toon. Saksamaalt ja Põhjamaadest oli ilmunud konkurente, järjest vähemaks jäi võistlusi, kus venelased võitsid teisi „poole aastaga". Ikka ja jälle armastasid ajakirjanikud Kaijalt küsida, kas ala pääseb kunagi ka olümpiale. Kaija vastused olid põiklevad, ta võis üksnes unistada.

Kui unistused tõeks said, polnud Kaija enam Parve, vaid Helinurm. Veel olümpiaeelsel sügisel käisid jutud, et pisitütre kõrvalt kavatsevat Kaija Eesti värve kaitsma tulla. Juttudeks need jäidki. Tegelikkus oli karm. Naiste laskesuusatamisest oli saanud ala, mis polnud varasemal moel pelgalt meeste võistluse kaunis lisa. Kõik arvestatavad suurriigid olid uue olümpiaala omaks võtnud, juba varem olid perspektiivi haistnud bulgaarlannad ja tšehhitarid. Ning muidugi ei saanud kodusest peost kõrvale jääda prantslannad, kes otsustasid olümpiaks ette valmistada väikese, ent löögivõimsa rusika. Nii liikuski olümpiakülas ringi kuulujutt: prantslaste vanemtreeneri sõnutsi olevat Prantsusmaal üldse 9 naislaskesuusatajat, kellest pooled on olümpial. Ning mitte külalislahkete võõrustajatena.

Ehkki Les Saisies's mindi Jean-Paul Pierrat' joonistatud radadel olümpiamedalite järele esmakordselt ja osavõtjate rivi kujunes ootamatult pikaks, oli koor piimast eraldunud juba eelmiste talvede põhjal. Moeloojateks olid endised murdmaasuusatajad, kelle vastupidavus ja jõud pidid korvama suhtelise ebatäpsuse lasketiirus. Venelaste salarelv oli Calgarys olümpiakulla võitnud Anfissa Reztsova, kes naases suurde sporti pärast kaheaastast pausi. Sootuks uues rollis — temast võis oodata ühtaegu kõike ja mitte midagi. Polnud ju veel olümpia-aastalgi harvad need võistlused, kus Reztsova ei saanud alla pooli märkegi. Anfissa oli olümpia eel oma kuulsa laskesuusatajast abikaasa näpunäidete kohaselt teinud kindla peale kõik temast oleneva ja harjutanud palju koos meeste koondisega. Kas sellest piisas kasvõi näiteks Jelena Belova alistamiseks?

Les Saisies's nähti teisigi tuntud murdmaasuustajaid, püssid seljas. Juba Lahti MM-il oli loorbereid lõiganud Grete Ingeborg Nykkelmo. Reztsova sõnade kohaselt andnud just norralanna medalid temalegi mõtte, et suur šanss peitub just laskesuusatamises. Endise Ida-Saksamaa tippsuusatamise tipust oli uuele alale kolinud ka Antje Misersky, kelle varasemaks tähetunniks oli jäänud Saksa DV teate-

pronks 1985. aasta MM-il. Kohal oli ka kahekordne maailmameister sakslanna Petra Schaaf, samuti ei tohtinud alahinnata Kaija Parve omaaegse võistluskaaslase Jelena Golovina võimalusi. Golovina võis oma kogemustega ülejäänutele selgelt ülevalt alla vaadata.

7,5 km

Teisipäev, 11. veebruar. 69 võistlejat 20 riigist.

Uue ala olümpiaajalugu algas kell 14, mispuhul „telliti" ka suhteliselt soodsad ilmaolud. Termomeeter püsis nulli piires, sadas vaikset lund. Suusastaadionil paiknenud lasketiir püsis kui peopesal.

Kõik näis sujuvat mõõdukalt rahulikuna hetkeni, mil esimesse laskepaika sadas välguna sisse Reztsova. Tabloole ilmusid numbrid „sootuks teisest ajastust" ja — ennäe imet! — ka kõik viis märki kadusid. Lausa lummuseks Reztsova sõiduaeg siiski ei jäänud, sest enam-vähem samasugust rütmi jõudsid hoida ka Misersky ja prantslanna Anne Briand. Lamadestiiru järel kogunes õhku elektrit: kõik kiired sõidunaised olid ka kindla käega. Selle vooru mustaks lambaks jäi aga Jelena Belova, kes lahkus tiirust rabatult — kindlale laskjale oli kaks apsu lamadesasendist liiast.

Õige akulaadimine algas alles püstitiirus. Kuumast rühmast jõudis esimesena pärale Belova, kes vahepealse 2,5 km jooksul oli kui ümber sündinud. Ju jäi üle mängu panna viimane kaart, olgu see jokker või... Endise Saksa DV meeslaskesuustajate eeskujul saatis ta laske märklaua poole lausa valanguna. Viiest viis. Siis tuli Misersky ja kaks märki jäi üles. Temast viis minutit hiljem rajale läinud Reztsoval jäi tabamata koguni kolm märki. Särtsusid venelaste treenerid, särtsus publikki. Üksnes tabloo kõneles oma tumma keelt: Reztsova oli jäänud tšehhitar Jirina Adamičkovast 19 sekundi kaugusele. Kõik oli veel võimalik.

Imet siiski ei juhtunud. Reztsova tõestas veelkord, et murdmaasuusatajatel on laskesuusatamises selged eelised, mitte vastupidi. Finišis oli 27-aastase veterani edu Antje Misersky ees 16 ja kehva alguse järel imetegusid teinud Belova ees 20 sekundit.

Viimasesse tiiru oli oma lootused matnud Anne Briand. Ta oli oma tööd teinud kiirustamata, ent kodupubliku ees tekkinud pinget see alla ei viinud. Puhas laskmine tähendanuks sulaselget hõbedat, vahest kuldagi. Ent Anne'i kahe möödalasu järel rulliti üle kogu tribüünisektori lehvinud trikoloor taas kokku uut tundi ootama. Kustuma hakkas ka Nykkelmo täht. Ta tegi koguni viis möödalasku ning kiiruski polnud enam see, mida oodati. 31. koht Eesti edukaima, Jelena Poljakova selja taga. Teatekolmikusse norralannad Nykkelmod ei võtnud.

Kui suusastaadionilt lahkusin, jäi painama mõte: milline olnuks medalijärjestus siis, kui Misersky teinuks viimases tiirus kahe möödalasu asemel ühe. Läbiti ju trahviringe just 16—17 sekundiga. Spordis on tingiv kõneviis paraku *non grata*. Suusatamise maailmameistrist Grete Ingeborg Nykkelmost oli saanud laskesuusatamise kuldaomanik Lahti MM-il. Nüüd olid kraadi võrra kangemad kullad kaelas Anfissa Reztsoval. Ta oli esimene naine, kes krooniti olümpiavõitjaks nii suusatamises kui laskesuusatamises.

	lamades	püsti	
1. Anfissa Reztsova	0	3	24.29,2
2. Antje Misersky	0	2	24.45,1
3. Jelena Belova	2	0	24.50,8
4. Nadežda Aleksijeva	0	0	24.55,8
5. Jirina Adamickova	0	0	24.57,6
6. Petra Schaaf	0	1	25.10,4
7. Anne Briand	0	2	25.29,8
8. Silvana Blagoeva	1	1	25.33,5
9. Delphine Burlet	2	2	25.50,5
10. Inga Kesper	2	0	25.57,3

3×7,5 teatesõit

Reede, 14. veebruar. 16 naiskonda.

Meil varem ilmunud olümpiaraamatud on hea kombe kohaselt pühendanud iga spordiala sissejuhatuse ja lõppsõna NSV Liidu sportlaste käekäigule. On kiidetud nende eesrindlikku treeningumetoodikat ja seltsimehelikku kambavaimu. On tsiteeritud Moskva juhtidelt tulnud õnnitlustelegramme ja proovitud olümpiat siduda isegi partisaniliikumisega. Sest nii nägi ette SUURE KODUMAA kirjutamata ajakirjandusseadus ja -eetika.

Nüüd, kus Kodumaa piirjooned on mõõdetavad sootuks väiksema maa-alaga, oleme muutunud ka hinnanguis pisut tagasihoidlikemaks.

Kuidas näiteks alustada vana kombe kohaselt lugu naiste teatesõidust. Olnuks tegu NSV Liiduga, võinuks korrata Malev Kitse 1968. aastal korratud sõnu: oleks ime, kui kulla võidaks keegi teine.

Mis olnuks ime Eesti naiskonna puhul? Oli ju meilgi kaks pärast pikka suusatajakarjääri püssi selga võtnud naist, kelle ainsad kokkupuuted rahvusvahelise seltskonnaga piirdusid teisejärguliste võistlustega Soomes. Tõsi, enne olümpiat juhtuti ka Kesk-Euroopasse, ent aruanne jäi poolikuks: vaheldumisi oldi haiguste küüsis ja nii jäi tõde selgumata.

Olümpiale mindigi nagu Kolumbus Ameerikasse. Ning just teatesõidus leiti see, mida otsiti. Vähemalt väikese imena.

Imet ehk täpsemini ilusat üllatust ootasid ka võõrustajad. Oli ju nende naiskond endast märku andnud juba olümpiaeelsel talvel MK-etapi võitmisega. Kui võistlushommikul raadiot kruttisin, kõlasid sealt iga mõne minuti tagant nimed Briand, Claudel ja Niogret. Enne stardipauku uppus tribüün samasugusesse trikoloorimerre nagu Lauluväljak laulva revolutsiooni alguspäevadel — vaid värvid olid teised. 23 miljonit franki maksma läinud 12 500 pealtvaatajat mahutav suusastaadion oli esimest korda täislastis — ju siis pidi 14. veebruarist 1992 tulema niisama suur pidupäev nagu 14. juuli 1789.

Kuidas võisid Prantsusmaa lausrünnakule vastata Ühendatud Võistkond, Saksamaa, Tšehhoslovakkia, Bulgaaria ja Norra?

Esimesse tiiru jõudsidki kõik ülalmainitud koos. Esimesena nägi sloppituld sakslanna Uschi Disl, kes pidi tegema ühe trahviringi. Sündmuste käigust ette libisedes: see õnnetu möödalask jäigi võistluse määravaimaks. Teises tiirus eksis korra Jelena Belova. Ent need olid väikesed kaotused võrreldes sellega, mida pidi läbi elama üks medali-

pretendente Tšehhoslovakkia. Gabriela Suvova püss jättis varupadrunitest hoolimata üles koguni kolm märki, ja üks suurtest oli langenud. Vahetuspaigas olid prantslannad saanud Ühendatud Võistkonna ees juba pooleminutilise edu. Viimased edestasid omakorda mõnekümne sekundiga Saksamaad. Ning siis... kuuendana jõudis vahetuspaigale Jelena Poljakova, eespool Rootsist, Norrast ja Tšehhoslovakkiast.

Teises vahetuses oli oodata juba raskekahurite tuld. Antje Misersky ja Anfissa Reztsova suusatasid kui pöörased ning peagi oli liider kinni püütud. Esimeses tiirus näis sakslanna rebaseks pääsevat — Reztsova ei saanud ühest märgist jagu ka kolme varulasuga. Püstitiirus olid mõlemad taas tublid jahimehed. Ankrunaistest pääses esimesena teele Jelena Melnikova, Petra Schaaf jäi seitsme sekundi, Anne Briand juba poole minuti kaugusele.

Kahjuks kustus selles vahetuses Eesti säraküünal. Eveli Petersoni etapiaeg oli vaid 28.38, nelja minuti jagu kesisem kui liidritel.

Ehkki võistlus oli juba finišisirgel, polnud õige „andmine" tegelikult veel alanudki. Ankrud tulid esimesse tiiru koos, iseäranis meeletu sõidu oli teinud Briand. Niisama targalt sealt ka mindi, töö sai tehtud nobedasti ja täpselt. 20 km ei toonud mingit lahendust, kõik jäi viimase tiiru ja lõpuspurdi otsustada.

Võib vaid ette kujutada suusastaadionil valitsenud meeleolu, kui metsa vahelt hakkas paistma kolm püssiotsa — ikka kõik koos. Briand'il oli avastardis närviniit katkenud. Mis pidi juhtuma nüüd, kui mängus polnud enam lihtsalt medal, vaid sulaselge kuld? Staadion vaikis ja möiratas. Nii viis korda järjest. Anne Briand pääses tiirust esimesena. Siitpeale algas 100 000 inimese rõõmulaul, mis kestis finišini. Eksin, kuni südaööni.

Kahekordne maailmameister Petra Schaaf pidi üle elama ilmselt oma karjääri suurima pettumushetke. Finišijoonel kogunes kaotussekundeid 23 — meenutagem Disli möödalasku avavahetuses, mis jäigi sakslannade ainsaks väärratuseks. Melnikova süüdistas suuski. Mis muud tal teha jäigi, kui pronks tundus vanarauana.

Eesti naistest sai viimases vahetuses parima etapiaja Krista Lepik (27.08). Ta oli ka tiirus täpne. Trio 9. koht oli siiski kõigi meelest kriipsuvõrra parem, kui loodeti.

1. Prantsusmaa	25.54,7 (0,0)	51.25,3 (0,0)	1:15.55,6 (0,0)
2. Saksamaa	26.33,7 (1,0)	51.02,5 (0,0)	1:16.18,4 (0,0)
3. Ühendatud Võistkond	26.21,9 (0,1)	50.55,4 (1,0)	1:16.54,6 (0,0)
4. Bulgaaria	25.58,9 (0,0)	52.31,9 (0,0)	1:18.54,8 (0,0)
5. Soome	26.40,9 (0,0)	53.10,0 (0,0)	1:20.17,8 (0,0)
6. Rootsi	27.49,7 (0,0)	54.20,6 (0,0)	1:20.56,6 (0,0)
7. Norra	26.48,0 (0,0)	54.36,3 (1,0)	1:21.20,0 (0,0)
8. Tšehhoslovakkia	29.58,6 (1,2)	57.05,6 (0,0)	1:23.12,7 (0,0)
9. Eesti	27.29,6 (0,0)	56.07,8 (0,1)	1:23.16,2 (0,0)
10. Rumeenia	28.31,6 (0,0)	55.55,9 (0,0)	1:23.39,6 (0,0)

15 km

Kolmapäev, 19. veebruar. 67 osavõtjat 20 riigist.

Naislaskesuusatajate viimane võistluspäev oli kohale meelitanud parima ilma ning taas täismaja. Mägede nõlvad jäid vaikseks, seisati ka mööda terasämblikuvõrku ringi saalivad tõstetoolid. Vaikseks jäid kõrtsid, sest milleks piinata televiisoreid, kui kogu *live*-etendus mängitakse maha paarisaja meetri kaugusel. Välja tulid isegi need, kes varem polnud ehk naiste laskesuusatamisest kuulnudki. Õhus oli märke, et taas võib kiskuda peoks.

Ega pidu väga kaugele jäänudki. Puudus vaid kuus sekundit.

„Maratonis" sai selgeks, et hõre õhk ja keerulised rajad on just need magnetid, mis nõrgemate laskurite püssitorud vägisi kiiva kisuvad.

Kõige raskemalt tabati Anfissa Reztsovat. Esimesse tiiru tuli ta taas teistega võrreldes raketina — üheksaminutilise suusatamise järel oli ta edumaa paremuselt teise ees juba 40 sekundit. Anfissa paugutas täpselt, ent pärast seda oli olümpiavõitjal hing paelaga kaelas. Iga järgnev tiir tõi keskmiselt kolm trahviminutit — kokku üheksa (!) — ja siis ei päästnud enam väledad jaladki. Anfissa kardetud paha päev oli käes.

Sikud hakkasid ühte aeda kogunema teise tiiru järel. Kadestamisväärse kindlusega jätkas Misersky, kes mõlemal tulekaarel oli teinud puhta töö. Head rütmi hoidsid ka bulgaarlannad Maria Monolova ja Nadežda Aleksieva, nende tandem kaotas puhta laskmise järel Miserskyle umbes 20 sekundiga. Sel hetkel ei teadnud midagi veel oodata Svetlana Petšerskajast, keda laskesuusatajad tunnevad enam maailmameister Davõdova nime all. Tema numbrid jooksid ühes grupis meie Krista Lepikuga, mis vilksatasid eestlaste suureks rõõmuks teise kümne algul.

Mõndagi sai selgemaks kolmanda tiiru järel. Misersky tulistas taas kui snaiper, teiseks tõusis vastu ootusi prantslanna Delphine Burlet. Täpselt paukus ka Aleksieva püss, üksnes bulgaarlanna suusasamm oli muutunud tüki maad töntsimaks. Krista Lepiku nime järele olen tol hetkel märkmikku kirjutanud numbri 9. Kas oli tegemist sekundi või kohaga — võta kinni, mitte ei mäleta. Viimane on tõenäolisem, sest pärast finišit ütles Krista: „Siis tundsin, sõit hakkab minema."

Viimases püstitiirus saatis oma ainsa padruni „piima järele" Misersky. See oli süütenöör, mis põles üsna püssirohutünni ääres — 31 minutit hiljem startinud Petšerskaja oli hiilinud üsna liidri ajagraafikusse. Kui temagi tiirust minema sai, oli liidrite vahe vaid 2,4 sekundit. Veelgi suurema üllatusena jäi 20 sekundi kaugusele 22-aastane kanadalanna Myriam Bedard, kes alles kolme aasta eest oli võitnud juunioride MM-i ja võitles täiskasvanute seas tavaliselt koha eest esikümnes.

Distantsi lõpp enam erilisi üllatusi ei toonud. Misersky pani oma suusatajamaine maksma ning rebis õhkõrnaks kahanenud vahe 11-sekundiliseks. Petšerskaja sai hõbeda, kahe prantsuse keelt kõnelava sportlase duellis jäi publiku meelehärmiks peale kanadalanna.

Andis tükk aega oodata, kuni esikümne nimed (nende seas kolm prantslannat!) suusastaadioni hiigeltabloolt kadusid. Siis trükiti Krista Lepiku nimi. Tahapoole jäid Schaaf, Škodreva, Nykkelmo, Briand, Adamičkovâ, Golovina, Reztsova. See oli hetk, mida tasus nautida.

Nii Kristal endal kui kogu Eestimaal. Krista Lepik pakkus väikese meeldiva üllatuse, mille järele ju oli tuldudki.

„Olen rahul. Nüüd on lusti jätkata," poetas Krista pärast finišit.

1. Antje Misersky	0	0	0	1	51.47,2
2. Svetlana Petšerskaja	0	1	0	0	51.58,5
3. Myriam Bedard	0	1	1	0	52.15,0
4. Veronique Claudel	0	1	0	1	52.21,2
5. Nadežda Aleksieva	0	0	0	1	52.30,2
6. Delphine Burlet	1	0	0	2	53.00,8
7. Corinne Niogret	1	0	0	1	53.06,6
8. Nathalie Santer	1	1	0	1	53.10,3
9. Elin Kristiansen	1	0	1	0	53.19,6
10. Signe Trosten	0	1	0	1	53.24,5
11. Krista Lepik	1	0	0	0	53.51,4

Lõpp hea, kõik hea. Krista Lepiku 11. koht sisendab optimismi. Elame veel...

SUUSAHÜPPED

Tiit Karuks

Tonimaania

Lennä, Niemisen Toni, lennä
tule elävänä takaisin.

Soome uuemast rahvaluulest

Kui palju pilkeid ja näpuganäitamisi pidi taluma maailma esimene „lendorav", V-stiili pioneer Jan Boklöv. Rootslane kallal aasisid ja teravmeelitsesid kommentaatorid. Kohtunikud nullisid rajaleidja pikad hüpped madalate stiilihinnetega. Ajakirjanduses kuulutati: V-stiil on klassikalise õhulennu paroodia, suusahüpete surm.

Olümpiahooajal laulsid noodsamad kommentaatorid noortele „lendoravatele" hosiannat, kohtunikud puistasid aga kõrgeid stiilihindeid nagu käisest. V-stiil tuli, nägi ja võitis. Klassikalise suusalennu ilu jäid taga nutma üksnes esteedid, kes suhtusid uuendusse üsna mürgiselt: suusahüpetest olevat saanud kaugushüpe suuskadel...

V-stiil aitas tippu uued noorukid: austerlased Martin Höllwarthi, Werner Rathmayri, Andreas Goldbergeri ja Stefan Horngacheri, 16-aastase Lahti poisi Toni Markus Niemineni. Matti Nykäneni mantlipärija, kes küll ennast kuulsa eelkäijaga eriti kõrvutada ei soovinud, võttis enne talimänge üles sedavõrd pöörase tempo, et konkurendid lõid vaid resigneerunult käega: seda hullu ei võida *niikuinii*...

Ka mõned vanad tegijad taipasid vaistlikult, et klassikalise hüppetehnikaga enam läbi ei löö. Ümberõppimist ei põlanud näiteks Ernst Vettori ja Andreas Felder. Vanad karud said uue triki kenasti selgeks. Olümpia näitas, et mäng vääris küünlaid.

Mitu maailmakuulsust eesotsas Jens Weissflogiga taipas paraku liiga hilja, millise kivi alla vähid peitu on pugenud. Nad pidid seda valearvestust kibedasti kahetsema.

Jõudude vahekord joonistus üsna selgelt välja 40. *Intersporti-turneel*, mis kujunes olümpiatalve komeedi Toni Niemineni triumfiks, esimeseks vahefinišiks enne talimänge, ja iseäranis Salpausselkä MK-etapi ajal ning järel kulmineerunud tonimaanias.

Toni Nieminen võitis *Intersportturneel* neljast osavõistlusest kolm ja oli ülivõimas ka nelja etapi kokkuvõttes.

Oberstdorf (29.12.1991): 1. Toni Nieminen, Soome 229,9 (117,5/111), 2. Werner Rathmayr, Austria 218,0 (115/107,5), 3. Steffan Zünd, Šveits 209,6 (110/106,5), 4. Martin Höllwarth, Austria 209,4 (107/111,5), 5. František Jež, Tšehhoslovakkia 205,6 (109/104,5), 6. Jens Weissflog, Saksamaa 204,3 (112/100).

Garmisch Partenkirchen (1.1.1993): 1. Andreas Felder, Austria 218,5 (103/108,5), 2. Nieminen 218,0 (101/105,5), 3. Zünd 210,2 (100,5/101,5), 4. Franci Petek, Sloveenia 209,7 (96,5/103), 5. Jim Holland, USA 208,5 (99,5/104,5), 6. Ari-Pekka Nikkola, Soome 208,3 (96,5/104,5).

Innsbruck (4.1.1993): 1. Nieminen 229,0 (106,5/111,5), 2. Andreas Goldberger, Austria 215,6 (107,5/104,5), 3. Felder 213,9 (109/102,5), 4. Rathmayr 211,3 (105/102,5), 5. Höllwarth 211,1 (108,5/101), 6. Ernst Vettori, Austria 201,2 (103,5/100).

Bischofshofen (6.1.1993): 1. Nieminen 225,5 (118/122), 2. Höllwarth 221,9 (115,5/118), 3. Petek 213,6 (112,5/114), 4. Nikkola 205,3 (109/110), 5. Jež 204,7 (110,5/112,5), 6. Goldberger 201,4 (110,5/110,5).

Kokkuvõttes: 1. Nieminen 902,4, 2. Höllwarth 833,3, 3. Rathmayr 832,9, 4. Petek 817,7, 5. Jež 817,1, 6. Felder 814,1.

Pärast *Intersportturneed* lõpetas Nieminen MK-punktide jahtimise ja siirdus kodumaale olümpiaesinemiseks keskenduma.

MK-osavõistlustel domineerisid austerlased. Höllwarth võitis Predazzos, Felder St. Moritzis ja Engelbergis, Rathmayr kaks korda Oberstdorfis. Höllwarthil ja Felderil jätkus püssirohtu ka talimängudel, noor ja kogenematu Rathmayr minetas aga vormi ega pääsenud olümpial ülepea hüppama. Höllwarthi ja Felderi kõrval saadeti Austria hüva hüppemainet kaitsma jaanuaris varju hoidunud tuntud tegijad Ernst Vettori ja Heinz Kuttin.

Spetsialistid ennustasid: huvilised näevad Courchevelis Austria—Soome maavõistlust, teistele jäävad kahe suure toidulaualt vaid pudemed. Nad ei eksinud.

Kui Courchevelis algasid normaalmäe hüpped, sumises Soome ajakirjanike koloonia Les Saisies' pressikeskuses nagu rahutu mesilassülem. Marjut Lukkarinen oli toonud hommikupoolikul hõimuvelledele esimese medali — hõbeda 15 km klassikadistantsilt. Nüüd oodati Lahti imepoisilt Toni Nieminenilt kuldset lisa.

Populaarne halloomees Anssi Kukkonen kõndis äraseletatud näoga ringi ja valmistus otse teleripildilt kuulajatele võiduemotsioone pakkuma (Kukkoneni reportaažid on Soomes sedavõrd hinnatud, et nende „tehnoloogia" tema arvukat *fan club*'i ei huvita).

Mõni tund hiljem olid soomlased üsna vaiksed. Pronks on Tonile täiesti normaalne algus, püüti meile asjalikul moel selgitada. Kolleegide häältes ja ilmetes peegeldus aga pettumus: oodati kulda.

Hüpped normaalmäelt (K 90). 9. veebruaril kell 13.30. Päikesepaisteline ilm, õhutemperatuur +5 °C ringis. 59 võistlejat.

Kes saab vastu Nieminenile ja austerlaste superkvartetile (Kuttin, Vettori, Höllwarth, Felder)? Millisel riigil peale Austria on võimalik sellisel viisil priisata, et jätta pingile niisugused oskajad mehed nagu Rathmayr ja Goldberger? Kuidas lõpeb Austria—Soome maavõistluse esimene raund?

Kindel punktivõit kuulus austerlastele: kulla ja hõbeda kõrval hõivasid nad ka neljanda ja kuuenda koha. Soomlaste päralt jäi pronks ja viies koht. Teised vaatasid vesise suuga pealt.

Avavoorus kujunes n.-ö. strateegiliseks hüppepikkuseks 85,5 meetrit — see tagas koha esikümnes.

Märgi panid maha nr. 8 ja nr. 9 — soomlane Risto Laakkonen ja Val di Fiemme normaalmäe maailmameister, suusahüppaja kohta erandlikku kasvu (190 cm) Heinz Kuttin. Soomlane teenis 85,5-meetrise õhulennu eest 106,8, austerlane 106,3 punkti.

Kahekümnendana lükkas end hoovõtule igavene ebaõnnestuja, 27-aastane „veteran" Ernst Vettori. Hüppel oli jumet: 88 meetrit, 111,8 punkti.

Läks tükk aega, enne kui Vettori noorem kolleeg, vaid 17-aastane Martin Höllwarth uue tähise maha pani: 90,5 meetrit, 116,8 punkti. See oli tõsine väljakutse.

Vana kala Andi Felder üritas tõsiselt, ent maandus 87 meetri tähise man. 110,2 punkti — hetkel kolmas.

Millega vastab suursoosik Toni Markus Nieminen? Olümpiaeelsetes usutlustes jäi Lahti poiss tagasihoidlikuks: medal oleks suur kordaminek. Proovihüpped noorel soomlasel ei klappinud. Superhüpete killast polnud ka esimene võistluskatse: 88 meetrit, 112,3 punkti, kaotus liidrikohta hoidvale Höllwarthile 4,5 punkti.

Järjestus pärast esimest hüppevooru: 1. Höllwarth 116,8, 2. Nieminen 112,3, 3. Vettori 111,8, 4. Felder 110,2, 5. Jiři Parma, Tšehhoslovakkia 109,2, 6. Heiko Hunger, Saksamaa 108,7, 7. Laakkonen 106,8, 8.—9. Kuttin ja Mika Laitinen, Soome 106,3, 10. Mihhail Jessin, Ühendatud Võistkond 105,8.

Teises voorus lühendati hoovõttu. Hüppepikkused kahanesid. Esikümnesse jõudnuist tegid avavooruga võrreldes pikema õhulennu üksnes Kuttin (86 m) ja prantslane Didier Mollard (esimesel üritusel 84,5, teisel 85 m).

Medalid jäid Vettori, Niemineni ja Höllwarthi jagada.

Parimast küljest näitas end Vettori, keda on alati peetud „ühe hüppe kaliifiks". Kui palju kordi oli ta pärast avavooru liidrikohta hoidnud ja närvilise teise katsega pudru lootusetult põhja kõrvetanud. 9. veebruar 1992 oli aga Vettori päev: 87,5 meetrit, 111,0 punkti (stiilipunktid 18,0-18,5-18,5-18,5-18,0).

Niemineni vastus oli üsna jõuetu: 84,5 meetrit, 104,7 punkti.

Nördinult lõi käega ka Höllwarth: 83 meetrit, 101,3 punkti.

Ernst Vettori maldas niisiis oma tunni ära oodata. Esmakordselt tutvustas ta end maailmale juba 1982. aastal tiitlivõiduga juunioride MM-il. Vettori on aastaid tipus püsinud, ent tiitlivõistlustel „peenviimistlusega" ikka alt läinud. Courchevelis seljatas ta konkurendid — üllatus, üllatus! — just teise hüppega. Vettori oskas valusatest kaotustest õiged järeldused teha.

Salpausselkä mängudel oli väikesekasvuline (168 cm) ja kõhetu Vettori tõsiselt üllatunud, kui kolleeg Hanno Tomberg intervjuud palus: „Kõik piiravad Niemineni. Poleks uskunud, et keegi ka „vanakeste" vastu huvi tunneb."

Nieminen ei väsinud kordamast: pronksmedal on kordaminek.

Niemineni kõrval kiilus end esikuuikusse teinegi noor soomlane, viimasel hetkel olümpiakoondisse lülitatud 17-aastane Mika Laitinen. Tema oli muide edukaim klassikalise stiili jünger Courchevelis.

Normaalmäe lõppjärjestus: 1. Vettori 222,8 (88/87,5), 2. Höllwarth 218,1 (90,5/83), 3. Nieminen 217,0 (88/84,5), 4. Kuttin 214,4 (85,5/86), 5. Laitinen 213,6 (85,5/85,5), 6. Felder 213,5 (87/83), 7. Hunger 211,6 (87/84), 8. Mollard 209,7 (84,5/85), 9. Jens Weissflog, Saksamaa 208,5 (84/83,5), 10. Parma 207,9 (87/82).

Les Saisies's vahetasid soomlased küsivaid pilke: kas super-Toni leiab *Intersportturnee*-aegse kindluse?

Tiivasirutus

Võis eeldada, et Austria—Soome maavõistluse teine raund — meeskonnahüpped — suurendab austerlaste punktiedu. Soomlaste peatreener Kari Ylianttila pakkus omadele hõbemedaleid: „Kullaheitlusse võime sekkuda üksnes austerlaste totaalse ebaõnnestumise korral."

Heinz Kuttin, Ernst Vettori, Martin Höllwarth, Andreas Felder — tundus, et sellest *All Stars*-kvartetist ei saa üle ega ümber. Mida suudab Nieminen üksi nelja superhüppaja vastu? Liiatigi möödusid Toni Markuse treeningud üsna närvilises õhkkonnas: noormehe hüpped ei klappinud. Treener Jarkko Laine nägi ebakindluse põhjusi peaühika vallas. „Kõik oleneb Tonist endast," poetas Laine ajakirjanikele.

Meeskonnavõistlus. Courcheveli suur mägi (K 120). 14. veebruaril kell 13.30. Sombune ilm, õhutemperatuur nulli piires. 14 meeskonda.

Avavoor näis kinnitavat „Austria väriandi" paikapidavust. Tõsi, edu soomlaste ees oli vaid üks punkt. Austerlaste kolmanda mehe Martin Höllwarthi jõudemonstratsioonile (123,5 meetrit, 117,9 punkti) vastas Toni Markus Nieminen oma esimese täistabamusega Courchevelis (123 meetrit, 120,2 punkti).

Maavõistlusse üritasid sekkuda ka tšehhid-slovakid, kes olid esimese vooru järel austerlastest vaid 5,6 punkti kaugusel.

Järjestus pärast esimest vooru: 1. Austria 331,2 (Kuttin 105,8/ Höllwarth 117,9/ Felder 107,5), 2. Soome 330,2 (Nikkola 109,1/ Laakkonen 100,9/ Nieminen 120,2), 3. Tšehhoslovakkia 325,6 (Tomaš Goder 110,3/ Jež 103,4/ Parma 111,9), 4. Jaapan 291,5, 5. Norra 286,6, 6. Rootsi 277,0, 7. Saksamaa 276,1, 8. Šveits 274,9, 9. Sloveenia 268,5, 10. Ühendatud Võistkond 266,6.

Teises voorus jätkus närvesöövheitlus. Tõsi, kolmikmaavõistlus jäi ära: tšehhid-slovakid ei pidanud pingele vastu ja rahuldusid kohaga pjedestaali madalaimal astmel.

Soomlased ja austerlased andsid aga teineteisele kompromissitult hagu. Sel päeval nähti Courcheveli suurel hüppemäel tõelist iseloomude võitlust. Keegi ei tahtnud surra.

Nikkola: 108,5 meetrit, 94,4 punkti.
Kuttin: 112,5 meetrit, 101,5 punkti.
Austerlaste edu on 8,1 punkti.
Laitinen: 106 meetrit, 87,4 punkti.
Vettori: 110,5 meetrit, 98,2 punkti.
Austerlaste edu on kasvanud 18,9 punktini.
Laakkonen: 110 meetrit, 100,0 punkti.
Höllwarth: 117,5 meetrit, 111,0 punkti.

Enne viimast paari Nieminen—Felder on Soomel 612,0, Austrial 641,9 punkti.

Mida tundis otsustava hüppe eel prille kohendav lapseohtu Nieminen? Haistis ta õhkõrna kullašanssi? Jah, miks mitte kogenud Andi Felder pika ja kauni hüppega endast välja viia, austerlastele pisut närvikõdi valmistada? Miks mitte suure mäe individuaalvõistluse eel konkurente pisut psühholoogiliselt töödelda?

Nieminen: 122 meetrit, 119,8 punkti (4×19,0!).

Soomlase „paremsirge“ oli efektne ja valus. Sellest hoolimata ei tundunud Felderi ülesanne ülesaamatult raske: piisanuks 111—111,5-meetrisest hüppest ja 99,6 punktist.

Felder: 109,5 meetrit, 97,8 punkti.

Austria veterani närvid ei pidanud vastu: hüpe „vajus läbi“. Soomlased ei uskunud oma silmi: Toni Nieminen oli seljatanud Austria superkvarteti, hüppemeeskond võis astuda pjedestaali kõrgeimale astmele.

Siniristlipud lehvisid, laulukoorid laulsid. *„Hyvä, Toni“*, kaikus Courcheveli hüppemäe jalamil hõimuvellede fantaasiaküllane firmahüüd. *„Hyvää, Tonii“* vastati mägedest. Hellahingelisemad poetasid pisara.

Austerlased nutsid taga teist annulleeritud hüppevooru. Kohtunikud sekkusid tõepoolest kahel korral võistluse käiku katsete annulleerimise ja hoovõtutee lühendamisega. Esimesel korral kaotas Nikkola 117-, teisel Vettori 125,5-meetrise hüppe.

Les Saisies' pressikeskuses nautis rahvusvaheline seltskond samal ajal *Anssi Kukkonen Show*'d. Super-Toni teise hüppe ajal kruttis Kukkonen teleheli täisvõimsusele, avas oma „Sony“ mikrofoni ja tulistas lindile üliemotsionaalse reportaaži. Mõistagi jäädvustas Kukkonen ka Felderi otsustava hüppe. Kui tabloole ilmusid punktid, vallandasid soomlased maestro dirigeerimisel tõelise sõjahüüu. „Mis ma ütlesin, mis ma ütlesin,“ hõikas Kukkonen paremale ja vasakule.

Millegipärast tundis austerlaste kaotuse üle varjamatut rõõmu ka kolleeg Itaaliast. Sel päeval oli ta soomlaste KÕIGE SUUREM SÕBER.

Meeskonnahüpped: 1. Soome 644,4 (Nikkola, Laitinen, Laakkonen, Nieminen), 2. Austria 642,9 (Kuttin, Vettori, Höllwarth, Felder), 3. Tšehhoslovakkia 620,1 (Goder, Jež, Sakala, Parma), 4. Jaapan 571,0 (Jiro Kamiharako, Masahiko Harada, Noriaki Kasai, Kenji Suda), 5. Saksamaa 544,6 (Heiko Hunger, Dieter Thoma, Christoph Duffner, Jens Weissflog), 6. Sloveenia 543,3 (Primoz Kopac, Matijaz Zupan, Franci Petek, Samo Gostisa), 7. Norra 538,0, 8. Šveits 537,9, 9. Rootsi 515,1, 10. Prantsusmaa 510,9.

Individuaalpunktid: 1. Nieminen 240,0 (123/122), 2. Höllwarth 229,9 (123,5/117,5), 3. Parma 221,6 (118,5/115,5), 4. Kuttin 207,3 (114,5/112,5), 5. Goder 206,8 (117/110), 6. Felder 205,3 (115/109,5), 7. Harada 203,8 (117,5/119,5), 8. Nikkola 203,5 (116,5/108,5), 9. Laakkonen 200,9 (111/110), 10. Vettori 200,6 (113,5/110,5).

Toni Nieminen viigistas maavõistluse seisu. Tonimaania kogus hoogu.

Triumf

Nieminen oli ennast leidnud. Soome press sai sellest julgust ja lõi lugupilli, kuidas jõudis. Noore rahvuskangelase portreele lisati üha uusi nüansse. Sündimas oli Soome spordiajakirjanduse ajaloo uhkemaid võliinasid poisiohtu superstaarist, super-Tonist.

Hüpped suurelt mäelt (K 120). 16. veebruaril kell 13.30. Pilvetu ilm, õhutemperatuur napilt plusspoolel. 59 võistlejat.

Meeskonnavõistluses enim punkte kogunud — Nieminen, Höllwarth, Parma, Kuttin, Felder, Harada — tegid ilma ka individuaalhüpetes. Medalimeeste vahed olid suured. Kullaheitluses ei andnud Nieminen peakonkurentidele Höllwarthile ja Kuttinile mingit sõnaõigust.

Esimene voor. Statistid jätavad publiku külmaks. Publik ootab peategelasi, Courcheveli suusahüppeteatri staare. Publik aimab, et tegelikult on tulemas ühemehe*show*, monoetendus.

Austerlane Höllwarth teeb meeleheitliku katse käsikirja kohendada: 120,5 meetrit, 116,7 punkti. Ilus hüpe.

Nieminen ei lase end eksitada. Asine õhulend kandub 122 meetrini, 118,8 punkti tagab liidrikoha. Vahe Höllwarthiga pole kuigi suur, ometi tunnetavad kõik, et liisk on langenud: Nieminen võidab, Nieminenist saab Albertville'i talimängude kangelane, tuhandete pilkade ihalusobjekt. Höllwarth ju ei sobi sellesse rolli.

Järjestus pärast esimest hüppevooru: 1. Nieminen 118,8, 2. Höllwarth 116,7, 3. Kuttin 112,5, 4. Harada 102,4, 5. Parma 101,1, 6. Ivan Lunardi, Itaalia 99,2, 7. Duffner 98,3, 8. Laitinen 97,8, 9. Mihhail Jessin, Ühendatud Võistkond 96,2, 10. Petek 94,8.

Teine voor. Esiviisik jääb paika muutumatul kujul. Jaapanlane Harada valmistab küll pisut närvikõdi Kuttinile, ent austerlane lööb tõmmaku soliidselt tagasi (Harada: 116 meetrit, 108,9 punkti; Kuttin: 112 meetrit, 102,3 punkti). Päris kena, et päkapikkude kõrval mahub pjedestaalile ka mehekasvu mees. Höllwarthi laeks jääb 116 meetrit ja 110,6 punkti.

Nieminen teeb efektse õhulennu ja maandub 123 meetri joonel.

Kohtunikud on helded: 19,0-19,0-18,5-18,5-19,0 — 120,7 punkti.

„Vapustav vend! Ta on tõesti ülivõimas!" õhkab maailma esimene „lendorav" Jan Boklöv. „Toni teab suusahüpetest pagana palju ja julgeb teha pikki õhulende."

Austria—Soome maavõistluse võidab Toni Nieminen.

Lahti poisi ümber läheb lausa käsikähmluseks. Soomlased ju peavad imekiiresti teada saama *miltä nyt tuntuu.*

Super-Toni säilitab esialgu rahu: „Arvasin võitvat, kui suudan teha kaks n o r m a a l s e t hüpet."

Kõlab nagu Paul Simoni laulus: ühe mehe põrand on teise mehe lagi.

Suure mäe lõppjärjestus: 1. Nieminen 239,5 (122/123), 2. Höllwarth 227,3 (120,5/116,5), 3. Kuttin 214,8 (117,5/112), 4. Harada 211,3 (113,5/116), 5. Parma 198,0 (111,5/108,5), 6. Steeve Delaup, Prantsusmaa 185,6 (106/105,5), 7. Lunardi 185,2 (110,5/102,5), 8. Petek 177,1 (107/99,5), 9. Felder 176,9 (105/103,5), 10. Jessin 176,5 (108/99,5).

Pressikonverentsil higistavad ajakirjanikud rohkem kui Nieminen. Küsimused pole paremad kui vastused. Üks repliik teeb noorhärrast paugupealt elava klassiku.

Ajakirjanik: „Mida arvad *ranskalaistest?*"

Nieminen: „Ketšupiga maitsevad päris head."

Soome koondise medalikohvil kohtub Nieminen oma kuulsa eelkäija Matti Nykäneniga. „Oled kõva poiss," kiidab Matti, kes polevat eales olnud Tonile eeskujuks. Tema samale rehale ei astuvat.

„Toni on julge sell," arvab treener Jarkko Laine. Pärast Toni triumfi suurel mäel kõlistas treener hoolealusega šampanjaklaase. Ta ei näe selles midagi halba. „Tilk ei tapa," ütlevad soomlased.

Toni Niemineni triumf toob ajakirjanike huviorbiiti ka psühholoogiaprofessor Matti Urrila. Ola Liljedahl kirjutab Stockholmi „Expressenis":

„Jyväskylä Ülikooli professor Matti Urrila abistas mõni aasta tagasi psühhotreeningutega Hyvinkää „Tahko" pesapallimeeskonda. Tulemuseks oli kaks pronksmedalit. Seejärel tekkis mõte, et psühhotreening võiks aidata ka noort individuaalala tegijat."

Urrila helistas Soome Suusaliitu ja küsis, kas leidub sobivat noorsportlast. Ta oli teadlik eelmise imelapse Matti Nykäneni probleemidest. Urrila kohtas positiivset suhtumist.

„Nad pakkusid 14-aastast Toni-nimelist poissi ning korraldasid kohtumise Toni ja tema treeneri Jarkko Lainega. Alustasime ühist projekti.

Kavandasime Tonile samm-sammulise arengu nii sportlase kui isiksusena. Viimane moment on äärmiselt tähtis. Toni elu peab olema korras, et ta kuulsusekoormat kanda jõuaks."

Matti Urrila osutab pjedestaali ümber valitsevale kaosele, seal sebivad sajad metsistunud soomlased, mikrofonid ja kaamerad käes.

Urrila selgitab: „Olen mõelnud kuuekümne aasta peale ette. Saime Toni niikaugele, et ta alustas taas kooliskäimist. Võistlusreisidel õpib ta inglise, soome ja rootsi keelt, ajalugu ja matemaatikat."

Pärast olümpiahooaega heidetakse professor Urrila üle parda. Toni Niemineni meeskonda ilmub mänedžerina kuulus ümbermaailmapurjetaja, Helsingi „Jokerite" jäähokimeeskonna *toimitusjohtaja* Harri „Hjallis" Harkimo.

Toni-ilmiö

Olen lugenud põhjanaabrite lehtedest kümneid kommentaare ja analüüse, mille ühisnimetajaks on nn. TONI-ILMIÖ — kõik see, mis seondub Lahti koolipoisi otse uskumatu tähelennu ja hüsteeriaga, milletaolist Soomes varem küll nähtud pole. Toni-fenomeni on püüdnud lahata kõik enesest lugupidavad soome spordikolumnistid seostas selliste žurnalistika raskekahuritega nagu Juhani Syvänen „Helsingin Sanomatest" ja Juhani Melart „Iltalehtist".

Toni-ilmiö pakub tänuväärset materjali nii bulvarilehtede püstolreporteritele kui ka tõsiste päevalehtede tipp-publitsistidele. Igaüks nopib sellest melust välja, mida parasjagu tahab ja vajalikuks peab.

Ühest küljest on võimatu välja pakkuda paremat Tuhkatriinulugu. 16-aastane poiss, kelle unistuste tipuks enne olümpiahooaega oli pääse juunioride MM-ile, tõusis hoobilt Soome ja vaat' et veel poole Euroopa lemmikuks. Soome ajakirjanikud seostasid Tonile osaks saanud soosingut ja puberteedieelse tüdrukute hüsteerilist poolehoidu hullusega, mille vallandas kaunitest seksikatest ameerika poistest koosneva popansambli „New Kids on the Block" Soome-turnee. Tõepoolest, kui ma jälgisin Salpausselkä mängude suusahüppevõistlust, tundus mulle, et viibin mitte spordivõistlusel, vaid rockkontserdil — noor publik ootas vaid peastaari Toni Niemineni. Jah, ka teised tähed — Vettori, Felder, Kuttin — võeti vastu soojalt, ent samas hajameelselt, ilma entusiasmita.

Jälgisin Toni fännide käitumist Lahti normaalmäe võitjate pressikonverentsi ajal. Suusamuuseumi ukse taha — muuseumi ruumes asus Salpausselkä mängude pressikeskus — oli kogunenud umbes poolsada Niemineni kõige andunumat poolehoidjannat. Kui uksest välja astusin, et *Toni Fan Club*'ist pilti teha, kilkasid plikad: *„Missä on Toni?"* Ütlesin, et iidol on peagi tulemas. Plikad reageerisid sellise sõjakisaga, et samal ajal jätkunud pressikonverentsi käiku tekkis piinlik paus... Teadagi vedas Toni kaitsemeeskond plikasid ninapidi: poiss juhiti välja tagaukse kaudu. Iidol jõudis aga vaevalt autosse hüpata, kui petetud austajannad kohale sprintisid. Sohver pidi kasutama kogu oma professionaalsete oskuste arsenali, et Nieminen huilgava plikakarja keskelt minema sõidutada. Korra varem, Puijos, oli olukord kontrolli alt väljunud. Lahtis oskasid korraldajad ohte ennetada.

Niemineni äkiline tipputõus on Tuhkatriinu-lugu ka materiaalset tausta silmas pidades. Toni on pärit üsna kehvadest oludest. Isa-ema, vendade Sami ja Henri ning väikese õe Jenna elu on olnud kõike muud kui meelakkumine. Teisalt olevat Nieminenide perekond sõbralik ja üksmeelne, nõnda olid soome kolleegid Toni suhtes optimistlikumalt meelestatud kui Matti Nykänenist rääkides. Soomlased lootsid, et Toni tugev perekond ja poisi talumehemõistus aitavad tal vältida karisid, mille vastu Nykänen end valusasti ära lõi.

Soome ajakirjanikke häiris, et Toni suurim sissetulek olümpiahooajal — kirjutajate arvates 300 000 FIM-i ringis, ei tulnud mitte Soome riigilt, kellele 16-aastane suusahüppaja kamaluga kuulsust tõi, vaid suusafirmalt „Atomic".

„Lohja OY on hoolitsenud selle eest, et suusatamise olümpiavõitja Marjut Lukkarinen saaks OMA MAJA. Praegu oleks võimalus

tänada samamoodi Nieminenidegi pere," kirjutas Jari Rahikainen „Iltalehtis".

Ühes on ajakirjanikel kahtlemata õigus: Toni Nieminen on andnud Soomele midagi sellist, mida pole suutnud ükski varasem spordikuulsus. Soomlased said omamaise kangelase, kellesse olid armunud kõik — puberteedieelistest plikadest soliidsete vanaemade-vanaisadeni. Tuhanded koolilapsed samastavad end Toni Niemineniga, annavad käe spordile ja usuvad, et samasugune superfantastiline Tuhkatriinu-lugu võib juhtuda ka nendega. 16-aastane Lahti „Hiihtoseura" kasvandik suutis midagi, mis pole olnud jõukohane üheleigi soome rahvusest täiskasvanule. Toni Nieminen ja hokimängija Teemu Selänne on uue põlvkonna spordikangelased, kelle populaarsust võivad kadestada isegi rockmuusikud.

Jälgisin Toni käitumist normaalmäe esikolmiku pressikonverentsil. Ta oli väliselt täiesti rahulik, vastas lühidalt ja asjalikult nii tarkadele kui rumalatele küsimustele. Vaid üks liigutus reetis sisemist pinget: Toni lonksas liiga tihti pudelist mineraalvett. Ja poisi pudelit hoidev käsi värises natuke. Ei midagi muud, mis reetnuks tohutut sisepinget.

Vaevalt oskab keegi ennustada, milliseks kujuneb Toni Niemineni ja tema pere elu tulevikus. Sügisel 1992 näitasid mõnedki märgid, et koorem pole olnud noormehele jõukohane. Tonil on olnud erimeelsusi peatreener Matti Pulli ja ajakirjandusega. Toni minetas hüppevormi. Treener Jarkko Laine sõnutsi oleneb kõik sellest, kas „poisi silmade vahel taas midagi liikuma hakkab". Pikad õhulennud on Tonisse programmeeritud, nõnda oleneb temast endast, kas ta „masina uuesti käima saab".

Tuhkatriinu-lugu ootab järge.

KAHEVÕISTLUS

Tiit Karuks

Kuked ja Madu

Räppi laulab see,
kes räppi laulab.
Kohalik rahvatarkus

Albertville'i talimängude künnisel usutlesime Eesti Raadio pühapäevases spordiprogrammis kõiki meie sõjajärgseid taliolümpialasi. Neid polnud palju: kiiruisutamise olümpiavõitja Ants Antson (Innsbruck 1964), kahevõistlejad Uno Kajak (Cortina d'Ampezzo 1956, 26. koht), Tõnu Haljand (Grenoble 1968, 12. koht), Fjodor Koltšin (Lake Placid 1980, 15. koht) ja Allar Levandi (Calgary 1988, pronksmedal).

Kiiruisutaja (pärast Antsonit hääbus ka ala) ja neli kahevõistlejat — pole kuigi raske arvata, milline on Eestis talispordiala number üks. Kahevõistlusejüngrid põhjendavad püsivat edu pikaajaliste traditsioonidega, skeptikud kahevõistluse suhteliselt kitsa levikuga. Nii või teisiti: kahevõistlus oli ja on Eesti talispordi lipulaev ja visiitkaart.

1992. aasta jaanuaris intervjueerisin raadiomajas meie esimest sõjajärgset taliolümpialast Uno Kajakut. Kui jutt läks sellele, miks just Levandi maailma eliiti jõudis, pakkus Kajak välja põneva mõttekäigu.

Vana olümpiamees arutles: pea kõik Eesti tippkahevõistlejad on sündinud Kuke aastal (Kajak 1933, Haljand 1945, Koltšin 1957, Markvardt 1969), üksnes Levandi on Madu (1965). Idamaa horoskoobist lähtudes väitis Kajak: Kukk päris tippu ei küüni, Madu läheb lõpuni...

Et rangelt materialistliku maailmavaatega tõsimeelset lugejat mitte marru ajada, jätan Kajaku arutluse kommenteerimata. Ma ei saa aga võitu kiusatusest pakkuda uudishimulikele väljavõte hiina (armastuse) horoskoobist.

Puu Madu (Levandi): Seltsiv, terava mõistusega, kaldub alati minema oma võimaluste piirini. Ta on väga kohusetruu, armastab komforti, huvitub kõigest ilusast kunstis ja looduses. Ta on väga truu, ent ka omanikutundega ja armukade. Tüüp: sarmikas, aga valitsev madu.

Maa Kukk (Markvardt): Tundeline ja südamlik. Talle meeldib töö kollektiivis, aga ta võib teadlasena ka üksinda oma uurimistesse pugeda. Tubli ja väga täpne, ta ei hoidu kõrvale ühestki vastutusest, aga ta on inimene, keda pidevalt peab julgustama. Tal on midagi moraalitaolist enda jaoks, ja ta tunneb ennast abitult ja ebamugavalt südameasjus. Tüüp: korralik kukk.

Horoskoopi usub see, kes horoskoopi usub.

Imemees

27-aastane Allar Levandi on erandlik sportlane. Juba 19-aastase juuniorina võistles ta „suurel" MM-il Seefeldis. Tookord jäi laeks meeskondlik neljas koht. Kaks aastat hiljem Oberstdorfis oli haardeulatuses juba individuaalmedal. Lõpuks tuli rahulduda siiski neljanda kohaga — norralased Torbjörn Lökken ja Trond Arne Bredesen ning sakslane Hermann Weinbuch olid kiiremad. Küll aga mahtus Allar koos toonaste venelastest koondisekaaslaste Sergei Tšervjakovi ja Andrei Dundukoviga pjedestaalile meeskonnavõistluses.

1988. Calgary talimängudel leidis Allar pronksiläikelise sõnajalaõie. Ettepoole jäid üksnes šveitslane Hippolyt Kempf ja austerlane Klaus Sulzenbacher.

1990. Ühtlast hooaega kroonis teine koht MK-sarjas: 1. Klaus Sulzenbacher 164, 2. Allar Levandi 135, 3. Knut Tore Apeland 99 punkti.

1991. Individuaalne MM-medal libises seegi kord napilt-napilt

käest: austerlased Klaus Sulzenbacher ja Klaus Ofner olid lõpuheitluses teravamad. MK-sarjas kuulus Allarile viies koht.

Albertville'i-hooaeg oli Allar Levandile ÜHEKSAS RING tippkahevõistluses. Noisse aastatesse mahtus õnnestumisi ja ebaõnnestumisi, võidurõõmu ja kaotusekibedust. Allar heideti üle N. Liidu koondise parda ja võeti jälle tagasi. Allar võitles kätte õiguse valmistuda suurvõistlusteks omatahtsi, mitte karjas ja konveiermeetodil.

Ma ei väsi Allarist vaimustumast. Ta on jätkuvalt aval, sõbralik, teravmeelne, energiast pakatav. Teda jälgides ei suuda uskuda, et see poiss on elanud n. ühiskonnas, saanud vett ja vilet n. koondises. Allar on olekult kõige ehtsam EUROOPLANE.

Mäletan üht laupäevaõhtut raadiomajas. Kutsusin kesköö-programmi külalisteks Anna ja Allar Levandi. Enne saate algust palus Allar mu hetkeks kõrvale ja ütles: „Räägi Annaga r a u d s e l t eesti keeles. Ta tuleb toime. Peab tulema."

Stuudios seadsid Levandid end mõnusalt sisse. Allar võttis tossudki jalast ja küsis, kas ta tohib jalad tühjale toolile sirutada. Rääkisime Allari ja Anna sportlaseteest, tippspordi tujudest, Levandite perest, muusikast, elust üldse. Anna tuli eesti keelega ladusalt toime. Jutulõikude vahele pakkusime Anna-Allari valitud muusikat. Stuudios valitses rahulik ja kodune õhkkond. Kui enne kesköödi otsi kokku hakkasime tõmbama ja Anna soovil „Enigma" mängima panime, ütles Allar: „Kuule, räägiks veel natuke, kui sul midagi selle vastu pole. Siin on nii hea olla."

Jätkasime kella poole üheni.

See hilisõhtu raadiomajas näitas mulle taas kord, et Levandi pole N. (spordi) süsteemis tühjaks pigistatud sidrun. Allar on sellest põrgust terve psüühikaga välja tulnud — tänu geenidele, kodule, päikeselisele iseloomule! Allarist kiirgab positiivset energiat teistelegi.

Jah, Allar Levandi pole esikohamees. Aga ta püsib tipus. Levandi kaasalöömine lisab igale võistlusele värvi ja vürtsi.

Kahevõistlejate suvetöö

1. august 1991. Putši alguseni oli jäänud vähem kui kolm nädalat. Eesti kahevõistlejad harjutasid Mustamäel. Paar päeva varem olin kohanud Allar Levandit Kadrioru staadionil. „Tule hüppemäe uut keraamilist katet vaatama. Täitsa mõnus libisemine, peaaegu nagu talvel," ütles alati kuhugi kiirustav Allar. „Tule homme või ülehomme, laupäeval sõidame Haanjasse," hõikas ta juba kaugemalt.

Siinkohal mõned nopped „Spordilehes" ilmunud loost (nr. 91 9. augustil 1991, meie sportlastel polnud sel hetkel aimugi, et nad lähevad Albertville'i Eesti lipu all).

Higine tundehetk

1. augusti hommik. Kell pole kümmegi, ometi võtab päike juba üsna kurjalt. Leevendust ei paku ka kerge tuulevirve. Tahaks istuda kaelani vees või pikutada kusagil vilus.

Allar Levandi ja *Co* lihvivad selle asemel visalt Mustamäe hüppemäge. Umbne kombinesoon ülle, suusad alla, kiiver pähe, prillid ette, hoovõtt vastsel keraamilisel kattel, üürike õhulend, maandumine, prillid eest, suusad alt, kiiver peast, „kosutav" jalgsimatk alt nõost üles torni. Ja kõik algab otsast. Üks, kaks, kolm, kuus, kümme korda...

„Veel üks hüpe, Toomas," hõikab kohtuniketornis pesitsev treener Tiit Tamm maandumisnõlvast teab-mitmendat-korda üles marssinud Toomas Tirule. „Kõik, täna ei jaksa enam," vastab läbimärg ja hingeldav mees. Läheb mõni minut ja sama kordub Peter Heliga. „Noh, Peter, veel üks kord." — „Ei jaksa."

Eesti kahevõistlejate koondis teeb suvetööd.

Töine suvi

Allar lõpetab treeningu, viskab kombinesooni seljast. Heidab ühesainsa sõna: „Palav!"

Mitu hüpet täna tegid?

„Kuus. Kõvemad poisid said kümme täis."

Nagu ma aru saan, oled hoovõturaja uue kattega rahul?

„Täiesti. Libisemine on tõesti peaaegu samasugune nagu lumel. Keraamiline materjal, viimane sõna. Näiteks Soomes on selline kate ainult ühel mäel — Vuokattis. Venelased on suutnud ses asjas end Läänel kannul hoida, nad said Moskvas ja Leningradis kiirelt tööstusliku tootmise käima. Meie ostsime katte Leningradist. Kogu rada läks maksma 80 000 (*rubla — T.K.*), raha eraldas Tallinna linn. Praegu maksab selle katte jooksev meeter 190 rubla, aga ta läheb kogu aeg kallimaks (*huvitav, milline on keraamilise tehiskatte hind praegu — T.K.*)."

Suvised hüppemured on nüüd murtud?

„Nojah, enne seda, kui uus kate siia maha pandi, oli olukord katastroofiline: Eestis polnud kusagil hüpata."

Kuidas suvi möödunud on?

„Töö tähe all. Tänavu teeme laias laastus samamoodi nagu mullu, ainult intensiivsemalt. Kiirusliku vastupidavuse tõstmiseks on kiiremaid lõike sees.

Suhteliselt rahulikum kuu oli mai, siis mängisime „Flora" spordihoones vaid korvpalli. Juunis kogusime hoogu, juulis läks lahti juba tõsisem ettevalmistus. August tuleb maksimaalne. Septembris on kaks kõvemat ja kaks rahulikumat nädalat.

Seni oleme teinud põhiliselt Tallinnas ja Otepääl. Kümme päeva harjutasime Soomes."

Kas treenid tänavugi Vesa-Pekka Sarparanta plaanide järgi?

„Ta on rohkem abiline-konsultant, ühiseks treenimiseks elame iseseisest liiga kaugel. Et sinna minna, pidanuksin järsu muutuse tegema. Aga meil on siin Eestiski praegu hea kamp koos ja Tiit Tamm hoiab silma peal."

On's ikka loota, et lume tulekul saate ka Soome hüppemägesid kasutada?

„Esimese lume hüppelaagri tahaks kindlasti Soomes teha. Üldiselt peame täpselt läbi arutama, kuhu treenima ja võistlema minna.

N. Liidu koondisest on mulle ja Agole antud üsna vabad käed. Kuigipalju sõltume neist endiselt — Eesti ju veel iseseisvalt tippvõistlustele välja ei lähe. Siht on nii mul kui Agol selge: Albertville."

Liidritel peab närv puhkama

Eesti koondise treeneril Tiit Tammel oli selgi päeval tuhat tegemist ootamas. Intervjuu niisiis tuhande esimene.

Kes tänavu koondise ringis keerlevad?

„Allar Levandi, Ago Markvardt, Toomas Tiru, Peter Heli, Ilmar Aluvee, Magnar Freimuth ja Alo Raudik. Ettevalmistuses lähtume sellest, et Levandil ja Markvardtil on sihikul taliolümpia, Freimuthil juunioride MM."

Kas ettevalmistuses on midagi ka muutunud?

„Tippmeestel on erinev see, et püüame võimalikult palju treenida kodus. Üritame vältida pikki laagreid, kasutada võimalikult efektiivselt Eesti tingimusi. Liidritel peab närv puhkama. Mehed on selle ise välja võidelnud, eeskätt Allar oma tagajärgedega. N. Liidu koondise juhtkond on õnneks taibanud, et kõik ei saa ühtemoodi treenida."

Nii rääkisid Allar Levandi ja Tiit Tamm vähem kui kolm nädalat enne 1991. aasta augustiputši algust.

Hüpe liikuvale rongile

Küllap ahistas x-kuuga-trollijuhiks-sündroom ka Eesti kahevõistluse olümpiatiimi (Allar Levandi, Ago Markvardt, Peter Heli, Toomas Tiru, vanemtreener-mänedžer Arne Sirel, treener Tiit Tamm, arst Ants Kiviselg). Levandit—Markvardti vahest vähem kui teisi — nemad olid tippvõistluste õhkkonnaga harjunud. Tõsi, Allarit rõhus vastutuskoorem: eestlaste ülepaisutatud prognoosides pakuti talle medalit, Eesti meeskonnale aga kohta esikuuikus.

Pärast olümpiat tunnistas Levandi, et tema puhul oli tegemist üle-, teiste puhul poolküpsusega. Allari arvates ei suutnudki poisid endale teadvustada, mis on olümpia. Nad olla juba ette alla vandunud. Poisse süüdistada oleks aga ülekohtune: Helil ja iseäranis Tirul oli ülepingest ja närveerimisest niigi pilt udune ning jalad nõrgad.

Kahevõistlejate olümpiaettevalmistus sujus tänu sponsoritele („Estkompexim") ja mänedžer Arne Sireli leidlikkusele enam-vähem normaalselt. Vaid aastavahetusel tekkis „must auk": polnud kuskil hüpata ega suusatada. Võistluspraktikat saadi MK-etappidel Strbske Plesos, Courchevelis, Schonachis, Breitenwangis ja Reit im Winklis.

Kui viimast korda enne olümpiat koju põigati, jõudsid Allar ja Ago raadiomaja teises stuudios sisse laulda Mihkel Raua / Aivo Paljasmaa „Albertville'i räpi" (Allar: „Väike *show* peab alati olema, muidu muutub elu üksluiseks."). Aega oli napilt, ent meeste raudne rütmitunne ei vedanud alt. Lugu salvestati kogenud popstaaride enesekindlusega. Lindistusel viibinud muusikud, spordiajakirjanikud, helirežissöörid ja muud manulised vahetasid tunnustavaid pilke: räppi laulab see, kes räppi laulab.

24. jaanuaril vuras Eesti kahevõistluse olümpiakoondis väikebussiga viimase olümpiaeelse laagripaiga, Šveitsi mägikuurordi St. Moritzi poole (doktor Kiviselg jäi paraku koju). Talimängude alguseni oli jäänud pisut rohkem kui kaks nädalat...

Et lugejale meenuks jõudude vahekord, pakun mõtlemiseks-võrdlemiseks kõigi olümpiaeelsete MK etappide esikuuiku pluss meie liidri Allar Levandi koha.

Strbske Pleso (14.—15. detsember 1991): 1. Fabrice Guy, Prantsusmaa, 2. Fred Börre Lundberg, Norra, 3. Bård Jörgen Elden, Norra, 4. Allar Levandi, Eesti, 5. Andreas Schaad, Šveits, 6. Reichi Mikata, Jaapan.

Courchevel (20.—21. detsember 1991): 1. Guy, 2. Klaus Sulzenbacher, Austria, 3. Knut Tore Apeland, Norra, 4. Levandi, 5. Lundberg, 6. Trond Einar Elden, Norra.

Schonach (4.—5. jaanuar 1992): 1. Guy, 2. Lundberg, 3. Sulzenbacher, 4. Hippolyt Kempf, Šveits, 5. Apeland, 6. Trond Einar Elden ... 26. Levandi. (Pärast Schonachi etappi rääkiski Allar „suurest mustast august" — vahepealne sunnitud paus oli jätnud oma jälje.)

Breitenwang (11.—12. jaanuar 1992): 1. Sulzenbacher, 2. Lundberg, 3. Milan Kučera, Tšehhoslovakkia, 4. Kenji Ogiwara, Jaapan, 5. Guy, 6. Stanislaw Ustupski, Poola ... 14. Levandi.

Reit im Winkl (15. jaanuar 1992, sprindi meeskonnavõistlus): 1. Austria, 2. Eesti (Levandi, Markvardt), 3. Tšehhoslovakkia, 4. Prantsusmaa, 5. Norra, 6. Saksamaa.

Murau (18.—19. jaanuar 1992, eestlased kaasa ei teinud): 1. Guy, 2. Sulzenbacher, 3. Klaus Ofner, Austria, 4. Sylvain Guillaume, Prantsusmaa, 5. Günther Csar, Austria, 6. Lundberg.

MK-sarja valitses niisiis Prantsusmaa kahevõistluse uue laine liider, 23-aastane Fabrice Guy. Stabiilselt mahtusid esikolmikusse ja -kuuikusse Klaus Sulzenbacher ja Fred Börre Lundberg. Murau osavõistlusel andsid endast tõeliselt märku Klaus Ofner ja Sylvain Guillaume. Kahel etapil jõudsid kuue tugevama hulka Allar Levandi, Knut Tore Apeland ja Trond Einar Elden, ühel Kenji Ogiwara, Bård Jörgen Elden, Andreas Schaad, Reichi Mikata, Hippolyt Kempf, Milan Kučera, Stanislaw Ustupski ja Günther Csar.

Võrdluseks talimängude esikümme: 1. Guy, 2. Guillaume, 3. Sulzenbacher, 4. Lundberg, 5. Ofner, 6. Levandi, 7. Ogiwara, 8. Ustupski, 9. Trond Einar Elden, 10. Apeland.

Kui Guillaume'i sööst välja arvata (kodurajad!), leidis olümpiavõistlus loogilise lahenduse. Domineerisid need, kes domineerima pidid.

Allez, Fabrice! Allez, Sylvain!

Kahevõistlejad ja suusahüppajad jagasid medalid maailma VIP-ide talvises meelis (lõbustus) paigas, luksuses kümblevas mägikuurordis Courchevelis. Kolmel eri kõrgusel paiknev Courchevel (võistluspaik 1700 m) on tõesti võrratu: luksushotell luksushotellis, pansionaat pansionaadis, restoran restoranis, eramu eramus kinni. Võimas elutukse ei vaibunud ööselgi. Jazzibändid mängisid otse tänaval, isukalt veini ja õlut rüüpavate olümpiakülaliste ja elunautijate keskel. Lõbu oli laialt, raha ei loetud. Taliolümpia lisas Courcheveli niigi viljakale selgielule uue unikaalse mõõtme. Poeomanikud hõõrusid käsi: tõsta hindu palju tahad, äri edeneb ikka. Courchevel pulbitses, voogas ja pilmitses. Ümberringi kõrgusid majesteetlikud mäed.

Murdmaa- ja laskesuusatajate võistluspaik Les Saisies oli kolleeg Urmas Vahe värvikat võrdlust mööda Courcheveliga võrreldes nagu inetu pardipoeg. Ometi kees ka Les Saisies's olümpiapäevil lõbus elu... Mis parata, võrreldamatut on võimatu võrrelda.

Mõistagi pesitsesid Courchevelis ka ROK-i ja rahvuslike olümpiakomiteede VIP-id. Korraldasid pressikonverentse, andsid lõunaid, austasid oma kohalolekuga teisigi võistluspaiku.

Courchevel oli elitaarne, Courchevel oli pop.

Muide, Eesti kahevõistlejad elasid talimängude ajal mitte olümpiakülas, vaid Courcheveli hüppemägedest ja suusastaadionist umbes poolteise kilomeetri kaugusel paiknevas eramus — hea rahulik, treeningu- ja võistluspaigad käe-jala juures.

Harjutati, timmiti suuski, häälestati end olümpiaetteasteteks. Õhkkond oli töine ja asjalik. Muret tegi Levandi haigestumine. Arne Sirel ja Tiit Tamm säilitasid siiski rahu — aeg annab arutust.

Individuaalvõistluse hüpped. Courcheveli normaalmägi. 11. veebruaril kell 10.30. Õhutemperatuur plusspoolel (+3,4 — +5,7 °C). 45 võistlejat, ca 10 000 pealtvaatajat.

Proovihüpped ei ennustanud eestlastele midagi head. Ebakindlad olid ka liidrid Levandi ja Markvardt. Ilma tegid Guy, Ofner, jaapanlased.

Soosikute ja meie meeste stardinumbrid: 2 — Bård Jörgen Elden, 4 — Günther Csar, 10 — Toomas Tiru, 14 — Reichi Mikata, 16 — Knut Tore Apeland, 20 — Peter Heli, 25 — Sylvain Guillaume, 26 — Kenji Ogiwara, 27 — Ago Markvardt, 28 — Klaus Ofner, 30 — Trond Einar Elden, 32 — Andreas Schaad, 34 — tiitlikaitsja Hippolyt Kempf, 37 — Fabrice Guy, 40 — Fred Börre Lundberg, 41 — Stanislaw Ustupski, 42 — Milan Kučera, 43 — Allar Levandi, 45 — Klaus Sulzenbacher.

Avavoorus heitis konkurentidele esimesena kinda jaapanlane Mikata: 85 meetrit. Mõni aeg hiljem vastas tema kaasmaalane Kenji Ogiwara poolteist meetrit pikema õhulennuga. Punkti pani MK-sarja liider Fabrice Guy 87,5 meetrit, 115,5 punkti. Huvilised lõid rõõmutantsu.

Esimene voor: 1. Guy 87,5/115,5, 2. Ofner 86/11,6, 3. Ogiwara 86,5/110,9, 4. Sulzenbacher 85,5/110,8, 5. Mikata 85/108,5, 6. Hans-Peter Pohl, Saksamaa 84,5/107,7 ... Levandi 82/101,7, Markvardt 77/91,2, Heli 76,5/89,4, Tiru 73,5/80,6.

Teises voorus oli 89-meetrise õhulennuga parim Ofner. Oma positsiooni kindlustasid Mikata (87,5 m) ja Sulzenbacher (87 m). Guy rehmas pärast maandumist pahaselt käega (82,5 m). Pikkusemeetreid said juurde ka Heli (80 m), Markvardt (81 m) ja Levandi (83,5 m).

Seis pärast kahte vooru: 1. Ofner 224,6, 2. Sulzenbacher 221,6, 3. Mikata 219,6, 4. Guy 216,6, 5. Ogiwara 215,3, 6. Pohl 212,5 ... Levandi 204,4, Markvardt 190,2, Heli 178,0, Tiru 163,5.

Kolmandas voorus panid mehed viimase välja. Pikki hüppeid tuli nagu küllusesarvest: austerlane Stefan Kreiner 88 m, Mikata ja Ofner 89,5 m, soomlane Jari Mantila 88,5 m. Oma pikima hüppe Courcheveli mäelt tegid Tiru (79 m), Markvardt (82 m) ja Levandi (84 m).

Järjestus pärast hüppeid: 1. Ofner 228,5 (86/89/89,5), 2. Mikata 226,1 (85/87,5/89,5), 3. Guy 222,1 (87,5/82,5/85,5), 4. Sulzenbacher 221,6 (85,5/87/86), 5. Mantila 216,7 (85,5/85,5/88,5), 6. Ogiwara 215,3 (86,5/85,5/78,5), 7. Kreiner 214,8 (81,5/86/88), 8. Pohl 212,5 (84,5/84,5/84), 9. Lundberg 211,9 (82,5/85/85), 10. Thomas Dufter, Saksamaa 210,8 (83/85/86,5), 11. Andrei Dundukov, Ühendatud Võistkond 210,4 (79,5/85,5/84,5), 12. Teemu Summanen, Soome 208,3 (79,5/84,5/84,5), 13. Guillaume 208,1 (79,5/86/83,5), 14. Levandi 206,4 (82/83,5/84) ... 18. Ustupski 202,6 (82,5/82,5/82), 23. Markvardt 199,0 (77/81,5/82), 35. Apeland 190,7 (77/79,5/81), 38. Heli 182,0 (76,5/80/78), 39. Trond Einar Elden 181,9 (76,5/79/78,5), 44. Tiru 170,9 (73,5/76/79).

Meie meestest on kõige jutualtim Levandi. Teised piirduvad paari lausega.

Toomas Tiru: „Kehvalt läks."

Peter Heli: „Enam-vähem normaalne. Viimane hüpe võinuks parem olla."

Ago Markvardt: „Peaaegu võiks rahule jääda. Seda õiget lendu paraku ei leidnud..."

Allar Levandi: „Ma ütlen ausalt: andsin endast sada protsenti ja veel natuke, aga teised on lihtsalt kõvemad. Ma ei oskagi kommenteerida, miks nad kõik nii tugevad on. 21 meest üle 200 punkti — seda juhtub harva."

Enne suusatamist olid ajavahed sellised: Ofner 0.00,0, Mikata —0.16,0, Guy —0.42,7, Sulzenbacher —0.46,0, Mantila —1.18,7, Ogiwara —1.28,0, Kreiner —1.31,4, Pohl —1.46,7, Lundberg —1.50,7, Dufter —1.58,0, Dundukov —2.00,7, Summanen —2.14,7, Guillaume —2.16,0, Levandi —2.27,4 ... Ustupski —2.52,7, Markvardt —3.16,7, Apeland —4.12,0, Heli —5.10,0, Trond Arne Elden —5.10,7, Tiru —6.24,0.

Soome telekommentaatoril Antero Viherkenttäl oli pilt selge: „Guy peaks võitma. Medalit pakun veel Sulzenbacherile ja Lundbergile. Levandile ennustan 6.—8. kohta."

Allaril polnud erilist lusti oma võimalusi vaagida: küll suusasõit näitab. „Rada on raske," pidas ta siiski vajalikuks lisada.

15 km suusatamine. 12. veebruaril kell 14.30. Sombune, õhutemperatuur +7 °C. Startis 45, lõpetas 42 kahevõistlejat.

Kaks Eesti ajakirjanikku — Urmas Vahe ja siinkirjutaja — mängisid sel päeval tõelist hasartmängu. Unustasime end laskesuusatajate seltsi ja jäime kella 12.30 bussist maha. Olime lootust kaotamas: meie tugipunkt Les Saisies'd lahutas Courchevelist kaks sõidutundi, järgmine buss pidi aga väljuma tont teab millal. Siblisime ringi, üritasime bussijuhtidele auku pähe rääkida, korralduskomitee autosid peatada. Asjata vaev. Viimases hädas pöördus Urmas sealsamas busside ahel saaliva Les Saisies' transpordiülema Armando Vera poole: aidake, meie poiss on Courchevelis medalit toomas. Urmase hääl oli sedavõrd traagiline, žestid sedavõrd väljendusrikkad, et prantslane heldis: olgu, sõbrad, aga vastutasuks tahan teie sinimust-valgega märke. Niipalju kui kulub, vastasime imekähku ja nagu ühest suust. Silmagi pilgutamata pikendas hr. Vera olümpiabussi marsruuti Albertville'ist Courchevelini. Ütles midagi bussijuhile. Sohver muigas, vahetas sildi ja asus teele, kaks eestlast pardal.

Kui jõudsime Courcheveli suusastaadionile, kihutasid kahevõistlejad viimasele viiekilomeetrisele ringile. Rahvas oli rõõmust hullumas: Guy läks kullale, Guillaume oli tõusnud Sulzenbacheri järel kolmandaks. Edasi tulid Ofner, Lundberg, Ogiwara ja seitsmendana

Levandi. Inimesed laulsid ja tantsisid. Trikoloorid lehvisid. Puhuti pasunaid, taoti trumme, kõlistati mägikelli. Vulkaan kogus jõudu...

Viisime end kiirelt toimunuga kurssi.

2,9 km kohal olid Guy ja Sulzenbacher möödunud teisena suusarajale läinud Mikatast ning vahet Ofneriga tublisti vähendanud.

Esimese ringi lõpetas liidrina juba Guy Sulzenbacheri ja Ofneri ees. Neljandat kohta hoidva Lundbergi tuules suusatasid Ogiwara ja 13-ndalt positsioonilt startinud Guillaume. Allar oli vähendanud vahet liidriga 50 sekundi võrra ja tõusnud kümnendaks. Markvardt ja Heli sõitsid oma sõitu. Tiru alustas valusalt.

Teise ringi alguses sõitis Guy austerlastel eest ära, Guillaume ütles *au revoir* Lundbergile ja Ogiwarale. Jah, Guy oli kullamees, hõbedapronksi saatuse pidid selgitama Sulzenbacher ja Guillaume.

Viimane ring oli võidujoovastuses prantslaste rõõmupidu. Guy saatis *fan*'idele õhusuudlusi. Guillaume möödus Sulzenbacherist, Lundberg Ofnerist, Levandi Ogiwarast.

Siis purskas vulkaan: lõpusirgele liugles olümpiavõitja Fabrice Guy. Möödus kolmveerand minutit ja vulkaan purskas teist korda: finišeeris unelmate suusasõidu teinud Sylvain Guillaume. Võidumehed embasid teineteist, *fan club*'i ei pidanud enam turvamehed ega aiatõkked. Courcheveli suusastaadionist sai mõne hetkega Segasumma suvila.

Üksteise järel lõpetasid pronksimees Sulzenbacher, Lundberg, Ofner, Levandi, Ogiwara, Ustupski, Trond Einar Elden ja Apeland... Markvardt hoidis 23. kohta.

Levandi oli näost lubivalge, kuid suutis end raadiousutluseks kiirelt koguda.

Allar, see oli meeleheitlik sõit...

„Oli tõesti. Taktikaliselt ja... igatpidi. Ma ei julgenud algul sõita, mõtlesin, et haigus on veel kontides. Tegelikult olin üsna hästi taastunud. Esimesed kaks ringi läksid hästi. Viimasel, kui oleks pidanud tempot juurde panema, ei saanud: lõi krambi nii kõhtu, et silme ees läks mustaks.

Eks ma lootsin vaikselt Sylvaini (Guillaume) sabas püsida, aga prantslase tempo oli minu jaoks lihtsalt tappev. Ta sõitis lihtsalt eest ära. Võtsin endast kõik, mis võtta oli. Paremat tunnet pole mul sel hooajal kordagi olnud."

Mida ütled raja ja ilma kohta?

„Rada oli raske, ilm samuti. Nojah, aga me oleme nõukogude treeningukooli läbi teinud — ka mina olen ju selle süsteemi produkt — ja meile on alati sisendatud: mida raskem rada ja ilm, seda sobivam teile (naerab)."

Mis saab edasi?

„Puhkame natuke. Käime all, vaatame võistlusi. See, mis äsja lõppes, on juba ajalugu. Hakkame valmistuma meeskonnavõistluseks."

Allarit ootab käesurujate ja õlalepatsutajate kadalipp: Sirel, Tamm, Green, Paal, Nuudi, Epner, dr. Vask, Antson, Uba... Allar on väsinud, ent naeratab vastutulelikult kõigile.

Ago Markvardt on leebes meeleolus: „Algus läks väga hästi, teise ringi keskel lendasin aga laskumisel kurvist välja aeda. Võttis tükk aega, enne kui taas õige rütmi leidsin. Suusad libisesid hästi. See rada on minu meelest valesti tehtud: laskumised kurvilised, tõusud sirged. Võinuks olla vastupidi. Paljud kukkusid... Nüüd hakkan tasapisi Lillehammerile mõtlema."

Peter Heli poetab lakooniliselt: „Võib rahule jääda."

Toomas Tiru kaob vaikselt.

Lõppjärjestus: 1. Fabrice Guy, Prantsusmaa 0,0/15 km 43.45,4 (6.), 2. Sylvain Guillaume, Prantsusmaa 48,4/43.00,5 (3.), 3. Klaus Sulzenbacher, Austria 1.06,3/44.48,4 (13.), 4. Fred Börre Lundberg, Norra 1.26,7/44.04,1 (9.), 5. Klaus Ofner, Austria 1.29,8/45.57,9 (21.), 6. Allar Levandi, Eesti 1.34,1/43.34,8 (5.), 7. Kenji Ogiwara, Jaapan 1.57,4/44.57,5 (16.), 8. Stanislaw Ustupski, Poola 2.28,1/44.03.5 (8.), 9. Trond Einar Elden, Norra 2.43,8/42.01,2 (1.), 10. Knut Tore Apeland, Norra 2.55,8/43.11,9 (4.) ... 23. Ago Markvardt 5.10,5/46.21,9 (25.), 31. Peter Heli 6.57,0/46.15,1 (24.), 42. Toomas Tiru 12.09,0/50.13,1 (38.).

Prantsusmaa kahevõistlejate jõuline läbimurre pakkus kõneainet nii spetsialistidele kui kiibitsejatele. Guy ja Guillaume'i tähelendu seostati eeskätt treener Jacques Gaillard'i nimega.

1982. aastal lõpetas Prantsusmaa Suusaliit kahevõistluse toetamise. Gaillard uskus siiski, et ala elab edasi ka entusiasmi ja hea tahte najal. Tegemist võis olla ka teatud süütundega: 1976. aasta talimängudel Innsbruckis sai Gaillard ainsa Prantsusmaa kahevõistlejana 25. koha. Küllap suusaliidu otsus selliste esituste taustal küpseski.

1985. aastal kogus Gaillard rühma teraseid poisse, kelle oskusi ta on lihvinud tänaseni. Kolm aastat hiljem üllatas 18-aastane Fabrice Guy juba viienda kohaga Holmenkollenis. 1988. ja 1989. aasta juunioride MM-il oli Francis Repellin teine, 1990. aastal Christophe Borello kolmas. 1991. aasta MM-il Val di Fiemmes said Francis Repellin, Xavier Girard ja Fabrice Guy meeskonnavõistluses pronksmedali. MK-sarjas oli Guy Levandi kannul kuues.

Olümpiahooajal võitis Guy viiest talimängude-eelsest MK-osavõistlusest neli (Strbske Pleso, Courchevel, Schonach, Murau) ja vormistas elegantses stiilis kuldmedali ka aasta tähtsaimal jõuproovil.

Guy koduküla Mouthy asub Šveitsi piiri lähedal Jura mäestikus. Olümpiavõitja vanaisa oli Prantsusmaa meister suusahüpetes ja tegi kaasa ka olümpiamängudel. Isa Alain oli maa meister 50 km suusatamises, onu Ronald suusahüpetes. Õde Laurence kuulus Prantsusmaa koondisse murdmaasuusatamises.

Guy treenib üle tuhande tunni aastas. Tõsi, treener Gaillard peab tema trumpideks eeskätt tahtejõudu ja kõrgprofessionaalset otsustusvõimet. Guy on elukutseline kahevõistleja. Sponsorite kõrval on tema toetajate hulgas ka tööandja Prantsusmaa Tolliamet. See toob kaasa kohustusi. Guy: „Pean tegema oma tööd professionaalselt, andma edu saavutamise nimel kõik. Vastasel juhul pole mul mingit õigustust nende inimeste silmis, kes iga päev kaheksa tundi tööd rühmavad."

1991. aastal sai Fabrice Guy'st isa, ometi näeb ta oma peret haruharva. Enne 1998. aastat olukord vaevalt et muutub, arvab Guy. Olümpiavõitja tahab jääda truuks kahevõistlusele. Albertville'i oli Guy sõnutsi vaid vahefiniš.

Allez, Fabrice, Prantsusmaa kuulus poeg!

Ida kahevõistlus

Kes mahuvad pjedestaalile meeskonnavõistluses? Julgeid ennustajaid ei leidunud: individuaalvõistlus oli põhjalikult vett seganud.

Head šansid tundusid olevat prantslastel. Guy ja Guillaume'i kaksikvõit oli peoperemeeste enesekindlust tublisti tõstnud, pealegi olid nad oma tegevusest märku andnud meeskondliku teise kohaga Val di Fiemme MM-il. Tõsi, treener Gaillard'ile valmistas peamurdmist kolmanda mehe valimine. Lõpuks eelistas ta Xavier Girard'ile (individuaalarvestuses 13. koht) Francis Repellini (27.). Saatuslik valearvestus...

Nii mõnigi huviline tegi panuse 1991. aasta maailmameistritele austerlastele. Kaks toonast kullameest — Klaus Sulzenbacher ja Klaus Ofner — mahtusid meeskonda ka Courchevelis. Günther Csari asendas Stefan Kreiner.

Medaliküpsed tundusid olevat ka norralased. Individuaalarvestuses jõudsid nii Fred Börre Lundberg, Trond Einar Elden kui ka Knut Tore Apeland esikümnesse. Norralaste trumbid olid ühtlane koosseis ja võimsus suusarajal.

1991. aastal Val di Fiemmes üllatasid kolmanda kohaga jaapanlased. Courchevelis neid siiski soosikute hulka ei arvatud. Leiti, et murdmaal olevat Kenji Ogiwara, Takanori Kono ja Reichi Mikata küpsusest kaugel.

Sakslased? Mis te nüüd, ka neist pole õigeid suusamehi.

Eesti? „Seitsmes koht on maksimum," ennustas Soome telekommentaator Antero Viherkenttä.

Meeskonnavõistluse hüpped. 17. veebruaril kell 14.30. Paar miinuspügalat. 11 meeskonda.

„Isamaa" terminoloogiat kasutades lõid jaapanlased platsi elegantselt puhtaks. Kenji Ogiwara sai enda nimele parima punktisumma (227,5). Reichi Mikata panus oli 218,6 (3.), Takanori Konol 199,0 punkti.

Austerlased Ofner, Kreiner ja Sulzenbacher olid enne 3×10 km murdmaadistantsi 2.27, sakslased Hans-Peter Pohl, Jens Deimel (sai kirja päeva pikima hüppe 93,5 m ja teise punktisumma 222,0) ja Thomas Dufter 2.57 kaugusel.

Prantslased valmistasid oma poolehoidjatele pettumuse. Tasemel oli üksnes Guy (210,1). Guillaume ei suutnud end meeskonnavõistluseks häälestada, Repellin oli lihtsalt kehv. Viies koht, kaotus Jaapanile 5.33.

Kehvalt hüppasid ka Norra kahevõistlejad (6. koht, 6.16 Jaapanist järel), ent vägev murdmaapotentsiaal lubas neile sellest hoolimata medalit.

Meie mehed hüppasid tujutult: Markvardt 183,4 (76/75/82,5), Levandi 181,5 (78/80,5/75,5), Heli 161,0 (68/75,5/73). 10. koht, kaotus Jaapanile 9:56.

Markvardt: „Esimese ja teise hüppe kohta pole midagi öelda. Kolmas tuli enam-vähem.

Levandi: „Mis ma siin kommenteerin. Kehva."

Heli: „Närvid ei pidanud vastu."

Järjestus pärast hüppeid: 1. Jaapan 645,1 (Ogiwara 227,5/ Kono 199,0/ Mikata 218,6) 0,0, 2. Austria 615,6 (Kreiner 195,5/ Ofner 212,6, Sulzenbacher 207,5) 2.27, 3. Saksamaa 609,7 (Dufter 180,1/ Pohl 207,4/ Deimel 222,0) 2.57, 4. USA 591,3 (Tim Tetremult 184,3/ Ryan Heckman 198,1/ Joe Holland 208,9) 4.29, 5. Prantsusmaa 578,4 (Repellin 177,2/ Guillaume 191,1/ Guy 210,1) 5.33, 6. Norra 569,9 (Trond Einar Elden 185,3/ Apeland 185,7/ Lundberg 198,9) 6.16, 7. Soome 561,2 — 6.59, 8. Tšehhoslovakkia 546,7 — 8.12, 9. Ühendatud Võistkond 545,3 — 8.19, 10. Eesti 525,9 (Peter Heli 161,0/ Ago Markvardt 183,4/ Allar Levandi 181,5) 9.56, 11. Šveits 521,9 — 10.16.

3×10 km teatesõit. 18. veebruaril kell 14.30. o° C. 11 meeskonda.

Nii nad läksid: Jaapan (Mikata) 0,0, Austria (Ofner) 2.27, Saksamaa (Pohl) 2.57, USA (Holland) 4.29, Prantsusmaa (Repellin) 5.33, Norra (Apeland) 6.16, Soome (Saapunki) 6.59, Tšehhoslovakkia (Kovarik) 8.12, Ühendatud Võistkond (Dundukov) 8.19, Eesti (Markvardt) 9.56, Šveits (Kempf) 10.16.

Mikatal polnud edu hoidmisega mingeid probleeme, ehkki Ofneril ja Pohlil õnnestus vahet paarikümne sekundi võrra vähendada. Apeland möödus Repellinist ja Hollandist. Markvardt oli sunnitud endast mööda laskma Kempfi.

Markvardt: „Kempf möödus kohe teise ringi alguses, esimesel tõusul. Ei jätkunud jõudu, et järel hoida. Sõitsin keskmiselt. Venelased on püütavad."

Seis pärast esimest vahetust: 1. Jaapan 0,0, 2. Austria 2.01,1, 3. Saksamaa 2.35,7, 4. Norra 4.16,3, 5. Prantsusmaa 4.37,5, 6. USA 5.31,4, 7. Soome 5.52,0, 8. Tšehhoslovakkia 7.37,8, 9. Ühendatud Võistkond 8.31,7, 10. Šveits 9.17,7, 11. Eesti 9.51,3.

Teine vahetus. Jaapanlaste nõrgim lüli Kono ei murdunud. Hüva suusasõidu teinud Lundberg kergitas Norra meeskonna kolmandaks, ent vahe Jaapaniga püsis kahe minuti piires. Napilt enne Lundbergi suutis teate üle anda austerlane Kreiner. Guillaume tõstis prantslased neljandaks. Publik elavnes. Heli möödus venelasest Švagirjovist.

Heli: „Tegin, mis suutsin, vahe Venemaaga on ligi poolteist minutit. Võttis aega, enne kui sõidust toibusin. Olen rahul."

Seis pärast teist vahetust: 1. Jaapan (Kono) 0,0, 2. Austria (Kreiner) 1.55,1, 3. Norra (Lundberg) 1.55,8, 4. Prantsusmaa (Guillaume) 2.26,1, 5. Saksamaa (Deimel) 3.49,0, 6. USA (Tetreault) 5.59,8, 7. Soome (Mantila) 7.34,9, 8. Šveits (Schaad) 8.20,9, 9. Tšehhoslovakkia (Kučera) 8.34,9, 10. Eesti (Heli) 9.18,0, 11. Ühendatud Võistkond (Švagirjov) 10.31.

Kolmas vahetus. Nipponimaa pojad ei vääratanud: Kenji Ogiwara ei lasknud konkurente oluliselt lähemale. Viimased meetrid läbis triumfeeriv Ogiwara tantsusammul, tohutu suur Jaapani lipp õlgadel. Pärast lõpujoont viskus kõhnuke jaapanlane lumele, pisut hiljem meeskonnakaaslaste Mikata ja Kono embusse. Sel päeval oli PÕHJA kahevõistlusest saanud IDA kahevõistlus.

Murdmaavirtuoos Trond Einar Elden möödus Sulzenbacherist ja lõpetas teisena.

Sulzenbacher hoidis kindlalt austerlaste kolmandat kohta, ehkki olümpiavõitja Guy distantsi esimesel poolel tõsiselt üritas. Hiljem Guy taipas, et Elden—Sulzenbacher on püüdmatud.

Levandi möödus Zaruccchist ja tõi Eestile üheksanda koha.

Levandi: „Paarkümmend sekundit oleksin ehk veel välja pigistanud, aga see poleks aidanud — tšehhid, soomlased ja ühendriiklased olid liiga kaugel. Kui hüpped klappinuksid, olnuks loogiline kuues koht.

Suusatamisega olen rahul. Lillehammer? Sellest ma ei räägi. Vara veel."

Meeskondliku kahevõistluse lõppjärjestus: 1. Jaapan 0,0 (Mikata 28.22,5/ Kono 28.40,2/ Ogiwara 26.33,8), 2. Norra 1.26,4 (Apeland 26.22,8/ Lundberg 26.19,7/ Elden 26.04,4), 3. Austria 1.40,1 (Ofner 27.56,6/ Kreiner 28.34,2/ Sulzenbacher 26.18,8), 4. Prantsusmaa 2.15,5 (Repellin 27.27,0/ Guillaume 26.28,8/ Guy 26.23,2), 5. Saksamaa 4.45,4 (Pohl 28.01,2/ Deimel 29.53,5/ Dufter 27.30,2), 6. Tšehhoslovakkia 9.04,7 (Kovařik 27.47,8/ Kučera 29.37,8/ Maka 27.03,6), 7. Soome 9.06,8 (Saapunki 27.15,5/ Mantila 30.23,1/ Summanen 28.05,7), 8. USA 9.08,3 (Holland 29.44,9/ Tetreault 28.48,6/ Heckman 29.42,3), 9. Eesti 9.40,4 (Markvardt 28.17,8/ Heli 28.06,9/ Levandi 26.56,2), 10. Šveits 10.01,9 (Kempf 27.42,4/ Schaad 27.43,4/ Zarucchi 28.14,8), 11. Ühendatud Võistkond 14.20,7 (Dundukov 28.35,2/ Švagirjov 20.39,6/ Stoljarov 30.23,4).

* * *

Ühes olümpiajärgses usutluses mõtiskles Allar Levandi: „Vaikne kruvi keerles minus kõik need neli aastat. Seda keerasin ma ise, keeras ka publik. Küllap oli samalaadne tunne Agolgi. Nooremad mehed lõi meie iseseisvumine, olümpia, kõik need jutud sinimustvalgest pisut oimetuks. Ma ei ütle ainsatki paha sõna koondises valitsenud meeleolude kohta. Tegime kõvasti tööd, eriti viimases laagris St. Moritzis. Ühtaegu oli meilgi tegemist sama nähtusega, mis mõjutas kogu Eesti olümpiakoondist. Alateadvuses tunnistati oma nõrkust, mõjus teadmatus teiste tasemest. Nõnda oldi juba ette kaotusega leppinud. Nii ma meie kahevõistluse kohta ütlengi: minu puhul oli tegemist üle-, teiste puhul poolküpsusega."

Niisiis, kas kahevõistlejad vedasid eesti rahvast alt? Ei, kõik oli loogiline. Olümpial ei kõrbetud, ent puudu jäi eneseületamistest, ilusatest väikestest üllatustest. Aga eneseületamiste, ilusate väikeste üllatuste järele ju olümpiale tuldi.

Taliolümpia tõi meid pilvedest maa peale.

* * *

Pärast võitu esimesel talimängude-järgsel MK-etapil Lahtis ütles kuulus austerlane Klaus Sulzenbacher, et olümpiahooaeg jääb talle viimaseks. Igavene teine pidas sõna.

Allar Levandi jätkab. Esialgu on sihikul Faluni MM, Lillehammerist ei taha ta ikka veel rääkida. Kuidas Allar Courchevelis ütleski: „Lillehammer? Sellest ma ei räägi. Vara veel."

Ühele üks, teisele teine

Talimängudel on suusatamises alati kestnud ja kestab edaspidi vastasseis, nõndanimetatud Põhja—Lõuna antagonism.

Põhjamaalase arvates on ainus ja õige suuskadel liikumise viis murdmaasuusatamine. Igasorti väravate vahelt allamäge vingerdamist peab ta pisut kerglaseks, liialt juhusealtiks ja kokkuvõttes ebavajalikuks tegevuseks, et sellest hoolida, veel vähem selle eest au ja medaleid jagada. Tema arvab, et elu ja olu Põhjamaal ei saa rajada juhusele, et elu Põhjamaal nõuab pikameelset pingutamist, vastupidavust, kindla peale minekut, lõpuni kannatamist — ja mis see murdmaasuusatamine muud ongi.

Mägise Kesk- ja Lõuna-Euroopa elanik näeb asju sootuks teisiti. Tema eluviis on olnud ja on edaspidigi suuresti mägede dikteeritud, elu mägede rüpes sisaldab alati riske, kui ta seal üles-alla liigub, risk on tema elulaadi olemuslik osa, on koguni ehk mehisuse mõõt ja seetõttu on temale armas suuskadel allamäge tuhisemine ja ei muu.

Nõnda võtavad mõlemad pooled talimängegi erinevalt. Põhjamaalastele on slaalomialad vaid vähetähtis lisand murdmaasuusatamisele. Kesk- ja lõunaeurooplasele mängud algavad ja lõpevad mäesuusatamisega.

(Ja kes oleme meie? Eks meie ole siis nn. kolmas maailm, kel meil puuduvad loorberid nii tasasel kui mägisel maal, kuigi meie veri kisub põhjakaarde ega saa meie oma tasase maa inimese skeptilise mõistusega aru, mistarvis peaks parimate läbi väravate sõitjate väljaselgitamiseks neid proovima nii lühikesel, parajalt pikal ja veel ülipikal rajal. Ja veel tundub siit kaunist kaugusest vaadates kogu mäesuusatamine olevat segu vaatemängust, reklaamist, rahast ja mõistagi ka meisterlikkusest, aga nende komponentide tähtsusjärjestamine pole teps mitte kerge ja nõnda võtame asja kokku tõdemusega — kena küll, aga võõras värk.)

Tõsi, juhtub sedagi, et ajuti tungitakse edukalt võõrale maale ja haarab põhjamaalaste murdmaasuusatamise loorberite järele mõni tõmmuverelisem või siis nopib mäenõlvalt talle mitte kuuluva kulla blond viiking. Just viimatimainitu leidiski aset neis Alpide orgudes, mida mööda juba Rooma leegionid olid marssinud Gallia peale ja kus nüüd pidasid veretut võitlust mitmekümne maa pojad-tütred. Kui võistlus lõppenud, sejsti silmitsi õige iseäralise tulemusega: Norra ja Soome olid üle kahe kogunud kolm kulda ja kaks pronksi, kuid veel eelmistel mängudel 11 medalit korjanud vägev Šveits näppis hämmastunud-häbelik moel oma ainsat pronksi.

Ent asjale lähemale.

Meeste keskel

Enamik meeste alasid peeti kolmekordse olümpiavõitja Jean-Claude Killy kodukülas Val d'Isere'is. Viis aastat tagasi oli Killy viinud tulevaste mängude radade projekteerija, šveitslasest olümpiavõitja Bernhard Russi peaaegu püstloodse La Face de Bellevardi jalamile ja öelnud viimasele, et siia tuleb sel teha kiirlaskumisrada. Sealt ei tule ju ükski elusalt alla, arvanud Russi. Teistsugust vaatenurka esindas aga ameeriklaste telekompanii CBS, kes pakkus Killyle kohe viis miljonit lisa, kui nii vägevat vaatemängu tõotav rada just nimelt sinna rajatakse. Rada rajati, 3048 meetrit pikk, keskmise kaldega 37 kraadi, mõnedes lõikudes kuni 63 kraadi ning mõrtsukalikus kurvis P2 ainult kaheksa meetrit lai. See rada on tehtud pealtvaatajate huvides, ütles Russi, see on nagu Monte Carlo vormel-1 rada, mis ei luba sul hetkekski puhata. Kuid paljud sõitjad, nende seas Leonhard Stock, Peter Müller ja Peter Wirnsberger andsid rajale hävitava hinnangu.

Teadagi, kes vihkab, see ei suuda, ja pealegi näis rada vastavat omapoolse põlgusega, kukutades üksteise järele selliseid suurusi nagu seesama Stock, Paul Accola, Marc Girardelli (viimase teist korda järgmise päeva kahevõistluselaskumises), jättes kuuendaks maailmameistri ja olümpia-aasta liidri Franz Heinzeri.

Esimesena laskus austerlane Patrick Ortlieb, ja esimeseks ta jäigi. 189-sentimeetrine ja 91-kilone Ortlieb, keda ei peeta eriti tehniliseks ja kes polnud varem võitnud ainsatki suursõitu, võttis selle raske raja ilmselt võimu, väe ja avalaskuja eelarvamusteta. Vähe puudus, et prantslased saanuksid kaksikvõidu, sest Calgary ülisuurslaalomi võitja Franck Piccard kaotas vaid viie sajandikuga ja Ortliebil oli kunagi prantslasest isa tõttu olnud topeltkodakondsus. Nüüd tuli kaks medalit hoopis Austriasse, sest kolmandaks sõitis end Günther Mader.

Ent järgmisel päeval sõidetud alpi kahevõistluse kiirlaskumises oli tema kord kukkuda. Kummagi osasõidu võidud läksid Norrasse, esimesel päeval oli kiireim Jan Einar Thorsen ja järgmisel slaalomis Ole Christian Furuseth, kuid ebaõnnestumine teisel alal jättis mõlemad medalita. Kui slaalomis olid kukkunud ka 1991. aasta maailmameister Stefan Eberharter ning olümpiavõitu kaitsev Hubert Strolz (viis väravat enne lõppu), langesid medalid üllatuslikult itaallasele Josef Poligile (6. ja 5. koht), tema kaasmaalasele Gianfranco Martinile (2. ja 7. koht) ning šveitslasele Steve Lochnerile (12. ja 2. koht).

Norra päev koitis lõpuks ülisuurslaalomis. 20-aastane Kjetil Andre Aamodt, MM-hõbe 1991 juba taskus, läbis 1650 m pikkuse raja riski piiril, kuid tehniliselt hästi ja lõi 0,73 sekundiga Luksemburgi „ühe-mehe-meeskonda" Marc Girardellit, kes lõpuks sai 3 MM-tiitli ja 4 MK-võidu kõrvale esimese olümpiamedali. Aamodti kuld oli Norra esimene üle 40 aasta, kui Oslo mängudel oli Stein Eriksen võitnud suurslaalomi. Nüüd täiendasid edu Jan Einar Thorsen pronksiga, Ole Christian Furuseth neljanda ja Tom Stiansen kaheksanda kohaga! Aga see polnud veel kõik.

Suurslaalomi suursoosik oli mõistagi Calgarys kaks kulda võitnud itaallane Alberto Tomba. Nüüdki oli ta kiireim mõlemas laskumises ja tõusis selle kullavõiduga — ime küll! — esimeseks läbi aegade, kes mäesuusatamises ala olümpiavõitu korrata suutnud. Girardelli sai oma teise hõbeda ja Aamodtki teise medali, seekord pronksi. Maailma karikat juhtinud Paul Accolale seevastu olid mängud täielik pettumus, sest siinne neljas koht jäigi tema võimiste tipuks.

Meeste viimased, slaalomi medalid sõideti välja Les Menuires's. Ja ennäe — jälle võidab esimese laskumise norralane, seekord uus nimi Finn Christian Jagge. Austerlane Michael Tritscher kaotab kogunisti 1,07 ja Tomba kuuendana lootusetu 1,58 sekundiga. Teises laskumises tuli Itaalia au ja uhkus alla küll „pommi" kombel, juhtis kuni viimase laskujani. Kuid siis tuli Jagge ja võttis külmalt ja varuga oma kulla. Austerlasele jäi pronks.

Itaalia (2 kulda, 2 hõbedat) ja Norra (2 kulda, 2 pronksi) olidki parimad maad. Individuaalselt ei võitnud üle kahe medali keegi, seejuures reklaamivahus suplev Tomba sai vähem ja kaua haige olnud ning kaalust 11 kilo kaotanud Aamodt rohkem, kui loodetud.

Universaalne Petra

See oli nüüd küll igaühele selge, et Meribeli mäenõlvadele, kus peeti naiste alad, läks kõige teenekama, kõige mitmekülgsemana ja selgema soosikuna austerlanna Petra Kronberger. 22-aastane neiu oli ainus, kes võitnud kõigil aladel MK-osavõistlusi. Ta oli end üles andnud kõigil viiel alal ja läks paljude meelest oma võtma niisugusel moel, nagu minnakse panka raha välja võtma. Kahel korral antigi talle kulda ilma pikemata, kuid ülejäänud kordadel öeldi: stopp, anname teistele ka. Mängude parimaks mäesuusatajaks tõusis kolmel järjestikusel aastal Maailma karika võitnud Petra ometi.

Alpi kahevõistluses tuli esimene kuld parima ajaga kiirlaskumises ja kolmandaga slaalomis, jättes Calgarys võitnud kaasmaalanna Anita Wachteri hõbedale ja prantslanna Florence Masnada (9. ja 5. koht) pronksile. Muide, norralanna Anne Berge oli 5. Kuid järgmist kulda andis Petral oodata, sest kiirlaskumises jäi tal viiendana medalist puudu 0,09, ülisuurslaalomis neljandana 0,01 sekundit ja suurslaalomis ta koguni kukkus.

Naiste 2770 m pikkusel kiirlaskumisrajal oli kõrguste vahe 838 meetrit. Nagu meestelgi, läks võit üllatajale, Kerrin Lee-Gartnerile Kanadast, kes polnud kunagi võitnud ühtegi karikaetappi. Ehk veelgi üllatavam oli Alaskast pärit ameeriklanna Hilary Lindhi hõbe. Veronika Wallinger Austriast oli kolmas.

Ülisuurslaalom lükati rohkelt sadanud lume tõttu päeva võrra edasi. Prantslaste suur lemmik Carole Merle nähtavasti küpses üle, sest kaotus kulla võtnud 21-aastasele itaallannale Deborah Compagnonile oli üleliia suur — 1,41 sekundit. Katja Seizinger tõi Saksamaale alpialade ainsa medali, pronksi.

Suurslaalomis sai üks teine maa, Rootsi, oma ainsa kulla, suure talispordiriigi kohta küll „valel" alal. Pernilla Wiberg, eelmise aasta maailmameister, oli esimese laskumise järel teine, kuid tegi ebaõnnestavas sõidus asjatundjate arvamusel täiusliku laskumise ja jättis hõbedat jaganud ameeriklanna Diann Roffe'i ja Anita Wachteri ligemale sekundi kaugusele.

Viimasena võisteldi slaalomis ja mõistagi nõudis finaal taa peaossa kangelannat. Esimesel laskumisel kolmas, pärast teis esimene — selline oli Kronbergeri viimane etteaste. Teise laskumise kiireim oli Uus-Meremaa Annelise Coberger, kes sai hõbeda, ma esimese medali talimängudel üldse. Ka hispaanlanna Blanca Fernandez-Ochoa oma pronksiga tõstis kodumaa medalimaade hulka.

Alpialade meeste-naiste kokkuvõttes oli edukaim Austria 3 kulla, 2 hõbeda ja 3 pronksiga.

Freestyle

Võib-olla võiks selle ala nimi eesti keeles olla *vigursuusatamine*? Võib-olla on mõnel maal sel alal niisamasugune aura nagu Eesti kahevõistlusel? Võib-olla on see ala igati väärt olümpiamängudele toomist? Võib-olla, kust meie seda teame. Jätkem siis pahad sõnad ütlemata, kuid paraku tuleb ka head sõnad võõrsilt laenata.

Nõnda siis jaotati *freestyle*'i ühel alal, *mogul*'is (küngaslaskumises?), Tignes-nimelises paigas esimest korda olümpiamedaleid, üks komplekt meestele, teine naistele. Esimesel päeval sõeluti välja 16 meest ja 8 naist, teisel peeti finaalid. *Mogul* on taas üks nn. maitsealasid, kus otsustavad kohtunike hindepunktid. Ärme siinkohal räägi esitustest, räägime inimestest.

Edgar Grospironi Prantsusmaalt võrreldakse Alberto Tombaga nii kuulsuselt kui käitumiselt. Kõikvõimalikud võistlused võitnud mees (175 cm, 75 kg) on tuntud *show*-kuju, kes harrastavat veesuusatamist ilma suuskadeta, sõitvat motokrossi ja lusti helikopteril, nautivat head sööki-jooki ning kitarrimängu. Samal ajal olnud ta Prantsusmaa suurim kullalootus üle kõikide alade.

Peoperemehed said selle kulla, said koguni hõbeda Olivier Allamand'ilt takkaotsa. Ameeriklane Nelson Carmichael teenis pronksi.

Ka naistest võitis maailmameister, Donna Weinbrecht USA-st. Hõbedale põntsutas end mäest alla 18-aastane Jelizaveta Kožev-nikova. Pronksi võttis Stine Lise Hattestad maalt, mis korjas neil mängudel medaleid pea igalt alalt — Norrast.

Ülejäänud vigursuusatamise aladel medaleid ei antud. Veel.

Tiit Karuks

Hullumeelsete lõbu

Kodanik lösutab hiiglaslikus tugitoolis teleri ees ja rüüpab kohvi. Kodanik on nõutu. Kodanik võdistab õlgu. Kodanikule jääb arusaamatuks, mis jõud sunnib neid imeõhukestes kombinesioonides suuskureid pea püstloodis seinast alla söösma. Kodanikule on ükskõik, kas nende hullude kiirus tõuseb 174, 192 või 206 km/h. Kodanikus ärkab uudishimu vaid siis, kui mõni hulludest vääratab ja kukub. Kas tõuseb pärast valusat ja põletavat liugu või jääb lamama? Kui turvaline on pärast väikest erutusehoogu tunda koduse tugitooli soojust ja pehmust, armsate singivõileibade ja kohvikannu hõrgutavat lähedust. „Hullumeelsete lõbu," pomiseb kodanik ja vahetab telekanalit.

On põnev ja üllatav, et „hullumeelsete" kõrgemasse seltskonda on jõudmas mees tasaselt maalt — Rakverest pärit Aare Tamme. Eestlasel läheb sööstlaskujate tippkarussellis kolmas hooaeg.

Sööstlaskumine oli Albertville'i talimängudel näidisala. Tundub, et superkiirused (Tarja Mulari uuendas naiste, Michael Prufer meeste maailmarekordit) ja traagiliselt lõppenud õnnetus (šveitslane Nicolas Bochatay hukkus kokkupõrkes rajatraktoriga) ei teinud alale ROK-i ja FIS-i juhtide silmis just parimat reklaami.

Olümpiavõistlus ultramodernse talikuurordi Les Arcs'i püstloodis mäenõlvadel oli kõigest hoolimata elamuslik. Tarja Mulari ja Michael Prufer seadsid uued rajajooned, Aare Tamme sööstis poolfinaalis unistuste klubisse — kahesajaste valitud seltskonda.

Sööstlaskumisest kaugel olev ajakirjanik saab lugejale peale pressida üksnes kahtlase väärtusega mõttespekulatsioone. Tegija — Aare Tamme — ehedad muljed ja mõtisklused on hoopis teisest puust.

Mäkketõus

Milline oli Su koht maailma sööstlaskujate seltskonnas olümpiahooaja hakul?

„Koha näitab kätte FIS-i *ranking*. Eelmisel hooajal olin kiiruste edetabelis 51. kohal. Sellise pagasiga läksingi vastu olümpiahooajale. See oli üsna kauge koht: teadsin, et olümpiamängudel on kõik paremad platsis. Andsin endale aru, et ma ei kuulu veel eliidi hulka.

Püüdsin valmistuda võimalikult hästi, et saavutada vähemalt selles positsioonist parem koht."

Kui palju Sa olümpiahooaja hakul ülepea sööstlaskumisest teadsid? Üks hooaeg rahvusvahelises karussellis pole just eriti soliidne pagas.

„Põhimõtteliselt olid mul tagataskus siiski kahe hooaja kogemused. Esimene kujunes õpipoisihooajaks, teine läks juba enam-vähem täie ette. Kahe talve jooksul puutusin kokku kõigi sööstlaskumiskarussellis valitsevate riskide, rõõmude ja meeleoludega. Julgen öelda, et olin ala ja tegijatega juba enne olümpiat sina peal."

Kas olid 1991. aasta sügisel veendunud, et lähed olümpiale täisrelvis? Nõuab ju sööstlaskumine julguse ja treenituse kõrval ka väga head materiaalset tausta.

„Materiaalne külg oli seni lahtine, kuni leidsin endale sponsori Rakvere kommertskeskuse „Markus" näol. Sealne direktor lubas katta kõik olümpiaettevalmistusega seonduvad väljaminekud, kaasa arvatud olümpial esinemine. See andis võimaluse täie auruga tööd teha. Ma ei pidanud mõtlema, mis see kõik maksma läheb. Sain keskenduda ettevalmistusele, treenida meie võimaluste piires ideaalsetes oludes. Mänedžer Mati Blumfeldt oli see mees, kes tegeles viisade ja muude jooksvate küsimustega. Mina pühendusin täielikult sööstlaskumisele ja usun, et see kajastus ka olümpiatalve saavutustes. Olen rahul."

Kus harjutasid, kus võistlesid?

„Enne olümpiat tegin kaasa vaid Soomes peetud kolmeetapilisel *Speedmaster's Cup*'il. See palju kõmu tekitanud võistlus tegi mõnes mõttes rõõmu, teisalt valmistas aga pettumuse. Sain esikoha ja mulle pidanuks kuuluma peaauhind — „Chevrolet-Astra". Auto jäi aga saamata, sest tekkis puhtsoomlaslik tõrge: nad olid arvestanud, et võit jääb Soome. Põhjendused olid terve mõistuse seisukohalt täiesti absurdsed. Ühtaegu tundsin heameelt, et ikkagi võitsin ja soomlastele koha kätte näitasin. Tõestasin, et ka tasaselt maalt võib neile kõva konkurent kerkida.

Pärast *Speedmaster's Cup*'i nägin, et lõin Soome koondisel mõnes mõttes jalad alt. Nende tollane peatreener Jorma Miettinen teatas, et mind ei soovita näha enam üheski Soome koondise treeninglaagris. Neid korraldatavat üksnes soomlastele ja Soome riigi huvides. „Vabandame, aga nüüd vaata ise, kuidas hakkama saad. Oled meie hoole all juba niigi küllalt treeninud," ütles Miettinen. See oli uus pettumus: niisugust kuklalööki poleks ma sööstlaskujate sõbralikus peres eales oodata osanud.

Aga noh, aeg teeb oma töö ja tänaseks on see treener maha võetud. Koondise uus peatreener Markku Pitkänen on just selline mees, kes otsib rahvusvahelist koostööd. Ta tuli mulle koju külla ja vabandas. Ta teadis suurepäraselt konflikti tagapõhja. Usun, et meie koostöö hakkab taas laabuma ja see toob kasu mõlemale poolele. Sööstlaskumine on väga kallis ala, nõnda on otstarbekas kulutused erinevate riikide vahel ära jagada. Rootslased, norralased, jaapanlased huvituvad eeskätt sportlikest tagajärgedest ja rekorditest. Nii ei tehta üksteise ees ka saladust, kes millises suunas töötab. Vastupidi: rahvusvaheline koostöö üha laieneb."

Olümpiaettevalmistus oli niisiis tõhus? Või tulnuks midagi teistmoodi teha?

„Ettevalmistus oli O.K. Vahest ainult inventarivalik tõi teatud pettumuse. Tõsi, see selgus kevadeks. Võinuksin veelgi parema rekordi teha, aga ma olen ka 201,455-ga väga rahul. Ma ei hakka pilli lõhki ajama. Ja ma ei kavatse ka inventaritegijate selja taha pugeda, et miks ikkagi valikus ilmnes ebatäpsusi. Lihtsam ja ausam on ajakirjanduses öelda: ei oska veel sõita, teised on kiiremad."

Sööst

Millised olid esimesed muljed Les Arcs'i olümpiarajast?

„Hotelliaknast mäele avanev pilt oli ürgne ja vapustav. Les Arcs'is olid väga ilusad ilmad: päikeselised, tuuletud, külma hommikul kümme-üksteist, päeval paar-kolm kraadi. Iseäranis õhtupäikeses jättis mägi võimsa mulje: tõeline gigant, kaks kilomeetrit ideaalselt siledaks lihvitud seina. Juba alt üles vaadates võtab pea pööritama ja teeb kõhus õõnsaks. Need tunded kahekordistusid, kui pidid ülevalt alla vaatama: lõid kannad kõvasti maasse, et mitte libisema hakata. See oli kujuteldamatu: hakkad alla veerema, pole kusagilt kinni hakata. Mäe ülemine ots oli 76%, ma ei teagi, mis see kraadides teeb. Edasi läks vähehaaval lamedamaks, enne kellasid oli 54% ringis. Muide, see pole sugugi kõige järsem mägi. Sealsamas Prantsusmaal, kus meil pärast olümpiat oli MK-etapp, on 96% mägi. Selle mäe tipust on minu andmetel tänase seisuga ainult üks inimene alla sõitnud."

Küllap oli esimene sööst olümpiamäel psühholoogiliselt kõige raskem...

„Oli küll. Olümpiahooajal ei saanud ma kordagi nii kiirele mäele. Suurima kiiruse — 140—150 km/t — sõitsin välja treeninglaagris Rootsis. Les Arcs'is küündis kiirus kahel esimesel treeningulaskumisel 180—190 km/t. Ma mäletan, et see tekitas treeningutel üsna ebakindla tunde. Ühtaegu teadsin, et enamus konkurente koges samasuguseid tundeid. Enne olümpiamänge said Les Arcs'i mäge proovida üksnes prantslased, ülejäänud riikide esindajad olid seal esmakordselt. Nii et selles mõttes olime võrdsetes tingimustes."

Mida kujutab endast maailma sööstlaskumise eliit — Prufer, Heitschel, Weber, Mulari jt?

„Kui oleme isekeskis, on nad täiesti tavalised inimesed — ühed meie hulgast. Saame omavahel suurepäraselt läbi. Tippudel on tohutud kogemused. Näiteks Michael Prufer oli kõva tegija juba tollal, kui sööstlaskumise profiliigat vedas Kanada kontor. See oli enne seda, kui sööstlaskumine sai FIS-i alaks. Prufer tegi juba profiliiga aegadel mitu maailmaerekordit. Tollal polnud mingeid raha- ja reklaamipiiranguid. Sportlane võis oma riiete peale kleepida, mida tahes ja kui palju tahes. Iga reklaam mõistagi maksis. Profiliiga ajal oli organiseerimistase ja rahade liikumine hoopis teine kui praegu FIS-i egiidi all. Teenitud raha võimaldas tippsõitjatel ligi pääseda mainekatele teaduskeskustele. Näiteks prantslased kasutasid läbipuhumiseks ja aerodünaamika testimiseks *McLareni* vormelitehase tuuletunneleid. Ühelt poolt on see väga kulukas, teisalt kajastub aga kohe tulemustes. Raha teeb raha, see kehtib ka spordimaailmas.

Kõik sööstlaskujad nutavad profiliiga aegu taga — praegused rahad on naeruväärsed, reklaamikulud lapsikult väikesed. Minu

arvamust mööda peab tippsport olema professionaalne. On mõttetu j rumal publikut lollitada, et tegemist pole profispordiga. Kõik j teavad, et tipud on elukutselised. Miks nad ei võiks siis avalikul lepinguid sõlmida ja endale reklaame külge panna?"

Palun räägi pisut olümpiavõistlusest. Endast, tippudest, psühholoogilisest taustast.

„Mul on kodus pilt, mille Mati (Blumfeldt) tegi vahetult pärast seda, kui olin 200-ga mäest alla sõitnud. Minu jaoks oli see üheksa maailmaime, eluunistuse täitumine. Sel hetkel mind isegi ei huvitanud mitmendaks ma jään. Olin oma 200 kätte saanud. Tean paljusid sööstlaskujaid, kes on aastaid üritanud ja karjääri 180—190-ga lõpetanud. Loomulikult on nad pettunud. Samas põlevad nad soovist aidata noori, et need unelmapiiri ületaksid.

Selle nimel, et 200 kilomeetri piir alistada, tehakse lausa uskumatuid asju. Minul tulid igatahes pisarad silma. Ma kujutan suurepärasel ette, mida elasid läbi Tarja Mulari ja Michael Prufer, kes tegid uue maailmarekordi. Mäletan kõike detailselt, nagu olnuks see eile..

Alustan tolle vapustava päeva hommikust. Kõiki rabas teade šveitslase Nicolas Bochatay traagilisest hukkumisest. See oli katastroof: üks meie vendi ja paremaid sõpru polnud enam meie hulgas. Šveitsi noormehed ei läinudki sel päeval starti.

Eelmisel päeval, poolfinaalis, startisin Nicolas' järel. Tema number oli 26. Enne lähet viskasime nalja ja ajasime juttu, sõitsime võidu mäest alla. Järgmisel hommikul ärkasin veidi hiljem, sest finaalis ma ei osalenud. Väljusin hotellist kella üheteistkümne ajal. Nicolas oli juba varem, üheksa paiku, surma saanud. Kui läksin sööma, imestasin, millest kõik nii vapustatud on. Kuulsin, et Nicolas on hukkunud. Esimesel hetkel oli seda võimatu teadvustada. Ta oli olnud väga hea sõitja, eelmine päev tiksus nii selgelt silme ees... Mida tol hetkel tundsin, on võimatu sõnades edasi anda.

Oli finaalipäev. Päike paistis ja hinge näris kohutav kurbus. See peegeldus kõigi startijate näolt. Neil, kes finaali ei pääsenud, oli selles mõttes natuke lihtsam. Finalistidel tuli aga keskenduda, kurbusest võitu saada.

Mäletan selgelt võistluse lõppu. Tarja Mulari, šveitslanna Kolarova, Michael Prufer, Philippe Goitschel ja meestest kolmandaks tulnud ameeriklane Hamilton olid oma tulemuste üle pisarateni õnnelikud. Kõik need rekordid, eluunistuste täitumised... Ühtaegu olid nad pisarateni kurvad. Nicolas' kaasmaalanna Kolarova oli lausa šokilähedases seisundis: pressikonverentsil ei teadnud ta, kas nutta või naerda. Niivõrd äärmuslikud meeleolud käisid tol päeval inimestest läbi... Ühelt poolt täitub su eluunistus ja samal päeval hukkub su parim sõber. Seda on veel praegugi väga raske meenutada.

Mäletan selgelt hetke, kui Michael Prufer astus pejdestaali kõrgeimale astmele. Ta oli sõitnud mäest alla peaaegu 230-ga. Rahvas kiljus rõõmust, kõik püüdsid võitjat ja rekordimeest käega katsuda. Ühtäkki teatas diktor minutilisest leinaseisakust hukkunud Nicolas Bochatay mälestuseks. Rõõmuhõisked lõigati nagu noaga läbi, nende kaja kustus mägedes, tuhanded huvilised jäid haudvaikseks. See võttis pisarad silma ja jalad värisema, ükskõik kui tugev su hing ka poleks.

Õhtul toimus pidulik bankett, mida sööstlaskujate ringis kutsutakse „banketiks ellujäänutele". Kõigi varrukatel olid mustad lindid, mis meenutasid selle vapustava päeva sündmusi. Samas olid kõik uhked ja õnnelikud oma tulemuste üle. Sellist kahe tunde segunemist ja võitlust polnud ma varem üle elanud. Ja ma arvan, et mitte mina üksi."

Jõudsid olümpial 200-ste klubisse, elasid läbi ka kolleegi surma. Mida see Sinus muutis?

„Ma olin surmajuhtumitest kuulnud ja lugenud, aga polnud midagi selletaolist nii lähedalt, pisaratest pisarateni, kogenud. Sööstlaskujaid on võrreldud hullumeelsetega ja teab kellega veel. Me olemegi seevõrra hullud, et kui üks sõidab mäest alla ega siis keegi üles ei jää. Nii on olnud ka võistlustel, kus ilmastikutingimused kujunevad *fifty-fifty*. Me kõik teame, mida me teeme, ja keegi ei sunni meid nõlvadest alla kihutama. Samas ei solvu ükski sööstlaskuja, kui teda hulluks nimetatakse. Nii see on ja sinna pole midagi parata. Aga uudne on see, kui sa näed neid asju nii lähedalt ja pead ühe päeva jooksul nii palju läbi elama. Ühtaegu olen õnnelik, et nägin reaalsust, maksimaalseid asju, mis sööstlaskumise ajaloos ühe päevaga kokku jooksid. Olen kogenud sööstlaskumise ilusamat, raskemat ja kurvemat päeva. Ma ei usu, et midagi selletaolist enam kunagi tuleb..."

Mida on sööstlaskumine Sulle andnud, mida võtnud, mida õpetanud?

„Nicolas polnud esimene sööstlaskuja, kes surma sai. Ja, kurb küll, aga ilmselt ei jää ta ka viimaseks... Mõistagi töötame me eeskätt selle nimel, et jääda ka kõige raskemates olukordades iseendaks, säilitada kontroll suuskade ja keha üle. Suund on sinnapoole, et iga kasvavate kiiruste taustal püütakse toota võimalikult turvalist inventari, teha maksimaalselt ohutud rajad. Ent kus on kiirus, seal on ka risk. Alati võib juhtuda midagi, milleks võistleja pole valmis, ja keegi ei tea, millised tagajärjed see võib kaasa tuua. Samas ei tea ma kedagi, kes oleks hirmu pärast loobunud. Jah, ma olen kuulnud, et aastate lisandudes kasvab ka hirmutunne, ja nii mõnigi kogenud sõitja on pidanud endale tunnistama seda, mida ta eales tunnistada ei tahaks: enam ei julge 200-ga sõita. Ta tunneb, et lihased petavad, et tasakaal petab, et nägemine petab. See on tervitatav nähtus, kui inimene tunneb, kus on piir, ega torma kinnisilmi tulle. Loobumine nõuab arukust ja hingejõudu, käib enamasti läbi pisarate. Loobuda on üldse raske. Ere näide on soomlaste *Grand Old Man*, 64-aastane Kalevi „Häke" Häkkinen, kes ei suuda kuidagi sööstlaskumisest loobuda. Aga ükskord see hetk tuleb, see tuleb endale raudselt selgeks teha. Vastasel juhul muutub risk mõistusevastaselt suureks..."

Oled Sa nõus, et tegemist on omamoodi narkomaania erilüigiga?

„Jaa, ma olen ka ise võrrelnud seda narkomaaniaga. See muutub sõltuvuseks. Arvan, et vedav jõud on risk. Mille muuga seletada näiteks Ari Vataneni tagasitulekut rallikarusselli pärast seda, kui ta oli ennast juppideks sõitnud ja vaevu-vaevu kokku lapiti. Mees õppis uuesti käima ja mingi jõud vedas ta taas rooli... Ka sööstlaskujate seas on selliseid, kes on pulkadest kokku pandud... ja nad tulevad taas rajale, et tõestada: kuni hingan, seni sõidan. Jah, ilmselt on risk see üheloomulik jõud, mis võtab inimesel mõistuse peast. Lihtsurelikud pole võimelised seda mõistma, nad ei taha sellele isegi mõelda..."

Mehed: 1. Michael Prufer, Prantsusmaa 229,299 km/t MR; 2. Philippe Goitschel, Prantsusmaa 228,717; 3. Jeffrey Hamilton, USA 226,700; 4. Laurent Sistach, Prantsusmaa 225,000; 5. Claude Basile,

Prantsusmaa 223,464; 6. Petr Kokeš, Tšehhoslovakkia 223,32
7. James Morgan, USA 222,910; 8. Franz Weber, Austria 222,22
9. Silvano Meli, Šveits 222,085; 10. John Mueller, USA 221,811
30. Aare Tamme 201,455.

Naised: 1. Tarja Mulari, Soome 219,245 MR; 2. Liss Petterse
Norra 212,892; 3. Renata Kolarova, Šveits 210,526; 4. Anna Mori
Rootsi 209,790; 5. Melissa Dimino-Simons, USA 203,620; 6. La
Frolek, Kanada 195,865; 7. Francoise Beguin, Prantsusmaa 195,440
195,972 (eelsõidus), 8. Jacqueline Blanc, Prantsusmaa 184,910
199,115 (e); 9. Lisa Powell, Uus-Meremaa 193,966 (e); 10. Kirste
Culver, USA 193,548 (e.)

* * *

Milliste tunnetega olümpiahooaega meenutad?

„Olen rahul. Kümne hulka ei sõitnud, aga külmekümne seast k
välja ei kukkunud. Olin stabiilselt 20.—25. koha vahel. Need polnu
enam juhuslikud sähvatused, vaid stabiilsus teatud kindlal tasemel.

Kujutad Sa üldse ette, milleks võimeline oled?

„Ma ei kujuta ette, milline on mu maksimaalne kiirus. Elan selli
filosoofia järgi, et inimvõimed on piiritud ja edu saadab seda, k
enese kallal tööd teeb. Olen saanud kindlust sellest, et tasase ma
mehena sõidan parematega võidu. Nüüd, mil 200 on käes, ihka
üksnes võitu. Nagu ütlevad ameeriklased: osavõtt ei maksa midagi, o
vaid võitjad ja kaotajad. Teist-kolmandat-neljandat kohta pole olema
Minagi püüdlen vähemalt MK-sarja etapivõidu poole."

Millises suunas sööstlaskumine Sind kui isiksust on juhtinud?

„Sööstlaskumine on ala, kus pead täielikult valitsema oma tundeid
meeleolusid ja närve. Vahel tunnen, et see on teinud minus
omamoodi roboti. Ma ei tea ühtegi ülesaamatut raskust. Ma saa
hakkama kõigega, mida v ä g a tahan. Ma ei oska enam kaotada. Ole
hirmuga mõelnud, mis juhtub, kui mu areng peatub. Ma ei tea, ka
suudan seda üle elada... Aga seni, kuni edasi lähen, on kõik korras."

Oled muutunud halastamatuks?

„Otse pole mulle seda keegi öelnud. Möönan, et olen jäik. Ma ei tea
kuhu see jäikus ükskord välja viib — minu jaoks peab olema kõik
täpist täpini, pisimagi nüansini paigas. Viimasel ajal püüan endale
selgeks teha, et üks asi on mägi, teine eraelu. Siiani oli mägi ka minu
eraelu. Kuldset keskteed on väga raske leida. Aga ma üritan, muidu
irdun üldse elust. Inimesed juba jooksevad eest ära... Teisalt ei saa ma
parata, et olen omamoodi maksimalist, juuksekarva lõhkiajaja."

* * *

„Hullumeelsete lõbu," pomiseb kodanik ja vahetab telekanalit.

Väheste vahel

Mis muudab maitseid?

Miks veerandsada aastat tagasi kiiruisutamine o l i menuala — aga nüüd mitte? Miks elas Eestimaa kirglikult kaasa iga-aastastele EM- ja MM-võistlustele, olümpiatest rääkimata, miks teati peast rekordaegu? Miks peeti spordi suurteks nimedeks kiiruisutajaid Verkerki, Schenki, Maierit? Kas oli see kõik paljalt oma mehe Ants Antsoni teene, meie olematu ala unikaalse kangelase põhjustatud huvi? Sest kes viitsiks täna enam jälgida jääovaalil üksluiseid ringe kruttivaid meistreid, kes oskaks nimetada rekordeid või nende omanikke, kes viitsiks innustuda isegi olümpiavõistlustest. Vähesed. Mis on siis muutunud?

Kas mitte see, et jõulupühi peame ainult üks kord aastas. See, et armas ja oluline on ainult see, mis harv ja haruldane. Nüüd... Nüüd on jõulud igal nädalal, üks suurvõistlus teise otsa, iga karikasõit toomas punkte, iga punkt tähendamas raha, üha uued distantsid, võistlussarjad. Suur sport, kiiruisutamine sealhulgas, õgib iseennast: rohkem võistlusi — rohkem raha... ja vähem huvi. Võit lahjeneb, olümpiavõit teiste seas. Olümpiamängud muutuvad üha uhkemateks — olümpiavõit muutub üha igapäevasemaks.

Aga muidugi, olnuks meil oma poiss jääl — hoopis teine lugu. Ainult et kaks korda sama imet ei juhtu. Või õigemini — juhtub teinekord küll, kuid siis on selle meie teise olematu ala nimi naiste treeningut. Aituma sellegi eest.

Saksamaa—Aasia, Norra—Holland

Ei olnud prantslased hoolinud kiiruisutajate tarvis katusealust rada ehitada ning pärast mänge lammutati kogu rajatis. Ei hoolinud jääraja kangelastest ilmgi, näidates neile tuulist ja vihmast nägu ja muutes niigi kehvapoolse jää täiesti rekordikõlbmatuks. Õeldagu küll, et tingimused on kõigile võrdsed, kuid halvad tingimused on ebavõrdsemad kasvõi sellega, et suurendavad juhuse osa. Millega pole tahetud öelda, et mõni võitja võitis juhusekombel.

M e e s t e 5 0 0 m e e t r i s ennekõike võib võidu-kaotuse otsustada sõõrn detail, olgu see väline või sisene. Jaanuaris maailmarekordi 36,41 teinud ameeriklane Dan Jansen oli mäletatavasti Calgarys kukkunud kahel distantsil. Nüüd juhtis ta ka Maailma karika arvestuses ja õiglus võinuks pakkuda talle hüvitust olümpialgi. Paraku — taas kõigest ilma, neljas. Jaapanlased Toshijuki Kuroiwa

(37,18) ja Junichi Inoue (37,26) olid seekord märksa kiiremad. Kui keegi oli veel 0,04 sekundit nobedam, kui muidugi sobib öelda „keegi" mehe kohta, kes võitnud distantsi juba Calgarys, võitnud nelja aastal järjest Maailma karika, võitnud viimasest 42 sõidust tervelt 31 Berliinlane Uwe-Jens Mey, kes oli kiireim juba avasirgel ja lõpeta 37,14-ga, oli ka ainus mees, kes olümpiavõitu kaitsta suutis.

1000 meetris ei läinud temagi oma Calgary hõbedat üle kuldama. Üsnagi üllatuslikult rändas aga seegi kuld Berliini. 25-aas tane automehaanik Olaf Zinke oli poole lühemal maal olnud alles 25. mida on raske isegi ebaõnnestumiseks pidada. Kuid nüüd oli ta õnne see-eest koledamal kombel, tema võiduaeg 1.14,85 oli lõuna korealase Kim Yoon-Mani omast parem sajandiksekundi võrra, ja 6 sajandiku kaugusel pidi pronksiga leppima veel üks jaapanlane — Yukinori Miyabe. Seega olid sprindis kaks rahvust koorinud peaaegu kogu koore. Ja ennäe — pikematel distantsidel juhtub seesama ainult et mehed tulevad nüüd teistest maadest, t õ e l i s t e s t uisutamis kuningriikidest.

Meeste 5000 meetrit sõideti esimese alana. Ilm oli nii sant et norralased ja hollandlased soovisid võistluse edasi lükata, millega e nõustutud. Vihmasadu oli tugevaim esimeste paaride aegu, ja kolman das sõitis kahe viimase aasta maailmameister norralane Johann Olav Koss. Viis kilomeetrit oli mehe lemmikdistants, maailmarekord 6.41,73 kuulus talle ja oli ta sõitnud rekordeid ka kolmes ja kümnes kilomeetris. Nüüd oli ta vastakuti halva loosinumbri, veel halvema ilma, vägagi tugevate vastastega... ja pidi tänama taevast, et ta ülepea stardis võis olla. Olümpiamängude avapäeval oli ta veel olnud ühes Austria haiglas, hädas kõhunäärmega, ja sai arstidelt võistlusloa üle noatera. Nii oli Kossi otsus küll mehine, kuid sama armutu oli võistluste diagnoos — ainult seitsmes... Meistrile on olümpia lõppenud, arvati.

Üksteise järel sõitsid liidriaegu hollandlased, esiteks Bart Veldkamp 7.08,00, seejärel Leo Visser 7.04,96 ja lõpuks 20-aastane Falco Zandstra 7.02,28. Kõik medalid näisid loomulikku teed pidi minevat maale, kus on iseenesestmõistetav asi, et poiss kutsub tüdruku õhtuti ja puhkepäiviti.., uisutama. Ja võinuksid minnagi, kui Euroopas polek leida teistki maad, kus eluviisi hulka kuulub vaba aja uiskudel ja suuskadel veetmine.

Ühena viimastest oli rajal 28-aastane norralane Geir Karlstad, ke ring-ringilt näitas hollandlaskolmikust paremaid vaheaegu ja lõpuks ainsana seitse minutit lõhki sõitis — 6.59,97. Ebaõnnesõdur Karlstad, Sarajevo mängude 10 kilomeetri neljas ja 5 kilomeetri seitsmes, Calgarys taas seitsmes ja poole pikemal maal kukkunud, sai lõpuks oma ihatud medali ja kogunisti kulla. Kahtede eelmiste mängude alavõitja rootslane Tomas Gustafson ei jaksanud rohkema 13. ajast.

Kolm päeva hiljem sõideti 1500 meetrit. Sellest kujunes veel puhtam Norra—Hollandi maavõistlus, sest kaheksa esimese hulka pressis end ainsa võõrana olümpiavõitja Zinke (1.56,74 — 6.). Ühel neist kaheksast oli vahepealseid päevi hirmeluliselt vaja läinud ja nüüd oli tal ses sajandiksekundite mängus ka sutsuke õnne — vast puhastatud jää. Võit tuligi, tuli juuspeenelt ja valel alal, kuid võitja oli õige mees — Johann Olav Koss.

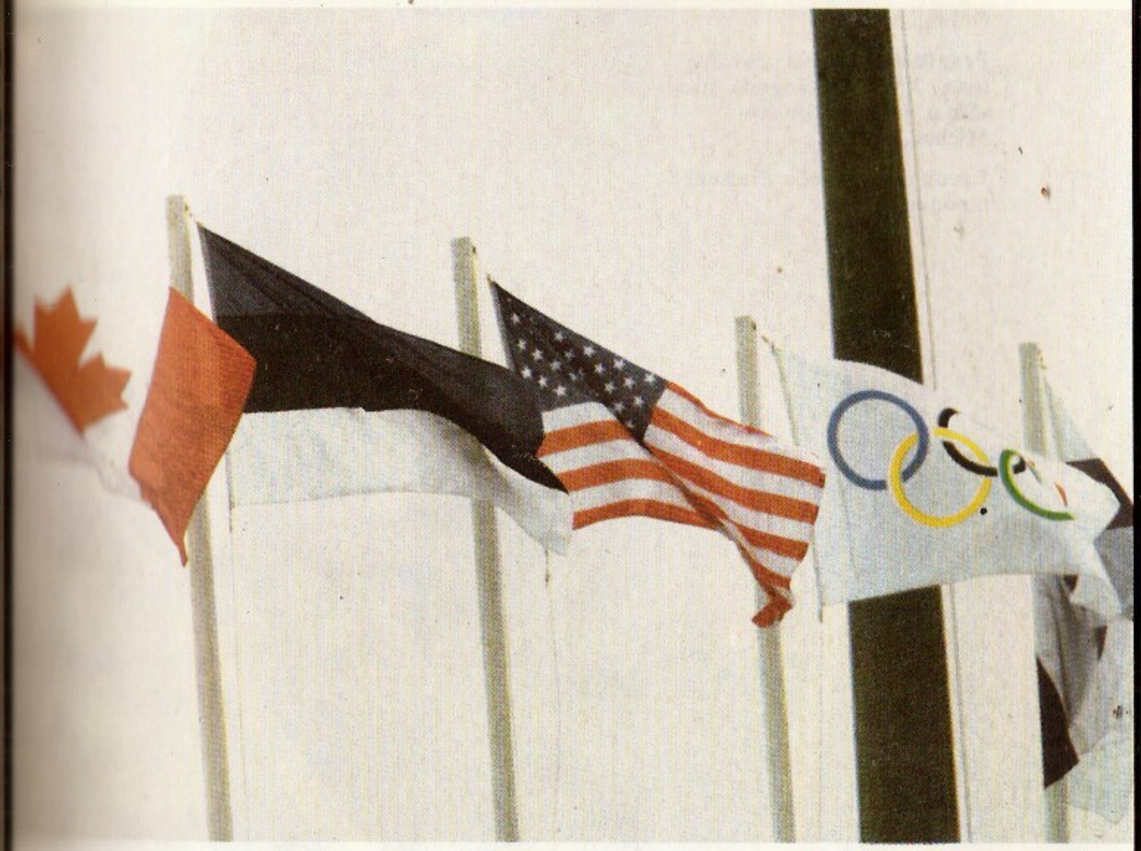

1

Tagasitulek. Sinimustvalge Kanada ja USA lipu embuses.

Lõpusirge. Vaade suusastaadionile.

2

Olümpiasõnum

Prantslased armastavad üllatada. XVI talimängude tule süütas jalgpallikuulsus Michel Platini

Leedu delegatsioon avatseremoonial

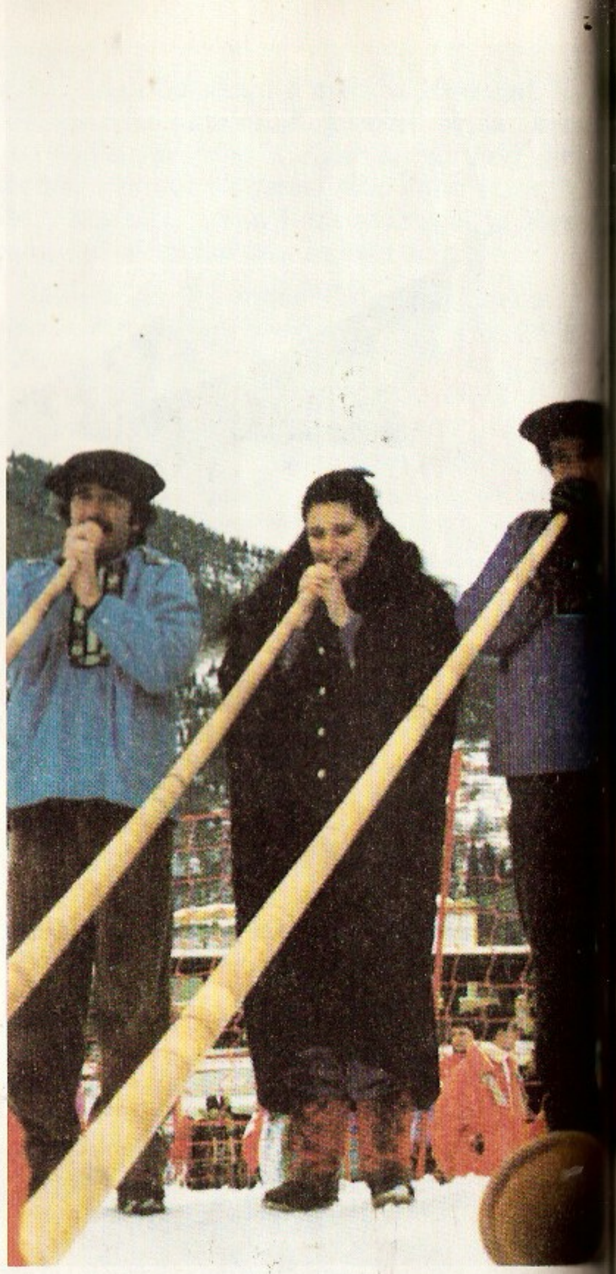

3

4

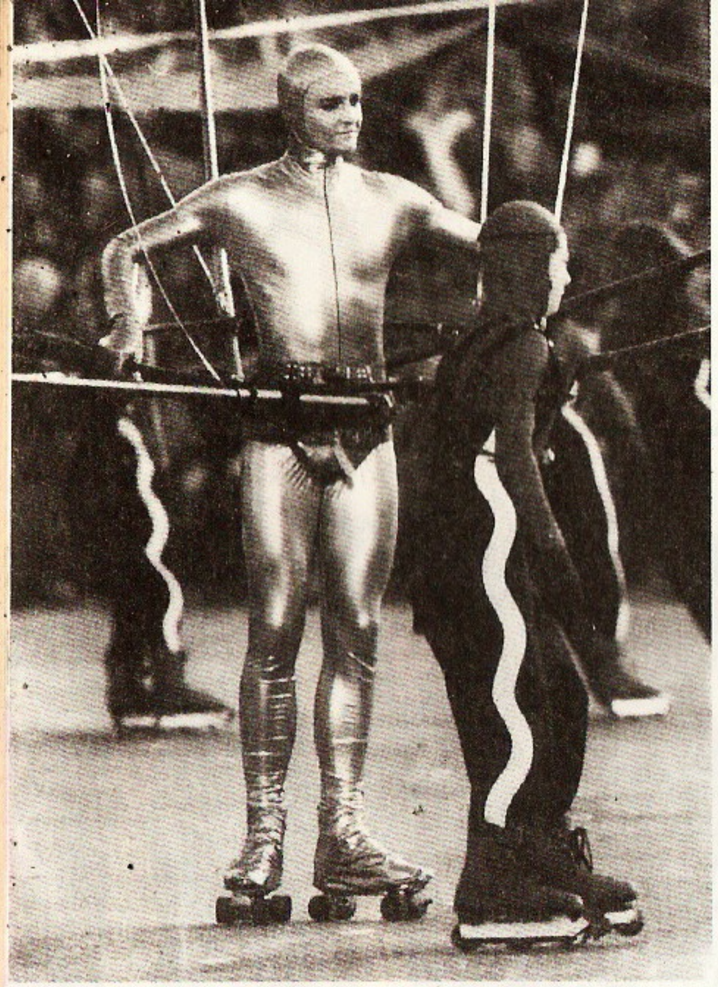

Kosmosefantaasia

Siin nad on, meie olümpialased. Vasakult Kalju Ojaste, Urmas Ka vee, Jelena Poljakova, Tiiu Val mäe

Les Saisies' suusastaadion. Eesti Olümpiakomitee president Arno Green (paremalt esimene) ja p sekretär Gunnar Paal (vasakult esimene) koos Rahvusvahelise Suusaliidu presidendi Marc Hodleriga (paremalt teine)

Hetk avapidustustelt

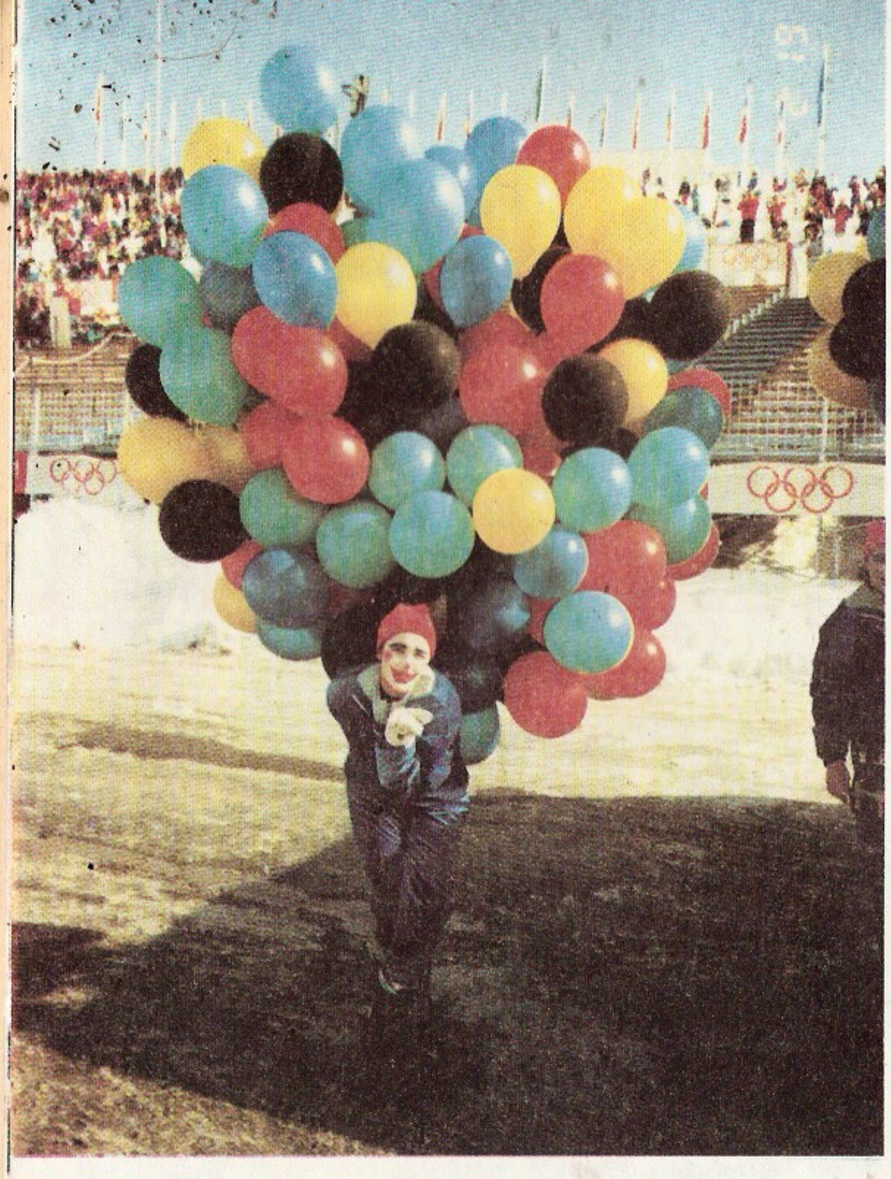

Soovite pildista
Palun, posee
suurima hea-
meelega

Les Saisies' päik
säras naerata
Eesti koondise
Virve Vask ja m
murdmaasuusata
jate peatreener
Hain Kinks

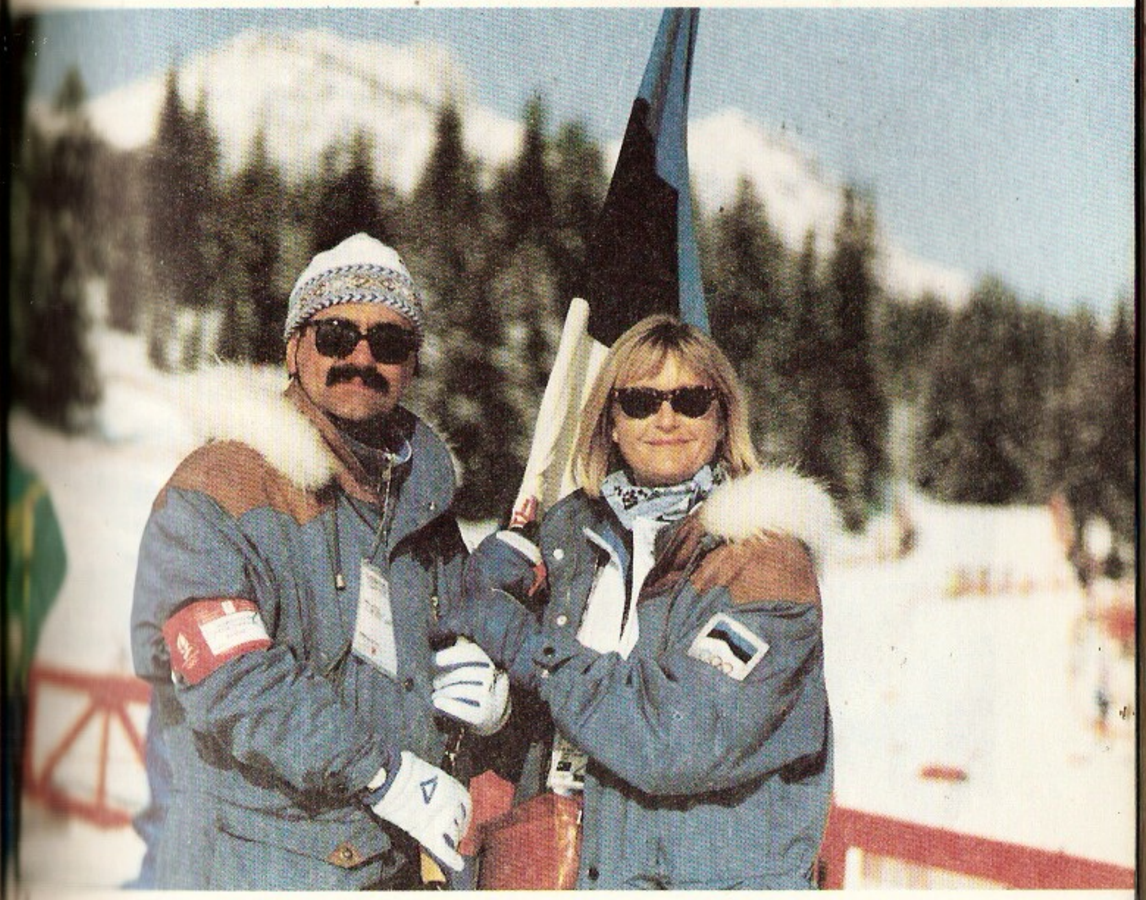

Eesti koondise mänedžer Raivo Epner ja delegatsiooni atašee Ene Balder Les Saisies's omi ergutamas

President ja lipukandja — Arnold Green ja 1964. aasta olümpiavõitja Ants Antson

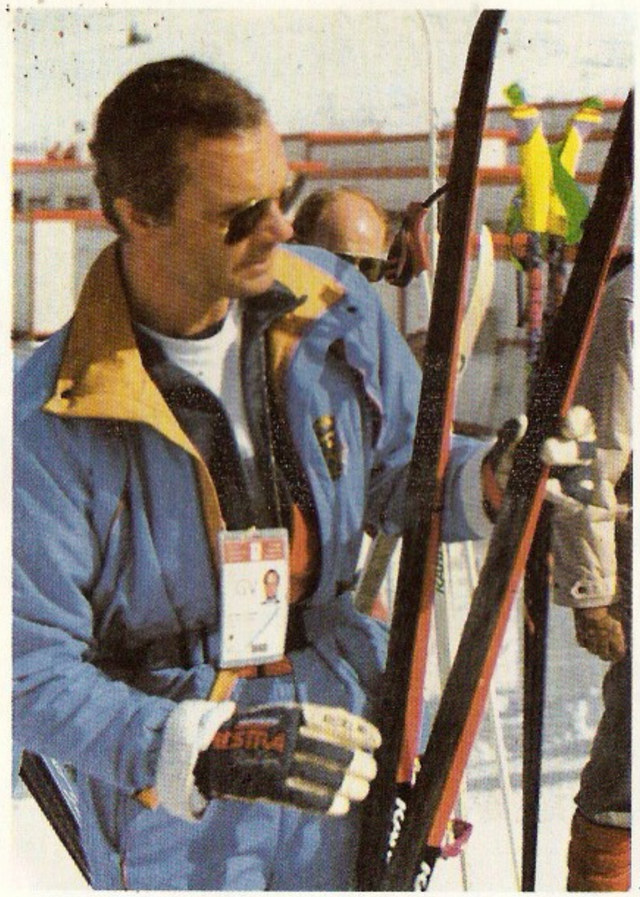

Spordilembene kuningas Karl XVI Gustaf on mõtli kaasmaalased ei pakkunud kuningapaarile kuigi palj rõõmuhetki

Les Saisies. Selliseid õdusa suusahotelle ja pansionaa on Albertville'i ümbruses sadu

Päikesenautlejad Les Saisies's keskuses

Les Saisies' populaarsema „huviväärsusi" on venda Piccard'ide sporditarve pood

Eesti olümpiadelegatsiooni juhil Tiit Nuudil on öelda suusarahvale midagi meeldivat Suuskade timmimisega on ametis Elmo Kassin. Mängu jälgib Taivo Kuus

Eestlased Courchevelis. Vasakult Urmas Vahe, Hain Kinks, Gunnar Paal ja Raivo Epner

Meeslaskesuusatajate treenerid Heino Mäesalu ja Kalev Pukk. Küllap lootsid nad poistelt enamat

Les Saisjes. Vaade suusastaadioni tribüünidele

Intervjuu. Küsib raadiomees Tiit Karuks, vastab naissuusatajate peatreener Mati Alaver

XVI talimängude medal — prantslaslikult maitsekas, habras ja õrn

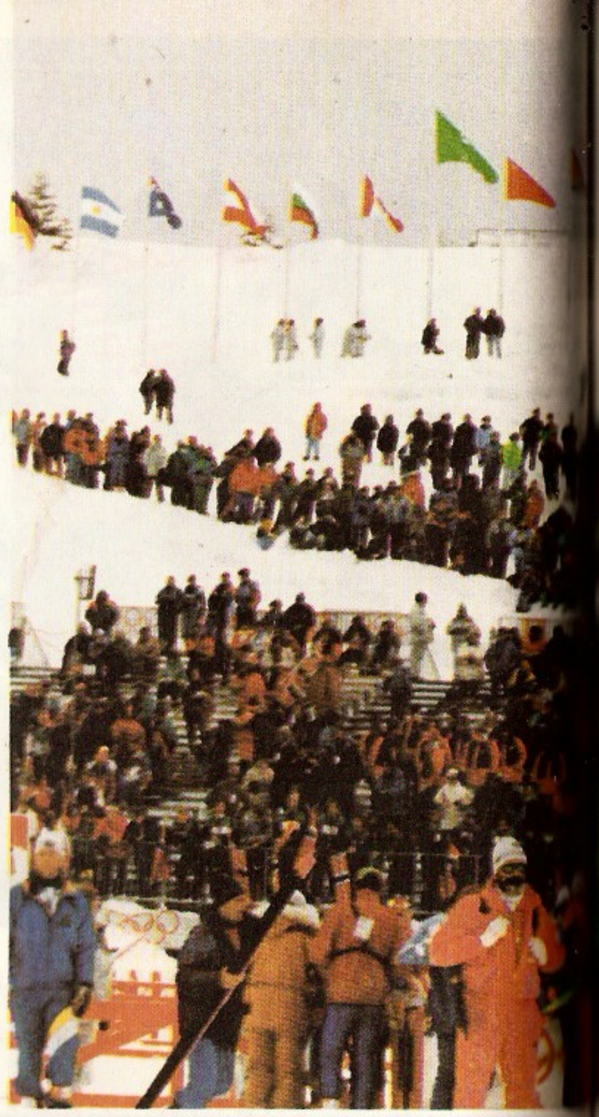

Kangelanna naeratab. Marjut Lukkarinen oli Les Saisies's publiku ja suusapressi lemmikuid
Kolmekordne olümpiavõitja Ljubov Jegorova kaaslaste kätel
Mõtlik Jelena Välbe. Les Saisies's nähti tema silmis ka pisaraid...
Eesti naissuusatamist esindas XVI talimängudel Piret Niglas

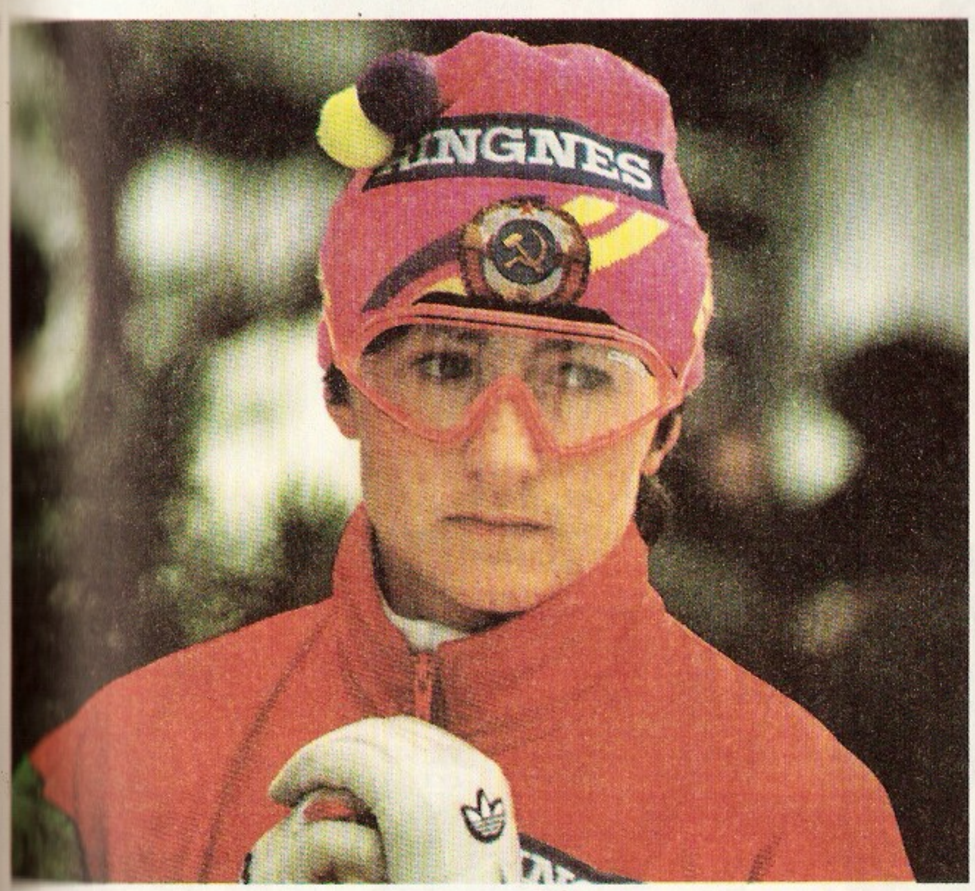

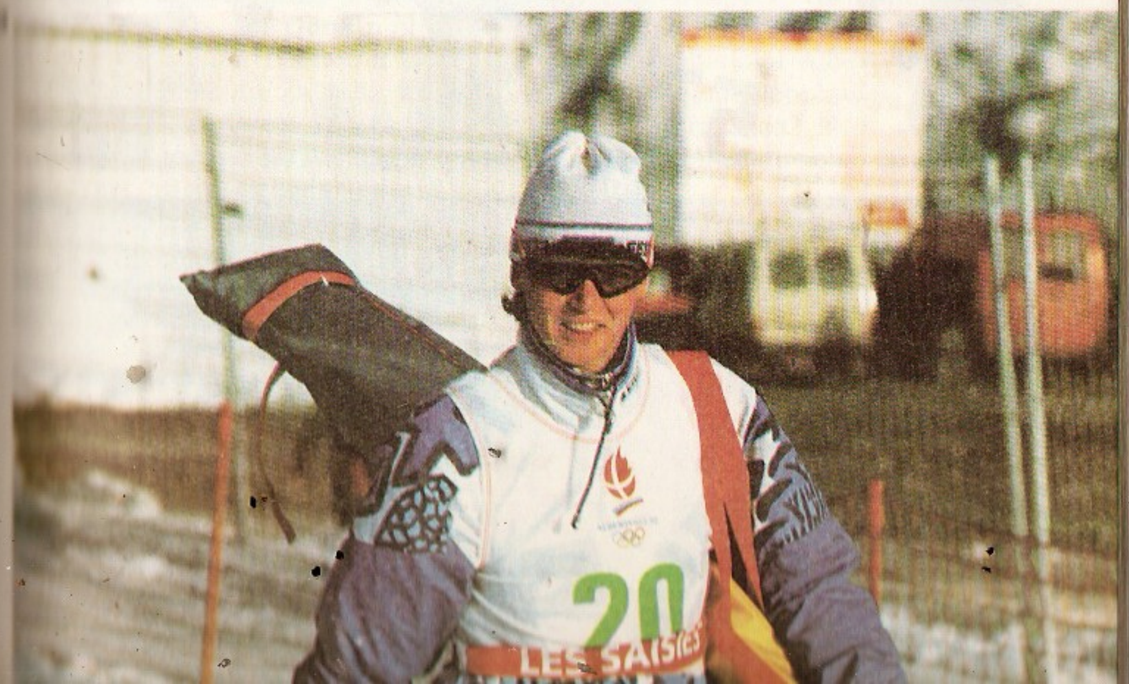

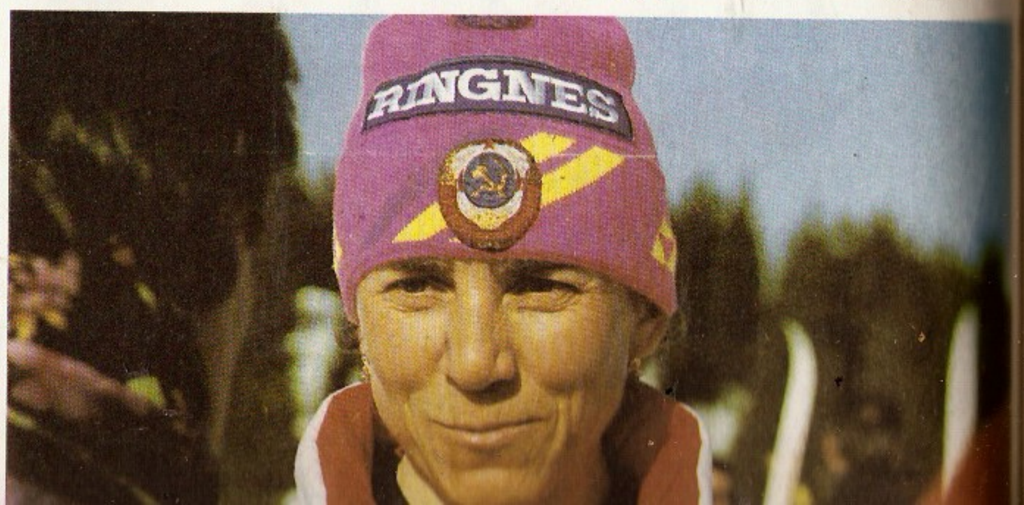

1. Johann Olav Koss, Norra — 1.54,81; 2. Ådne Söndrål, Norra — 1.54,85; 3. Leo Visser, Holland — 1.54,90; 4. Rintje Ritsma, Holland — 1.55,70; 5. Bart Veldkamp, Holland — 1.56,33; 6. Olaf Zinke, Saksa — 1.56,74; 7. Falco Zandstra, Holland — 1.56,96; 8. Geir Karlstad, Norra — 1.56,98.

10000 meetrit sõideti viimase alana. Norralaste neelud alavõidu järele siingi näisid põhjendatuna, niihästi Koss kui Karlstad võinuksid sõita end kahekordseks olümpiavõitjaks. Nii näiski minevat, kui Karlstad sõitis välja 14.18,13 ja Koss koguni 14.15,58. Kuid taas etendus pisuke õigluseakt: ühe suure spordimaa pungas puudus nende mängude kuld ja jäänud oli viimane võimalus, Bard Veldkamp läks rajale pärast kõiki konkurente, pingutas üle sõita kõigi eelnevate graafikud, lõpetas 14.12,12-ga — ja tõi selle kulla.

Üle teiste kangelast meeste hulgast need mängud seega ei andnud. Johann Olav Koss võitis kulla ja hõbeda, Geir Karlstad kulla ja pronksi, Leo Visser kaks pronksi. Või oli Koss siiski suurem, kui kogutud metall näitas?

Kalliskraam kaheks

Naiste programm kujunes veidi üksluiseks. Ameeriklanna Bonnie Blair korjas kulla lühematel ja sakslanna Gunda Niemann pikematel distantsidel ja 1500 m varastas vahelt Jacqueline Börner, temagi Saksast.

Gunda Niemann, Calgarys veel Kleemannina mitte paremal kohal kui seitsmes, oli küll kohe järgmisel aastal tõusnud valitsejannaks. Ta oli võitnud EM-võistluste mitmevõistlusekullad 1989—1992 ja MM-kullad kahel korral. Nüüd 25-aastasena võitis ta järgnevaid 3000 meetris 3 sekundiga (4.19,90), 5000 meetris 6 sekundiga (7.31,57) ja kaotas kolmanda kulla Börnerile kõigest viie sajandikuga. Kolmel pikemal võistlusmaal jätsid sakslannad muile 9 medalist ainult kaks pronksi. Calgary kolmekordne võitja hollandlanna Yvonne van Gennip oli seekord väärt vaid üht kuuendat kohta.

Nii oli Gunda Niemann kahe kulla ja ühe hõbedaga Albertville'is parim kiiruisutaja ja selle kuiva tõdemusega peame leppimagi. Sest mida oleks endistest Ida-Saksa sportlastest veel rääkida? Mida oleks rääkida spordisõduritest? Ei midagi, sõdurielu on sõdurielu. Niisiis, andkem au ja astugem edasi.

Bonnie Blair tegi 19-aastasena kaasa juba Sarajevo mängudel, kus jäi 500 meetris kaheksandaks. Neli aastat hiljem Calgarys oli ta juba esimene hirmuäratava maailmarekordiga 39,10. Lisaks tuli pronks 1000 meetris ja neljas koht 1500-s.

Sprinterite MM-võistlustel võttis Bonnie kulla 1989, hõbeda 1987 ja 1990 ning pronksi 1986 ja 1988. Vähesed siiski teavad, et oma sportlasekarjääri alustas neiu *short track*'i sõitjana, jõudes seal MM-kullani 1986, enne seda taskus pronks aastast 1983 ja hõbe aastast 1985.

Kui Bonnie isa 1991. aastal suri ja ta ise vigastusi põdes, üritas ta pikale jäälviibimisele punkti panna. Kuid sugulased ja tuttavad käisid peale, et ta veel aastakese kannataks, sest 27 eluaastat pole teab mis ja narr oleks enne olümpia-aastat käega lüüa. Mingu ja üritagu, kogu Champaigne'i linnake asub ta seljataha!

Bonnie läks, sõitis Albertville'i vesisel rajal 500 meetris välja keskpärase 40,33, kuid seegi tähendas 0,18-sekundilist võitu hiinlanna Ye Qiaobo ees. Meile ülihästi tuttav Christa Luding (Rothenburger) jätkas oma laskumist mööda olümpiaaujärge pronksiga.

1000 meetrile läks Blair juba pingest vabanenuna, ületas sealgi selgelt muid, kuid üks oli seda tihedamalt kannul ja vaid kaks sajandikku jäi Ye Qiaobol ja suurel hiina rahval puudu oma esimesest taliolümpiakullast. Blairi võiduaeg — 1.21,90.

Blairi kahe kulla üle võisid nüüd rõõmustada nii kodulinlased kui kogu Ameerika (seal mõistagi need, kes kiiruisutamisest üldse kuulnud). Veidi teine lugu oli hiinlannaga, kes ju oma maale esimesed medalid välja võitles. Tema rääkis oma loo pressikonverentsil, silmad vees.

1988. aasta veebruaris, vahetult enne MM-võistlusi Millwaukees, osutus dopinguproov positiivseks kahel hiinlannal ja üks neist oli Ye Qiaobo. Järgnes võistluskeeld ja ristinaelutamine koduses ajakirjanduses, kus seda kurba kohust pidi täitma ka kohaliku lehe peatoimetajast isa. Treenerist ja arstist mürgijagajatest mõistagi mitte sõnagi, kogu häbi tuli kanda üksi.

Albertville'i eel oli ta treeninud kolm korda päevas ja tulnud mängudele sooviga tõestada kaht: esiteks näidata sõpradele, et medalit on võimalik võita ka keelatud aineteta, ja teiseks — vabaneda maailma silmis kurjategija sildist, mille talle kleepis külge armas kodumaa.

Heas inglise keeles rääkinud Qiaobo jutt viis šoki äärele võistkonna ametimehed ja krooni pani pähe neiu avaldus, et ta sooviks maha jätta Hiina ja asuda elama Ameerika Ühendriikidesse.

Andkem siis julgele neiulegi au, sest kõiki asjaolusid arvesse võttes oma temagi olümpiaesinemine *summa summarum* imetlusväärne.

Short track

Seda ala pole iga eestlase silm näinud mitte teleekraaniltki. *Short track* (lühirajauisutamine) on selle võõra, näidisalana juba Calgary mängudele lubatud uustulnuka nimi, kellele nüüd siis ka olümpiamedalid kaela riputati.

Lühirada on ameerikaliku, vaatemängulise spordisuundumuse esindaja. Hokiväljakule mõõdetakse 111 m pikkune ring, kus distantsist olenevalt 4—8 võistlejat korraga stardist minema lastakse, misjärel nad omavahel tõugeldes ja kukkudes — lausa jalatahapanekut ja vastaste maharebimist siiski keelatakse — üritavad tulistvalu finišisse jõuda. Lühikese raja järsud kurvid nõuavad žilett-teravaid uisutaldu, aga ka erilist sõidutehnikat — ja — taktikat, võistlusmäärused — kiivrit ja põlvekaitseid. Aga nagu öeldud, muus osas ei ole meiekandimehest ei hindajat ega arvustajat.

Albertville'i jäähallis olid võistlusmaadeks naistel 500 m ja 3000 m teatesõit, meestel 1000 m ja 5000 m teatesõit. Nagu arvata oligi, jäi eurooplastele paljalt pealtvaatajaroll, medalid viidi Põhja-Ameerikasse ja Aasiasse, nende seas üks pronks SRÜ-sse, sümboolsesse riiki.

Meeste võitja lõunakorealane Kim Ki-Hoon oli olnud kiireim juba Calgarys, kuid naiste tublim, 30-aastane Cathy Turner USA-st, olnud kuuldavasti pisuke üllatus. Naiste teatesõidu võitis Kanada, meeste oma Lõuna-Korea.

Ja mis seal muud ongi rääkida alast, millel pole eesti keeles veel õiget nimegi.

ILUUISUTAMINE

Urmas Vahe

Uisubuum Prantsusmaal

Tunnistan: enne olümpialesõitu ei teadnud ma iluuisutamisest suurt rohkemat kui keskmine eestlane. Ainsad koolitunnid olin saanud selle ala Eesti tasandil tegijalt, kes kodus teleri ees õhkas vaheldumisi „vapustavaid lutze" ja „jumalikke axeleid". Teada saanud, et selline oskuskeel varjab vaid seda, milliselt uisukandilt sportlane õhku hüppab, kadus huvi iluuisutamise tehnilise köögipoole vastu täielikult. Uisutamine taandus, jäi vaid ilu, mida ekraaniltki võis nautida täiel rinnal, saatjaks Kesktelevisiooni *discjockey* Sarkisjantsi lakkamatu jutuvada nõukogude koolkonna võidukäigust.

Mäletan sedagi, et enne kui olümpia- või mistahes muud tiitlivõistlused teleriekraanile jõudsid, olid võitjad juba ette teada. Kohtunikud ise istunuks nagu hoopis teises maailmas, numbrid tõusid vaid nimede, mitte konkreetse esituse eest. Suuredki võisid teha vigu, aga need andestati, sest olid tehtud SUURTE poolt. Väikeste vendade vigu ei andestatud, neile anti järjekordne aasta kosumisaega.

Ei kasvatanud iluuisutamishuvi ka veedetud päev maailma suurimas meistritevabrikus, Moskva „Dünamo" jääpalees. Istusin tookord üsna üksi tribüünil ja jälgisin „vabrikant" Jelena Tšaikovskajat. Kuulus karvamüts silmil, kamandas ta hoolealuseid tüdimuseni, lõpmatuseni kordama neidsamu „axeleid" ja „liibeluusid". Kuni kadus kogu ilu. Hääl piitsaplaksuna käskiv, silmes pilk, mille surve vajutas maailmakuulsused madalamaks kui muru, vormis ta liigutus liigutuse haaval mõistet NÕUKOGUDE KOOLKOND. Kõik näis nii kauge „peenest ükskõiksemõistmisest", „harmooniast" ja muust, mida oleme harjunud kuulma ja muidugi ka nägema esietendustel. Ei olnud partnerite üksühesse kiindunud pilke, ei prožektorite valgust, ei kostüümide sära... Pika tööpäeva lõpul, lehemehele lubatud paari tunni jooksul, kinnitas soliidne daam, et miski pole veel küps, et kunst pole veel sündinud, et siin on ilmaletuleku vaevad pikemad kui looduses tavaks.

Nõnda olin näinud oma ihusilmaga higist tööd ning telesilma läbi säravat etendust — ega osanud neid kaht kuidagiviisi ühendada.

*

Olümpiale läheb igaüks jälgima oma. Minu naabreid, suusahulle soomlasi, ei sundinud isegi teab kust saadud paar priipääset laskuma suusakülast Le Saisies'st alla olümpiapealinna Albertville'i, et kaasa elada kasvõi omade jäätantsijate Susanna Rahkamo — Petri Kokkko esinemistele. Samas leidunuks Albertville'i vastvalminud kuuetuhandelise jäähalli ukse taga küllalt neid, kes loovutanuks piletite eest pool kuningriiki ja hobuse pealekauba. Prantsusmaad oli iluuisutamisega ette köetud pikka aega, õde-venda Duchesnay'd ja tõmmunahkne Surya Bonaly vilksatasid trükiste kaantel võrdselt Mitterrand'iga. See oli olnud tõeline vapustus, kui Isabelle ja Paul ei jõudnudki EM-võistlustele, et seal poolehoidjatele oma olümpiavalmidust tõestada.

Optimistidest ennustajad pakkusid võõrustajatele kahte medalit. Pessimistid arvasid, et ei sealt tule ühtki. Mõlematel võis olla õigus. Moraalseks toeks olid Alain Calmat' ja Patrick Pera' võidud — kuid kui kauged võidud! Teisalt olid Duchesnay'd siiski maailmameistrid ja 18-aastane Surya värske Euroopa meister. Kas sellest aitab USA ja Jaapani tuusadę vastu?

Prantsusmaa unustas mäesuusatamise ja läks endast välja juba siis, kui Duchesnay'd alustasid olümpiahallis esimest treeningut. Pea peale keerati kõik tavad. Kui tavaliselt ei istu treeningutel saalis kedagi peale kohtunike ja lehemeeste, siis nüüd tõuklesid massid istekohtade pärast! Isabelle sirutas kätt — rahvas möirgas. Paul sirutas jalga — rahvas läks marru. Õde-venda ütlesid hiljem, et tunne oli meeletum kui võistlustel. Ning, nagu kirjutasid järgmise päeva lehed, nad olid saavutanud peakonkurentide Marina Klimova — Sergei Ponomarenko ees juba treeningul 6,0-edu. Koos Duchesnay'de jäält lahkumisega kadus ka prantslaste huvi, ehkki järgmised harjutajad olid sama treeneri Martin Skotnicky soomlastest hoolealused Rahkamo—Kokko. Saali jäid vaid kohtunikud ja paar tülpinud näoga ajakirjanikku.

Vaidlus kohustusliku kava üle on arvatavasti niisama vana kui iluuisutamine ise. Arvatakse, et võistelda vaid kaheksa kohtuniku tarbeks on lubamatu luksus, et pealtvaatajat ei hakka „sundmenüü" kunagi huvitama. Albertville'is olid asjalood mõnevõrra teised, põhjuseks ikka Duchesnay'de oodatav olümpiatriumf. Kohustusliku kava lõppedes heideti neile jääle järele vähemalt vankrivahe täis lilli. See oli enneolematu.

Paraku polnud midagi enneolematut kohtunike hinnetes. Klimova—Ponomarenko olid kohtunikest eelistatud ja pealtvaatajatel jäi üle vaid raevutseda. Venelased said 5,9, nende omad 5,7—5,8. Vähe sellest, prantslastest oli ees ka sõbralike riikide ühenduse duett Maia Ussova — Aleksandr Žulin. Ena asja, ütlesid optimistid, nõndasamuti oli olnud ka maailmameistrivõistlustel, kus lõpuks tuli kuld. Miks ei või nüüd minna samuti? Teadjamad lisasid: kohustuslike tantsude osa on medalites vaid 20 protsenti. Ka oli autoriteetide autoriteet Christopher Dean, juba aastapäevad Isabelle'i abikaasa, öelnud selgelt, et ainus šanss venelasi lüüa saabub Albertville'is.

Selle suure ennustuse märgi all hingas jäätantsu viimasel päeval kogu Gallia. Baarides ja veinilokaalides vaikis tavaline sumin, pressikeskustes keerati kanalinupp muu seltskonna protestidest välja tegemata iluuisutamislainele. Suure pidupäeva ootel lõpetasid näitsikud muude alade protokollide jagamise, noormehed otsisid välja šampusepokaalid.

Pean tunnistama, et istusin sel õhtul ka ise pressikeskuses, vähemalt 30 kilomeetri kaugusel saalist, kus sündmuste sündmus aset leidis. Ei tea mina, mis jäähallis t e g e l i k u l t toimus. Ka on minu sulg nõrk kirjeldama seda, mis läbis Albertville'i hetkel, kui tabloole ilmusid Klimova—Ponomarenko hinded — see võis sama hästi olla piksekärgatus kui hauavaikus. Selge oli üks: märk õe-venna laupadel e i o l n u d võidumärk. Pressikeskuses alustas keegi sakslasest naljahammas „Marseljeesi". Minooris.

Spetsialistide sõnutsi oli venelaste võit teenitud. Duchesnay'de supervabakava oli osutunud seebimulliks. Hõbe oli väga nadi lohutus, Ussovat—Žulinit edestati õige napilt.

N a i s t e ü k s i k s õ i d u s saatis Eesti jääle oma ainsa iluuisutaja, treener Tiiu Valgemäe õpilase Olga Vassiljeva.

Meie olümpiadelegatsiooni hüvastijätuõhtul istusid nad kõrvuti. Üks, lapseohtu, ei saanud sõna suust. Teine, kogenum, rääkis kahe eest. Meelde on jäänud Olga silmad, imestusest suured, otsekui küsivad: kuhu ma olen sattunud? mis tähtsad mehed mu ümber suuri sõnu räägivad? Vastutusest, rahvustundest. Kas ei löönud 14-aastase tüdruku pea kohal kokku nii varasemad kulissidetagused mängud kui Prantsusmaal toimunu? „Sa ei teinud Eesti spordile häbi," ütles üks asjameestest. Kas selle lause tõestamiseks sõidetigi olümpiale?

Eesti esimene olümpiailuuisutaja lõpetas 21. kohaga. Jätkem see meelde. Ning hinnaku järgmised põlved, kellel peaks häbi olema.

Suur mäng käis hoopis teisel tasandil. Suur mäng pidi selgitama, kas suudab Euroopa ainus pretendent Surya Bonaly midagi vastu panna USA, Kanada, Jaapani (ja juba ka Hiina) konveieritelt tulevatele meistritele. Mängus polnud mitte ainult Prantsusmaa, mängus oli kogu Vana Maailma prestiiž. Oli tõenäoline, et õnnestumise korral võivad ameeriklannad hõivata kogu pjedestaali, nagu Kristi Yamaguchi, Nancy Kerrigan ja Tonya Harding olidki viimasel MM-il teinud. Ameeriklaste trio ja Bonaly vahel pidi aga ilmselt koha leidma ka Jaapani „hüppemasin" Midori Ito, favoriit juba Calgary-päevilt. Enam ei olnud midagi kuulda saksa uisukoolist. *Grand Old Lady* kasvandikud annavad pigem jutuainet skandaalimaiastele lehemeestele. (Witt!)

Valikkava järel tõusid ameeriklannade aktsiad väga kõrgele. Ito oli alustanud kava... kukkumisega kolmekordsel *axelil*. „Teadsin, et see hüpe on raske, aga olin endale sõna andnud, et sooritan selle just olümpial," sõnas pettunud Ito. Jaapanlannana teadis ta, millist vastutust kannab. Lühikava ebaõnnestumise järel palus ta avalikult andestust kogu jaapani rahvalt.

Võistlust alustanud 29 neiust lubati vabakavale 24, Olga Vassiljeva nende seas.

Pärast võistlust nimetati kahekümneaastast Kristi Yamaguchit — Californiast pärit jaapanlannat, kes ei oska sõnagi jaapani keelt — ferasnärvidega udusuleks.

Need olid Sandra Bezići sõnad, kes ta oli loonud kullaneiule koreograafia. Vabakavale liidrina läinud hoolealune olnud sellises

närvipinges, et nakatanud rambipalavikku kõiki, kes talle meetri kaugusele sattunud. Neljaminutise programmi keskel tuligi tõrge: kolmekordne hüpe lõppes komistusega ja kohe taandus kolmekordne *salchow* kahekordseks...

Tegelikult ei tähendanud see palju, sest olümpiajää oli kõigi naiste vastu armutu. Võhikule tundus koguni, et prantslased on jääteoga kapitaalselt alt läinud, nii ebaharilikult palju oli kukkumisi.

„Kristi võit tähendas mulle eeskätt kinnitust, et iluuisutamisest pole elegants ja kunst veel lõplikult kadunud. Vahepeal pelgasin seda juba tõelise hirmuga," ütles olümpiavõitja treener.

„Ma ei suuda ikka veel harjuda mõttega, et olümpiakuld on minu," ütles võitja. „Olen seda muidugi oodanud, aga... kõik on läinud kuidagi uskumatult kiiresti."

Tõepoolest, üksiksõiduga on Yamaguchi tegelnud kõigest kaks aastat. Varem uisutas ta paaris Rudy Galindoniga, tulles kahel korral Ühendriikide meistriks. Soolokarjäär muutis elu sedavõrd, et tuli kolida Edmontoni. Edu oli kiire: USA meistritiitel, MM-kuld, nüüd olümpiakuld. Täiuslik tee.

Ameeriklannadel oli hüva päev: Nancy Kerrigan sai pronksi, Tonya Harding neljanda koha. Kogu Jaapani ees süüdi olevale Midori Itole jäi hõbe.

Ja mis sai Surya Bonalyst? Lausa meheliku lihastikuga neiu oli olümpia eel asetanud kõik kaardile, mille oli talle pihku pistnud aastatepikkune tegelemine akrobaatikaga. Kogu esinemine oli rajatud hüpetekaskaadile, vabakavas üritas ta koguni neljakordset, mis seni kättesaamatu naistele. Ei õnnestunud see temalgi, hüpe lõppes kolmel ja poolel ringil nagu MM-ilgi. Kolmekordseid hüppeid oli viis ja vigu oli neiski. Bonaly: „Enne vabakava tülitsesime treeneriga päris korralikult, kas jätta neljakordne sisse või mitte. Treener nõudis kategooriliselt selle ärajätmist. Mõtlesin, et teen kordki oma tahtmise järgi, vähemalt üritan." Paraku — üle oma varju hüpata ei õnnestunud.

*

M e e s t e ü k s i k s õ i d u s lõi vastu ootusi särama ukrainlase Viktor Petrenko täht. Öeldi: tema pani publiku ühes rütmis hingama, temas on karismat, mis sünniga kaasa antud. Ühed: kui Viktor jääle tuleb, vangitseb ta publiku. Teised: kui Viktor rahva sekka läheb, tundub ta väikese argliku poisina.

Petrenko kohustuslik kava oli ekstraklassist. Vähemalt kohtunike meelest, kes andsid esikohahinded. Aga mitte ta enda meelest, kes ta tundnud end olümpial „palju nõrgemana kui viimasel MM-il". Siiski ei olnud ameeriklasest konkurendil Kurt Browningul mingeid šansse, ehkki just teda tunti kui vabakavaspetsi. Ootamatult oli Petrenko vastaseks tõusnud hoopis Paul Wylie, 1981. aasta noorte maailmameister. Vahepeal polnud ameeriklasest midagi kuulda olnud, MM-võistlustel oli ta laeks jäänud 9. koht ja viimati polnud ta pääsenud isegi koondisse.

Petrenko võidujanu osutus suuremaks. Mees, kes ei tahtnud rääkida poliitikast, lasi nüüd ukrainlasena ja SRÜ koondislasena masti tõsta olümpialipu.

Et olümpial juhtub igasugust, näitas üksiksõidule järgnenud pressikonverents. Püsti tõusis keegi lehemees Poolast ja küsis süütul ilmel, kas medalivõitjate arvates pole tegemist — siinkohal ta punastas ja kohmetus — pisut h o m o s e k s u a a l s e spordialaga. Saal jäi hiirvaikseks, medalimehed tummaks. Pärast seda, kui Petrenko oli lasknud küsimuse veel kord tõlkida, puhkes ta ohjeldamatult naerma. „Hea küsimus," kiitis ta. „Ehkki mulle meeldib ballett, ei tähenda see, et oleksin homoseksualist. Kuidas ma ütleksingi... olen enda arvates täiesti normaalne inimene." Wylie tuli appi: „Läksin kõigepealt hotelli, avasin šampusepudeli ja helistasin pruudile." Petrenko lisas: „Pärast jutuajamist treeneriga helistasin minagi pruudile." Pronksimees Petr Barna Tšehhoslovakkiast, kes seni vaikinud, ütles sekka: „Ma ei oska lisada muud, kui et sügisel peaks ilmavalgust nägema meie pere esimene pisi-Barna."

Poolakast toimetaja näis rahule jäävat.

*

P a a r i s s õ i t põeb juba pikemat aega verevaesust. Värskendavat süsti ei andnud ka olümpia. Ega seda loodetudki. Ikka nutetakse taga Beloussova—Protopopovi või Rodnina—Zaitsevi valitsusaegu, ükski hiljem trooni hõivanud paar pole olnud nende kuulsuste vääriline. Ainult üks on igavene — vaidlus, kas paarissõit peaks minema sportliku komplitseerituse või kunstilise väljendusrikkuse teed.

Olümpia ei andnud siingi vastust. Venelased Natalja Miškutjonok ja Artur Dmitrijev tulid ja võitsid, nagu plaan ette nägigi. Hõbeda sai teine SRÜ paar Jelena Betške — Deniss Petrov, pronksi Kanada paar Isabelle Brasseur — Lloyd Eisler. Kas võib aga keegi neist loota, et lõpetab karjääri kuulsas *Holiday on Ice*'is — ei julge arvata.

BOBISÕIT JA KELGUTAMINE

Urmas Vahe

---

70 miljonit DEM-i Kaval-Antsu kübarasse

Arvatavasti on bobi- ja kelgusõidu sünnist peale kõik olümpiajärgsed arutlused lõppenud küsimusega: kas on neid olümpiale üldse tarvis? Tõepoolest, mängude büdžetimammutist kulutab liuradade ehitamine kaugelt rohkem kui saba ja sarvede jao, ning olgu peale, et bobi-

medaleid on jagatud esimestest mängudest alates, ei ole ühelgi teisel olümpiaalal nii vähe harrastajaid.

Ei olnud lood teisiti ka Albertville'is, õigemini küll olümpiapealinnast 80 km kaugusel asuvas La Plagne'is. Vaevalt oleks see Jumalast unustatud alpikülake eales maailmakaardile pääsenud, kui siia poleks ehitatud poolteise kilomeetrist jäärenni, mis juba sünnihetkest peale kriitikakahurite otsetuld pidi taluma. Kui esimesi rahanumbreid kalkuleeriti, saadi arvatavaks maksumuseks paarkümmend miljonit saksa marka. Kes oskas aga siis karta, millise Kaval-Antsu kübaraga tegemist tuleb! Raha muudkui kulus ja kulus ning esimese proovisõidu päevaks oli seda jäässe maetud juba 70 miljonit. Vähe sellest, asjatundjate meelest maetud asjatult — 145 cm laiune renn ei õigustanud hoopiski ootusi. Rada arvati liiga kitsaks, mistõttu juba esimeses „juuksenõelas" oli kiirus nii suur, et sportlase kaal kasvas viiekordseks. Harjumuspärane kurvitehnika — sõita võimalikult ülevalt — võis siin põhjustada väljasõidu, mis pole mõistagi naljaasi. Ei olnud targem teinegi „nõel". Mis imet siis, et võistluste hakul hakkas rajalt saabuma kurvavõitu rindeteateid, mida kroonis mehhiklaste kapteni luumurdudega haiglassesõit...

Olgu osavõtu arvukusega ja radade raskusega kuidas on, kuid uustulnukatest naljameestele tahab Rahvusvaheline Bobiliit küll tõkkepuu alla lasta. Enne Lillehammeri olümpiat peetakse valikvõistlused, kus terad sõkaldest eraldatakse. Olümpiale pääsevad vaid need, kes aasta enne mänge võistelnud vähemalt viiel MK-etapil kolmel eri rajal. Niisuguse tõkkepuu taha võivad hõlpsasti jäädа selliste „talispordimaade" nagu Puertoriiko, Taivani ja Jamaika olümpialipud.

Bobisõitjaks peab olema sündinud

Kui 1952. aasta Oslo mängudel olid sakslased Anderl Ostler ja Lorenz Nieberl puhta töö teinud, märgati üht bobisõidu edu panii. Sakslased kaalusid kahe peale ligi veerand tonni ning võitsid kaks kulda. Ent juba järgmisel aastal võeti vastu seadus, mis takistab sellegi ala muutumist erandlike ihumõõtmetega inimeste mängumaaks: kahe mehe ja kelgu kogukaal ei tohtinud ületada 390 kilo, neljabobi puhul aga 630 kilo. Sestpeale ongi bobisõit „normaalsete" inimeste ala, kuigi ei või väita, et raskemast kehakaalust abi ei ole. Kergemad üritajad võivad nimetatud kaalu piires kelgule lisaballasti võtta, mis peab küll olema jäigalt kinnitatud. Nii et liivakott päris mehe eest väljas ei ole, ja eks mehel ja mehel ole vahe.

1992. aasta mängude kaks suurt nime pidid olema 30-aastane šveitslane Gustav Weder ja neli aastat vanem Saksa talispordiparadiisist Oberhofist pärit Wolfgang Hoppe. Viimane on juba bobiradade elav legend, paariline eelmise põlvkonna liidrile itaallasele Eugenio Montile.

Hoppe tõusis komeedina 1984. aastal Sarajevos, kus võitis kaks kulda. Hiljem on lisandunud 24 suurvõistluste võitu, sealhulgas kaks olümpiahõbedat Calgaryst ja tervelt kuus MM-kulda. Ent ometi peetakse saksa vanameistrit juba hääbuvaks täheks, kes kahvatumas Wederi talendi säras. Šveitslane on kahe 1990. aasta MM-tiitli kõrval teeninud ka selle aastakümne parima piloodi nimetuse, asjatundjate seas.

Olümpiaks valmis Wederil salarelv, mida hoiti varjus kuni otsustavate startideni. Tõeline imekelk, nagu tõotas salasosin. Olümpiaaastal käis Weder läbi kõik maailma bobirajad — et kogeda ja olla informeeritud.

Hoppe seevastu sõitis Albertville'i oma vana, läbiproovitud „relvaga", mille juures oli tunda kuulsa Müncheni kontserni BMW kätt. See oli tema kaitse üllatuste vastu. Ainus, mis näis Hoppe plaanidesse mõra löövat, oli rajalt väljasõit kaks nädalat enne olümpiat ja saadud kerge vigastus. Ometi tõrjus ta kõikide kahetsejate-uudishimulike küsimused väitega, et ka „magav koer suudab vägagi valusalt hammustada". Hoppe suurim üllatus ilmnes siiski alles olümpial: ta ei lükanudki oma kahebobi Wederi vastu starti, vaid keskendus üksnes neljasele!

Mäletatavasti asus Calgary-päevil saatust roolima hoopis ilmataat, läkitades bobirajale vaheldumisi sula ja liivatormi. Midagi sarnast kordus La Plagne'is. Sulailm rada küll ei kahjustanud — jäärenn kannatanuks välja ka 20 soojakraadi —, kuid sekkusid vihm ja tuul.

Esimese sõidu võitsid „mehed metsast", inglased Mark Tout — Lenox Paul. Üllatus-üllatus: Weder—Acklin alles üheksandad ja peakonkurentidest sakslased Rudolf Lochner — Markus Zimmermann üheteistkümnendad. Et teinegi sõit läks samas vaimus, jagati avapäeva lõpetuseks õige veidraid protokolliandmeid: ees inglased, nende järel austerlased ja itaallased. Kuid teise päeva sõidud tõid korra majja. Wederi meeskond võitis need mõlemad, imekelgu „jalad" olid lõpuks soojaks joostud. Sakslased jagasid omavahel kahvatumad medalid. Lochner—Zimmermann teised, Langen—Eger kolmandad.

Oodatud titaanide heitlus peeti niisiis n e l j a b o b i d e l. Kahte suurt seiras kõrvalt austerlase Ingo Appelti kvartett, kes võitiski avasõidu, jättes Wederi teiseks ja Hoppe kolmandaks. Teise sõidu võidu korjas Hoppe, siirdudes juuksekarva võrra (0,07 sek.) Appeltist mööda. Musta lamba roll langes Wederile, kelle teine start kukutas ta koguni neljandaks, kusjuures vahe eesolijatega rebenes ahastamapanevalt suureks. Ei toonud muutust kolmaski kihutamine. Kõik jäi viimase sõidu otsustada. Oli, nagu alanuks ja ka lõppenuks kogu olümpia selle üheainsa sõiduga.

Ka bobisõidus kasutatakse omalaadset Gunderseni meetodit, s. t. viimases sõidus alustavad nõrgemad ja lõpetavad liidrid. Suurtest alustas esimesena laskumist Weder. Koguaeg 3.54,13 oli küll esialgu parim, kuid kolm meeskonda ootas veel tornis. Järgmistena mängisid oma šansid maha kanadalased. Siis saabus Hoppe kord. Jah, 3.53,92 tähendas küll medalit — aga kas just kulda? Viimasena tuiskas allamäge Appelti nelik. Kui lõpuks elektrooniline ajamõõtja seisma nõksatas, luges ta ühtlasi koguajaks 3.53,90 — kahe sajandiku toel olümpiakuld! Kuus kilomeetrit peadpööritavat laskumist — kaks sajandikku õhkõrna paremust. Tõepoolest, udusulg määrab nende kogukate meeste paremuse. Jumala eest, Saatus ise tõuseb koos võitjatega pjedestaalile.

Hoppe on niisiis korjanud medaleid kolmelt järjestikuselt olümpialt. (Monti jäi siiski püüdmata.) Wederi kuld ja pronks tõstsid Šveitsi edukaimaks maaks. Läbi aegade on võidetud 22 kulda.

Veidi lähinaabritest. Calgary liivaloteriil oli mõneti ootamatu

peavõidu saanud Janis Kipursi kahebobi. Sarajevost tõi pronksi Zintis Ekmanis. Mõlemad olid kohal Prantsusmaal, kuid koju viia polnud seekord midagi. Jupp juttu Ekmanisega olümpiakülas tõi ilmsiks tuttava tõe: Lätiski polnud rublal jaksu kelgule endist libisemist anda, jõulisemat raha aga nappis.

Kummaline küll, ehkki bobisõitjad peavad kohta päikese all omaks juba 1928. aastast saadik, jäi La Plagne'i sõitev buss mõne üksiku lehemehe pruukida. Kohalikus ajakirjanduseski piirduti bobisõnumites Monako meeskonnas startinud printsi eraeluga või siis keskenduti venelaste halenaljakale stardile neljabobidel, kus üks mees pidi äärepealt reisult maha jääma, sai küll patuga pooleks peale, kuid seljaga sõidu suunas. Teine selg ees finišeeruja mängudel!

...kelgusõitu võib ka õppida

„Kodukandi rahvas tundis teda kui parandamatut kortsuskulmu. Ta ei olnud kunagi rahul millegagi, aina nõudis midagi, raksatas rusikaga lauale. Juba tema ilme ei sallinud vastuvaidlemist. Kõik, mida ta tahtis, pidi saama punktipealt täidetud."

Nõnda alustas saksa spordileht portreed 25-aastasest veltveeblist Georg Hacklist. Ning jätkas:

„Olümpiahooajal õnnestus tal üle kavaldada isegi parimad sõbrad. Tal ei tundunud õnnestuvat miski, murekortsud ei kadunud ta laubalt. Maailma karikas — täielikult aia taha, välja arvatud etapp kodus Köningsseel. Konkurendid hõõrusid käsi. Igipõline vastane Markus Prock ei varjanud, et Hacklist pole asja. Georgi nägu püsis pilves — Oscarit väärt esitus!

Pärast iga starti tigetses Hackl mehaanikutega. Miski ei näinud kõlbavat. Uus kelk vahetati vana vastu, peagi heideti kolikambrisse seegi. Kõige krooniks oli see, kui Hackl soovis kahe sõidu vahel kelgu jalastikku vahetada. Kelgutamises pole see mõistagi niisama lihtne kui vormelisõidus...

Detsembrikuine avatreening olümpiatrassil kutsus Hacklis esile lausa raevupurske. Valesti ehitatud rajal olevat viga vea otsas, sportlane ei tohtivat seal lubada ainsatki vääratust. See oli liig isegi treeneritele, kellest üks hoiatanud: kes rada kiruma kipub, see sealt ka välja lendab. Kes teab, milline suhe on Hacklil üleloomulike jõududega, kuid järgmisel hommikul tõusis ta jalgsi stardipaika, suudles seal lund ja palus andestust. *Show* missugune, pealegi vastaste silme all! Ent Prock juubeldas edasi: Hackl on suuteline ainult seesugusteks etendusteks, mitte võistlusteks.

Olümpial pakkis Hackl lahti riistapuu, mida oli kogu talve peidus hoidnud. Nähtavale ilmus lilla lummutis — uue värvikatte saanud 1988. aasta kelk, kuid uued jalased all. Lagedale kraamiti ka üliõrn lakknahast sõiduriietus, mis sadu kordi tuulekanalis testitud, samuti korktallaga ja lakknahast jalavarjud. ...Näis, nagu oleks Maale ilmunud kosmilise sõiduriistaga ufonaut. Naeratus Procki näol tardus. Ta oli kaotaja.

Ent Hackl jäi Hackliks. Veel pärast kolmandat sõitu porises ta, et 125 kilomeetrit tunnis pole miski kiirus... Alles pärast viimast sõitu võis Calgary hõbemedalimees lubada endale rõõmsalt rusikaid viibutada. Töö oli tehtud, etendus lõppenud, peaosaline võis kummardamas käia."

Hackli olümpiavõit oli tõepoolest veenev. Ei olnud vastast ei kaasmaalasest tiitlikaitsjast Jens Müllerist ega värskest Euroopa meistrist Rene Friedlist. Hõbe ja pronks viidi hoopis Austriasse, millise riigi kelgumehed olid viimati pjedestaalile pääsenud 24 aastat tagasi — 2. Markus Prock, 3. Markus Schmidt.

N a i s t e k e l g u t a m i s e s on olümpiatel lahendada olnud üksainus küsimus: kas õnnestub kellelgi teisel end sakslannade kõrvale aujärjele pressida. Saksa DV-s oli kelgutamine lausa parteiline spordiala, kus uus vahetus alati õigeaegselt vana välja vahetamas. Kahel eelmisel olümpial poldud ainsatki medalit loovutatud ja miks pidanuks ühinenud Saksamaalgi sandimini minema. Sakslannade uus täht oli „ossi" Susi Erdmann, kes nüüd münchenlannana lubas rahul olla ükskõik millise medaliga.

Avapäeva järel juhtisid aga hoopis kolm austerlannat. Erdmann neljandana kaotas Doris Neunerile juba poole sekundiga. Teisel päeval oli Susi küll klass omaette, kuid pronksist enamat teenida ei õnnestunud. Oli ta sellega rahul?

Suurüllatuse sepistasid õekesed Neunerid, kellest hõbeda saanud vanem õde Angelika oli end tutvustanud olümpiatalve EM-pronksina, kuid 20-aastasest Dorisest ei teadnud laiem publik suurt midagi. Nüüd oli ta kullavõitja.

M e e s t e p a a r i s k e l k u jälgib spordisõber isesuguse pilguga ja isevärki tunnetega. Andkem tõele au: kaks astronaudikostüümis meest võtavad sõiduriistal üsnagi... khm, loomuvastase poosi. Aga sakslastel võib olla teistsugune vaade asjale, nende meelest võiks olümpial proovida ka naiste kahekelku. Ainsad kaalukad vastuväited on esitada meedikutel, kelle sõnutsi taga (all?) lebavale langeb koormus, mis naisterahva organismile liig. Kui miski muidugi on naisterahvale liig.

Juba kuus olümpiat järjest on meeste kahekelgu kuld viidud sakslaste maale, täpsemalt — Saksa DV-sse. Ei läinud nüüdki teisiti, maa jäi samaks, küll oli muutunud nimi. Juba kümneaastaselt ühele kelgule istunud (vaat, mis on totaalne ettevalmistus!) Calgary hõbedane paar Stefan Krausse — Jan Behrendt olid 14 aasta jooksul nõnda üheks saanud, et kuld ei võinud muile minna. Hõbeda said sakslased Yves Mankel — Thomas Rudolph, pronksi Euroopa meistrid Hansjörg Raffl — Norbert Huber Itaaliast. Ei midagi uut, täpselt samas järjestuses oli lõpetatud olümpiale eelnenud MM-võistlused.

Täiesti liimist lahti olid meie suure idanaabri kelgutajad, varem üht-teist võitnud tegijad. Ülevenemaalisest spordilehest võis lugeda teksti, milles sportlasi seekord ei süüdistatagi. Pigem haugutakse ikka poliitilisi mullistusi, mis sellelgi alal jalad alt tõmmanud. Asub ju endise Liidu ainus hea bobi-kelgurada Siguldas, mis nüüdsest välismaad tähendab. Sportlaste sinna läkitamiseks ei piisa enam spordikomitee esimehe käskkirjast, peaks välja laduma dollareid. Pealegi ei mahtunud senise esikelgu mehed Tebilov ja Vahtangišvili kuidagimoodi enam teineteise embusse — üks on rahvuselt osseet, teine gruusiin. Üks häda ja viletsus!

Tiit Karuks

Polkovnik Tihhonovi luigelaul?

Kummaline, aga ma olen tõmmanud alati võrdusmärgi vihatud nõukogude süsteemi ja (hoki) polkovnik Tihhonovi vahele. Tihhonovi juhitud N. Liidu koondis ja CSKA on olnud totalitaarsüsteemi mikromudelid. Selline lähtepunkt on toonud teadagi kaasa subjektiivsuse suhtumises ja hinnanguis. Süsteemi (ja Tihhonovi) elufilosoofia eitamine tähendas, et eitus kandus ka tema meeskondadele ja venelastest hokimängijaile, kes ju tegelikult milleski süüdi polnud. Vastupidi, vene hokimeeste seas leidus väga toredaid ja arukaid selle (Harlamov, Fetissov, Larionov jt.). Kui aga jääle uisutas CCCP või CSKA, ununes kõik: sa teadsid, et oled n e n d e meeskondade vastu. Mõistagi närivad sellised kompleksid vaid nõukogude süsteemi ajuloputuse läbiteinuid. Vaba maailma vabades inimestes tekitab taoline lähenemisviis ilmselt hämmeldust ja võõristust. Nemad lähtuvad puhtast kunstist.

Kui vene hokimehed demokratiseerimislaine harjal Tihhonovi (ja süsteemi) vastu mässu tõstsid, muutus mõnevõrra ka taust. Venelased hakkasid rääkima ja avanesid isiksustena. Nad ei tundnud enam hirmu. Nad sisenesid NHL-i ja teiste Lääne sarjade kaudu MAAILMA. Nad ei sõltunud Tihhonovi armust.

Niisiis muutus elu, muutusid inimesed. Ainult mitte Tihhonov...

Taust

Talimängude hokiturniir tillukeses talikuurordis Meribelis oli mõneski mõttes tavatu.

Jäähall paiknes 1435 m kõrgusel merepinnast. Välisilmelt päris põnev, sisekujunduselt ja ruumide paigutuselt laialivalguv.

Meile kujunesid Meribeli-külastused kenaks vahelduseks. Alustuseks poolteisetunnine bussislaalom Les Saisies'st Albertville'i kaudu peapressikeskusesse. Bussivahetus, seejärel mäkketõus. Kitsad mägiteed, sügavad kuristikud, osavad bussijuhid.

Drastiliselt muutus ka miljöö. Les Saisies' suusastaadionil ja pressikeskuses andsid tooni rahulikud ja väga töökad skandinaavlased. Domineerisid soome, rootsi ja norra keel. Tõsi, aeg-ajalt lõhestasid pressikeskuse ühtlast (töö)suminat paari itaallase vaimustus- või nördimuskiljatused, ent see oli vaid reeglit kinnitav erand.

Hokiajakirjanik on hoopis teisest puust: agressiivsem, valjuhäälsem, paljusõnalisem. Bussis voogas vali inglise- ja venekeelne jutt. Jõuline sebimine jätkus ka Meribeli jäähalli pressikeskuses ja -tribüünil.

Hokiturniiri tausta määras Meribeli kõrgus. Ei mäleta, et varasematel tippvõistlustel tulnuks mängijail hapnikumaskist abi otsida. IIHF-i president Günther Sabetzki ei saanudki Meribeli sõita: arstid ei lubanud härra presidendil poolteise kilomeetri kõrgusel viibida.

Spetsialistid ennustasid: mäestikutingimusis otsustab vastupidavus. See andis teatud eelise Tihhonovi drilli läbi teinud Ühendatud Meeskonnale. Ometi ei hinnatud kullavõimalusi liiga heaks. Poliitilised vapustused ja tippmängijate jätkuv vool marjamaale oli venelaste võimsust kahandanud. Ühes olümpiaeelses kontrollkohtumises kaotati koguni Šveitsile 0:3. Välisklubidest saadi olümpiakoondist tugevdama üksnes Šveitsi eliitliigas *HC Fribourgi* värves esinevad ründemehed Vjatšeslav Bõkov ja Andrei Homutov.

Tihhonovi trupp oli suur küsimärk. Keegi ei osanud öelda, mida suudavad noored üritajad, kelle helesinistes unistustes terendas NHL. Keegi ei julgenud ennustada, milleks on võimelised kogenumad, kes pääsesid olümpiale tänu seniste tippude lahkumisele. Teati vaid seda, et venelased võivad igas olukorras hambaid näidata. Sant esinemine *Canada Cup*'il oli küll argument Ühendatud Meeskonna kahjuks, ent seal olid jääl hoopis teised meeskonnad...

Nii mõnedki tegid panuse 1991. a. MM-il Tihhonovi meeskonda nahutanud Rootsile. Tõepoolest, peatreener Conny Evenssonil õnnestus koondise lipu alla koguda peaaegu kõik kolmekroonimaa tipud eesotsas NHL-is ilma teinud Håkan Loobi, Mats Näslundi ja Bengt-Åke Gustafssoniga. Oma esimesele olümpiale otsustas sõita ka 41-aastane *Iron Man* Börje Salming. Oli neid, kes ootasid olümpiakulda. Leidus skeptikuid, kes väitsid: koondises on liialt palju kolmekümneseid ja vanemaid hokimehi. Taadid ei pidavat hõredas õhus vastu.

Oma karjääri perspektiivikaima olümpiavaliku tõi Meribeli kanadalaste peatreener Dave King. Juba superjuunior Eric Lindrosi kaasalöömine oli väärtus omaette. Kaitsjaisse süstis eneseusku New Jersey „Devilsi" endise väravavahi Sean Burke'i kindel tõrjetöö. NHL-i kogemustega tööhobuste (Curt Giles, Dave Tippett, Dave Hannan) ja noorte ühispanus lubas kõrget kohta.

Tšehhidelt-slovakkidelt midagi erilist ei oodatud. Nendegi paremad on purjetanud rahaliigadesse, nendegi hokit on murendanud poliitilised vapustused. Uus peatreener Ivan Hlinka oli prognoosides rohkem kui tagasihoidlik.

Soomlased läksid taas kord medalit tooma. Konkreetseid lubadusi peatreener Pentti Matikainen ei andnud, küll aga vihjas, et edu sügisesel *Canada Cup*'il loob eeldused Calgary kordamineku uuendamiseks. Kõik tegijad — mõni NHL-i mees välja arvatud — olid kohal ja elevil. Jäägu muuga kuidas jääb, rootslastele näidatakse koht kätte, lubas Matikainen.

Ühendriiklastest teati vaid niipalju, et nende olümpiaprojekt läks maksma kolm miljonit dollarit (nagu kanadalastelgi). Samas oldi kindlad, et nõrka meeskonda peatreener Dave Peterson olümpiajääle ei saada.

Teistest kuigi palju ei räägitud — teatud klassivahe on säilinud. A-gruppi kuulusid Rootsi, Soome, Saksamaa, USA, Itaalia ja Poola, B-gruppi Ühendatud Meeskond, Kanada, Tšehhoslovakkia, Prantsusmaa, Sveits ja Norra.

Olümpiaturniiri reglementi oli seegi kord muudetud. Veerandfinaali jõudsid kummagi grupi neli paremat, sealtpeale mängiti vaid võidule. Selgitati kõik kohad.

Play-off lisas olümpiahokile värvi ja vürtsi. Otsustavad mängud olid reeglina põnevad ja võistluslikud. Süsteem pakkus võimalusi ka nõrgemaile. Meenutagem sakslaste tõsist vastuhakku Kanadale.

Prantslased pole hokirahvas. Kaasaelamine oli kaootiline. Diktor pidi puust ette tegema, kes on kes ja mis on mis. Tõsi, omi ergutati entusiastlikult. Tõelist *feeling*'ut Meribeli jäähallis paraku ei tekkinud.

Etendus

Talimängude hokiturniir seilas heitlikus tuules. Tõusud vaheldusid mõõnadega, pisiõnnestumised alagrupimängudes ootamatute tagasilöökidega *play-off*'is.

Polkovnik Tihhonov tuiskas mängijate ees edasi-tagasi, tegi väsimatult talle omast, lopsakate „sidesõnadega" vürtsitatud kihutustööd. Niigi stressis hokimehed saatsid ta aeg-ajalt soo peale. Aga ennäe imet: punasärgid kogusid mäng-mängult tuult tiibadesse. *Play-off*'is nad lihtsalt uisutasid oma vastastel jalad alt. Nagu vanadel headel CCCP-i aegadel.

Esimene voor alagruppides: Kanada—Prantsusmaa 3:2 (1:1, 2:0, 0:1), Norra—Tšehhoslovakkia 1:10 (0:4, 1:5, 0:1), Šveits — Ühendatud Meeskond 1:8 (0:3, 0:3, 1:2), Rootsi—Poola 7:2 (2:1, 3:0, 2:1), Saksamaa—Soome 1:5 (0:1, 0:2, 1:2), Itaalia—USA 3:6 (1:2, 2:0, 0:4).

Pinge püsis vaid mängudes Kanada—Prantsusmaa ja Itaalia—USA, ent sealgi jäid tugevamad lõpuks peale.

Turniiri esimese värava viskas Kanada koondise ründaja Joe Juneau. Seni üksnes juunioride ja üliõpilaste sarjades litrit taga ajanud Juneau oli turniiri lõpuks 15 punktiga (6+9) snaiprite pingerea tipus, nelja punkti jagu imelapsest Lindrosist ees. Kuulus NHL-i klubi Bostoni „Bruins" kutsus mehe kibekähku oma ridadesse, ega kahetsenud.

Teine voor: Ühendatud Meeskond — Norra 8:1 (3:0, 2:0, 3:1), Tšehhoslovakkia—Prantsusmaa 6:4 (0:2, 4:1, 2:1), Kanada—Šveits 6:1 (1:0, 4:0, 1:1), Soome—Poola 9:1 (4:0, 1:0, 4:1), USA—Saksamaa 2:0 (0:0, 1:0, 1:0), Rootsi—Itaalia 7:3 (2:0, 4:1, 1:2).

Üllatusteta. Prantslased hoidsid tšehhe-slovakke poole mängu vältel pinge all, 33. minutil aga kogenud kaitsja Miloslav Hořava viigistas ja kõik läks sissetallatud rada.

Väravaarve avas Lindros.

Ühendriiklastel oli teatud raskusi sakslaste kaitsevalli murendamisel.

Kolmas voor: Norra—Kanada 0:10 (0:3, 0:3, 0:4), Prantsusmaa—Šveits 4:3 (1:2, 2:1, 1:0), Ühendatud Meeskond — Tšehhoslovakkia 3:4 (1:2, 1:0, 1:2), Poola—Itaalia 1:7 (1:5, 0:1, 0:1), USA—Soome 4:1 (1:0, 1:1, 2:0), Saksamaa—Rootsi 1:3 (1:3, 0:0, 0:0).

Prantslased murdsid 6100 huvilise rõõmuks Šveitsi. Võiduvärava viskas Stephane Barin 57. minutil. Kisakoor oli vägev.

Moskva tele- ja raadiokommentaator Vladimir Pissarevski kirus omi: „Poisid olid täiesti juhitamatud. Treenerid rääkisid üht, nemad tegid tont teab mida. Igaüks mängis, nagu talle meeldis ja pähe tuli. Nii ei saagi võita."

Toosama Pissarevski ei väsinud kiitmast Lindrosi. „Pane tähele, see poiss on olümpiaturniiri parim mängija," ennustas vene kommentaator.

Kiired ja võidujanused ühendriiklased puistasid esimesed liivaterad soomlaste mängumasinasse. Matikaineni meeskond oli raskepärane ja loid. Meeskonda ei suutnud aidata ei *Canada Cup*'il hiilanud suurte NHL-i kogemustega Petri Skriko ega Soome noorte ebajumal Teemu Selänne.

Neljas voor: Ühendatud Meeskond — Prantsusmaa 8:0 (2:0, 4:0, 2:0), Šveits—Norra 6:3 (0:1, 1:1, 5:1), Tšehhoslovakkia—Kanada 1:5 (0:1, 1:2, 0:2), Itaalia—Saksamaa 2:5 (0:2, 2:0, 0:3), Soome—Rootsi 2:2 (0:1, 1:0, 1:1), USA—Poola 3:0 (0:0, 2:0, 1:0).

Tšehhid-slovakid jäid pärast ilusat võitu venelaste üle Kanadale üllatavalt kindlalt alla. Kaks väravat viskasid Joe Juneau ja Dave Archibald. Dave Kingi meeskond kogus võimsust ja enesekindlust.

Igivaenlased Soome ja Rootsi tegid viigi. Punkti päästis rootslastele kogenud tsenter Thomas Rundqvist. Kumbki pool ei osanud aimata, et neil tuleb uuesti kohtuda... teise neliku järjestust selgitavas mängus.

Viies voor: Prantsusmaa—Norra 4:2 (1:0, 0:0, 3:2), Tšehhoslovakkia—Šveits 4:2 (1:1, 1:1, 2:0), Kanada — Ühendatud Võistkond 4:5 (2:3, 0:1, 2:1), Poola—Saksamaa 0:4 (0:1, 0:1, 0:2), Soome—Itaalia 5:3 (3:0, 0:1, 2:2), Rootsi—USA 3:3 (0:1, 0:1, 3:1).

Tihhonovi meeskond sai kanadalaste üle raske töövõidu. Mängu käik näitas, et venelased hakkavad end leidma. Püüdlikult ja resultatiivselt tegutsesid NHL-i värbajate meeleheaks kaitsjad Igor Kravtšuk ja Dmitri Mironov, kes viskasid kahe peale kolm väravat.

Rootsi oli kohtumises USA-ga kuristiku äärel. Dave Petersoni noor meeskond juhtis kolmanda kolmandikaja algul juba 3:0. Viigini jõudmine nõudis rootslastelt ränki jõupingutusi. Mängu päästis ründemees Mikael Johansson 21 sekundit enne lõpusireeni. Ühtaegu oli näha, et eakas Rootsi koondis jääb mäestikuoludes hätta. Inetu oli kogenud Mats Näslundi tegu: ta vigastas tahtlikult ühendriiklast Greg Browni ja eemaldati väljakult mängu lõpuni.

Soome koondisele tähendas rootslaste viigivärav karmi tõsiasja: veerandfinaalis tuleb kokku minna Ühendatud Meeskonnaga. „Lootusetu värk," kommenteeris kolleeg Anssi Kukkonen.

A-grupp: 1. USA 9 (väravate vahe 18:7), 2. Rootsi 8 (22:11), 3. Soome 7 (22:11), 4. Saksamaa 4 (11:12), 5. Itaalia 2 (18:24), 6. Poola 0 (4:30).

B-grupp: 1. Kanada 8 (28:9), 2. Ühendatud Meeskond 8 (25:15), 3. Tšehhoslovakkia 8 (25:15), 4. Prantsusmaa 4 (14:22), 5. Šveits 2 (13:25), 6. Norra 0 (7:38).

B-grupi esikolmiku järjestuse otsustas väravate vahe omavahelistes kohtumistes: Kanada 9:6, Ühendatud Meeskond 8:8, Tšehhoslovakkia 8:8.

Veerandfinaalid.

Kanada—Saksamaa 4:3 (otsustasid karistusvisked), normaal- ja lisaaeg 3:3 (1:2, 1:0, 1:1, 0:0).

Sakslased esitasid oma parima partii olümpiaturniiril. Vintske kaitsega lõhuti Kingi ründajate koostöö. Viigivärava viskas normaal-

aja 58. minutil Ernst Köpf. Head tõrjetööd tegi väravavaht Helmut de Raaf. Otsustasid karistusvisked. Saatus tahtis, et võiduvärava viskas Eric Lindros. Kanadalaste rõõmul polnud piire.

USA—Prantsusmaa 4:1 (0:1, 3:0, 1:0).

Kui Stephane Barin 12. minutil avavärava viskas, anusid Prantsusmaa koondise poolehoidjad kõigevägevamat: tee nii, et sünniks ime. Asjata vaev. Ühendriiklased haarasid mänguohjad ja näitasid, kes on kes. Kaks väravat Ted Donatolt.

Ühendatud Meeskond — Soome 6:1 (2:1, 2:0, 2:0).

Vaatasin seda mängu Les Seisies' pressikeskuse töösaalis. Iga venelaste värav oli noahoop soome ajakirjanike rindu. Ilmed muutusid üha mornimaks, jutt üha kriitilisemaks. „Kapatäis külma vett olümpiarõõmude sekka," arvas Jukka-Pekka Reponen „Helsingin Sanomatest" ja naeratas mõrult.

Venelased olid selgelt paremad. Valjuhäälselt andis endast märku esikolmik Andrei Homutov — Vjatšeslav Bõkov — Juri Hmõljov: kolm väravat, kaks resultatiivset söötu.

Rootsi—Tšehhoslovakkia 1:3 (1:1, 0:0, 0:2).

Rootsi meeskond murdus viimasel kolmandikajal. Võiduvärava viskas tšehhide-slovakkide kasuks Helsingi „Jokerite" superkolmiku Seliinne—Janecky—Säilynoja 31-aastane tsenter Otakar Janecky. „Tre Kronori" kuulsate veteranide panus jäi kesiseks. Raudmees Börje Salming oli tasemel, ründeliini kuulsused paraku mitte. See kaotus mängis kindlasti oma osa külmekümneste kuulsuste (Loob, Gustafsson, Rundqvist, Näslund jmt.) lõplikul taandumisel rahvuskoondisest.

Poolfinaalid.

USA — Ühendatud Meeskond 2:5 (1:2, 1:0, 0:3).

Tihhonovi meeskond muudkui surus. Ühendriiklased istusid kaitses ja üritasid nõelata harvadel vasturünnakutel. Tasakaalu hoiti peaaegu 51 minutit. Siis polnud enam abi ka kärarikastest poolehoidjatest. Troika Homutov — Bõkov — Hmõljov sõitis kolme ja poole minuti jooksul kahel korral vastase kaitsest nagu teerulliga üle. Ühendriiklased, surnukahvatud ja väsimusest tuikuvad, heiskasid valge lipu. Venelaste esikolmiku panus oli võimas: Bõkov ja Homutov 1+1, Hmõljov 1+0. Tihhonov võidutses: kes viimasena naerab, naerab paremini.

Kanada—Tšehhoslovakkia 4:2 (2:1, 0:1, 2:0).

Selleski poolfinaalis otsustas võitja viimane kolmandikaeg. Kanadalaste võiduvärava viskas 44. minutil suurte NHL-i kogemustega 33-aastane kaitsja Curt Giles. 58. minutil kindlustas edu Fabian Joseph. Mõlema värava kaasautor oli väsimatu Joe Juneau. Eric Lindros ei paistnud millegagi silma.

Kohamängud nelja nõrgema vahel.

Itaalia—Norra 3:5 (1:1, 1:2, 1:2).

Alagrupis kõik kohtumised kaotanud Norra meeskond ärkas talveunest. Hiljem öeldi: norralased võtsid tõsiselt kahte mängu, kus neil šansse oli.

Šveits—Poola 7:2 (1:0, 2:2, 4:0).

Šveitslastele oli see mäng auküsimus: nii nõrka meeskonda nagu Poola lihtsalt tuli võita.

11.—12. koht: Itaalia—Poola 1:4 (0:3, 1:0, 0:1).

Poolakate parim, itaallaste halvim esitus.

[illegible] km medaliomanik. Stefania Belmondo Ljubov Jegorova ja Jelena Välbe õlgadel

Raudne leedi Raissa Smetanina jaksab ikka veel tipptasemel võidu sõita

Olümpiavõit on meelitanud Ljubov Jegorova karmile näole naeratusevirve

33

36

37

38

39

40

Kolmekordne olümpiavõitja Vegard Ulvang mägede taustal

30 km. Torgny Mogren (76) püüdis endalegi Björn Dählie kullatempost kasu lõigata. Asjata, Dählie sõitis eest ära

Kogu pjedestaal on norralaste päralt! Vasakult: Björn Dahlie, Vegard Ulvang ja Terje Langli

Heia, Norge!

Rajal on teatesõidu teine vahetus. Veel püsivad rootslane Christer Majbäck ja soomlane Harri Kirvesniemi Vegard Ulvangi kandadel

Klassikaspets Marco Albarello naaseb Les Saisies'st kahe medaliga

Norra kuldne teatenelik. Vasakult Vegard Ulvang, Björn Dählie, Terje Langli ja Krister Åbjeldal

Meie Andrus Veerpalu tõllatas 21. kohaga 10 km klassikadistantsil

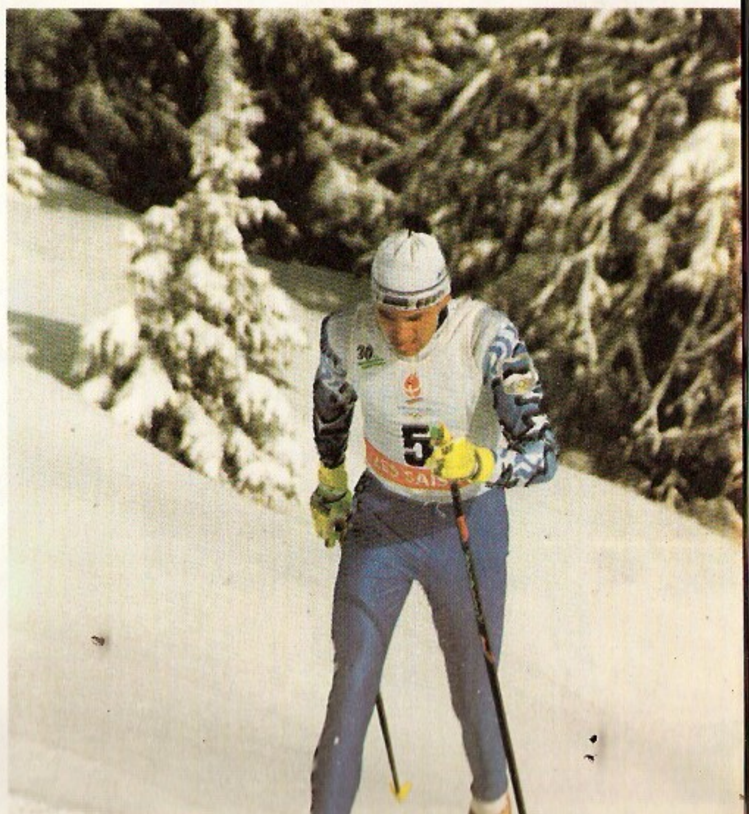

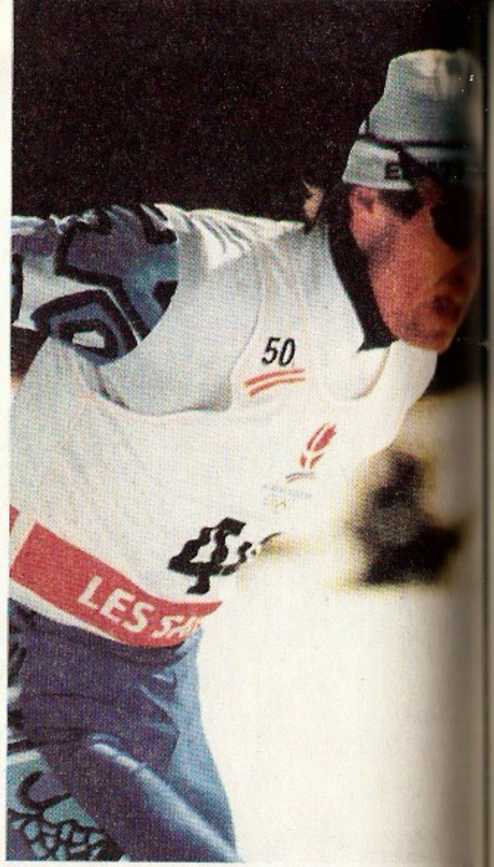

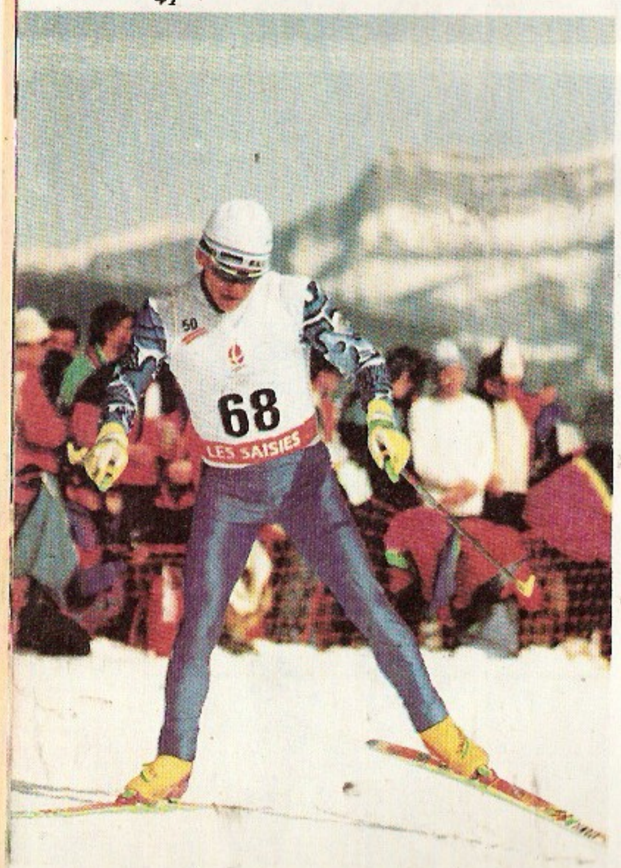

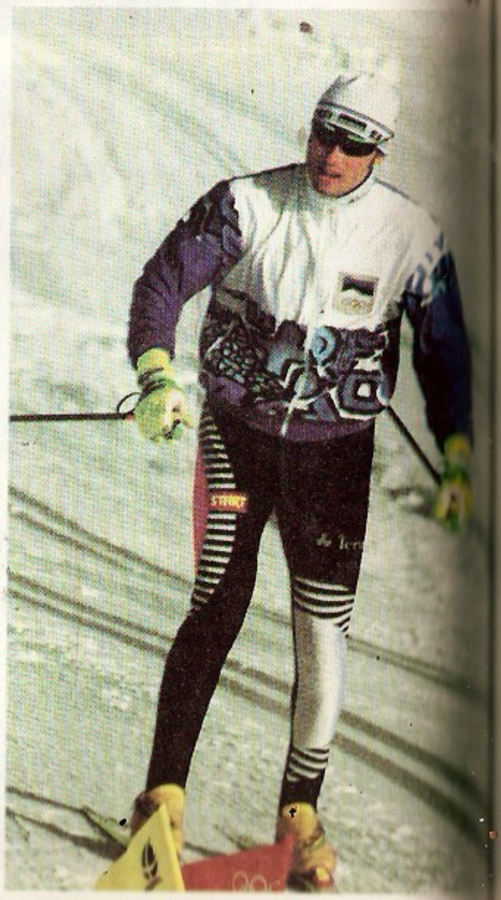

Viimasena olümpiakoondisse valitud Taivo Kuus. Noormees käis Les Saisies's kogemusi hankimas

30-aastane Jaanus Teppan on leidnud uue motivatsiooni. Ta jätkab

Eesti ekinumber Elmo Kassin maratonidistantsil

Iseliku elu hingehaavad näid Urmas Välbe rivist välja

Laskesprindi olümpiavõitja Anfissa Reztsova igatseb taga CCCP-i aega

Olümpiavõit tõi Antje Misersky pisarad silma

Les Saisies' võrratu suusamaastik. Mäed on pilvede peidus

Prantslannade võit lasketeatesõidus vallandas suusastaadionil tõelise rõõmupeo

Meie omad. Vasakult Krista Lepik, Eveli Peterson ja Jelena Poljakova

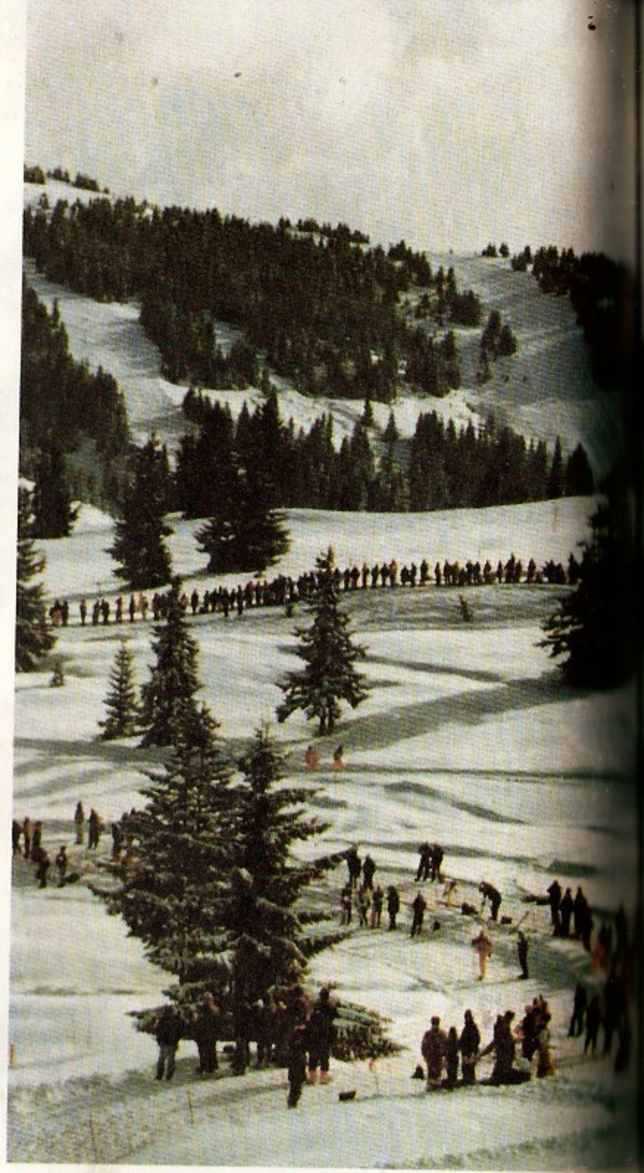

Krista Lepik on rahul: 11. koht 15 km oli meeldiv üllatus. „See annab jõudu jätkata," arvas Krista

Sakslane Mark Kirchner. Palju ei puudunud, et Kirchner teinuks Les Saisies's puhta töö. Kolmas kuldmedal jäi viimasesse tiiru...

20 km laskesuusatamise medalikolmik. Vasakult: Mark Kirchner, Jevgeni Redkin ja Mikael Löfgren

Piltnikule poseerivad (vasakult) laskesuusatajad Kristjan Oja, Aivo Udras ja Kalju Ojaste

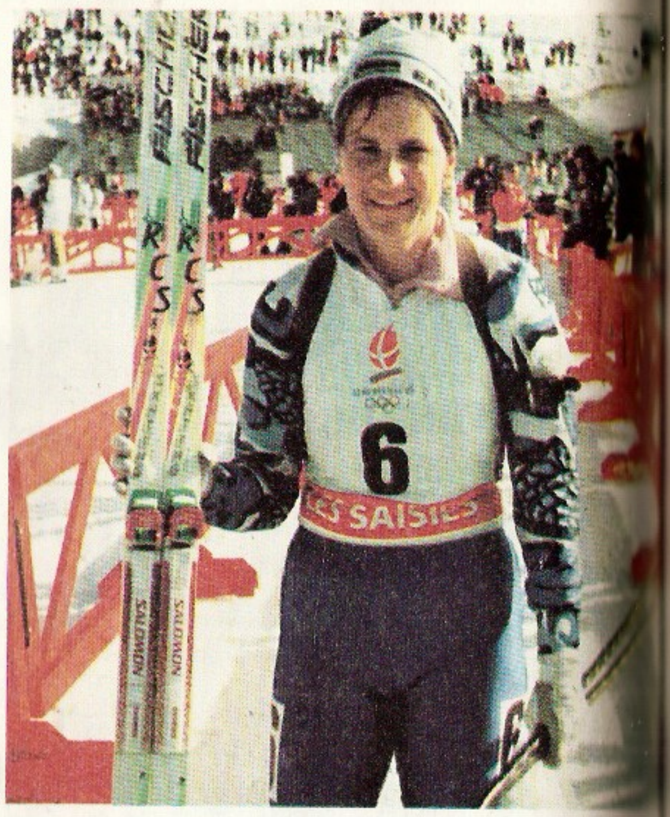

54

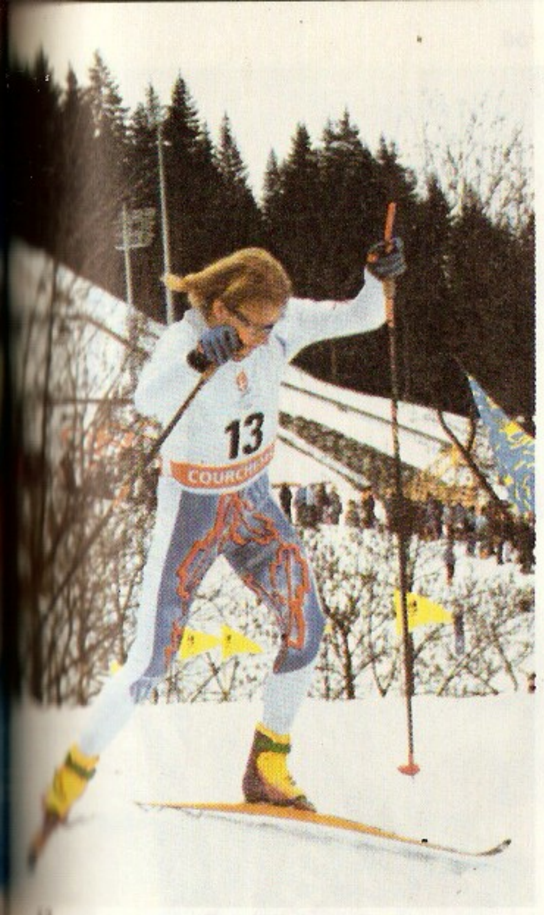

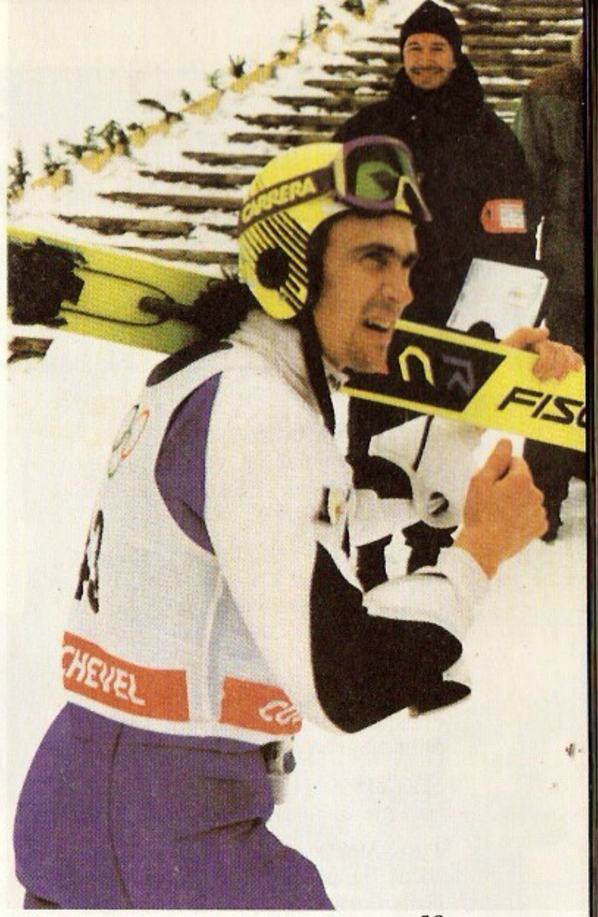

58

Hillar Žahkna oli Les Saisies's meie parim meeslaskesuusataja

Pettunud mees. Eesti esinumbrile Urmas Kaldveele ei toonud olümpiarajad ja lasketiir õnne. Midagi läks kapitaalselt viltu

Kahevõistluse kullameest Fabrice Guy'd iseloomustavad musterolümpialase hing, tingimusteta kuuletumine olümpiaideaalidele

Sylvain Guillaume tuiskab hõbemedali poole

Eesti parim talisportlase Allar Levandi medal jäi mõne hüppemeetri kaugusele. Suusarajal võitles mees nagu lõvi

Tegijad ja vahendaja. Vasakult: kahevõistlejad Toomas Tiru, Peeter Heli, Ago Markvardt ja Allar Levandi ning raadiohääl Harry Matskin

Vana hunt Klaus Sulzenbacher lisas oma auhinnakollektsiooni kaks olümpiapronksi

„Lõpuks ometi kuldmedal!" hõiskab igavene ebaõnnestuja Ernst Vettori

Toni Markus Nieminen tuli, nägi, võitis, ja näitas üles suuremeelsust: jättis normaalmäe kulla „onudele"

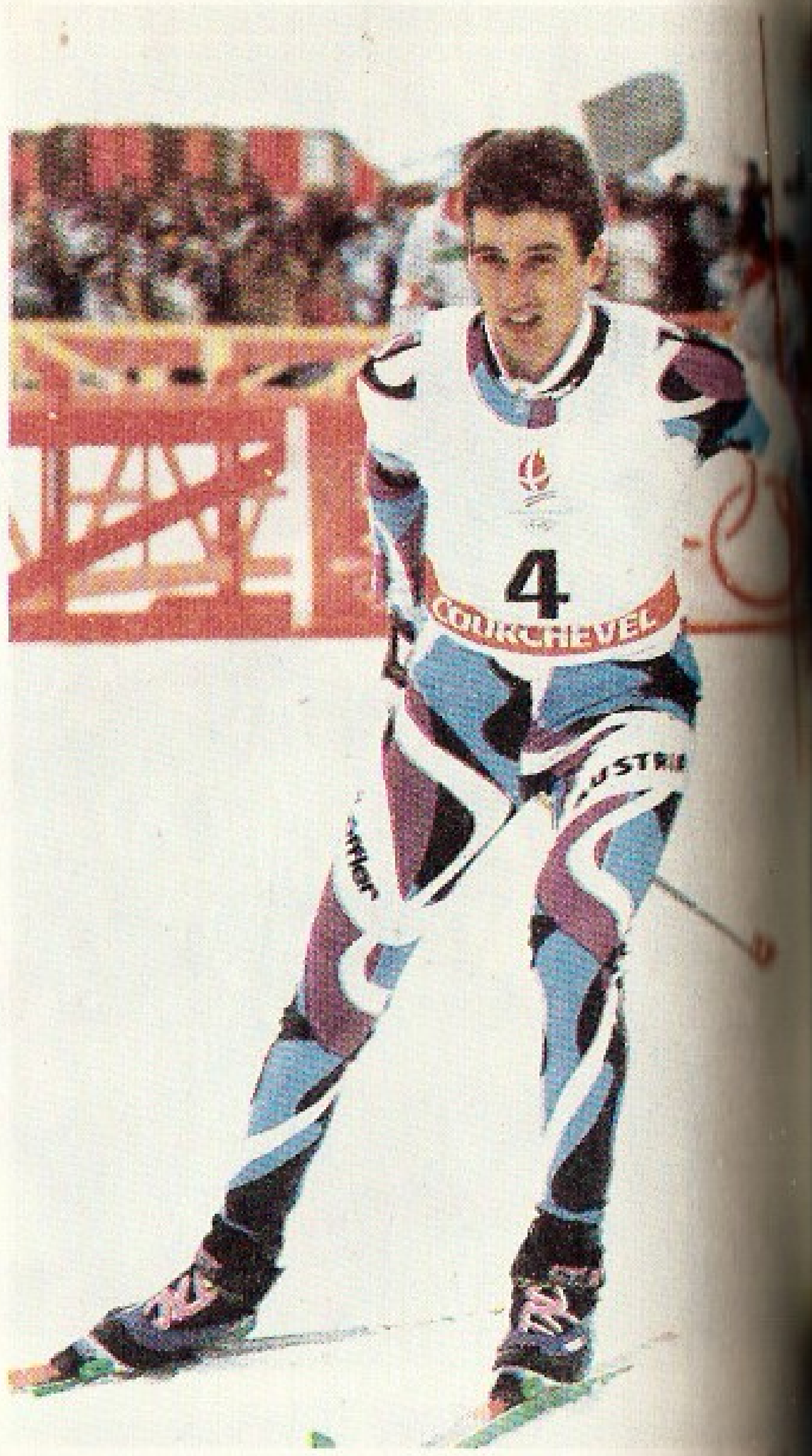

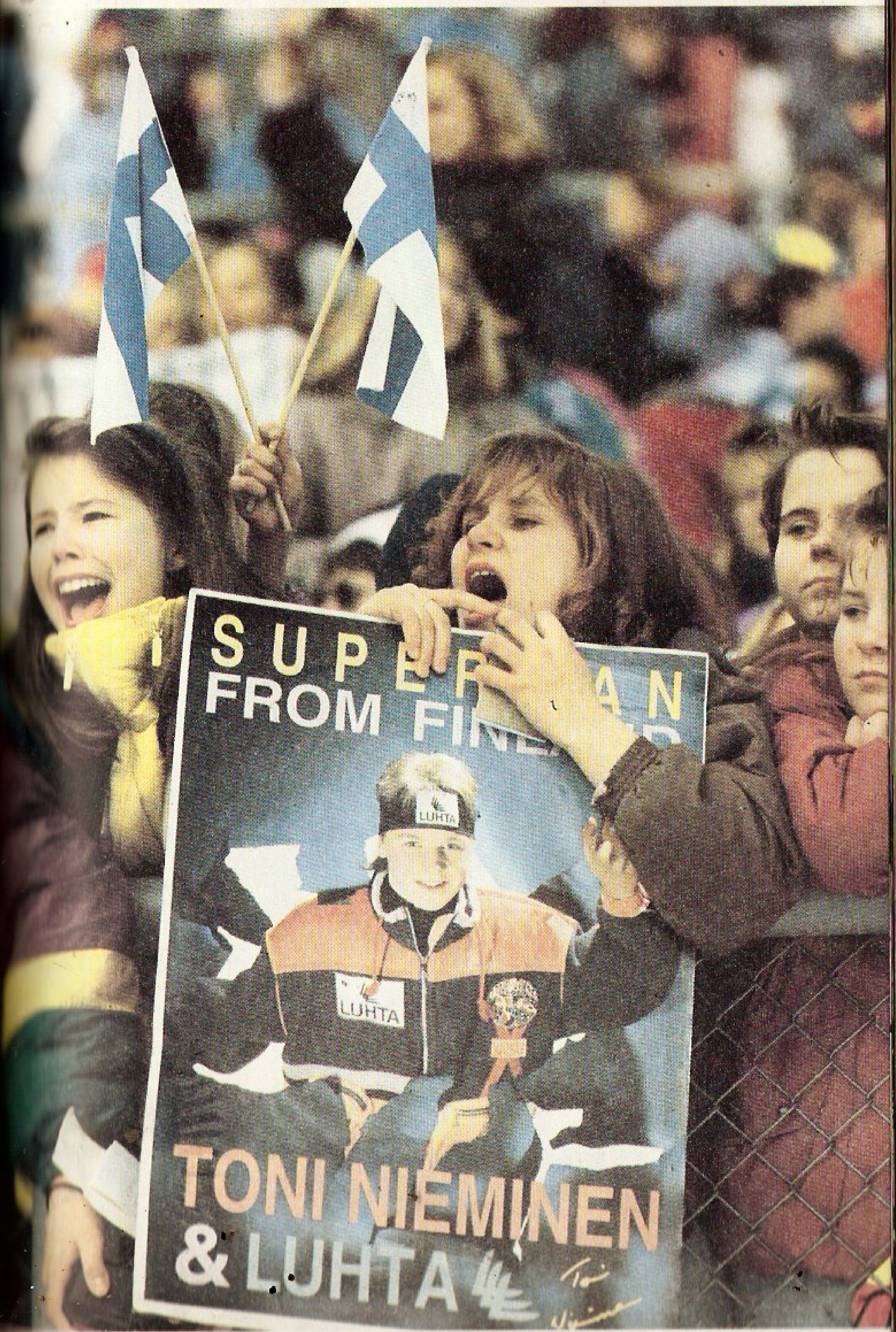

NIEMINEN FAN CLUB. Võistelgu Toni Markus kus iganes, tribüünidel valitseb pigem ...kontserdi kui spordivõistluse õhkkond. Tuhanded armunud koolitüdrukud on valmus-

66

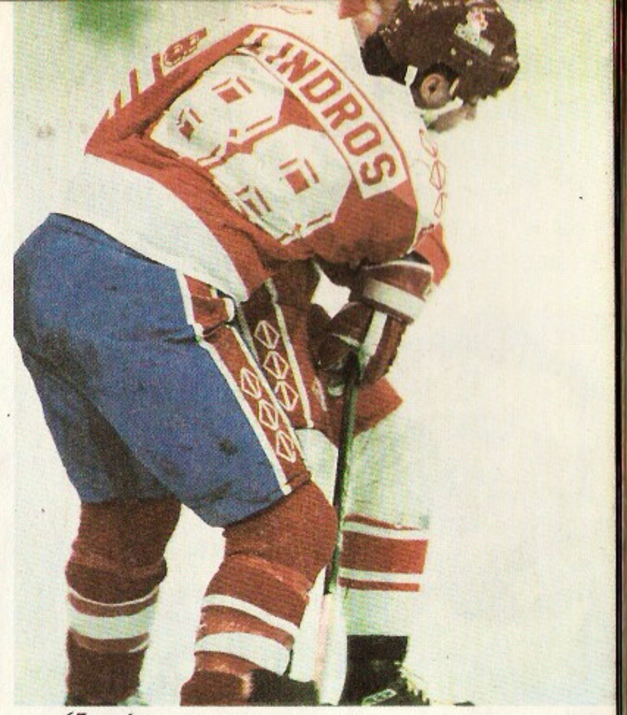

67

65

Hetk kullamängust. Ühendatud Meeskond piirab Sean Burke'i väravat.

Soomes profileiba teeniv Petr Briža oli Tšehhoslovakkia olümpiakoondise tugisambaid

Hokipolkovnik Tihhonov — SÜSTEEMI sümbol — viis venelased seegi kord võidule

Superjuunior Eric Lindros oli otsustavates mängudes üllatavalt kahvatu. Sügisel sõlmis Lindros lepingu NHL-i klubi Philadelphia „Flyersiga".

Austerlanna Petra Kronberger (keskel) oli kahe kuldmedaliga (kahevõistlus, slaalom) talimängude parim naismäesuusataja. Sakslannale Katja Seizingerile (vasakul) kuulus pronks ülisuurslaalomis. Prantslaste lootus Carole Merle piirdus teise kohaga ülisuurslaalomis

Norralane Kjetil André Aamodt (keskel) üllatas kõiki olümpiavõiduga ülisuurslaalomis. Günther Mader Austriast (vasakul) võttis pronksi kiirlaskumises. Šveitslaste teumees

68

69

Veelkord Petra Kronberger (paremal) ja Carole Merle (vasakul). Keskel olümpiamedalita jäänud norralanna Merete Fjeldavli

Rõõm. Pernilla Wiberg on tõnud Rootsile suurslaalomis olümpiakulla. See jäi rootslaste ainsaks kuldmedaliks XVI tali-

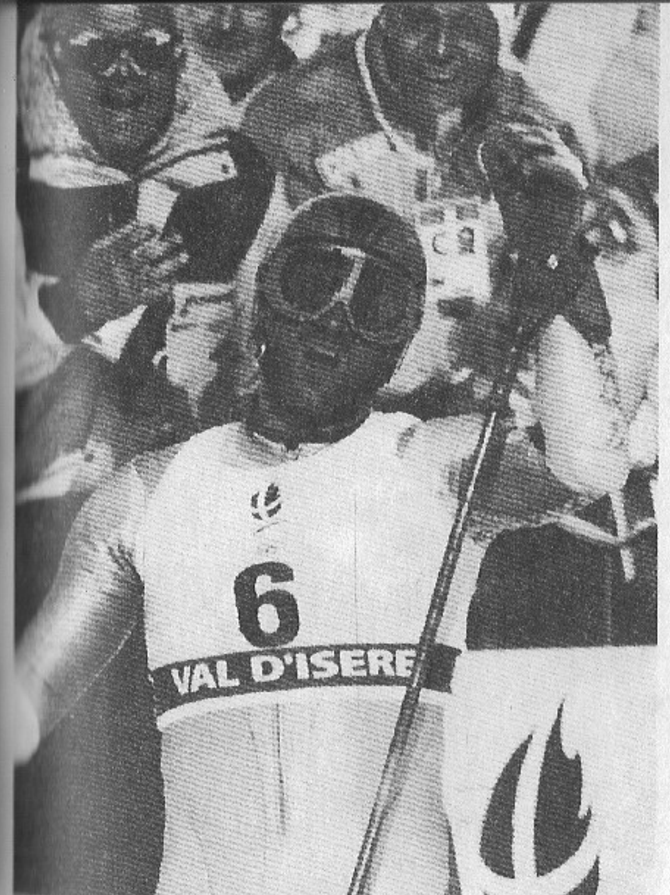

Tombaville jäi tulemata. Alberto Tomba peo rikkus Norra noormees Finn Christian Jagge. Suur Alberto on pettunud

Marc Girardelli (paremal) tõi Luksemburgile kaks hõbedast olümpiamedalit. Pildil on veel norralane Aamodt (vasakul) ja austerlane Mader

Kuldne naeratus. Naiste üksiksõidu võitja Kristi Yamaguchi
Ilu, energia, elurõõm. Naiste üksiksõidu pronks, ühendriiklanna Nancy Kerrigan

Pjedestaal on paarissõitjate päralt. Vasakult Jelena Betške, Deniss Petrov, Natalja Miškutjonok, Artur Dmitrijev, Isabelle Brasseur ja Lloyd Eisler

Olga Vassiljeval ja treener Tiiu Valgemäel oli, mida õppida

Ühendriiklanna Bonnie Blair on nüüd kolmekordne olümpiavõitja: Calgary kullale 500 m lisas ta Albertville'is samaväärse medali 500 ja 1000 m-s

Sakslanna Jacqueline Börner näppas suursoosik Gunda Niemannilt viie sajandiksekundiga 1500 m olümpiakulla

78

79

80

Aare Tamme — kiire ja julge mees Rakverest. Sööstlaskuja, kes murdis end olümpiahooajal tõsiselt võetavate tegijate hulka ja viis Eesti rekordi 201,455 km/t

Sakslasest kelgutaja Georg Hackl — sõnakas usutlustes, sõnapidaja suurvõistlustel. La Plagne'is kavaldas ta vastased hõlpsalt üle

81

Olümpia on lõppenud. Elagu olümpia!

9.—10. koht: Norra—Šveits 5:2 (2:0, 0:1, 3:1).

Norralaste turniiristrateegia andis neile maksimumi: läksid mängima kahte mängu ja võitsid mõlemad. Autorlus kuuluvat koondise rootslasest peatreenerile Bengt Ohlssonile. Šveitslaste reaktsioon oli kiire: koondise soomlasest peatreenerile Juhani Tamminenile ja tema kanadalasest abimehele Chuck Lefleyle näidati ust.

Kohamängud (5.—8.).

Saksamaa—Prantsusmaa 5:4 (1:0, 3:3, 1:1).

Sakslased olid pisut kindlamad. Kaks väravat Gerd Truntschkalt ja Dieter Hegenilt.

Rootsi—Soome 3:2 (2:0, 1:1, 0:1).

Rootslastele mängis võidu kätte vene kohtunik Nikolai Morozov. Umbkeelne venelane „ei pannud tähele" Pekka Tuomisto väravat. Seejärel jättis ta lugemata Teemu Selänne igati määrustepärase täistabamuse. Pärast lõpusireeni olnud peatreener Pentti Matikainenil tõsine plaan anda Morozovile *turpiin*. „Te olite paremad. Aga mis teha, elu on selline," ütles Rootsi koondise teine treener Curt Lundmark oma soomlasest kolleegile Sakari Pietiläle...

7.—8. koht: Prantsusmaa—Soome 1:4 (0:0, 0:2, 1:2).

Prantsusmaal elav soomlasest väravavaht Petri Ylönen Soome koondise vastu. Liialt raske koorem Ylönenile. Rutiinivõit Soomele.

„Soome mänge võib võrrelda halli rutiiniabieluga. Tehakse, mida hädapärast tarvis, aga ei grammigi rohkem," kommenteeris Sakari Pietilä.

Pärast talimänge kirjutas ründaja Philippe Bozon esimese Prantsusmaa hokimehena alla lepingule NHL-i klubiga. Bozon siirdus St. Louisi „Bluesi".

5.—6. koht: Rootsi—Saksamaa 4:3 (0:2, 1:0, 3:1).

Rootsis nõuti treenerite Conny Evenssoni ja Curt Lundmarki päid pakule. Kui kired olid vaibunud, leiti siiski teistsugune lahendus: koondisest lahkusid vanemad mängijad.

Kohamängud (1.—4.).

3.—4. koht: USA—Tšehhoslovakkia 1:6 (0:2, 0:1, 1:3).

Väsinud ühendriiklastest polnud pronksimängus tšehhidele-slovakkidele vastast. Võitjate poolel viskasid kaks väravat Tomaš Jelinek ja uus ründetäht Robert Lang. Peatreener Ivan Hlinka ei varjanud oma rõõmu: „Jäähoki tuleviku seisukohalt tähendab see medal meile väga palju. Kaotus Kanadale ei murdnud mehi."

1.—2. koht. Ühendatud Meeskond — Kanada 3:1 (0:0, 0:0, 3:1).

Kullamäng oli närviline ja heitlik. Venelased surusid, ent Kanada väravavaht Sean Burke seisis kindlalt. Mõlemaid pooli ärritas rootslasest kohtuniku Sven-Erik Soldi ebakindel vilepartii. Sold läkitas mehi karistuspinki tühiste kehakontaktide eest ja jättis samas fikseerimata tõsised määrusterikkumised. Kanadalane Dave Tippett karistas kohtunikku „juhusliku" jõuvõttega. Sold potsatas jääle. Eemaldamist ei järgnenud...

Viimase kolmandikaja algul realiseeris CSKA ründaja Vjatšeslav Butsajev venelaste mängulise üleoleku. 56. minutil seadis olümpiaturniiril sisukalt esinenud Moskva „Spartaki" ründeliini Nikolai Borštševski — Igor Boldin — Vitali Prohhorov tsenter Boldin seisuks 2:0. 58. minutil õnnestus Chris Lindbergil vahet vähendada, ent poolteist minutit hiljem pani venelaste kapten Vjatšeslav Bõkov võiduka punkti. 3:1.

„Olin kindel, et võidame," kommenteeris Bõkov hiljem.

Olümpiakuld läks esimest ja viimast korda müstilisele EUN-ile — Ühendatud Meeskonnale.

Polkovnik Tihhonov triumfeeris taas. Pressikonvenrentsil oli ta malbe ja suuremeelne.

„Usun, et kullamäng oli mõlemale poolele raske. Sellistes heitlustes otsustab tihti õnn. Meil oli seekord rohkem õnne," möönis Tihhonov.

See võit oli kõigi eelmistega võrreldes eriline. Nii mõnedki mängijad olid meile turniiri algul suured küsimärgid," pihtis Tihhonov.

„Olümpiakoondise mängijaist on 99 protsenti venelased (*kaitsja Darius Kasparaitis on leedulane, valis aga hiljem siiski Venemaa koondise — T.K.*). Paar-kolm meest siirdub elukutseliste leeri. Tuumik säilib. Meil pole lähitulevikus mingeid probleeme," ennustas Tihhonov.

Venelased ei unustanud märkimast, et turniiri ajal hoidnud meeskonnaga sidet Boriss Jeltsin ISE...

Dave King ja *Co* olid hõbemedalitega rahul. Teadagi, viimati mahtus Kanada olümpiapjedestaalile 1968. aastal. Ühtaegu nentisid hokivaatlejad, et superjuunior Lindrosist polnud otsustavais mängudes asja.

„Ükski kohtumine polnud meile kerge. Oleme hõbemedalite üle uhked," resümeeris Kanada koondise kapten, kaitsja Brad Schlegel.

Järjestus: 1. Ühendatud Meeskond, 2. Kanada, 3. Tšehhoslovakkia, 4. USA, 5. Rootsi, 6. Saksamaa, 7. Soome, 8. Prantsusmaa, 9. Norra, 10. Šveits, 11. Poola, 12. Itaalia.

Resultatiivsemad mängijad: Joe Juneau, Kanada 15 (6+9), Andrei Homutov, Ühendatud Meeskond 14 (7+7), Robert Lang, Tšehhoslovakkia 13 (5+8), Teemu Selänne, Soome 11 (7+4), Eric Lindros, Kanada 11 (5+6), Hannu Järvenpää, Soome 11 (5+6), Vjatšeslav Bõkov, Ühendatud Meeskond 11 (4+7), Juri Hmõljov, Ühendatud Meeskond 10 (4+6), Mika Nieminen, Soome 10 (4+6), Nikolai Borštševski, Ühendatud Meeskond 9 (7+2).

Järellainetus

Vahetult pärast olümpiaturniiri kirjutasid kullameestest NHL-i lepingule alla kaitsjad Igor Kravtšuk (Chicago „Blackhawks") ja Dmitri Mironov (Toronto „Maple Leafs") ning ründaja Jevgeni Davõdov (Winnipegi „Jets"). Aprillis-mais Prahas ja Bratislavas peetud MM-il jäi Venemaa meeskond medalita. Tihhonovi jalgealune lõi taas kõikuma. Suvel kinnitas Venemaa Jäähokiföderatsioon A-koondise uueks peatreeneriks kunagise ründetähe Boriss Mihhailovi. Tihhonovile anti võimalus valmistada ette olümpiakoondis Lillehammeri mängudeks. Polkovnik jätkab ka CSKA roolis vastses Rahvustevahelises Liigas (*Mežnatsionalnaja Hokkeinaja Liga*). Sügisel siirdusid NHL-i ja Põhja-Ameerika teistesse profiliigadesse ka kõik ülejäänud kullamehed...

NHL neelas ka toekamad Kanada koondislased ja peatreener Kingi. Erik Lindros kirjutas alla kõmulisele lepingule Philadelphia „Flyersiga", mis garanteerib liiga uustulnukale 3,5-miljonilise aastapalga. NHL-i lainetesse sukeldusid ka Joe Juneau, Brad Schlegel, Sean Burke (teisel katsel) jmt. Pärast aastatepikkust tegelemist Kanada koondisega otsustas profiklubi kasuks peatreener King. Mitmest pakkumisest valis ta kodulinna Calgary klubi „Flames" juhendamise.

Rootsi jäähokis toimus pereheitmine: rahvuskoondisele ütlesid hüvasti teenekad Börje Salming, Håkan Loob, Mats Näslund, Thomas Rundqvist, Bengt-Åke Gustafsson. Peatreener Conny Evensson viis kevadisele MM-ile noore ja kogenematu meeskonna ning — üllatus, üllatus! — kuldas 1991. aasta maailmameistritiitli üle. 1992. aasta sügisel pöördus osa „vanadest" koondisse tagasi.

Põhjalikult uuendas rahvuskoondist ka Pentti Matikainen. Ja ehkki Soome eliitliiga täht Teemu Selänne keeldus väsimusele viidates MM-i valikuga ühinemast, kuulusid soomlastele hõbemedalid.

Tšehhoslovakkia hokimehed alustasid uut hooaega teadmisega, et 1993. aastal esindavad nad kahte erinevat riiki — Tšehhiat ja Slovakkiat.

Hokikarussell keerleb. IIHF-i juhthärrad kratsivad kukalt: uusi liikmesriike tuleb juurde nagu seeni. Ilmselt muutuvad ka jõuvahekorrad.

Tiit Karuks

Olümpiarõõm. Olümpiakurbus

KILDE ALBERTVILLE'I-PÄEVIKUST

9. veebruar:

Kui ma eile hilisõhtul pärast pikka ekslemist oma hotelli jõudsin, teadsin, et suusatajate ja laskesuusatajate võistluspaik Les Saisies asub umbes 10—12 kilomeetri kaugusel.

Täna täpsustas hotelliomanik *Monsieur* Patouiller prantsuse-inglise sõnaraamatu ja žestide abil: tegemist on Le Cernix' mägikülakesega, mis koosneb poolest tosinast majast, paarist pisihotellist ja pansionaadist, kauplusest, restoranist ja väikesest kirikust. Le Cernix paikneb 1100 meetri kõrgusel.

Et jõuaksin õigel ajal Les Saisies'sse, viib peremees mind hommikul oma autoga kahe kilomeetri kaugusel asuvasse 400 elanikuga Crest-Voland'i mägikülla. Seal istun olümpiabussi. Otseteed mööda on Crest-Voland'ist Les Saisies'sse kaheksa kilomeetrit. Olümpiabussid teevad aga ringi ja korjavad teelt akrediteeritud rahvast peale. Nõnda tuleb hommikuti kitsastel mägiteedel kaasa teha paarkümmend kilomeetrit kõrgemat piloteerimist.

Kui härra Patouiller mulle õhtul Crest-Voland'i autoga vastu tuli, teatas ta rõõmsa uudise: kadunud kohver on Frankfurdist Genfi ja sealt olümpialinna jõudnud ning ootab mind korralduskomitee korpuses „B".

10. veebruar:

Hommikul kell pool kaheksa oli ümberringi paks udu. Veerand tunni jooksul hajus udu aga nagu nõiaväel. Öösel oli sadanud tublisti värsket lund, kraadiklaas püsis miinuspoolel.

Seekord sõitsime Les Saisies'sse otseteed mööda. Lumevaalud olid teeolusid sedavõrd halvendanud, et meie bussil kulus kaheksa kilomeetri läbimiseks tubli pool tundi. Sellest kümmekond minutit võttis õnnelikult lõppenud õnnetus. Järsus kurvis rammis meie bussi otsekui maa alt ilmunud maastikuauto. Buss sai väikese mõlgi, suunatule kaotanud maastikuauto jäi põiki teele. Kahel pool teed haigutas metsaga kaetud sügav jäärak...

Prantslastest juhid klaarisid asja temperamentselt ja kiirelt. Peagi oli bussitäis rahvast õnnelikult Les Saisies's. *„Nämä ranskalaiset ovat hulluja,"* kommenteerisid soome suusaturistid, kelle vali jutuvada kolksu ajal otsekui noaga katki lõigati.

Eesti delegatsiooni liikmete ümber tiirles täna Les Saisies' suusastaadionil intervjueerijaid Rootsist, Norrast, Saksamaalt, Prantsusmaalt, Ühendriikidest. Atašee Ene Balderil olid käed tööd täis. Tõsi, küsimused olid enam-vähem ühesugused: kuidas eestlased end sinimustvalge all võisteldes tunnevad? kellelt ootame medalit?

Eile jõudis olümpialinna Eesti delegatsiooni tutvustav buklett. Paraku pole seda siin veel levitatud. Nõnda on infopuudus üsna suur. Intervjueerijaid hämmastas seegi, et eestlased pole ühes võtnud sinimustvalget atribuutikat. See peaks pakkuma mõtteainet meie delegatsiooni ja EOK-i juhtidele: avalikul sõnal on nüüdisajal tohutu jõud, positiivne *publicity* meile hetkel väga tähtis. Kasutagem soodsat momenti — kuniks keegi meie vastu ülepea huvi tunneb.

11. veebruar:

Baltlased sattusid rongilt otse ballile. Tuli kiirustada, tuli forsseerida. N. Liidu ettevalmistussüsteem, Ida-Saksamaa omast rääkimata, meile teadagi ei sobinud. Meid huvitasid soomlaste-rootslaste-norralaste kogemused. Neid ei saanud paraku kuigi efektiivselt kasutada: materiaalne taust on vilets, nõukogulik mõtlemine veel sügavalt ajukurdudes. Tekkis paradoksaalne olukord: nõukogulasteks pole me end kunagi pidanud, Euroopani on mitmel põhjusel veel tükk maad. Soomlased valmistusid treeningumetoodika ja sporditeaduse viimase sõna järgi. Meie valmistusime, nagu saime ja oskasime. Selline on taustsüsteem ja kui me võtame hetkeseisu mõistusega, jäävad ehk ära ka võimalikud õelutsemised ja kibedad etteheited: näete, leiva ja bensiiniga on kuri karjas, sportlasi saadetakse aga hulgakaupa olümpiale...

13. veebruar:

Päev veereb õhtusse. Sajab vihmasegust lund, nähtavus on kehv. Mägiteedel keerlev buss andis enne igat kurvi signaali: nähtavus oli heal juhul mõnikümmend meetrit. Enesetunne polnud sellel õhtusel slaalomiringil just parimate killast. Bussijuht ajas aga kaasmaalasest vabatahtlikuga lõbusalt juttu ja vajutas igal võimalikul juhul gaasipedaalile. Niisugused on tasandikuinimese hirmud.

Sain täna Les Saisies's kaks korda läbimärjaks, enesetunne oli aga suurepärane. Nautisin Vegard Ulvangi kaunist võitu kümnes kilomeetris, Marjut Lukkarineni veelgi kaunimat kullaleminekut naiste poole lühemal võistlusmaal. Nautisin, k u i d a s nad seda tegid.

Siin Les Saisies's mõlemal distantsil lõpukilomeetreil kustunud Marja-Liisa Kirvesniemi heitis soome lehemeestele tähelepanuväärse repliigi: on's suuskadel võidukihutamine see kõige olulisem asi maailmas? Küllap teab Marja-Liisa tippsportlase, abikaasa ja emana suurepäraselt: spordikuulsus on mööduv, kodu ja perekond jäävad väärtused.

14. veebruar:

Kui neid ridu Les Saisies' pressikeskuses kirja panin, saabus lõpplahendus meeskondlikes suusahüpetes. Toni Niemineni viimase õhulennu ajal tõusid kõik soome ajakirjanikud püsti. Pärast Andreas Felderi viimast katset tegid soomlased üsna kõva häält. „Mis ma ütlesin, mis ma ütlesin," skandeeris Anssi Kukkonen üle kogu saali. Austerlaste ilmajäämine kindlast kullast rõõmustas millegipärast ka itaallasest kollegi „Gazzetta dello Spordist". Igatahes õnnitles ta soomlasi õige häälekalt ja tegi käega jõudu ja potentsi(aali) sümboliseeriva žesti, nagu on kombeks noortel hokimängijatel pärast visatud väravat.

15. veebruar:

Ajakirjanike seas tekitas elevust elektroonilises ajalehes „Village Voice" ilmunud nupuke:

„Nagu teisteski olümpiakülades, on ka LaTanias paigaldatud automaadid, kust sportlastel on võimalik hankida tasuta kondoome. Huvitav detail: LaTanias elavad üksnes mehed.

Üks LaTania olümpiaküla hostess Soledad Blanco märkis, et hokimehed sooviksid SEDA väga. Tema toatüdrukust sõbratar Nassiri Harbi lisas: „Kui nad (*hokimehed — T.K.*) tahavad oma tubadesse tüdrukuid tuua, võivad nad seda vabalt teha."

Soome hokimängija Keijo Säilynoja kommenteeris: „Me tahaksime rohkem tüdrukuid näha. Milleks meile muidu turvaseksi vahendid."

„Village Voice" lisab omapoolse nägemuse: „Kahju, et nad nii üksikud on. Hokimäng on ränk katsumus, selle eel kuluks väike seksuaalne vallatus lausa marjaks ära."

16. veebruar:

Olime Urmas Esloniga 4×5 km teatesõidu eelsel soome pressile mõeldud küsimuste-vastuste seansil. Kui soomlased piirasid Marjut Lukkarinenit, ajasin pisut juttu Marja-Liisa Kirvesniemiga. Avastasin inimese, kes on leidnud hingerahu ja tasakaalu. Marja-Liisa on kogenud võite ja kaotusi, tõuse ja mõõnu. Marja-Liisale on tehtud ülekohut. Marja-Liisa on tundnud rõõmu olümpiavõitudest ja perekonnaelust. Marja-Liisa kõrval on Harri — tema laste isa ja mõttekaaslane. Marja-Liisa teab, et kaotus suusarajal ei tähenda veel maailma lõppu. Marja-Liisa ei häbene öelda, et on õnnelik inimene.

Selle jutuajamise taustal näen veelgi nadimas valguses Soome TV 1 spordisaadete peatoimetaja Kari Mänty käitumist pärast naiste 5 km

finišit. Marja-Liisa andis Mäntyle parasjagu intervjuud, kui reporteri haardeulatusse jõudis ka kullatüdruk Marjut Lukkarinen. Sel hetkel lakkas Marja-Liisa peatoimetaja Mänty jaoks eksisteerimast. Mees lausa tõukas teda, et uue kangelanna jaoks ruumi teha.

Nägin toimunut paari meetri kauguselt. Ma ei leia Mänty teguviisile mingit õigustust.

17. veebruar:

Olümpiatuli, tuli üldse on sümbol. Kuni tuli põleb, me elame ja hingame. Olen Les Saisies's kõrgel künkal loitvast olümpiatulest tuge saanud. Läheb ilm kehvaks või tuju nulli, vaatan veidi aega olümpiatuld. Ehkki on hele päev ja ümberringi suusahuviliste melu, toimib Tuglase tuleretsept tõrgeteta.

Läinud nädalal kustus tuli peaolümpiakülas Brides-Les-Baines'is ja sööstlaskujate võistluspaigas Les Arcs'is. On's seda olümpiamängudel varemgi juhtunud? Ei tea. Olümpiakülas summutas tule mitu päeva kestnud tugev vihm, Les Arcs'is võimsad tuulehood. Ma ei tea, millele kõrgemad jõud sellega viidata soovisid. Ma ei oska öelda, kas olümpiatule(de) kustumine on väga halb enne.

Siinmail suhtuti sellesse filosoofilise rahuga: kui tuli kustub, tuleb see uuesti süüdata. Brides-Les-Baines'is anti tule taasläitmise tseremooniale koguni humoristlik varjund: see suur au usaldati „Hotel de Thernes'i" kokale...

18. veebruar:

Siin räägitakse palju Ühendatud Võistkonda kuuluvate sportlaste identiteedikriisist. Kellele nad ikkagi medaleid võidavad, kas ainult iseendale? Mis saab edasi?

Talimängude ametlikus päevalehes kirjutas Gilles Debernardi oma kohtumisest kahe kolleegiga Moskva lehest „Sport-Ekspress". Ühendatud Võistkonna korralikust medalisaagist hoolimata olid Lev ja Konstantin melanhoolsed ja mõtlikud. Nende melanhoolia põhjuseks polnud koduigatsus. Moskva lehemehi ja sportlasi ärritab too sürrealistlik sõnapaar „Ühendatud Võistkond". Jah, tegemist on sügava identiteedikriisiga: mida tähendab võita medal sisuliselt olematule SRÜ-le?

Slaavi hing on kaotanud pidepunkti. Laskesuusatamise olümpiavõitja Anfissa Reztsova ütles otse, et sooviks minna ajas tagasi — CCCP-i perioodi. Tema esindavat endiselt seda riiki. Või meenutagem Jelena Välbe meeleheitehüüdu pärast 4×5 km teatesõidu finišit: *„Mõ pobedili!"* Kes need „meie" ikkagi on?

Oma hämmeldust ei varja ka kuulus hokiväravavaht Vladislav Tretjak. „Nii on need asjad arenenud, aga ma tunnen end ausalt öeldes sandilt. Viisteist aastat kandsin oma maa — CCCP-i — võistlusvormi. Nüüd on kõik läinud... Ma ei suuda sellega harjuda," kurtis Tretjak.

Albertville'is müüakse CCCP-i võistlusdresse hinnaga 150 USA dollarit. Olen ka Les Saisies' pressikeskuses näinud Lääne ajakirjanikel üll dresse ja T-särke CCCP-i sümboolikaga. Tuleviku ees hirmu tundvate vene sportlaste ja treenerite müügiindu võib mõista: 150 dollarit on neile korralik raha.

Gilles Debernardi lõpetab oma loo huvitava puändiga. Nimelt on Ühendatud Võistkonnaga esmakordselt kaasas õigeusu papp. Tema võibki Debernardi sõnutsi ainsana käsi hõõruda: venelastel on kombeks minna oma muredega kirikusse või kõrtsi.

19. veebruar:

Ma ei tea, millise mulje on meie olümpiakoondise esinemine jätnud kodu-Eestis. Kindlasti leidub inimesi, kes leiavad, et raha on asjata tuulde loobitud. Mõne eestlase sooritused on selleks ka põhjust andnud. Nii jätsid üsna nigela mulje meie paljureklaamitud kahevõistlejad meeskonnavõistluse hüpetes. Ka siis, kui puuduvad medalilootused, tuleb võistelda keskendunult, anda oma parim. Teleekraan võimendab laheda käegalöömismeeleolu ju kogu maailmale.

Rääkisin naiste 15 km laskesuusatamise ajal kolleegiga „Frankfurter Allgemeinest". Saksa ajakirjanik leidis, et medalid polegi Eesti olümpiavõistkonnale hetkel kõige tähtsamad. Ainuüksi talimängude ava- ja lõputseremoonia kaudu maailmale vahendatav teave tagab teile positiivse *image*'i, leidis kolleeg.

20. veebruar:

Olümpia pole veel lõppenud, ent juba kroonitakse mängude kuningaid ja kuningannasid. Olümpialehe kolumnist Jacques Murgue leiab, et kuningatroonile olevat kaks peapretendenti — Itaalia mäesuusataja Alberto Tomba ja Prantsusmaa kahevõistleja Fabrice Guy. Tomba olevat lihtsalt SUUR INIMENE, Guy'd iseloomustavat aga musterolümpialase hing, tingimusteta kuuletumine olümpiaideaalidele. Les Saisies's kolm kulda ja ühe hõbeda võitnud Vegard Ulvangit ei maini Murgue poole sõnagagi. Siin põrkuvadki kesk-eurooplase ja põhjamaalase arusaamad. Murdmaasuusatamine on keskeurooplase meelest igav ja monotoonne ala, millest ei tasu eriti välja teha. Karvase ja sõnaka Tomba afäärid pakuvad palju rohkem pinget. *C'est la vie.* Ühele meeldib ema, teisele tütar.

21. veebruar:

Urmas Vahe oli eile õhtul tunnistajaks vene naissuusatajate strateegi Aleksandr Grušini ja Itaalia suusatajad tippu viinud soomlase Jarmo Punkkineni arutlusele naiste suusatamisest ja neist nüanssidest, mis tipptasandil otsustavaks saavad. „Kui banaalsed ja pinnalised on selle taustal meie, ajakirjanike lapsemeelsed mõttespekulatsioonid suusatamisest," kurtis kolleeg Vahe.

Aga eks me sellepärast ajakirjanikud olemegi, et näha sporti veidi teistsugusest vaatenurgast kui SEESPOOL olijad.

22. veebruar:

Les Saisies's on olümpiavõistlused lõppenud. Mägikülakese elupulss tuksub rõõmsat laupäeva õhtupoolikut. Lõbustuskohad on täis suusaturiste Norrast ja Itaaliast. Omade võite ja medaleid tähistatakse häälekalt. Alberto Tomba kaotus norralasele Jaggele tänasel slaalomivõistlusel on itaallaste kuraasi küll pisut vähendanud, ent mitte oluliselt. Itaalia turistid marsivad mööda Les Saisies' peatänavat, tõmbavad lõbusasse ringmängu ka möödakäijaid. Itaallased laulavad, vehivad lippudega ja kummutavad otse pudelisuust veini.

Ehkki on laupäeva õhtupoolik, ei pane ükski Les Saisies' poepidaja oma äri kinni. Olümpiasümboolikaga kaupadel on hüva minek. Hinnad on põrutavad. Lootsime, et kaupmehed mängude lõpupäevadel pisutki alla jätavad, ent võta näpust. Ilmselt ületab nõudmine pakkumise. Poed on rahvast täis, ostjaid jagub. Tunnen selles melus ka mingeid nurkusenoote: olümpia hakkab lõppema.

23. veebruar:

Talimängude lõputseremoonial kandis sinimustvalget suusataja Elmo Kassin. Pärast 50 km finišit oli Elmo väga väsinud: „Lõpuks jooksis kogu elu silme eest mööda. Kuulsin, et Harri (Kirvesniemi) hõikas raja veerest: „Tubli poiss, et ikka liigud.““

Liikuda, edasi minna — ükskõik kui valuliselt-vaevaliselt see ka sünnib — ongi meie jaoks praegu kõige olulisem. Annaks Jumal, et eestlastel jätkuks raskeil hetkil sihikindlust, tarkust ja vaoshoitust. Viha, õelus ja kadedus on halvad teekaaslased. Vihavimma ravimiseks ei piisaks ka sajast laevatäiest aspiriinist.

Soome lehemees Juhani Syvänen kirjutas talimängude eelõhtul „Helsingin Sanomates“:

„Võib arvata, et baltlaste lipud lehvivad mängude avatseremoonial uhkemalt kui võistlustel. Ei usu, et baltlased on Albertville'i üllatajad. Seni on iseseisvumine toonud neile vaid uusi probleeme.“

Ühest küljest on Syvänenil kindlasti õigus: XVI talimängude võistluspaikades ei lehvinud baltlaste lipud kuigi uhkelt. Pjedestaalile ei pääsenud keegi. Ent medalita jäid ka poolakad, ungarlased, taanlased, belglased. Syvänen hindas Soome tasandilt — meie põhjanaabreile tähendanuks ebaedu olümpiamängudel rahvuslikku skandaali. Taustsüsteemid on võrreldamatud.

Näib, et eestlasi on üsna hästi mõistnud prantsuse ajakirjanik Serge Adler. Talimängude päevalehe 16. veebruari numbris arutles Adler:

„Ehkki Eesti sportlastelt ei oodata medalivõite — mis sellest! Nad on kohal ja vabad!

Eestlased on Baltikumi rahvas ja tahavad selleks ka jääda. Praegustest majandusraskustest hoolimata on nad õnnelikud, et naasid olümpiaperre. Kui kahevõistluses kuuenda koha saanud Allar Levandi välja arvata, pole nad tipmiste kohtade jahtimisel kuigi pretensioonikad.

Tänu talimängudel viibivale kaheksale ajakirjanikule on eestlastel siin suurepärased PR-võimalused. Kas pole iseseisvus kena!“

Prantsuse lehemees Serge Adler on kõrvaltvaataja, tal pole palju aimu Eesti hetkeseisust, meie poliitilistest kähmlustest ja sotsialistlikust lähiminevikust. Nii võiksid ka eestlased uskuda pigem seda rootsi sugujuurtega prantslast kui kodus õelusest ja kadedusest tolmu keerutavaid mõttehiiglasi.

Peame endale rahulikult aru andma, kes me oleme ja mida tahame. Peame rõõmu tundma ka pisiõnnestumistest. Juba ainuüksi asjaolu, et Eesti olümpiadelegatsioon marssis talimängude ava- ja lõputseremoonial sinimustvalge all ja seda nägi kogu maailm, et Lääne press tundis meie vastu pidevat huvi, maksab rohkem, kui esialgu arvata oskame.

Kui küsisin Vegard Ulvangilt, mida ta teab Eestist ja meie spordist, vastas kolmekordne olümpiavõitja: „Tean, et olite Nõukogude Liidu osa. Tean, et olete vana rahvas. Niisiis: tere tulemast Euroopasse!“

XVI talimängudel võistlesid OMA LIPU all viis uut riiki: Sloveenia, Horvaatia, Leedu, Läti ja Eesti. See jääb ajalukku. *Equipe Unified* e. Ühendatud Võistkond unustatakse peagi. Küllap jääb aga CCCP meile meenutama midagi, mida sooviksime unustada. Paraku tuletab CCCP-i mentaliteet — olgu Eestis või väljaspool — end igal sammul valusalt meelde.

* * *

Oleme valgustanud olümpiamänge ühekülgselt, selge rõhuasetusega tippudele, võidule. Meid on haaranud sportlik hasart. Nii on jäänud olümpiamängude tagaplaanile olümpiamängude laiem tähendus.

Lõppude-lõpuks näeb aga igaüks olümpias seda, mida ta näha soovib. Prantslased püüdsid XVI talimängude korraldajatena esile tuua oma õnnestumised, korralduskomitee ja 8000 vabatahtliku entusiastliku tegevuse olümpiaõhkkonna kujundamisel. ROK-i juhtkond tegi korraldajaile viisakuskummardusi. Ajakirjanikud võimendasid seda, mida nad võimendada tahtsid — rahvuslikust uhkusest paisuvaist võiduartikleist Norra ja Itaalia lehtedes plankküljeni Stockholmi „Expressenis“ — valge lehepind sümboliseerimas saamata jäänud medaleid. Baltlased võimendasid oma naasmist olümpiaperekonda.

* * *

Albertville'i talimängude lõpumelus jäi kõlama 1964. ja 1968. aasta olümpiavõitja Marielle Goitscheli üleskutse: „Taasavastagem enese jaoks OLÜMPIA!“

„Sooviksin, et OLÜMPIA põhiväärtused, mängude aateline külg tõuseksid taas ausse. 1964. aasta mängud, kus ma suurslaalomis kuldmedali võitsin, kuulusid n.-ö. esimesse olümpiapõlvkonda. See oli aeg, mil raha ja televisioon polnud veel kõikvõimsad,“ arutles kahekordne olümpiavõitja.

Goitschel mõistab, et muutumatul kujul ei kordu siin ilmas mitte miski — see on võimalik vaid mälestusis ja unenägudes. Ent uuel ringil taas PÕHIVÄÄRTUSTENI jõuda peaks olema ju ometi võimalik.

Analoogilise mõttekäigu pakkus Albertville'is välja ka legendaarne hollandlast judokas, 1964. aastal Jaapanit ja jaapanlasi vapustanud Anton Geesink. XVI talimängudel ROK-i vaatlejana viibinud Geesink leidis, et olümpialiikumine vajab moraalset uuestisündi: „Peame kujundama jäämäest püramiidi.“

Geesinki sõnutsi võib olümpialiikumist selle praegusel kujul võrrelda jäämäega, millest seitse kaheksandikku jääb nähtamatuks. Jäämägi on aga ohtlik, selle liikumine ettearvamatu.

Geesinki arvates peab jäämäe kujundamine püramiidiks saama kõigi ausate inimeste südameasjaks. See püramiid peab olema kõigile hästi nähtav ja toetuma kindlale alusele. Aluseks on sport kõigi jaoks, sport koolides. Sellest omakorda kasvab välja võistlussport, viimasest sport tipptasemel.

„Sellest on oma tegevuses lähtunud ka ROK-i president Samaranch. Ta tõi olümpialiikumise välja sügavast ideoloogilisest kriisist,

lepitas lepitamatuid. Praegu teeb Samaranch kõik, et jäämäest saaks püramiid. Kui see õnnestub, võime loota, et ületame ka moraalse kriisi," kommenteeris Anton Geesink.

Märksõnaks, mis püütakse täita uue sisuga, on saanud OLYMPIC FAMILY — OLÜMPIAPEREKOND. Ühelt poolt võib seda mõista väga laialt, teisalt aga tõlgendada just nõnda, nagu seda tegi Samaranch. Nimelt saatis ROK-i president Matti Salmenkylä kaudu väikesed kingitused ja oma autogrammiga foto Kirvesniemide perele. Samaranch pidas meeles kõiki — Marja-Liisat ja Harrit, ema-isa, lapsi. Selle žestiga andis ta mõista, et olümpiaperekonda kuuluvad mitte üksnes tippsportlased-medalivõitjad, vaid ka nende lähedased, et olümpia-aade sisaldab eneses veel palju muud peale medalite; armutu heitluse tipus.

Praegu Eestis valitseva sügava majandus- ja moraalikriisi taustal võib kõik see tunduda pateetilise ja elukaugena. Kui me aga tahame ületada meid praegu kultuurmaailmast eraldavat kuristikku — ajuti tundub mulle, et see kuristik on hirmutavalt lai ja sügav —, peame moraalse teisenemisega kaasnevad vaevad tahes-tahtmata läbi tegema. Kannatuseta pole ka taassündi.

XVI taliolümpiamängude tulemused

MURDMAASUUSATAMINE

(Les Saisies)

MEHED

10 km (kl)	1. Vegard Ulvang, Norra	27.36,0
	2. Marco Albarello, Itaalia	27.55,2
13. veebruar	3. Christer Majbäck, Rootsi	27.56,4
110 võistlejat	4. Björn Dählie, Norra	28.01,6
	5. Niklas Jonsson, Rootsi	28.03,1
	6. Harri Kirvesniemi, Soome	28.23,3

7. Giorgio Vanzetta, Itaalia 28.26,9, 8. Alois Stadlober, Austria 28.27,5, 9. Torgny Mogren, Rootsi 28.37,8, 10. Silvio Fauner, Itaalia 28.53,8, 11. Mihhail Botvinov, Ühendatud Võistkond 28.55,8, 12. Henrik Forsberg, Rootsi 29.09,0, 13. Vladimir Smirnov, Ühendatud Võistkond 29.13,1, 14. Mika Myllylä, Soome 29.17,0, 15. Jari Räsänen, Soome 29.17,0... 21. Andrus Veerpalu 29.51,5, 22. Elmo Kassin 29.52,0, 28. Urmas Välbe 30.20,1, 67. Taivo Kuus 32.28,0.

15 km (v)	1. Björn Dählie, Norra	27.36,9
viitstardist	2. Vegard Ulvang, Norra	—53,4
	3. Giorgia Vanzetta, Itaalia	—54,3
15. veebruar	4. Marco Albarello, Itaalia	—55,4
102 võistlejat	5. Torgny Mogren, Rootsi	—59,5
	6. Christer Majbäck, Rootsi	—1.39,1

7. Silvio Fauner, Itaalia —1.57,0, 8. Vladimir Smirnov, Ühendatud Võistkond —1.57,9, 9. Henrik Forsberg, Rootsi —2.14,5, 10. Alois Stadlober, Austria —2.19,7, 11. Harri Kirvesniemi, Soome —2.32,5, 12. Jari Isometsä, Soome —2.48,1, 13. Niklas Jonsson, Rootsi —3.00,2, 14. Vaclav Korunka, Tšehhoslovakkia —3.01,6, 15. Mihhail Botvinov, Ühendatud Võistkond —3.05,2 ... 18. Elmo Kassin —3.14,2, 41. Urmas Välbe —5.36,5, 42. Andrus Veerpalu —5.39,8, 60. Taivo Kuus —8.16,7.

30 km (kl)	1. Vegard Ulvang, Norra	1:22.27,8
	2. Björn Dählie, Norra	1:23.14,0
10. veebruar	3. Terje Langli, Norra	1:23.42,5
87 võistlejat	4. Marco Albarello, Itaalia	1:23.55,7
	5. Erling Jevne, Norra	1:24.07,7
	6. Christer Majbäck, Rootsi	1:24.12,1

7. Niklas Jonsson, Rootsi 1:25.17,6, 8. Jyrki Ponsiluoma, Rootsi 1:25.24,4, 9. Vladimir Smirnov, Ühendatud Võistkond 1:25.27,6, 10. Harri Kirvesniemi, Soome 1:25.28,5, 11. Jan Ottosson, Rootsi 1:25.33,9, 12. Mihhail Botvinov, Ühendatud Võistkond 1:25.36,9, 13. Lubomir Buchta, Tšehhoslovakkia 1:25.40,6, 14. Aleksandr Golubev, Ühendatud Võistkond 1:25.56,1, 15. Jochen Behle, Saksamaa LV 1:25.59,8 ... 31. Jaanus Teppan 1:29.30,9, 33. Urmas Välbe 1:29.44,3, 44. Andrus Veerpalu 1:31.06,1.

50 km (v)

22. veebruar

1.	Björn Dählie, Norra	2:03.41,5
2.	Maurillo de Zolt, Itaalia	2:04.39,1
3.	Giorgio Vanzetta, Itaalia	2:06.42,1
4.	Aleksei Prokurorov, Ühendatud Võistkond	2:07.06,1
5.	Hervé Balland, Prantsusmaa	2:07.17,7
6.	Radim Nyč, Tšehhoslovakkia	2:07.41,5

7. Johann Mühlegg, Saksamaa LV 2:07.45,2, 8. Pavel Benc, Tšehhoslovakkia 2:08.13,6, 9. Vegard Ulvang, Norra 2:08.21,5, 10. Gianfranco Polvara, Itaalia 2:09.27,8, 11. Alfred Runggaldier, Itaalia 2:10.03,1, 12. Torgny Mogren, Rootsi 2:10.29,9, 13. Vaclav Korunka, Tšehhoslovakkia 2:10.30,7, 14. Guy Balland, Prantsusmaa 2:10.40,1, 15. Giachem Guidon, Šveits 2:10.55,0 ... 39. Jaanus Teppan 2:17.15,1, 45. Elmo Kassin 2:19.29,3, Taivo Kuus katkestas.

4×10 km

18. veebruar
16 meeskonda

1. Norra	(Terje Langli 25.25,6 Vegard Ulvang 24.35,3 Kristen Skjeldal 25.17,9 Björn Dählie 24.07,2)	1:39.26,0
2. Itaalia	(Giuseppe Pulie 26.01,8 Marco Albarello 25.01,4 Giorgio Vanzetta 24.41,2 Silvio Fauner 25.08,3)	1:40.52,7
3. Soome	(Mika Kuusisto 25.25,9 Harri Kirvesniemi 25.01,4 Jari Räsänen 26.06,1 Jari Isometsä 24.49,5)	1:41.22,9
4. Rootsi	(Jan Ottosson 25.24,9 Christer Majbäck 26.06,1 Henrik Forsberg 25.23,6 Torgny Mogren 24.25,5)	1:41.23,1
5. Ühendatud Võistkond	(Andrei Kirillov 26.00,0 Vladimir Smirnov 24.43,4 Mihhail Botvinov 25.02,6 Aleksei Prokurorov 27.17,6)	1:43.03,6
6. Saksamaa LV	(Holger Bauroth 26.31,4 Jochen Behle 25.48,2 Torald Rein 26.42,4 Johan Mühlegg 24.39,7)	1:43.41,7

7. Tšehhoslovakkia 1:44.20,0, 8. Prantsusmaa 1:44.51,1, 9. Austria 1:45.56,6, 10. Eesti 1:46.33,3 (Andrus Veerpalu 27.07,5, Jaanus Teppan 26.23,5, Elmo Kassin 25.36,3, Urmas Välbe 27.26,0), 11. Kanada 1:47.52,0, 12. USA 1:48.15,8, 13. Bulgaaria 1:51.28,0, 14. Hispaania 1:52.05,3, 15. Lõuna-Korea 2:01.01,4, 16. Kreeka 2:05.46,4.

NAISED

5 km (kl)

13. veebruar
62 võistlejat

1.	Marjut Lukkarinen, Soome	14.13,8
2.	Ljubov Jegorova, Ühendatud Võistkond	14.14,7
3.	Jelena Välbe, Ühendatud Võistkond	14.22,7
4.	Stefania Belmondo, Itaalia	14.26,2
5.	Inger Helene Nybråten, Norra	14.33,3
6.	Olga Danilova, Ühendatud Võistkond	14.37,2

7. Larissa Lazutina, Ühendatud Võistkond 14.41,7, 8. Solveig Pedersen, Norra 14.42,1, 9. Marie-Helene Westin, Rootsi 14.42,6, 10. Elin Nilsen, Norra 14.50,8, 11. Lubomira Balazova, Tšehhoslovakkia 14.54,6, 12. Manuela di Centa, Itaalia 14.55,4, 13. Katerina Neumannova, Tšehhoslovakkia 14.59,1, 14. Carina Görlin, Rootsi 15.00,8, 15. Sylvia Honegger, Šveits 15.03,4 ... 38. Piret Niglas 15.54,9.

10 km (v)
viitstardist

15. veebruar
62 võistlejat

1.	Ljubov Jegorova, Ühendatud Võistkond	25.53,7
2.	Stefania Belmondo, Itaalia	—24,1
3.	Jelena Välbe, Ühendatud Võistkond	—44,0
4.	Marjut Lukkarinen, Soome	—58,0
5.	Elin Nilsen, Norra	—1.20,2
6.	Marie-Helene Westin, Rootsi	—1.20,5

7. Inger Helene Nybråten, Norra —1.27,4, 8. Larissa Lazutina, Ühendatud Võistkond —1.41,1, 9. Isabelle Mancini, Prantsusmaa —1.45,6, 10. Manuela di Centa, Itaalia —2.02,0, 11. Olga Danilova, Ühendatud Võistkond —2.16,5, 12. Simone Opitz, Saksamaa LV —2.23,6, 13. Sylvia Honegger, Šveits —2.24,0, 14. Gabriele Hess, Saksamaa LV —2.25,5, 15. Solveig Pedersen, Norra —2.32,9 ... 45. Piret Niglas —5.42,9.

15 km (kl)

9. veebruar
53 võistlejat

1.	Ljubov Jegorova, Ühendatud Võistkond	42.20,8
2.	Marjut Lukkarinen, Soome	43.29,9
3.	Jelena Välbe, Ühendatud Võistkond	43.42,3
4.	Raissa Smetanina, Ühendatud Võistkond	44.01,5
5.	Stefania Belmondo, Itaalia	44.02,4
6.	Marja-Liisa Kirvesniemi, Soome	44.02,7

7. Inger Helene Nybråten, Norra 44.18,6, 8. Trude Dybendahl, Norra 44.31,5, 9. Gabriella Paruzzi, Itaalia 44.44,0, 10. Marie-Helene Westin, Rootsi 45.00,5, 11. Vida Venciene, Leedu 45.12,9, 12. Natalja Martõnova, Ühendatud Võistkond 45.16,1, 13. Lubomira Balazova, Tšehhoslovakkia 45.22,6, 14. Katerina Neumannova, Tšehhoslovakkia 45.28,6, 15. Manuela Oschmann, Saksamaa LV 45.28,8 ... 39. Piret Niglas 48.58,4.

30 km (v)

21. veebruar
57 võistlejat

1.	Stefania Belmondo, Itaalia	1:22.30,1
2.	Ljubov Jegorova, Ühendatud Võistkond	1:22.52,0
3.	Jelena Välbe, Ühendatud Võistkond	1:24.13,9
4.	Elin Nilsen, Norra	1:26.25,1
5.	Larissa Lazutina, Ühendatud Võistkond	1:26.31,8
6.	Manuela di Centa, Itaalia	1:27.04,4

7. Marie-Helene Westin, Rootsi 1:27.16,2, 8. Simone Optiz, Saksamaa LV 1:27.17,4, 9. Trude Dybendahl, Norra 1:27.29,8, 10. Marjut Lukkarinen, Soome 1:27.30,9, 11. Alžbeta Havrančikova, Tšehhoslovakkia 1:27.54,9, 12. Gabriella Paruzzi, Itaalia 1:28.18,1, 13. Inger Helene Nybråten, Norra 1:28.21,8, 14. Inger Lise Hegge, Norra 1:29.31,6, 15. Gabriele Hess, Saksamaa LV 1:29.43,8 ... 48. Piret Niglas 1:37.31,8.

4×5 km

17. veebruar
13 naiskonda

1. Ühendatud Võistkond	(Jelena Välbe 14.51,2 Raissa Smetanina 15.15,1 Larissa Lazutina 15.12,7 Ljubov Jegorova 14.15,8)	59.34,8
2. Norra	(Solveig Pedersen 15.14,0 Inger Helene Nybråten 14.43,1 Trude Dybendahl 15.24,4 Elin Nilsen 14.34,9)	59.56,4
2. Itaalia	(Bice Vanzetta 16.01,7 Manuela di Centa 14.52,1 Gabriella Paruzzi 15.23,3 Stefania Belmondo 14.08,8)	1:00.25,9
4. Soome	(Marja-Liisa Kirvesniemi 15.49,9 Pirkko Määttä 15.05,1 Jaana Savolainen 15.18,0 Marjut Lukkarinen 14.39,9)	1:00.52,9

5. Prantsusmaa	(Carole Stanisiere 16.02,5 Sylvie Giry Rosset 15.41,0 Sophie Villeneuve 15.22,0 Isabelle Mancini 14.25,2)		1:01.30,7
6. Tšehhoslovakkia	(Lubomira Balazova 15.34,8 Katerina Neumannova 15.13,0 Alžbeta Havrančikova 15.17,9 Iveta Zelingerova 15.31,7)		1:01.37,4

7. Rootsi 1:01.54,5, 8. Saksamaa LV 1:02.22,6, 9. Šveits 1:02.54,1, 10. Poola 1:03.23,0, 11. Kanada 1:03.38,5, 12. Jaapan 1:04.09,3, 13. USA 1:04.48,5.

SUUSAHÜPPED
(Courchevel)

90 m mägi

9. veebruar
58 võistlejat

1. Ernst Vettori, Austria	222,8	(88+87,5 m)
2. Martin Höllwarth, Austria	218,1	(90,5+83)
3. Toni Nieminen, Soome	217,0	(88+84,5)
4. Heinz Kuttin, Austria	214,4	(85,5+86)
5. Mika Laitinen, Soome	213,6	(85,5+85,5)
6. Andreas Felder, Austria	213,5	(87+83)

7. Heiko Hunger, Saksamaa LV 211,6 (87+84), 8. Didier Mollard, Prantsusmaa 209,7 (84,5+85), 9. Jens Weissflog, Saksamaa LV 208,5 (84+83,5), 10. Jiři Parma, Tšehhoslovakkia 207,9 (87+82), 11. Mihhail Jessin, Ühendatud Võistkond 204,7 (85,5+81,5), 12. Samo Gostisa, Sloveenia 201,8 (84+84), 13. James Holland, USA 201,1 (85+81), 14. Masahiko Harada, Jaapan 201,0 (83,5+84), 15. Jaroslav Sakala, Tšehhoslovakkia 200,8 (83,5+82).

120 m mägi

16. veebruar
59 võistlejat

1. Toni Nieminen, Soome	239,5	(122+123)
2. Martin Höllwarth, Austria	227,3	(120,5+116,5)
3. Heinz Kuttin, Austria	214,8	(117,5+112)
4. Masahiro Harada, Jaapan	211,3	(113,5+116)
5. Jiři Parma, Tšehhoslovakkia	198,0	(111,5+108,5)
6. Steeve Delaup, Prantsusmaa	185,6	(106+105,5)

7. Ivan Lunardi, Itaalia 185,2 (110,5+102,5), 8. Franci Petek, Sloveenia 177,1 (107+99,5), 9. Andreas Felder, Austria 176,9 (105+103,5), 10. Mihhail Jessin, Ühendatud Võistkond 176,5 (108+99,5), 11. Christof Duffner, Saksamaa LV 176,3 (112+100), 12. James Holland, USA 175,1 (105+101,5), 13. František Jež, Tšehhoslovakkia 171,3 (105+99,5), 14. Sylvain Freiholz, Šveits 171,0 (99+108,5), 15. Ernst Vettori, Austria 170,9 (101,5+104,5).

Meeskondlik

14. veebruar
14 meeskonda

1. Soome	(Ari-Pekka Nikkola 116,5+108,5 m Mika Laitinen 110+106 Risto Laakkonen 111+110 Toni Nieminen 123+122)	644,4
2. Austria	(Heinz Kuttin 114,5+112,5 Ernst Vettori 113,5+110,5 Martin Höllwarth 123,5+117,5 Andreas Felder 115+109,5)	642,9
3. Tšehhoslovakkia	(Tomaš Goder 117+110 František Jež 113,5+104,5 Jaroslav Sakala 113+102 Jiři Parma 118,5+115,5)	620,1
4. Jaapan	(Jiro Kamiharako 107+108 Masahiko Harada 117,5+109,5 Noriaki Kasai 106+97,5 Kenji Suda 109+107,5)	571,0
5. Saksamaa LV	(Heiko Hunger 105,5+106,5) Dieter Thoma 109+104,5 Christof Duffner 101,5+92,5 Jens Weissflog 107+104)	544,6
6. Sloveenia	(Primoz Kopac 98+97 Matiaz Zupan 99,5+108 Franci Petek 109,5+103 Samo Gostisa 110+108,5)	543,3

7. Norra 538,0, 8. Šveits 537,9, 9. Rootsi 515,1, 10. Prantsusmaa 510,9, 11. Ühendatud Võistkond 503,4, 12. USA 482,4, 13. Itaalia 472,2, 14. Kanada 341,0.

KAHEVÕISTLUS
(Courchevel)

Individuaalne

11. ja 12. veebruar
45 võistlejat

1. Fabrice Guy, Prantsusmaa (hüpete punktid 222,1; 15 km 43.45,4)
2. Sylvain Guillaume, Prantsusmaa (208,1; 43.00,5)
3. Klaus Sulzenbacher, Austria (221,6; 44.48,4)
4. Fred Börre Lundberg, Norra (211,9; 44.04,1)
5. Klaus Ofner, Austria (228,5; 45.57,9)
6. Allar Levandi, Eesti (206,4; 43.34,8)

7. Kenji Ogiwara, Jaapan (215,3; 44.57,5), 8. Stanislav Ustupski, Poola (202,6; 44.03,5), 9. Trond Einar Elden, Norra (181,9; 42.01,2), 10. Knut Tore Apeland, Norra (190,7; 43.11,9), 11. Andrei Dundukov, Ühendatud Võistkond (210,4; 45.43,5), 12. Thomas Dufter, Saksamaa LV (210,8; 45.54,9), 13. Xavier Girard, Prantsusmaa (199,3; 44.47,3), 14. Andreas Schaad, Šveits (201,1; 44.59,4), 15. František Maka, Tšehhoslovakkia (197,1; 44.33,4) ... 23. Ago Markvardt (199,0; 46.21,9), 31. Peeter Heli (182,0; 46.15,1), 42. Toomas Tiru (170,9; 50.13,1).

Meeskondlik

17. ja 18. veebruar
11 meeskonda

1. Jaapan	645,1	3×10 km 1:26.36,5
(Reiichi Mikata 218,6; 28.22,5 Takanori Kono 199,0; 28.40,2 Kenji Ogiwara 227,5; 26.33,8)		
2. Norra	569,9;	1:18.46,9
(Knut Tore Apeland 185,3; 26.22,8 Fred Börre Lundberg 185,7; 26.19,7 Trond Einar Elden 198,9; 26.04,4)		
3. Austria	615,6;	1:22.49,6
(Klaus Ofner 195,5; 27.56,6 Stefan Kreiner 212,6; 28.34,2 Klaus Sulzenbacher 207,5; 26.18,8)		
4. Prantsusmaa	578,0;	1:20.19,0
(Francois Repellin 177,2; 27.27,0 Sylvain Guillaume 191,1; 26.28,8 Fabrice Guy 210,1; 26.32,2)		
5. Saksamaa LV	609,7;	1:25.24,9
(Hans-Peter Pohl 180,1; 28.01,2 Jens Deimel 207,4; 29.53,5 Thomas Dufter 222,2; 27.30,2)		
6. Tšehhoslovakkia	546,7;	1:24.29,2
(Josef Kovařik 166,0; 27.47,8) Milan Kučera 184,5; 29.37,8 František Maka 196,2; 27.03,6)		

7. Soome 561,2; 1:25.44,3, 8. USA 591,3; 1:28.15,8, 9. Eesti 525,9; 1:23.20,9 (Ago Markvardt 161,0; 28.17,8; Peter Heli 183,4; 28.06,9; Allar Levandi 181,5; 26.56,2), 10. Šveits 521,9; 1:23.22,4, 11. Ühendatud Võistkond 515,3; 1:29.38,2.

LASKESUUSATAMINE
(Les Saisies)

MEHED

10 km	1. Mark Kirchner, Saksamaa LV	26.02,3 (0)
	2. Ricco Gross, Saksamaa LV	26.18,0 (1)
12. veebruar	3. Harri Eloranta, Soome	26.26,6 (0)
94 võistlejat	4. Sergei Tšepikov, Ühendatud Võistkond	26.27,5 (0)
(sulgudes	5. Valeri Kirijenko, Ühendatud Võistkond	26.31,8 (3)
trahviringid)	6. Jens Steinigen, Saksamaa LV	26.34,8 (0)

7. Andreas Zingerle, Itaalia 26.38,6 (1), 8. Steve Cyr, Kanada 26.46,4 (0), 9. Frank-Peter Rötsch, Saksamaa LV 26.54,1 (2), 10. Herve Flandin, Prantsusmaa 26.56,6 (1), 11. Ludwig Gredler, Austria 27.14,8 (2), 12. Ivan Masarik, Tšehhoslovakkia 27.16,8 (2), 13. Olegs Maluhins, Läti 27.17,7 (0), 14. Ulf Johansson, Rootsi 27.19,0 (0), 15. Johann Passler, Itaalia 27.20,4 (3) ... 27. Hillar Zahkna 27.46,5 (2), 31. Urmas Kaldvee 27.52,9 (1), 59. Kalju Ojaste 29.13,2 (1), 61. Aivo Udras 29.28,4 (2).

20 km	1. Jevgeni Redkin, Ühendatud Võistkond	57.34,4 (0)
	2. Mark Kirchner, Saksamaa LV	57.40,8 (3)
20. veebruar	3. Mikael Löfgren, Rootsi	57.59,4 (2)
94 võistlejat	4. Aleksandr Popov, Ühendatud Võistkond	58.02,9 (2)
(sulgudes	5. Harri Eloranta, Soome	58.15,7 (1)
trahviminutid)	6. Vesa Hietalahti, Soome	58.24,6 (1)

7. Johann Passler, Itaalia 58.25,9 (4), 8. Frode Löberg, Norra 58.32,4 (1), 9. Gisle Fenne, Norra 58.32,9 (1), 10. Sergei Tšepikov, Ühendatud Võistkond 58.47,6 (3), 11. Valeri Kirijenko, Ühendatud Võistkond 59.12,6 (4), 12. Michael Dixon, Suurbritannia 59.20,2 (0), 13. Christian Dumont, Prantsusmaa 59.27,0 (2), 14. Krasimir Vidinov, Bulgaaria 59.32,5 (1), 15. Jiři Holubec, Tšehhoslovakkia 59.26,2 (0) ... 34. Hillar Zahkna 1:01.57,4 (4), 37. Kalju Ojaste 1:02.05,8 (2), 48. Urmas Kaldvee 1:03.15,1 (4), 57. Kristjan Oja 1:04.15,9 (3).

4×7,5 km	1. Saksamaa LV		1:24.43,5 (0)
		(Ricco Gross	22.37,4 (0)
16. veebruar		Jens Steinigen	21.00,9 (0)
21 meeskonda		Mark Kirchner	20.17,5 (0)
		Fritz Fischer	20.47,7 (0))
	2. Ühendatud Meeskond		1:25.06,3 (0)
		(Valeri Medvedtsev	21.56,3 (0)
		Aleksandr Popov	21.01,2 (0)
		Valeri Kirijenko	21.11,7 (0)
		Sergei Tšepikov	20.57,1 (0)
	3. Rootsi		1:25.38,2 (0)
		(Ulf Johansson	21,53,3 (0)
		Leif Andersson	21.03,1 (0)
		Tord Wiksten	22.05,0 (0)
		Mikael Löfgren	20.36,3 (0))
	4. Itaalia		1:26.18,1 (2)
		(Hubert Leitgeb	22.01,6 (0)
		Johann Passler	21.37,8 (2)
		Pieralberto Carrara	21.24,6 (0)
		Andreas Zingerle	21.14,1 (0)
	5. Norra		1:26.32,4 (1)
		(Geir Einang	22.07,5 (0)
		Frode Löberg	21.01,6 (0)
		Gisle Fenne	21.00,5 (0)
		Eirik Kvalfoss	22.22,8 (1))
	6. Prantsusmaa		1:27.13,3 (0)
		(Xavier Blond	23.07,6 (0)
		Thierry Gerbier	21.26,4 (0)
		Christian Dumont	21.41,6 (0)
		Herve Flandin	20.58,2 (0))

7. Tšehhoslovakkia 1:27.15,7 (1), 8. Soome 1:27.39,5 (1), 9. Poola 1:27.56,7 (0), 10. Kanada 1:29.37,3 (0), 11. Eesti 1:29.46,1 (0) (Hillar Zahkna 22.34,3 (0), Aivo Udras 22.02,0 (0), Kalju Ojaste 22.26,6 (0), Urmas Kaldvee 22.43,2 (0)), 12. Austria 1:30.40,7 (2), 13. USA 1:30.44,0 (1), 14. Bulgaaria 1:31.49,6 (0), 15. Ungari 1:32.50,7 (2).

NAISED

7,5 km	1. Anfissa Reztsova, Ühendatud Võistkond	24.29,2 (3)
	2. Antje Misersky, Saksamaa LV	24.45,1 (2)
11. veebruar	3. Jelena Belova, Ühendatud Võistkond	24.50,8 (2)
69 võistlejat	4. Nadežda Aleksieva, Bulgaaria	24.55,8 (0)
	5. Jiřina Adamčikova, Tšehhoslovakkia	24.57,6 (0)
	6. Petra Schaaf, Saksamaa LV	25.10,4 (1)

7. Anne Briand, Prantsusmaa 25.29,8 (2), 8. Silvana Blagoeva, Bulgaaria 25.33,5 (2), 9. Delphine Burlet, Prantsusmaa 25.50,5 (4), 10. Inga Kesper, Saksamaa LV 25.57,3 (2), 11. Uschi Disl, Saksamaa LV 25.58,9 (2), 12. Myriam Bedard, Kanada 26.04,6 (1), 13. Sevetlana Petšerskaja, Ühendatud Võistkond 26.09,7 (0), 14. Mia Stadig, Rootsi 26.15,0 (0), 15. Elin Kristiansen, Norra 26.23,3 (1) ... 30. Jelena Poljakova 27.22,8 (1), 42. Krista Lepik 28.18,6 (4), 58. Eveli Peterson 29.31,4 (5).

15 km	1. Antje Misersky, Saksamaa LV	51.47,2 (1)
	2. Svetlana Petšerskaja, Ühendatud Võistkond	51.58,5 (1)
19. veebruar	3. Myriam Bedard, Kanada	52.15,0 (2)
68 osavõtjat	4. Véronique Claudel, Prantsusmaa	52.21,2 (2)
	5. Nadežda Aleksieva, Bulgaaria	52.30,2 (1)
	6. Delphine Burlet, Prantsusmaa	53.00,8 (3)

7. Corinne Niogret, Prantsusmaa 53.06,6 (2), 8. Nathalie Santer, Itaalia 53.10,3 (3), 9. Elin Kristiansen, Norra 53.19,6 (2), 10. Signe Trosten, Norra 53.24,5 (2), 11. Krista Lepik, Eesti 53.51,4 (1), 12. Inger Björkböm, Rootsi 53.52,8 (1), 13. Petra Schaaf, Saksamaa LV 53.56,3 (3), 14. Tuija Sikiö, Soome 54.03,0 (1), 15. Inga Kesper, Saksamaa LV 54.42,3 (3) ... 36. Eveli Peterson 58.03,1 (5), 39. Jelena Poljakova 58.30,1 (5).

3×7,5 km	1. Prantsusmaa		1:15.55,6
		(Corinne Niogret 25.54,7 (0)	
		Véronique Claudel 25.30,7 (0)	
14. veebruar		Anne Briand 24.30,2 (0)	
16 naiskonda	2. Saksamaa LV		1:16.18,4
		(Uschi Disl 26.33,7 (1)	
		Antje Misersky 24.28,9 (0)	
		Petra Schaaf 25.15,8 (0)	
	3. Ühendatud Võistkond		1:16.54,6
		(Jelena Belova 26.21,9 (1)	
		Anfissa Reztsova 24.33,5 (1)	
		Jelena Melnikova 25.59,2 (0))	
	4. Bulgaaria		1:18.54,8
		(Silvana Blagoeva 25.58,9 (0)	
		Nadežda Aleksieva 26.33,1 (0)	
		Iva Škodreva 26.22,8 (0))	

5. Soome		1:20.17,8
	(Mari Lampinen 26.40,9 (0)	
	Tuija Sikiö 26.29,1 (0)	
	Terki Markkunen 27.07,8 (0))	
6. Rootsi		1:20.56,6
	(Christina Eklund 27.49,7 (0)	
	Inger Björkböm 26.30,9 (0)	
	Mia Stadig 26.36,0 (0))	

7. Norra 1:21.20,0 (1), 8. Tšehhoslovakkia 1:23.12,7 (3), 9. Eesti 1:23.16,2 (Jelena Poljakova 27.29,6 (0), Eveli Peterson 28.38,2 (1), Krista Lepik 27.08,4 (0)), 10. Rumeenia 1:23.39,6 (0), 11. Kanada 1:23.49,1 (2), 12. Hiina 1:23.51,0 (4), 13. Itaalia 1:24.00,8 (2), 14. Poola 1:24.07,5 (4), 15. USA 1:24.36,9 (2).

MÄESUUSATAMINE

(Meribel, Val d'Isere, Les Menuires)

MEHED

Slaalom	1. Finn Christian Jagge, Norra	1.44,39	(51,43/52,96)
	2. Alberto Tomba, Itaalia	1.44,67	(53,01/51,66)
22. veebruar	3. Michael Tritscher, Austria	1.44,85	(52,50/52,35)
119 võistlejat	4. Patrick Staub, Šveits	1.45,44	(52,56/52,88)
	5. Tomas Fogdö, Rootsi	1.45,48	(52,85/52,63)
	6. Paul Accola, Šveits	1.45,62	(52,64/52,98)

7. Michael von Grünigen, Šveits 1.46,42 (53,62/52,80), 8. Jonas Nilsson, Rootsi 1.46,57 (53,58/52,99), 9. Thomas Stanggassinger, Austria 1.46,65 (53,51/53,14), 10. Matthew Grosjean, USA 1.46.94 (53,79/53,15), 11. Carlo Gerosa, Itaalia 1.47,10 (53,18/53,92), 12. Francois Simond, Prantsusmaa 1.47,49 (53,88/53,61), 14. Mats Ericson, Rootsi 1.48,01 (53,92/54,09), 15. Bernhard Gstrein, Austria 1.48,26 (54,12/54,14).

Suurslaalom	1. Alberto Tomba, Itaalia	2.06,98	(1,04,57/1.02,41)
	2. Marc Girardelli, Luksemburg	2.07,30	(1.04,70/1.02,60)
18. veebruar	3. Kietil Andre Aamodt, Norra	2.07,82	(1.04,81/1.03,01)
131 võistlejat	4. Paul Accola, Šveits	2.08,02	(1.04,88/1.03,14)
	5. Ole Christian Furuseth, Norra	2.08,16	(1.05,63/1.02,53)
	6. Günther Mader, Austria	2.08,80	(1.05,42/1.03,38)

7. Rainer Salzberger, Austria 2.08,83 (1.05,72/1.03,11), 8. Frederik Nyberg, Rootsi 2.09,00 (1.06,09/1.02,91), 9. Hubert Strolz, Austria ja Josef Polig, Itaalia 2.09,45 (1.06,75/1.02,70) ja (1.06,17/1.03,28), 11. Hans Pieren, Šveits 2.09,57 (1.06,34/1.03,23), 12. Christian Mayer, Austria 2.10,06 (1.06,23/1.03,83), 13. Stephane Exartier, Prantsusmaa ja Michael von Grünigen, Šveits 2.10,67 (1.06,87/1.03,80) ja (1.06,95/1.03,72), 15. Günther Marxus, Liechtenstein 2.11,15 (1.06,69/1.04,46).

Ülisuurslaalom	1. Kjetil Andre Aamodt, Norra	1.13,04
	2. Marc Girardelli, Luksemburg	1.13,77
16. veebruar	3. Jan Einar Thorsen, Norra	1.13,83
118 võistlejat	4. Ole Christian Furuseth, Norra	1.13,87
	5. Josef Polig, Itaalia	1.13,88
	6. Marco Hangl, Šveits	1.13,90

7. Günther Mader, Austria 1.14,08, 8. Tom Stiansen, Norra 1.14,51, 9. Markus Wasmeier, Saksamaa LV 1.14,58, 10. Paul Accola, Šveits 1.14,60, 11. Fredrik Nyberg, Rootsi 1.14,61, 12. Gianfranco Martin, Itaalia 1.14,81, 13. Jeff Olson, USA 1.15,06, 14. Urs Kälin, Šveits 1.15,22, 15. Rainer Salzberger, Austria 1.15,31.

Kiirlaskumine	1. Patrick Ortlieb, Austria	1.50,37
	2. Franck Piccard, Prantsusmaa	1.50,42
9. veebruar	3. Günther Mader, Austria	1.50,47
55 võistlejat	4. Marcus Wasmeier, Saksamaa LV	1.50,62
	5. Jan Einar Thorsen, Norra	1.50,79
	6. Franz Heinzer, Šveits	1.51,39

7. Hansjörg Tauscher, Saksamaa LV 1.51,49, 8. Lasse Arnesen, Norra 1.51,63, 9. A. J. Kitt, USA 1.51,98, 10. Franco Colturi, Itaalia 1.52,07, 11. Kristian Chedina, Itaalia 1.52,28, 12. Luc Alphand, Prantsusmaa 1.52,34, 13. Daniel Mahrer, Šveits 1.52,39, 14. Gianfranco Martin, Itaalia 1.52,48, 15. Xavier Gigandet, Šveits 1.52,50.

Kahevõistlus	1. Josef Polig, Itaalia	14,58 mp.	(8,26+6,32)
	2. Gianfranco Martin, Itaalia	14,90	(5,20+9,70)
10. ja 11.	3. Steve Rocher, Šveits	18,16	(15,90+2,26)
veebruar	4. Jean-Luc Cretier, Prantsusmaa	18,97	(13,05+5,92)
66 võistlejat	5. Markus Wasmeier, Saksamaa LV	32,77	(9,58+23,19)
	6. Kristian Ghedina, Itaalia	38,96	(17,13+21,83)

7. Ole Christian Furuseth, Norra 40,47 (40,47+0,00), 8. Xavier Gigandet, Šveits 41,21 (6,52+34,69), 9. Takuya Ishioka, Jaapan 51,83 (44,04+7,79), 10. Lasse Arnesen, Norra 52,75 (0,00+52,75), 12. Rob Crossan, Kanada 57,27 (34,25+23,02), 13. Jure Kosin, Sloveenia 59,78 (47,20+12,58), 14. Cary Mullen, Kanada 62,37 (25,48+38,69), 15. Kiminobu Kimura, Jaapan 64,14 (61,26+2,88).

NAISED

Slaalom	1. Petra Kronberger, Austria	1.32,68	(8,28/44,40)
	2. Annelise Coberger, Uus-Meremaa	1.33,10	(49,02/44,08)
20. veebruar	3. Blanca Fernandez Ochoa, Hispaania	1.33,35	(48,25/45,10)
63 võistlejat	4. Julie M. J. Parisien, USA	1.33,40	(48,22/45,18)
	5. Karin Buder, Austria	1.33,68	(49,10/44,58)
	6. Patricia Chauvet, Prantsusmaa	1.33,72	(48,98/44,74)

7. Vreni Schneider, Šveits 1.33,96 (48,66/45,30), 8. Anne Berge, Norra 1.34,22 (49,39/44,83), 9. Katrin Neuenschwander, Šveits 1.34,28 (49,20/45,08), 10. Urska Hrovat, Sloveenia 1.34,50 (49,04/45,46), 11. Kristina Andersson, Rootsi 1.34,95 (48,76/46,19), 12. Lara Magoni, Itaalia 1.35,00 (49,73/45,27), 13. Christine von Grünigen, Šveits 1.35,73 (49,84/45,89), 14. Christelle Guignard, Prantsusmaa 1.36,31 (50,20/46,11), 15. Martina Ertl, Saksamaa LV 1.36,44 (50,29/46,12).

Suurslaalom	1. Pernilla Wiberg, Rootsi	2.12,74	(1.06,36/1.06,38)
	2. Diann Roffe, USA	2.13,71	(1.07,21/1.06,50)
19. veebruar	3. Anita Wachter, Austria	2.13,71	(1.06,43/1.07,28)
69 võistlejat	4. Ulrike Maier, Austria	2.13,77	(1.06,16/1.07,61)
	5. Julie M. J. Parisien, USA	2.14,10	(1.06,90/1.07,20)
	6. Carole Merle, Prantsusmaa	2.14,10	(1.06,67/1.07,57)

7. Ewa Twardokens, USA 2.14,47 (1.07,03/1.07,44), 8. Katja Seizinger, Saksamaa LV 2.14,96 (1.07,40/1.07,56), 9. Sylvia Eder, Austria 2.15,05 (1.07,20/1.07,85), 10. Kristina Andersson, Rootsi 2.15,23 (1.07,53/1.07,70), 11. Christina Meier, Saksamaa LV 2.15,33 (1.08,07/1.07,26), 12. Blanca Fernandez Ochoa, Hispaania 2.15,41 (1.08,09/1.07,32), 13. Nataša Bokal, Sloveenia 2.15,64 (1.07,20/1.08,44), 14. Traudl Hächer, Garell, Saksamaa LV 2.16,13 (1.07,26/1.08,87), 15. Merete Fjeldavli, Norra 2.17,23 (1.08,66/1.08,57).

Ülisuurslaalom	1. Deborah Compagnoni, Itaalia	1.21,22
	2. Carole Merle, Prantsusmaa	1.22,63
18. veebruar	3. Katja Seizinger, Saksamaa LV	1.23,19
59 võistlejat	4. Petra Kronberger, Austria	1.23,20
	5. Ulrike Maier, Austria	1.23,35
	6. Kerrin Lee-Gartner, Kanada	1.23,76

7. Michaela Gerg, Saksamaa LV 1.23,77, 8. Ewa Twardokens, USA 1.24,19, 9. Anita Wachter, Austria 1.24,20, 10. Zoe Haas, Šveits 1.24,31, 11. Heidi Zeller, Šveits 1.24,51, 12. Pernilla Wiberg, Rootsi 1.24,58, 13. Bibiana Perez, Itaalia 1.24,69, 14. Regina Mösenlechner, Saksamaa LV 1.24,85, 15. Barbara Sadleder, Austria 1.24,91.

Kiirlaskumine	1. Kerrin Lee-Gartner, Kanada	1.52,55
	2. Hilary Lindh, USA	1.52,61
15. veebruar	3. Veronika Wallinger, Austria	1.52,64
30 võistlejat	4. Katja Seizinger, Saksamaa LV	1.52,67
	5. Petra Kronberger, Austria	1.52,73
	6. Katrin Gutensohn, Saksamaa LV	1.53,71

7. Barbara Sadleder, Austria 1.52,73, 8. Svetlana Gladõševa, Ühendatud Võistkond 1.53,85, 9. Miriam Vogt, Saksamaa LV 1.53,89, 10. Heidi Zurbriggen, Šveits 1.54,04, 11. Emi Kawabata, Jaapan 1.54,52, 12. Krista Schmidinger, USA 1.54,59, 13. Heidi Zeller, Šveits ja Carole Merle, Prantsusmaa 1.54, 73, 15. Astrid Lödemel, Norra 1.54,76.

Kahevõistlus	1. Petra Kronberger, Austria	2,55	(0,00+2,55)
	2. Anita Wachter, Austria	19,39	(17,58+1,81)
12. ja 13.	3. Florence Masnada, Prantsusmaa	21,38	(15,46+5,92)
veebruar	4. Chantal Bournissen, Šveits	24,98	(13,46+11,52)
40 võistlejat	5. Anne Berge, Norra	35,28	(35,28+0,00)
	6. Michelle McKendry, Kanada	39,02	(18,45+20,57)

7. Nataša Bokal, Sloveenia 42,60 (39,64+2,96), 8. Lucia Medzihradska, Tšehhoslovakkia 47,43 (25,55+21,88), 9. Miriam Vogt, Saksamaa LV 48,52 (18,82+29,70), 10. Regine Cavagnoud, Prantsusmaa 51,13 (28,92+22,21), 11. Krista Schmidinger, USA 51,56 (6,48+45,08), 12. Svetlana Gladõševa, Ühendatud Võistkond 61,25 (12,96+48,29), 13. Emi Kawabata, Jaapan 66,10 (16,08+50,02), 14. Heidi Zeller, Šveits 69,07 (13,21+55,86), 15. Ludmila Milanova, Tšehhoslovakkia 76,28 (35,40+40,88).

FREESTYLE
(Tignes)

MEHED

Ballett (näidisala)	1. Fabrice Becker, Prantsusmaa	28,15
	2. Rune Kristiansen, Norra	28,00
	3. Lane Spina, USA	27,40
10. veebruar	4. Richard Peirce, Kanada	27,30
17 võistlejat	5. Heini Baumgartner, Šveits	25,85
	6. Armin Weiss, Saksamaa LV	25,65
Mogul	1. Edgar Grospiron, Prantsusmaa	25,81
	2. Olivier Allamand, Prantsusmaa	24,87
13. veebruar	3. Nelson Carmichael, USA	24,82
47 võistlejat	4. Eric Berthon, Prantsusmaa	24,79
	5. John Smart, Kanada	24,15
	6.Jörgen Pääjärvi, Rootsi	24,14

7. Jean-Luc Brassard, Kanada 23,71, 8. Leif Persson, Rootsi 22,99, 9. Youri Gilg, Prantsusmaa 22,85, 10. Jürg Biner, Šveits 22,69, 11. Nick Cleaver, Austraalia 22,04, 12. Sergei Hopletsov, Ühendatud Võistkond 21,60, 13. Craig Rodman, USA 21,18, 14. Adrian Costa, Austraalia 21,18, 15. Chuck Martin, USA 20,77.

Hüpped (näidisala)	1. Philippe Laroche, Kanada	237,47
	2. Nicolas Fontaine, Kanada	228,88
	3. Didier Méda, Prantsusmaa	219,44
16. veebruar	4. Jean-Marc Bacquin, Prantsusmaa	206,71
16 võistlejat	5. Kris Feddersen, USA	201,74
	6. Hugo Bonatti, Austria	198,15

NAISED

Ballett (näidisala)	1. Conny Kissling, Šveits	25,30
	2. Cathy Fecholz, Prantsusmaa	25,20
	3. Sharon Petzold, USA	24,10
10. veebruar	4. Julia Snell, Suurbritannia	22,85
17 võistlejat	5. Annika Johansson, Rootsi	22,80
	6. Ellen Brun, USA	22,30
Mogul	1. Donna Weinbrecht, USA	23,69
	2. Jelizaveta Koževnikova, Ühendatud Võistkond	23,50
13. veebruar	3. Stine Hattestad, Norra	23,04
24 võistlejat	4. Tatjana Mittermayer, Saksamaa LV	22,33
	5. Birgit Stein, Saksamaa LV	21,44
	6. Liz McIntyre, USA	21,24

7. Silvia Marciandi, Itaalia 19,66, 8. Raphaelle Monod, Prantsusmaa 15,57, 9. Yvonne Seifert, Saksamaa LV 20,17, 10. Jelena Koroljova, Ühendatud Võistkond 20,01, 11. Petra Moroder, Itaalia 18,69, 12. Olga Lõtškina, Ühendatud Võistkond 18,04, 13. Conny Kissling, Šveits 17,46, 14. Kari Traa, Norra 17,30, 15. Jilly Curry, Suurbritannia 16,88.

Hüpped (näidisala)	1. Colette Brand, Šveits	157,51
	2. Marie Lindgren, Rootsi	155,10
	3. Elfie Simchen, Saksamaa LV	153,94
16. veebruar	4. Jilly Curry, Suurbritannia	151,13
12 osavõtjat	5. Lina Tšerjazova, Ühendatud Võistkond	150,01
	6. Hilde Lid, Norra	144,65

SÖÖSTLASKUMINE
(näidisala, Les Arcs)

MEHED	1. Michael Prufer, Prantsusmaa	229,299 km/h MR
	2. Philippe Goitschel, Prantsusmaa	228,717
20.—22.	3. Jeffrey Hamilton, USA	226,700
veebruar	4. Laurent Sistach, Prantsusmaa	225,000
45. võistlejat	5. Claude Basile, Prantsusmaa	223,464
	6. Petr Kokeš, Tšehhoslovakkia	223,325

7. James Morgan, USA 222,910, 8. Franz Weber, Austria 222,222, 9. Silvano Meli, Šveits 222,085, 10. John Muller, USA 221,811, 11. Tore Nylökken, Norra 221,402, 12. Gerhard Pottler, Austria 221,266, 13. Cristian Anguita, Tšiili 220,994, 14. Graham Wilkie, Suurbritannia 217,918, 15. Vincent Poscente, Kanada 216,737 ... 30. Aare Tamme 201,455 ER.

Naised	1. Tarja Mulari, Soome	219,245 MR
	2. Lis Pettersen, Norra	212,892
20.—22.	3. Renata Kolarova, Šveits	210,526
veebruar	4. Anna Morin, Rootsi	209,790
	5. Melissa Dimino-Simons, USA	203,620
	6. Lark Frolek, Kanada	199,115

KIIRUISUTAMINE
(Albertville)

MEHED

500 m	1. Uwe-Jens Mey, Saksamaa LV	37,14
	2. Toshiyuki Kuroiwa, Jaapan	37,18
15. veebruar	3. Junichi Inoue, Jaapan	37,26
43 võistlejat	4. Dan Jansen, USA	37,46
	5. Gerard van Velde, Holland	37,49
	6. Yasunori Miyabe, Jaapan	37,49

7. Aleksandr Golubev, Ühendatud Võistkond 37,51, 8. Igor Železovski, Ühendatud Võistkond 37,57, 9. Chen Song, Hiina 37,58, 10. Yoon-Man Kim, Lõuna-Korea 37,60, 11. Hongbo Liu, Hiina 37,66, 12. Sung-Yeol Jaegal, Lõuna-Korea 37,71, 13. Nick Thometz, USA 37,83, 14. Vadim Tšaktšabajev, Ühendatud Võistkond ja Robere Dubreuil, Kanada 37,86.

1000 m	1. Olaf Zinke, Saksamaa LV	1.14,85
	2. Kim Yoon-Man, Lõuna-Korea	1.14,86
18. veebruar	3. Yukinori Miyabe, Jaapan	1.14,92
45 võistlejat	4. Gerard van Velde, Holland	1.14,93
	5. Peter Adeberg, Saksamaa LV	1.15,04
	6. Igor Železovski, Ühendatud Võistkond	1.15,05

7. Guy Thibault, Kanada 1.15,36, 8. Nikolai Guljajev, Ühendatud Võistkond 1.15,46, 9. Toshiyki Kuroiwa, Jaapan 1.15,56, 10. Falco Zandstra, Holland 1.15,57, 11. Yuji Fujimoto, Jaapan 1.15,78, 12. Rintje Ritsma, Holland 1.15,96, 13. Aleksandr Klimov, Ühendatud Võistkond 1.16,05, 14. Arie Loef, Holland 1.16,18, 15. Nick Thometz, USA 1.16,19.

1500 m	1. Johann Koss, Norra	1.54,81
	2. Ådne Söndrål, Norra	1.54,85
16. veebruar	3. Leo Visser, Holland	1.54,90
45 võistlejat	4. Rintje Ritsma, Holland	1.55,70
	5. Bart Veldkamp, Holland	1.56,33
	6. Olaf Zinke, Saksamaa LV	1.56,74

7. Falco Zandstra, Holland 1.56,96, 8. Geir Karlstad, Norra 1.56,98, 9. Yukinori Miyabe, Jaapan 1.56,99, 10. Igor Železovski, Ühendatud Võistkond 1.57,24, 11. Roberto Sighel, Itaalia 1.57,32, 12. Toru Aoyanagi, Jaapan 1.57,36, 13. Markus Tröger, Saksamaa LV 1.57,42, 14. Michael Hadschieff 1.57,43, 15. Peter Adeberg, Saksamaa LV 1.57,54.

5000 m	1. Geir Karlstad, Norra	6.59,97
	2. Falco Zandstra, Holland	7.02,28
13. veebruar	3. Leo Visser, Holland	7.04,96
36 võistlejat	4. Frank Dittrich, Saksamaa LV	7.06,33
	5. Bart Veldkamp, Holland	7.08,00
	6. Eric Flaim, USA	7.11,5

7. Johann Koss, Norra 7.11,32, 8. Jevgeni Sanarov, Ühendatud Võistkond 7.11,38, 9. Jonas Schon, Rootsi 7.12,15, 10. Michael Hadschieff, Austria 7.12,97, 11. Vadim Sajutin, Ühendatud Võistkond 7.13,20, 12. Brian Wanek, USA 7.13,35, 13. Tomas Gustafson, Rootsi 7.15,56, 14. Roberto Sighel, Itaalia 7.16,55, 15. Markus Tröger, Saksamaa LV 7.17,62.

10 000 m	1. Bart Veldkamp, Holland	14.12,12
	2. Johann Koss, Norra	14.14,58
20. veebruar	3. Geir Karlstad, Norra	14.18,13
30 võistlejat	4. Robert Vunderink, Holland	14.22,92
	5. Kazuhiro Sato, Jaapan	14.28,30
	6. Michael Hadschieff, Austria	14.28,80

7. Per Bengtsson, Rootsi 14.35,58, 8. Steinar Johansen, Norra 14.36,09, 9. Roberto Sighel, Itaalia 14.38,23, 10. Jevgeni Sanarov, Ühendatud Võistkond 14.38,99, 11. Thomas Bos, Holland 14.40,3, 12. Danny Kah, Austraalia 14.42,32, 13. Toshihiko Itohawa, Jaapan 14.42,35, 14. Jaromir Radke, Poola 14.42,60, 15. Markus Tröger, Saksamaa LV 14.45,1.

NAISED

500 m	1. Bonnie Blair, USA	40,33
	2. Ye, Qiaobo, Hiina	40,51
10. veebruar	3. Christa Luding, Saksamaa LV	40,57
34 võistlejat	4. Monique Garbrecht, Saksamaa LV	40,63
	5. Christine Aaftink, Holland	40,66
	6. Susan Auch, Kanada	40,83

7. Kyoko Shimazaki, Jaapan 40,98, 8. Angela Hauck, Saksamaa LV 41,10, 9. Yon Sun-Hee, Lõuna-Korea 41,28, 10. Anke Baier, Saksamaa LV 41,30, 11. Herma Meyer, Holland 41,31, 12. Seiko Hashimoto, Jaapan 41,32, 13. Ruihong Xue, Hiina 41,47, 14. Catriona Lemay, Kanada 41,59, 15. Natalja Polozkova, Ühendatud Võistkond 41,61.

1000 m	1. Bonnie Blair, USA	1.21,90
	2. Ye Qiaobo, Hiina	1.21,92
14. veebruar	3. Monique Garbrecht, Saksamaa LV	1.22,10
36 võistlejat	4. Christine Aaftink, Holland	1.22,60
	5. Seiko Hashimoto, Jaapan	1.22,63
	6. Michaela Dascalu, Rumeenia	1.22,65

7. Jelena Tjutšnjakova, Ühendatud Võistkond 1.22,97, 8. Christa Luding, Saksamaa LV 1.23,06, 9. Anke Baier, Saksamaa LV 1.23,31, 10. Emese Hunyady, Austria 1.23,40, 11. You Sun-Hee, Lõuna-Korea 1.23,49, 12. Herma Meyer, Holland 1.23,50, 13. Edel Therese Hoiseth, Norra 1.23,15, 14. Angela Hauck, Saksamaa LV 1.24,11, 15. Oksana Ravilova, Ühendatud Võistkond 1.24,14.

1500 m	1. Jacqueline Börner, Saksamaa LV	2.05,87
	2. Gunda Niemann, Saksamaa LV	2.05,92
12. veebruar	3. Seiko Hashimoto, Jaapan	2.06,88
33 võistlejat	4. Natalja Polozkova, Ühendatud Võistkond	2.07,12
	5. Monique Garbrecht, Saksamaa LV	2.07,24
	6. Svetlana Bajanova, Ühendatud Võistkond	2.07,81

7. Emese Hunyady, Austria 2.08,29, 8. Heike Warnicke, Saksamaa LV 2.08,52, 9. Carla Zulstra, Holland 2.08,54, 10. Ljudmila Prokatšova, Ühendatud Võistkond 2.08,71, 11. Mie Uehara, Jaapan 2.09,33, 12. Else Ragni Yttredal, Norra 2.09,38, 13. Jasmin Krohn, Rootsi 2.09,62, 14. Ewa Wasilewska, Poola 2.09,64, 15. Mary Docter, USA 2.09,66.

3000 m	1. Gunda Niemann, Saksamaa LV	4.19,90
	2. Heike Warnicke, Saksamaa LV	4.22,88
9. veebruar	3. Emese Hunyady, Austria	4.24,64
26 võistlejat	4. Carla Zijlstra, Holland	4.27,18
	5. Svetlana Boiko, Ühendatud Võistkond	4.28,00
	6. Yvonne van Gennip, Holland	4.28,10

7. Svetlana Bajanova, Ühendatud Võistkond 4.28,19, 8. Jacqueline Börner, Saksamaa LV 4.28,52, 9. Lia van Schie, Holland 4.30,57, 10. Ljudmila Prokatsõva, Ühendatud Võistkond 4.30,76, 11. Jasmin Krohn, Rootsi 4.31,98, 12. Seiko Hashimoto, Jaapan 4.32,12, 13. Yumi Kaeriyama, Jaapan 4.33,53, 14. Elena Belci dal Farra, Itaalia 4.34,28, 15. Mary Docter, USA 4.34,51.

5000 m	1. Gunda Niemann, Saksamaa LV	7.31,57
	2. Heike Warnicke, Saksamaa LV	7.37,59
17. veebruar	3. Claudia Pechstein, Saksamaa LV	7.39,80
24 võistlejat	4. Carla Zijlstra, Holland	7.41,10
	5. Ljudmila Prokatšova, Ühendatud Võistkond	7.41,65
	6. Svetlana Boiko, Ühendatud Võistkond	7.44,19

7. Svetlana Bajanova, Ühendatud Võistkond 7.45,55, 8. Lia van Schie, Holland 7.46,94, 9. Seiko Hashimoto, Jaapan 7.47,65, 10. Elena Belci dal Farra, Itaalia 7.50,42, 11. Jasmin Krohn, Rootsi 7.50,64, 12. Yumi Kaeriyama, Jaapan 7.50,77, 13. Mihaela Dascalu, Rumeenia 7.54,03, 14. Mie Uehara, Jaapan 7.54,15, 15. Emese Hunyady, Austria 7.56,48.

SHORT TRACK
(Albertville)

MEHED

1000 m	1. Kim Ki-Hoon, Lõuna-Korea	1.30,76
	2. Frédéric Blackburn, Kanada	1.31,11
20. veebruar	3. Lee Joon-Ho, Lõuna-Korea	1.31,16
27 võistlejat	4. Mike McMillen, Uus-Meremaa	1.31,32
	5. Willy O'Reilly, Suurbritannia	1.36,28
	6. Geert Blanchart, Belgia	1.36,28

7. Mark Lackie, Kanada, 8. Michel Daignault, Kanada, 9. Matthew Jaspur, Suurbritannia, 10. Mark Velzebur, Holland, 11. Dmitri Jeršov, Ühendatud Võistkond, 12. Hugo Herrnhof, Itaalia, 13. Li Lianli, Hiina, 14. Alain de Ruyter, Belgia, 15. Tatsuyoshi Ishihara, Jaapan.

5000 m teatesõit	1. Lõuna-Korea (Kim Ki-Hoon, Lee Joon-Ho, Mo Ji-Soo, Song Jae-Kun, Kwon Young-Chul)
22. veebruar	2. Kanada (Frédéric Blackburn, Derrick Campbell, Laurent Daignault, Michael Daignault, Marck Lackie)
9 meeskonda	3. Jaapan (Tsumoto Kawasaki, Tatsuyoshi Ishihara, Toshinobu Kawai, Yuidni Akasaka, Jun Uématsu)
	4. Uus-Meremaa
	5. Prantsusmaa
	6. Suurbritannia

7. Austraalia, 8. Itaalia, 9. Belgia.

NAISED

500 m	1. Cathy Turner, USA	47,04
	2. Yan Li, Hiina	47,08
22. veebruar	3. Ok Sil Hwang, Korea RDV	47,23
26 võistlejat	4. Monique Velzboer, Holland	
	5. Marina Põlajeva, Ühendatud Võistkond	
	6. Nathalie Lambert, Kanada	

7. Julia Vlassova, Ühendatud Võistkond, 8. Xiulan Wang, Hiina, 9. So-Hee Kim, Lõuna-Korea, 10. Nobuko Yamada, Jaapan, 11. Marinella Canclini, Itaalia, 12. Lee-Kyung Chun, Lõuna-Korea, 13. Van Ankere van Koetsvald, Holland, 14. Bea Pintens, Belgia, 15. Carine Rubini, Prantsusmaa.

3000 m teatesõit	1. Kanada (Angela Cutrone, Sylvie Daigle, Eden Donatelli, Nathalie Lambert, Annie Perreault)
20. veebruar	2. USA (Darcie Dohnal, Amy Peterson, Tricia Stennes, Cathy
8 naiskonda	Turner)
	3. Ühendatud Võistkond (Julia Allagulova, Natalja Issakova, Tatjana Kabutova, Viktoria Taramina, Julia Vlassova)
	4. Jaapan
	5. Prantsusmaa
	6. Holland

7. Itaalia, 8. Hiina.

ILUUISUTAMINE
(Albertville)

Meeste üksiksõit	1. Viktor Petrenko, Ühendatud Võistkond	1,5
	2. Paul Wylie, USA	3,5
15. veebruar	3. Petr Barna, Tšehhoslovakkia	4,0
31 võistlejat	4. Christopher Bowman, USA	7,5
	5. Aleksei Urmanov, Ühendatud Võistkond	7,5
	6. Kurt Browning, Kanada	8,0

7. Elvis Stojko, Kanada 10,0, 8. Vjatšeslav Zagorodnjuk, Ühendatud Võistkond 13,0, 9. Michael Slipchuk, Kanada 13,0, 10. Todd Eldredge, USA 15,5, 11. Grzegorz Filipowsky, Poola 16,5, 12. Steven Cousins, Suurbritannia 18,0, 13. Masakazu Kagiyama, Jaapan 20,5, 14. Nicolas Pelorin, Prantsusmaa 21,0, 15. Eric Millot, Prantsusmaa 21,5.

Naiste üksiksõit	1. Kristi Yamaguchi, USA	1,5
	2. Midori Ito, Jaapan	4,0
22. veebruar	3. Nancy Kerrigan, USA	4,0
29 võistlejat	4. Tonya Harding, USA	7,0
	5. Surya Bonaly, Prantsusmaa	7,5
	6. Lu Chen, Hiina	10,5

7. Yuka Sato, Jaapan 10,5, 8. Karen Preston, Kanada 14,0, 9. Josee Chouinard, Kanada 16,0, 10. Marina Kielmann, Saksamaa LV 16,5, 11. Lenka Kulovana, Tšehhoslovakkia 16,5, 12. Laetita Hubert, Prantsusmaa 17,5, 13. Patricia Neske, Saksamaa LV 18,0, 14. Julia Vorobjova, Ühendatud Võistkond 20,0, 15. Anisette Torp-Lind, Taani 20,0 ... 21. Olga Vassiljeva 31,5.

Paarissõit	1. Natalja Miškutjonok — Artur Dmitrijev, Ühendatud Võistkond	1,5
	2. Jelena Betške — Deniss Petrov, Ühendatud Võistkond	3,0
11. veebruar	3. Isabelle Brassieur — Lloyd Eisler, Kanada	4,5
18 paari	4. Radka Kovarikova — Rene Novotny, Tšehhoslovakkia	6,0
	5. Jevgenia Tšitškova — Vadim Naumov Ühendatud Võistkond	7,5
	6. Natasha Kochiki — Todd Sand, USA	9,0

7. Peggy Schwarz — Alexander König, Saksamaa LV 11,0, 8. Mandy Wotzel — Axel Rauchenback, Saksamaa LV 13,0, 9. Christine Hoagh — Doug Ladret, Kanada 14,5, 10. Calla Urbanski — Rocky Marval, USA 14,5, 11. Kenni Meno — Scott Wendland, USA 15,0, 12. Sherry Ball — Kris Wirte, Kanada 17,5, 13. Danielle Carr — Stephen Carr, Austraalia 19,5, 14. Rena Inoue — Timoaki Koyama, Jaapan 21,0, 15. Anna Tabacchi — Salvadore Massimo, Otaalia 22,5.

7. Peggy Schwarz — Alexander König, Saksamaa LV 11,0, 8. Mandy Wotzel — Axel Rauchenback, Saksamaa LV 13,0, 9. Christine Hoagh — Doug Ladret, Kanada 14,5, 10. Calla Urbanski — Rocky Marval, USA 14,5, 11. Kenni Meno — Scott Wendland,

USA 15,0, 12. Sherry Ball — Kris Wirte, Kanada 17,5, 13. Danielle Carr — Stephen Carr, Austraalia 19,5, 14. Rena Inoue — Timoaki Koyama, Jaapan 21,0, 15. Anna Tabacchi — Salvadore Massimo, Otaalia 22,5.

Jäätants	1. Marina Klimova — Sergei Ponomarenko Ühendatud Võistkond	2,0
	2. Isabelle Duchesnay — Dean-Paul Duchesnay Prantsusmaa	4,4
17. veebruar	3. Maia Ussova — Aleksandr Žulin, Ühendatud Võistkond	5,6
19 paari	4. Oksana Gritšuk — Jevgeni Platov, Ühendatud Võistkond	8,0
	5. Stefania Calegari — Pasquale Camerlengo, Itaalia	10,0
	6. Susanna Rahkamo — Petri Kokko, Soome	12,4

7. Klara Engi — Attila Toth, Ungari 13,6, 8. Dominique Yvon — Frédéric Palluel, Prantsusmaa 16,6, 9. Sophie Moniotte — Pascal Lavanchy, Prantsusmaa 17,4, 10. Katerina Mrazova — Martin Simeček, Tšehhoslovakkia 20,6, 11. April Sargent — Thomas-Russ Witherly, USA 21,6, 12. Jacqueline Petr — Mark Janoschak, Kanada 24,8, 13. Anna Croci — Luca Mantovani, Itaalia 25,0, 14. Regina Woodward — Csaba Szentpetery, Ungari 29,0, 15. Rachel Mayer — Peter Breen, USA 29,0.

KELGUTAMINE
(La Plagne)

MEHED

Ühekelk	1. Georg Hackl, Saksamaa LV	3.02,363
	2. Markus Prock, Austria	3.02,669
10. veebruar	3. Markus Schmidt, Austria	3.02,942
34 võistlejat	4. Norbert Huber, Itaalia	3.02,973
	5. Jens Müller, Saksamaa LV	3.03,197
	6. Robert Manzenreiter, Austria	3.03,267

7. Oswald Haselrieder, Itaalia 3.03,276, 8. Rene Friedl, Saksamaa LV 3.03,593, 9. Sergei Danilin, Ühendatud Võistkond 3.03,773, 10. Duncan Kennedy, USA 3.03,852, 11. Gerhard Plankensteiner, Itaalia 3.03,908, 12. Wendel Suckow, USA 3.04,195, 13. Agris Elerts, Läti 3.04,674, 14. Mikael Holm, Rootsi 3.05,292, 15. Oleg Jermolin, Ühendatud Võistkond 3.05,295.

Kahekelk	1. Stefan Krausse — Jan Behrend, Saksamaa LV	1.32,053
	2. Yves Mankel — Thomas Rudolph, Saksamaa LV	1.32,239
14. veebruar	3. Hansjörg Raffl — Norbert Huber, Itaalia	1.32,298
20 paari	4. Ioan Apostol — Liviu Cepoi, Rumeenia	1.32,649
	5. Kurt Brügger — Willi Huber, Itaalia	1.32,810
	6. Hans Kohala — Carl-Johan Lindquist, Rootsi	1.33,134

7. Gerhard Gleirscher — Markus Schmidt, Austria 1.33,257, 8. Albert Demtšenko — Aleksei Selenski, Ühendatud Võistkond 1.33,299, 9. Wendel Suckow — Bill Tavares, USA 1.33,451, 10. Igor Lobanov — Gennadi Beljakov, Ühendatud Võistkond 1.33,947, 11. Aivars Polis — Roberts Suhharevs, Läti 1.33,949, 12. Christopher Thorpe — Gordon Sheer, USA 1.34,042, 12. Cristi-Adrian Sudu — Daniel Doll, Kanada 1.34,101, 14. Robert Gasper — Andre Benoit, Kanada 1.34,102, 15. Petr Urban — Jan Kohoutek, Tšehhoslovakkia 1.34,274.

NAISED

Ühekelk	1. Doris Neuner, Austria	3.06,696
	2. Angelina Neuner, Austria	3.06,769
12. veebruar	3. Susi Erdmann, Saksamaa LV	3.07,115
24 võistlejat	4. Gerda Weissensteiner, Itaalia	3.07,673
	5. Cammy Myler, USA	3.07,973
	6. Gabriele Kohlisch, Saksamaa LV	3.07,980

7. Andrea Tagwerker, Austria 3.08,018, 8. Natalja Janutšenko, Ühendatud Võistkond 3.08,383, 9. Erica Terwillegar, USA 3.08,547, 10. Irina Gubkina, Ühendatud Võistkond 3.08,746, 11. Anna Orlova, Läti 3.08,798, 12. Nadežda Danilina, Ühendatud Võistkond 3.08,828, 13. Sylke Otto, Saksamaa LV 3.08,999, 14. Evija Schulce, Läti 3.09,207, 15. Iluta Gaile, Läti 3.09,295.

BOBISÕIT
(La Plagne)

Kahebobi	1. Šveitsi I (Gustav Weder — Donat Acklin)	4.03,26
	2. Saksamaa LV I (Rudolf Lochner — Markus Zimmermann)	4.03,55
16. veebruar		
37 meeskonda	3. Saksamaa LV II (Christoph Langen — Günther Eger)	4.03,63
	4. Austria II (Ingo Appelt — Thomas Schroll)	4.03,67
	5. Itaalia I (Günther Huber — Stefani Ticci)	4.03,72
	6. Suurbritannia I (Mark Tout — Lenox Paul)	4.03,87

7. USA I (Brian Schimer — Herschel Walker) 4.03,95, 8. Austria I (Gerhard Rainer — Thomas Bachler) 4.04,00, 9. Kanada II (Dennis Marineau — Christian Farstad) 4.04,08, 10. Šveitsi II (Christian Meili — Christian Reisch) 4.04,36, 11. Kanada I (Gregory Hoydenluck — David MacEachern) 4.04,84, 12. Itaalia II (Pasquale Gesuito — Antonio Tartaglia) 4.04,94, 13. Suurbritannia II (Nicholas Phipps — George Farrell) 4.05,39, 14. Prantsusmaa I (Christophe Flacher — Claude Dasse) 4.05,56, 15. Läti II (Sandis Prusis — Adris Pluksna) 4.05,62.

Neljabobi	1. Austria I (Ingo Appelt, Harald Winkler, Gerhard Haidacher, Thomas Schroll)	3.53,90
22. veebruar	2. Saksamaa LV I (Wolfgang Hoppe, Bogdan Musiol, Axel Kühn, Rene Hannemann)	3.53,92
31 meeskonda	3. Šveitsi I (Gustav Weder, Donat Acklin, Lorenz Schindelholz, Curdin Morell)	3.54,13
	4. Kanada I (Christopher Lori, Kenneth Leblanc, Cleve Langford, David MacEachern)	3.54,24
	5. Šveitsi II (Christian Meili, Bruno Gerber, Christian Reich, Gerold Löffler)	3.54,38
	6. Saksamaa LV II (Harald Czudaj, Tino Bonk, Axel Jang, Alexander Szelig)	3.54,42

7. Suurbritannia I 3.54,89, 8. Prantsusmaa I 3.54,91, 9. USA I 3.54,92, 10. Austria II 3.55,01, 11. USA II 3.55,23, 12. Itaalia I 3.55,88, 13. Suurbritannia II 3.55,91, 14. Läti I 3.55,92, 15. Itaalia II 3.55,98.

JÄÄHOKI
(Meribel)

Grupp A	1.	2.	3.	4.	5.	6.	Väravad	Punktid
1. USA	●	3:3	4:1	2:0	6:3	3:0	18:7	9
2. Rootsi	3:3	●	2:2	3:1	7:3	7:2	22:11	8
3. Soome	1:4	2:2	●	5:1	5:3	9:1	22:11	7
4. Saksamaa LV	0:2	1:3	1:5	●	5:2	4:0	11:12	4
5. Itaalia	3:6	3:7	3:5	2:5	●	7:1	18:24	2
6. Poola	0:3	2:7	1:9	0:4	1:7	●	4:30	0

Grupp B	1.	2.	3.	4.	5.	6.	Väravad	Punktid
1. Kanada	●	4:5	5:1	3:2	6:1	10:0	28:9	8
2. Ühendatud Meeskond	5:4	●	3:4	8:0	8:1	32:10	8	
3. Tšehhoslovakkia	1:5	4:3	●	6:4	4:2	10:1	25:15	8
4. Prantsusmaa	2:3	0:8	4:6	●	4:3	4:2	14:22	4
5. Šveits	1:6	1:8	2:4	3:4	●	6:3	13:25	2
6. Norra	0:10	1:8	1:10	2:4	3:6	●	7:38	0

Veerandfinaalid

Kanada — Saksamaa LV 4:3
Suurbritannia—Tšehhoslovakkia 3:1
USA—Prantsusmaa 4:1
Ühendatud Meeskond — Soome 6:1

Poolfinaalid

Kanada—Tšehhoslovakkia 4:2
Ühendatud Meeskond — USA 5:2

Finaal

Ühendatud Meeskond — Kanada 4:2

Mäng 3.—4. kohale

Tšehhoslovakkia—USA 6:1

Mängud 5.—8. kohale

Rootsi—Soome 3:2
Saksamaa LV — Prantsusmaa 5:4

Mäng 5.—6. kohale

Rootsi — Saksamaa LV 4:3

Mäng 7.—8. kohale

Soome—Prantsusmaa 4:1

Mängud 9.—12. kohale

Norra—Itaalia 5:3
Šveits—Poola 7:2

Mäng 9.—10. kohale

Norra—Šveits 5:2

Mäng 11.—12. kohale

Poola—Itaalia 4:1

Paremusjärjestus:

1. Ühendatud Meeskond
2. Kanada
3. Tšehhoslovakkia
4. USA
5. Rootsi
6. Saksamaa LV

7. Soome, 8. Prantsusmaa, 9. Norra, 10. Šveits, 11. Poola, 12. Itaalia

1. Ühendatud Meeskond (Mihhail Štalenkov, Andrei Trefilov, Dmitri Mironov, Darius Kasparaitis, Igor Kravtšuk, Sergei Bautin, Dmitri Juškevitš, Aleksei Žitnik, Vladimir Malahhov, Sergei Zubov, Andrei Homutov, Vjatšeslav Bõkov, Juri Hmõljov, Andrei Kovalenko, Vjatšeslav Butsajev, Jevgeni Davõdov, Aleksei Kovaljov, Aleksei Žamnov, Sergei Petrenko, Nikolai Borštševski, Igor Boldin, Vitali Prohhorov).

2. Kanada (Sean Burke, Trevor Kidd, Brad Schlegel, Jason Woolley, Dan Ratushny, Curt Giles, Brian Tutt, Adrian Plavsic, Kevin Dahl, Gord Hynes, Randy Smith, Joe Juneau, Chris Lindberg, Kent Manderville, Dave Tippett, Dave Hannan, Todd Brost, Eric Lindros, Wally Schreiber, Dave Archibald, Fabian Joseph, Patrick Lebeau).

3. Tšehhoslovakkia (Petr Briža, Oldřich Svoboda, Drahomir Kadlec, Leo Gudas, Jiří Šlegr, Miloslav Hořava, Robert Svehla, František Prochazka, Bedřich Ščerban, Richard Smehlik, Tomaš Jelinek, Otakar Janecky, Ladislav Lubina, Petr Rosol, Robert Lang, Kamil Kaštak, Patrick Augusta, Peter Veselovsky, Igor Liba, Radek Toupal, Petr Hrbek, Richard Zemlička).

MEDALID

	K	H	P
Saksamaa LV	10	10	6
Ühendatud Võistkond	9	6	8
Norra	9	6	5
Austria	6	7	8
USA	5	5	2
Itaalia	4	6	4
Prantsusmaa	3	5	1
Soome	3	1	3
Kanada	2	3	2
Lõuna-Korea	2	1	1
Jaapan	1	2	4

Sisukord

Hea lugeja! *T. Karuks* 5

Oma saar, oma unistus ilus. *T. Karuks* 7
Minek. *T. Karuks* 9
Kohvriteta võõras linnas. *T. Karuks* 13
Albertville, Savoie. *T. Karuks* 14
Magusvalus naasmine. *T. Karuks* 16
Minu olümpia. *T. Karuks* 18
„Heia, Norge!“ (murdmaasuusatamine, mehed). *T. Karuks* 20
Sünnitusvalud (murdmaasuusatamine, naised). *U. Vahe* 38
Seal, kus plaksusid püssid (laskesuusatamine, mehed). *T. Karuks* 53
Täpse käega kiired naised (laskesuusatamine, naised). *U. Vahe* ... 59
Tonimaania (suusahüpped). *T. Karuks* 64
Kuked ja madu (kahevõistlus). *T. Karuks* 72
Ühele üks, teisele teine (mäesuusatamine). 85
Hullumeelsete lõbu (sööstlaskumine). *T. Karuks* 89
Väheste vahel (kiiruisutamine). 95
Uisubuum Prantsusmaal (iluuisutamine). *U. Vahe* 99
70 miljonit DEM-i Kaval-Antsu kübarasse (bobisõit ja kelgutamine). *U. Vahe* 103
Polkovnik Tihhonovi luigelaul? (jäähoki). *T. Karuks* 108
Olümpiarõõm, olümpiakurbus. *T. Karuks* 115

XVI taliolümpiamängude tulemused 123

Seni ilmunud traditsioonilised olümpiaraamatud

Aleksander Antson. Berliini olümpiamängud 1936. Noor-Eesti Kirjastus Tartus, 1936. Faksiimileväljaanne: Tallinn, „Olympia", 1992.

Peet Soosaar. XVI olümpiamängud Melbourne'is 1956. Tallinn, Eesti Riiklik Kirjastus, 1958.

Lembit Koik, Peet Soosaar, Erlend Teemägi. XVII olümpiamängud. Rooma 1960. Tallinn, Eesti Riiklik Kirjastus, 1962.

Heino Kask (koostaja). IX taliolümpiamängud Innsbruckis. Tallinn, Eesti Riiklik Kirjastus, 1964.

Valter Heuer. XVII olümpiamängud. Tokio 1964. Tallinn, „Eesti Raamat", 1966.

Malev Kits. X taliolümpiamängud. Grenoble. Tallinn, „Eesti Raamat", 1969.

Heino Sisask, Erlend Teemägi, Olev Türn. XIX olümpiamängud. Mexico 1968. Tallinn, „Eesti Raamat", 1970.

Erlend Teemägi. XI taliolümpiamängud. Sapporo '72. Tallinn, „Eesti Raamat", 1973.

Kristjan Arusoo, Paavo Kivine. XX olümpiamängud. München 1972. „Eesti Raamat", 1974.

Mati Eliste, Endel Nigul, Toomas Uba. XII taliolümpiamängud. Innsbruck 1976. Tallinn, „Eesti Raamat", 1977.

Paavo Kivine (koostaja). XXI olümpiamängud. Montreal 1976. Tallinn, „Eesti Raamat", 1978.

Paavo Kivine (koostaja). XIII taliolümpiamängud. Lake Placid '80. Tallinn, „Eesti Raamat", 1982.

Erlend Teemägi (koostaja). XXII olümpiamängud. Moskva '80. Tallinn, „Eesti Raamat", 1982.

Paavo Kivine (koostaja). XIV taliolümpiamängud. Sarajevo '84. Tallinn, „Eesti Raamat", 1987.

Urmas Eslon. XV taliolümpiamängud. Calgary '88. Tallinn, „Olympia"/-„Eesti Raamat", 1989.

Tiit Karuks (koostaja). XXIV olümpiamängud. Soul '88. Tallinn, „Olympia", 1991.

Tallinna Raamatutrükikoda
EE0006 Tallinn, Laki 26
Tellimus nr. 67/3